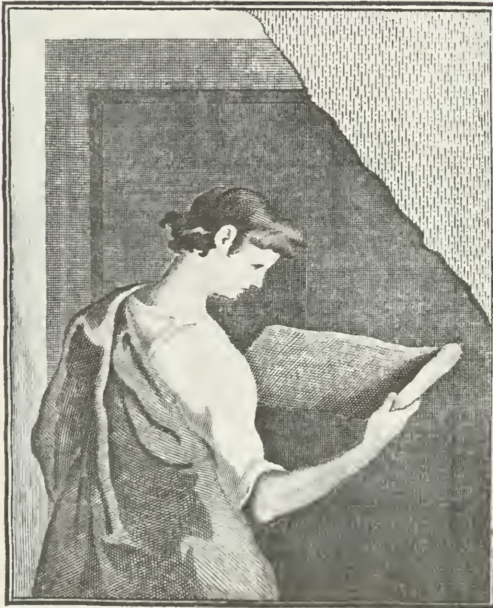

SOUPIS

PAMÁTEK HISTORICKÝCH A UMĚLECKÝCH

V KRÁLOVSTVÍ ČESKÉM

OD PRAVĚKU DO POČÁTKU XIX. STOLETÍ.

VYDÁVÁ

ARCHAEOLOGICKÁ KOMMISSE
PŘI ČESKÉ AKADEMII CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ

ŘÍZENÍM SVÉHO PŘEDSEDY

JOSEFA HLÁVKY.

VII.

POLITICKÝ OKRES KLATOVSKÝ.

NAPSALI

FERDINAND VANĚK A DR. KAREL HOSTAŠ
SOUDNÍ OKRESY KLATOVSKÝ A NÝRSKÝ
F. A. BOROVSKÝ
SOUDNÍ OKRES PLÁNICKÝ.

V PRAZE 1899.

NÁKLADEM ARCHAEOLOGICKÉ KOMMISSE PŘI ČESKÉ AKADEMII CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

SOUPIS

PAMÁTEK HISTORICKÝCH A UMĚLECKÝCH

V POLITICKÉM OKRESU

KLATOVSKÉM.

NAPSALI

FERDINAND VANĚK A DR. KAREL HOSTAŠ
SOUDNÍ OKRESY KLATOVSKÝ A NÝRSKÝ

F. A. BOROVSKÝ
SOUDNÍ OKRES PLÁNICKÝ.

S 130 VYOBRAZENÍMI, PŘÍLOHOU VE SVĚTLOTISKU A 11 ZNAČKAMI.

V PRAZE 1899.

NÁKLADEM ARCHAEOLOGICKÉ KOMMISSE PŘI ČESKÉ AKADEMII CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

TISKL ALOIS WIESNER V PRAZE.

PŘEDMLUVA.

Soupis tohoto okresu, jednoho z nejrozsáhlejších, vyžadoval doby dvou let; jednak rozptýlenost a vzdálenost míst a nepřízeň počasí v době prázdnin, jednak též vázanost povinného zaměstnání v úřadě činily nepřetržitému bádání časté překážky; vedle toho bylo nutno většinu míst i vícekráte navštíviti, když ukázala se potřeba doplniti mezery v práci již hotové, které se objevily po publikaci prvních dvou svazků soupisu památek.

Že některé statě obšírněji jsou vylíčeny a místy snad dějepisných dokladů více přičiněno, než v soupisech některých svazků předcházejících se spatřuje, toho příčinu hledati dlužno v tom, že podává se tu soupis památek, o nichž v literatuře dosud buď vůbec nebylo psáno, a kde zase psáno bylo, tam z pozorování jen povrchního aneb opíráním se o prameny nespolehlivé leckterá věc nesprávně byla vykládána, i nutno bylo, uvésti v soupisu vady takové na pravou míru.

Poznavše takto zevrubně veškeré památky okresu, jsme s to, učiniti o nich následující stručnou rozvahu:

Po stránce architektonické převládá gotika, jediný jest jen památník doby románské, ostatek s polovice barok a s polovice stavitelství novodobé. Památek slohu renaissančního je po skrovnu.

Kraj chudý, převahou hornatý a zalesněný a proto spoře zalidněný, nedal vzniku stavbám objemnějším a po stránce umělecké významným; vyjmouce Klatovy, město, jehož občanstvo ve středověku kulturně i hmotně bylo pokročilé, shledáváme památky stavitelské jen rozměrů skrovných běžné, šablonovité výpravy; nad to materiál ovládá nepodajná žula.

V zařízení vnitřním panuje barok a nové truhlářství; v celém okresu jest jediný jen oltář skládací, i z doby renaissance nemnohé jen ukázky se dochovaly; podobně i řezbářská dílna většinou přináleží 17. a 18. stol. Na truhlářskou práci oltářů a kazatelen působily Klatovy, kdež hlavně klášter jesuitský, vlastními umělci a řemeslníky opatřený, mocně působil na okolí. Totéž platí i o malbě.

Zlatnické práce jsou většinou původu pražského.

Zvonařství ovládaly Klatovy, kdež od 15. stol. toto ušlechtilé řemeslo stálé mělo sídlo; největší počet zvonů pochází z dílny Štěpána Pryqveye a syna jeho Jana, skrovně zastoupen jest starší zvonař Martin Jindra (mnoho bylo přelito); nejstarší jsou (z počátku 16. stol.) Jana Konváře, o němž nejisto, kde svou živnost provozoval, a po něm mistra Plzeňského Jiljí; pozoruhodny jsou práce pasovského zvonaře Jacominyho svou ornamentikou odchylnou od mistrů domácích, ač byly vesměs v Klatovech ulity.

Poměrně slabě jest zastoupeno sochařství a zámečnictví. Také památek malířství i malířství miniaturního málo nalézáme.

Půdorysy, řezy a jiné kresby jsou z největší části prací spoluspisovatele prof. Ferd. Vaňka, některé p. R. Vanderlinda; fotografie pro reprodukci pochodí od K. Bellmanna, K. Hahna a j.

S povděkem vzpomínáme na tomto místě veškeré ochoty veledůstojného duchovenstva, s kterou nám všude přišlo vstříc. Obzvláštními pak díky zavázáni jsme panu řediteli panství Chudĕnického, Ed. Běhálkovi, který s živou účastí znatele památek snesl kde jaké pomůcky k místopisu Chudĕnickému a okolnímu, veledůstojným pánům Fr. Stillerovi, biskup. vikáři v Plánici, P. Götzovi, biskup. vikáři v Strážově, a M. Sedlákovi, děkanu v Klatovech, jakož i panu prof. Dru. Jindř. Vančurovi na Smíchově za mnohé dobré pokyny a přehlédnutí rukopisu.

V Klatovech a v Praze v květnu 1898.

Spisovatelé.

Andělice.

Předhistorické pohřebiště v obec. lesíku č. k. 534. Většina mohyl na rolích č. k 500, 504/2, 506 a 508 snesena v létech minulých, zbývající dvě mohyly na č. k. 505/2 rozebrány r. 1892 a 1898. Malý nález: hliněná mísečka s popelem a zbytky nedopálených kostí, ornamentované střepy, okřínek hliněný, 2 ploché otevřené náramky z bronzu a malé jantarové perly, bronzová jehlice, pak úlomky bronzových předmětů — uloženo v museu města Klatov (v. t. Annalen des k. k. naturhistor. Hofmuseums. Notizen III. 130).

Beňovy.

(Beňov.)

Stará osada u Klatov, jež uvádí se kolem r. 1228 mezi statky kláštera sv. Jiří v Praze. K ní náležel původně kostel sv. Martina na Hůrce nad Klatovy (v. t.).

Zbytky staré tvrze spatřují se nad řekou Úhlavou při dvoře čp. 3.

Běšiny.

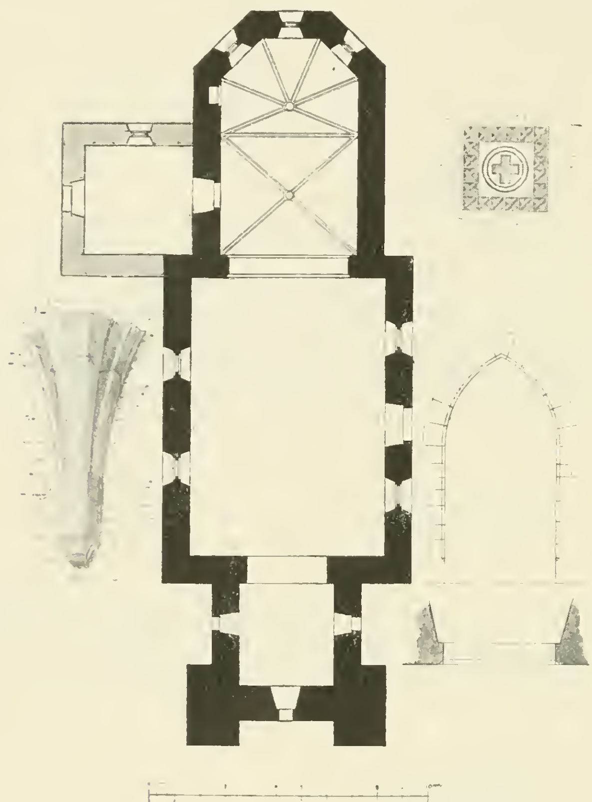
Schaller Jar., Topographie des Königreichs Böhmen, XII. 34. — Sommer Joh. G., Das Königreich Böhmen, VII. 79. — Trajer Joh., Historisch statistische Beschreibung der Diöcese Budweis 186. — Sedláček Aug., Hrady, zámky a tvrze král. Českého, IX. 251. — Týž, Místopis. slovník. — Liber memorabil. ve farní budově z r. 1743 a 1839. – Pamětní kniha děkanství Klatovského při r. 1697. Matriky od r. 1676.

Sídlo zemanské a původiště rodu rytířů Běšínů z Běšin, o nichž první činí se zmínka r. 1382. Rod ten držel Běšiny až do 17. stol., načež přešel statek a tvrz na Volfa Lamingena z Albenreuthu, r. 1620 na Adama Havla Koce z Dobrše a 1678 prodejem na rod Krakovských z Kolovrat, v jichž držení zustává. R. 1602 připomínají se tu dvě tvrze.

KOSTEL SV. BARTOLOMĚJE, původně farní v osadě, z níž zbyly 3 chalupy na nedalekém vrchu, připomíná se r. 1370 při Podolí,

obci pod vrchem ležící. Na žádost osadníků a z vůle biskupa Budějovického r. 1788 opuštěn a fundus instruktus přenesen do zámeckého kostela v Běšinech, kterýž odtud stal se farním; starý kostel ponechán svému osudu, později svévolně pobořen.

Zdivo zříceniny je z lámané žuly, s tesanými kvádry v nárožích a v obložení oken. Půdorys orientované stavby vykazuje v západním průčelí kvadratickou věž, 5 *m* ve světlosti, s mohutnými oporami nárožními, které přistavěny byly r. 1767; v přízemí kobka s valeným klenutím. Loď chrámová, plochá, tvoří obdélník 10·90 *m* dlouhý, 8·40 *m* šir. osvětlený z každé strany dvěma okny; uprostřed jižní strany vchod s lomeným obloukem a šikmou, nad ním žulová deska čtvercová, ovroubená façetovanými čtyřcípími hvězdicemi, uprostřed vyhloubený kříž rovnoramenný ve dvojitém kruhu.

Obr. 1. Běšiny. Farní chrám sv. Bartoloměje.

Kněžiště 6·90 *m* dlouhé 5·40 *m* široké, as o 2 *m* lodi nižší, bez opěráků, skládá se z čtverečného travée a chorového závěru vytvořeného pěti stranami pravidelného osmiúhelníka s třemi úzkými okny gotickými ve východních stranách. Obložení triumfálního oblouku vylámáno, nad ním příkrý štít až do vrcholu zachovaný, poukazuje na původní krov. Hladké, hranolové konsoly s náběhy žeber profilu ⩗ zachovaly se v presbyteriu.

K severní straně přiléhá čtvercová sakristie s valeným klenutím, později přistavěná. Před hlavním vchodem žulová, okrouhlá křtitelnice, jejíž spodek je zasypán kamením a zemí.

KOSTEL NAVŠTÍVENÍ P. MARIE (farní) až do r. 1788 mešní kaple zámecká, prostá stavba ze 17. stol. Ve štítu průčelním zabílený nápis

»Letha Panie 1654 Jan Wohrdna« udává bezpochyby dobu stavební a jméno stavitele. Kostel vyhořel r. 1781, při čem čtyři zvony se rozlily.

Průčelí, s hlavním vchodem pod kobkou, k jihu obrácené, má jednoduše článkovaný štít s přímočarými římsami a náplněmi; podélné zdi ploché lodě, 11·22 *m* dlouhé a 7·87 *m* široké prolomeny jsou na každé straně širokým, nahoře okrouhlým oknem, oblouk triumfální polokruhový, otvírá se do kněžiště, z pěti stran osmiúhelníka vytvořeného a k severu obráceného; valené klenutí prostoupeno jest pěti lunetami. K západní straně presbyteria přiléhá nevysoká věž s cibulovitou bání, v její přízemí jest sakristie.

Hlavní oltář barokový, stavba dobrých poměrů a ornamentálních námětků, byl nově zřízen r. 1747 pro kostel sv. Bartoloměje nad Běšiny, ale odtud sem přenesen r. 1797; na něm olejový obraz na plátně, 1·40 *m* vysoký; navštívení P. Marie Alžbětou, dle tradice a zápisů ve farní knize pamětní od K. Skrety; partie pleťové jsou přemalovány, obraz (bez signatury) bez pochybnosti nelze Skretovi přisouditi. Boční oltář barokový se slabým obrazem Mučení sv. Bartoloměje býval do r. 1797 hlavním oltářem.

Náhrobník žulový, na vnější straně zdi zasazený, přenesený sem ze zrušeného kostela sv. Bartoloměje, 1·50 *m* vysoký, 0·84 *m* široký, plně vypuklá postava ženy s erbem zúmyslně vyhlazeným a opisem „Hir ligt begraben die Edle und Ehrn tugentreiche Jungfraw Anna Margretha Stocklin von Kotta, die letzte ires Namens und Stames welche gestorben ist am Sambstag nach Petri Pauli Anno 1595."

Pacifikal měděný se stříbrným břevnem křížovým, barokový z 18. století, slušný co do tvaru i ozdob.

Zámek s kováním a klepadlo železné na hlavních dveřích (kování zámku poškozené), pěkná práce prolamovaná a rytá z dílny Klatovského zámečníka ze 17. stol.

Zvony: 1. Výška 0·64 *m*, průměr 0·82 *m*; nejvýš vlys 6 *cm* široký s postavami andílků hrajících na rozmanité hudební nástroje v devíti variantech, pod tím obruba z visutých akantů. Na boku nápis devítiřádkový majuskulemi renaissančními:

LETA 1579 PO SHORZENI KOSTELA SWA | TEHO BARTOLOMIEGE NAD BIESSYNY, VROZE | NY PAN GYNDRZYCH BIESSYN A NA BIESSI | NECH, LETA TOHO HEITMAN KRAGE PLZEN | SKEHO, DAL GEST TENTO ZWON SLITII A | VDIELATI SWIEM NAKLADEM KE CTII A CHWALE | BOZII, KOSTELV A KZADVSSY SWATEHO BAR | TOLOMIEGIE ODE MNE GEST SLYT MARTINA | GINDROWIC MIESSTYENINA KLATOWSKEHO: ⁘

2. výška 0·45 *m*, průměr 0·58 *m* s českým nápisem, ulit byl r. 1868 Ign. Hilzerem v Nov. Městě u Vídně.

3. výška 0·30 *m*, prům. 0·39 *m*. kolem koruny nápis majuskulemi římskými: GEORG · HEROLT · IN · NVRMBERG · GOS · MICH · AN 1631.

ZÁMEK, původiště a sídlo staré rodiny Běšínů z Běšin, od r. 1678 hrabat Kolovratů.

Kdy tvrz založena byla, neznámo. Stavba nynějšího zámku, původně trojpatrová, nyní o dvou patrech s přízemím k hrázi rybničné značně zvýšeným, pochodí ze století šestnáctého, vnitřní úprava některých místností, v přízemí a v prvém patře ze stol. 17., v době nejnovější velká část zámku přeměněna byla na lihovar.

Stavba tvoří v základě tři ramena úhlem pravým k sobě připojená a nádvoří uzavírající; z těch západní a jižní jsou bezmála stejné délky asi 38 *m*, východní, kratší, jež tvoří sýpku a má v čelech zděné článkované římsy z 18. stol., pokládá se za zbytek původní staré tvrze; v rohu obou delších křídel jest poněkud vystouplá, čtverhranná bašta v podobě nízké věže; tlouštka zdiva 1·40 až 1·60 *m*. Okna na straně jižní mají renaissanční přímočaré římsy.

První patro severního křídla otvírá se do nádvoří osmi oblouky (některé zazděné) na čtverhranných římsovaných pilířích, za nimi táhne se chodba s křížovými klenbami. V přízemí obydelné části jest mimo předsíň šest síní, valeně sklenutých, z nich nejzajímavější je velká síň rohová (přepažená zdí) pěti okny osvětlená. Zrcadlové klenutí, do něhož zasahují hluboké okenní kápě, pokryto jest štukovým dílem ze 17. stol.; střed orámován energicky modelovaným listovým torem, pole mezi kápěmi vyplňují barokové kartuše. Klenutí ve vedlejší menší síni jest podobným způsobem vyzdobeno, zde spatřuje se též korunovaný dvojatý erb s ovocnými festony po stranách. Vše pokryto jest silnou vrstvou vápennou.

V prvém patře nad vchodem namalován jest korunovaný sdružený erb v kartušovém orámování, pravý Koců z Dobrše, levý Nebilovských z Drahobuze. Většina klenutí nahrazena rovnými stropy; v arkýři věžním kobka (bývalá kaple) osmiboká má klenbu paprskovou s velmi pěknou stukovou dekorací; ve dvou protilehlých bocích výklenky s mušlovou konchou.

V přístřeší jsou některé klenuté síně bývalého druhého patra.

V zahradě zbytky sklepení táhnoucího se k rybníku a ke kostelu.

Bezděkov.

Listina nadační Fr. hr. Morzina z r. 1695 (archiv děkanství klatovského). — Voříšek: lib. memorabil. II.

Stará osada v údolí řeky Úhlavy připomíná se již r. 1331.

KOSTEL SV. ANNY (farní) na vrchu »Římku«, vystavěn byl r. 1693 od hrab. Morzina, načež r. 1784 byla při něm zřízena lokalie, r. 1856 na faru povýšená.

Skromná, jednolodní omítnutá stavba z lámaného kamene, orientovaná, s cibulovitou věžičkou nad presbyteriem stejně s lodí vysokým. Západní průčelí, prodloužené na každou stranu v pravoúhelný nižší bok (severní s vchodem, jižní s božím hrobem), kobka před hlavním vchodem a sakristie při severní straně presbyteria jsou vesměs přístavky pozdější.

Okna (dvě v lodi, dvě v presbyteři) mají podobu půlkruhu, jinak vnějšek hladký, beze všech okras.

Hlavní vchod v západním průčelí (boky z části zastaveny kobkou) má kamenné pažení s vodorovným nadpražím a architravem s přesně profilovanou lomenicí, v jejímž poli sdružené erby Morzinů a Trautmannsdorfů s korunou a ovocnými závěsy po stranách v původní polychromii.

V architravu:

HONORI S. ANNÆ | S. R. I. COMITES ET CONIVGES | FRANCISCVS DE MORZIN | ELEONORA DE TRAVTMANŠTORFF. 1 · 6 · 9 · 3.

Uvnitř loď i presbyterium (pravoúhlé) mají valené klenutí s lunetami, oblouk triumfalní polokruhový.

Tři oltáře barokové jsou bez ceny, kazatelna jest dobrá práce výstředního baroku.

Dřevěná soška Madonny 80 *cm* vys. zdařilá kopie originálu ze 14. století, chovaného v bavorských Nových Kostelích.

Zvony: *1.* Výška 0·50 *m* na hořejším okraji nápis dvojřádkový:

. . SEPTEM DIVI SVCCE . . . .) OMNES FIDE ES . . . . IOAN PRICOWEY

2. výška 0·40 *m*; kolem koruny:

IACOB SEITZ HAT MICH GEGOSSEN . . . (18. stol. v Plzni.)

3. výška 0·30 *m* kolem koruny:

. . . . FREIIN SCHAFFNERIN VON WENDT 1738 . . . .

(doplňky nápisů nepřístupny a tudíž nečitelny.)

ZÁMEK.

Sedláček: Hrady. IX. 165. — Riegrův N. Sl 449, D. D.

Rozsáhlá budova moderního normanského slohu v podobě obdélníku s čtyřhranou věží uprostřed severozápadního boku vystavěna již v našem století stavitelem Ign. Ullmannem na místě starého zámku a tvrze s příkopem vodním.

Z původní stavby zachovalo se zdivo hmotné věže až do výše střechy zámecké, kdež na půdě dobře se spatřuje.

Uvnitř několik předmětů uměleckých, jmenovitě: pěkná puška dámská ze 17. stol. slonovinou vykládaná, několik dobrých podobizen ze 17. a 18. věku (zdařilá je podobizna muže s kružidlem od Molitora), nevelký obrázek s pastýřskou scenou od B. Sprangera, pěkný obraz stáda koz a ovcí, upomínající na J. H. Roosa a m. j.

Bolešiny.

KAPLIČKA uprostřed návsi má na zvoničce zvonek s opisem ve 2 řádkách:

SIT NOMEN DOMINI BENEDICTVM
IACOB SEITZ HAT MICH GEGOSSEN IN PILSEN 1775.

Brennet.

Sedláček, Místopisný slovník, str. 58. Pamětní kniha děkan. Klatov. při r. 1696.

Kaple sv. Kunhuty stávala již v 15. stol. V lib. erect. (VIII. C I.) uvádí se, že Bohuslav a Racek bratří z Janovic kapli sv. Kunhuty r. 1408 vystavěli v lese Českém v poustce nad Dešenici, i poustevníka při ní nadáním opatřili, — a ještě v sumárním výtahu užitků vikariatu Klatovského, zachovaného v pamětní knize děkanství Klatovského (pag. 118) připomíná se kaple sv. Kunhnty na Brennetu jako příslušná k Dešenické farnosti.

Nynější KAPLE jest stavba ze sklonku 18. století. Jest přifařena do Zelené Lhoty. — Skrovná stavba kamenná, bez slohu, omítnutá; na šindelové střeše zvonička, v ní dva nové zvonky. Budova tvoří obdélník, jehož východní strana zakončena jest třemi stranami osmiúhelníka; v záp. průčelí prostý vchod. — Vnitřek tvoří jedinou prostoru, dlážděnou lámaným kamenem, strop rovný; oltář barokový z dílny Klatovského truhláře 18. stol. (Fliegla?) s obrazem sv. Kunhuty na plátně, lidové, hrubé práce; slušné obrázky křížové cesty malého rozměru na plátně malované, na posledním podpis: Pinxit I. W. 1797.

Bystřice.

Sedláček Aug., Hrady a zámky IX. 128.

ZÁMEK. Z bývalé tvrze, již k r. 1339 připomenuté, zachovaly se pouze strana západní a jižní ve zdivu původním, ač i ty vně i uvnitř přizpůsobeny jsou novému stavení zámeckému, kteréž dosti nákladně r. 1853 v nynější své podobě povstalo.

KAPLE SV. KARLA BOROMEJSKÉHO (mešní) při vychovacím ústavu školských sester postavena a posvěcena byla r. 1856.

KAPLE NEJSV. TROJICE (mešní) na blízkém vršku stejnojmenném, tvoří v půdorysu pravidelný šestistran, jehož hlavní osa 8 *m* dlouhá, osvětlena jest na všech stranách širokými po spůsobu gotickém sklenutými okny o lomených obloucích. Připomíná se r. 1697, jako k faře

Nýřské příslušná. Na kamenném soklu pilastrovém, zazděném nade vchodem, letopočet 1759 udává bezpochyby rok opravy kaple, kteráž ne dříve než v 17. stol. byla vystavěna. Střecha stanová nese na temeni baňatou věžičku (zvonek nepřístupný). Klenutí tvoří šesticípou hvězdici.

Oltář barokový se šroubovitými sloupy po stranách, ušlechtilých poměrů, jednoduché vkusné úpravy, pochodí z počátku 18. stol. Na něm obraz na plátně, Korunování P. Marie, maloval r. 1851 W. Asselborn v Mnichově.

Na silnici před zámkem 6 kamenných soch světců a světic; slušné barokní skulptury v životní velikosti z 18. stol.

Čachrov.

Schaller l. c. III. 231. — Sommer l. c. VII. 62 — Sedláček, Hrady a zámky IX. 266. — Šumavan 1876; 345; 1889, 471; 1892, 125. — Trajer, J., Historisch-statistische Beschreibung der Diöcese Budweis 189.

Matriky velmi pečlivě vedené a přehledné; v dobrém stavu jsou dvě knihy kvartové, začínající rokem 1680; jsou z počátku psány jazykem českým, pozdější zápisy české, latinské a německé.

Pamětní kniha počíná rokem 1620 a založil ji bývalý farář zdejší Ant. Topičovský; vedena jest s pečlivostí a pílí až na časy nejnovější. — Stará pozemková kniha z r. 1637.

Tvrz, z níž zbytky zachovaly se až na naše časy, byla rodným sídlem rytířů z Čachrova, kteří později, když dostali se v držení tvrze Kanic, psali se Kanickými z Čachova. Tvrz v rozbrojích husitských k panství Velhartickému připadlou, získal okolo r. 1540. rytíř Jan Rendl z Ušavy (z Oušavy), načež vystřídali se zde držitelé různí. Z nich vynikli nejvíce Jan Bohuchval z Hrádku, který r. 1568 pustou tvrz znova opravil a zvon do chrámu zdejšího líti dal; v r. 1620—85 rod Šofmanů z Hemrlesu a v 18. stol. Fruweinové z Podolí, posléze pak Horové z Ocelovic.

Ze staré TVRZE zachovala se věžovitá stavba čtvercového základu o stranách 9 *m* dlouhých, v jejíž přízemí jsou stáje, v prvním patře vchod s obloukem lomeným a s tesanými veňýři, přístupný kdysi po pavlačích, k obydelnému stavení na západní straně vedoucích. V následujících dvou patrech jsou okna čtverhranná s ostěním též kamenným a jednoduše profilovaným, nejvýš okna menší, bez kamenných obložení; střecha sedlová, šindelem krytá.

Hlavní průčelí nynějšího zámku vystavěno bylo r. 1740; po stránce architektonické však ničím nevyniká.

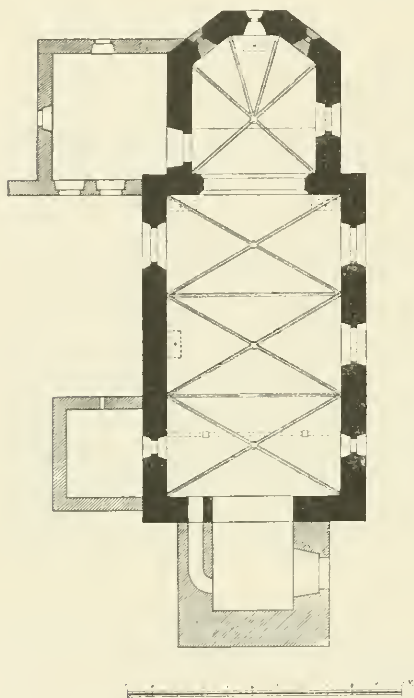
V osadě, která byla v 16. a 17. století městečkem, stával mimo hlavní chrám ještě jiný kostel hřbitovní sv. Víta (při cestě k Nemělkovu), dále kaple sv. Jana Nep. (na panské louce pod Čachrovem) a při silnici nad Březím kaple sv. Prokopa; tyto svatyně byly císařem Josefem II. zrušeny, prodány a pobořeny. Nynější kaple sv. Anny v lese vystavěna znova na místě starší r. 1896.

KOSTEL SV. VÁCLAVA (farní) připomíná se již r. 1352. (Tomek registra decim. pap.; Lib. Conf. I. L. Erect. V.) Jest to jednoduchá stavba

gotická, omítnutá, orientovaná, zdivem původní ze 14. stol. Loď původně s rovným stropem, bezpochyby v 16. století překlenuta, při čemž dvě gotická okna na straně jižní zazděna; v 18. století kostel spůsobem obvyklým opravován a r. 1804 přistavěna věž s jehlancovou střechou v západním průčelí.

Kryt lodi i nižší střechy presbyteria jest šindelový bez sanktusové vížky. Zděný štít mezi lodí a presbyteriem je snížen, průchod v něm původní, gotický; krov jest novější.

Podélná strana jižní prolomena je dvěma širokými okny barokového zakončení; na kruchtu otvírá se z každé strany okénko oválové, pod střechou dřevěná trámová římsa z 16. století. Na zdi presbyteria spatřují se zbytky staré římsy zděné, maltou zakryté; okno na jižní straně jako v lodi barokové, na třech stranách polygonálního závěru jsou okénka gotická s otvorem jen 20 *cm* úzkým, na obě strany silně vyšpaletovaná, na venek profilovaná dvěma žlábky; z těch jsou však dvě zazděná a pouze okénko za oltářem jest volné. Presbyterium i loď jsou bez soklu a bez opěráků.

Obr. 2. Čachrov. Kostel sv. Václava.

Uvnitř jest loď (12 *m* dlouhá a 7 *m* široká) rozvržena na tři klenbová, žebry přepásaná a křížem sklenutá pole, v němž každém jest hladký svorník; žebra dosti hubená, na stranách vykroužená, vybíhají prostě bez konsol ze zdiva ve výši 2·50 *m* nad nerovnou a chatrnou dlažbou kostelní.

Oblouk triumfalní, ve vrcholu lomený a na hranách prostě skrojený, bez soklu a římsy, otvírá se do nezvýšeného choru, 6 *m* širokého, nad jehož podélnými stranami 4·40 *m* dl. a třemi stranami polygonálního závěru, pne se žebrové paprskovité klenutí; žebra na stranách vykroužená, ale hmotnější než v lodi, neopírají se o konsoly, ale vybíhají prostě z válců dole kuželem zakončených; svorník jest hladký.

Na straně severní vedou obyčejné dvéře do přístavku pro sakristii, nad jejímž prkenným stropem zřízena jest oratoř.

Čtyři barokové oltáře s dřevěnými mensami (mimo oltář hlavní je zde oltář P. Marie, sv. Martina a sv. Jana Nep.) jsou primitivní a bez ceny.

Stříbrné pacifikale 30 *cm* vys. se zlacenou nohou a září paprskovou kolem ostatků jest pěkná tepaná práce ušlechtilých barokových forem z poč. 18. stol.; pochází z bývalého zdejšího kostela sv. Jana Nep.

Zvony

1. výš. 0·69 *m*, průměr 0·84 *m*; kolem koruny vlys z destiček s figuralními reliefy obsahu biblického, pod tím kotouče s visutými květy mezi nimi. Na jižní straně pláště plně plastický Kristus na kříži a po obou stranách nápis v renaisančních majuskulích:

KRYSTVS VMRZEL
PRO HRYCHI NASSE

A WSTAL Z MRTWYCH
PRO OSPRAWEDLENI NASSE

Na straně protější:
SLYT A VDIELAN ZWON TENTO KE CTY A CHWALE | PANV BOHV DO MIESTECZKA CZACHROWA SKRZE | DOSTATECZNE PRZYCZYNIENI VROZENEHO PANA | YANA BAVCHWALA Z RHADKV A NA NEMILKOWYE NA | KLADEM TY WSSY OBCE PRZYNALEZEGYCY K TEMVZ | KOSTELV SWATEMV WACLAWV ODEMNIE GEST SLYT | MARTINA ZWONARZE W MIESTIE W KLATOWECH 1576.

Lijecká práce figur, ornamentů i liter je velice nedokonalá pro chatrný material formový.

2. Ulit r. 1841 od Jana Pernera v Budějovicích.

3. Výška 0·30 *m*, kolem čepce ve 2 řádkách:

HONORI SANCTÆ MATRIS ANNÆ — S BABARÆ
S. APOLONIÆ FVSA ⊕ ANNO DOMINI ⊕ 1728.

Na ploše severní dva znaky, v levém Fruveinovský: obrněná ruka držící prsten, třemi pštrosími pery zdobený. Kolem písmena B. V. F. V. P. Na pravém, rozčtvrceném, v levo nahoře tři pštrosí péra na luku, v pravo dole lvíček s šípem (týž v klenotu), v ostatních polích 3 svislé čáry; kolem písmena B. A. F. R. Z. Dále relief sousoší P. Marie a sv. Anny, sv. Barbora, sv. Apolena; na dolejší obrubě ovální štítek se značkou a opisem jména zvonaře Jana Pricqveye.

4. průměr 0·20 *m*, týž znak zvonařský a relief sv. Isidora. Opis:
HONORI SANCTI ISIDORI AGRICOLÆ | REFVSA ANNO DOMINI ⊕ 1728.

Černé Krávy.

(Kouskova Lhota.)

Sedláček, Hrady a zámky IX. 249.

Dvorec panství Týneckého se zbytkem TVRZE původně Lhotkou zvané a zbudované asi v 15. stol. Od roku 1544—1687 byl v držení erbovního rodu Kousků, od nichž se tvrz Lhotou Kouskovou ještě do nedávna nazývala. Zbylo zde jen čtverhranné věžovaté stavení, opatřené v přízemí čtverhranným vchodem, a nad tím malými okénky ve dvou patrech, jež mají kamenné obložení na hraně ujímané a sporé zbytky příkopu a valu

Červené Dřevo.

(Rothenbaum, Rubroarborium.)

Schaller: l. c. XII. 65. – Matriky od r. 1682. — Pamětní kniha z r. 1805. — Časopis Method XXI. 81. — Randa Hippolit P., Historické pojednání o pověstném Lammingenovi. — Domažlické Listy 1884, 75.

KOSTEL BOLESTNÉ MATKY BOŽÍ založen byl r. 1676 pověstným Volfem Maxmilianem svob. pánem Lammingenem z Albenreuthu k podnětu a za přispění jeho bratra Viléma Bedřicha, kanovníka Solnohradského; stavba dokončena r. 1680, kteréhož roku sem první farář uveden.

Stavba orientovaná jest z lámaného kamene, omítnutá, bez architektonického článkování vnějšku; loď chrámová o třech osách podélných s třemi čtyřhrannými okny na každé straně, presbyterium polygonální, nižší, prolomené na všech stranách okny polokruhovými, k jižní straně jeho přiléhá trojpatrová věž s cibulovitou bání a lucernou. V západním průčelí kobka přistavěná mezi lety 1744—1773 s hlavním vchodem prostého tvaru. Zdivo hmotné velice trpí vlhkem.

Loď, uvnitř 17·70 *m* dlouhá, 10·59 *m* široká, jest prostý obdélník, sesílený mohutnými pilastry, k nimž svádějí se podélné a příční pásy valeného klenutí; kruchta v západním průčelí spočívá na dvou oblých sloupech.

Presbyterium, 8·40 *m* dlouhé, dělené od lodě hladkým, polokruhovým obloukem triumfálním, má klenutí tolikéž valené, stejně s lodním vysoké, v pravo prostý vchod do sakristie pod věží.

Mimo hlavní oltář z konce 18. stol. ještě tři boční o něco starší; vesměs barokové a slabé.

Olejový obraz 1·60 *m* vys., 1·00 *m* šir.: Svatá rodina, sešlý a rozpryskaný, malovaný vyspělou technikou dobrého mistra z počátku 18. stol. (visí v kobce).

Slušná cínová lampa rokoková.

Zvony: *1.* Průměr 0·75 *m*, výška 0·56 *m*. Opis jednořádkový mezi ornamentálními bordurami dobré koncepce a pečlivého provedení: A FVLGVRE ET TEMPESTATE VT LIBERI SIMVS PRO NOBIS ORATE; po stranách dvě tabulky obdélníkové s ornamentálními lištami, nápis v prvé: S IOSEPHE TVOS | GLIGENTES AB OM | NI DEFENDE MALO, na druhé: FVSA KLATTÆ SVB RENDO | DNO: IOANNE SCHWARTCZ | HOC TEMPORE CURATO LOCI | ANNO ☉ 1711.

Relief Ukřižovaného, sv. Pavla, sv. Jana Nep., pod tímto zvonařský štít Klatovského zvonaře Jana Priqveye.

2. Průměr 0·58 *m*, výška 0·40 *m*; nejvýše na ploše uší:

IOANN GORDIAN SCHELCHSHORN IN REGENSPVRG GOSS MICH

pod tím dvojřádkový opis:

A. M. D. G. DIVÆ VIRGINIS MARIÆ HOROREM ILLmo D. D. WOLFFG. MAXMIL: DOMINVS DE LAMMINGEN ET A: | LBERNREYTH

DOMINVS IN COTTENSCHLOS RIESENBERG CAVTH ET SAHORZAN: SACÆ · CÆSÆ MAY : CA:, dva medaliony s nápisy: MATER DOLOROSA ORA PRO NOBIS; dva erby: svob. pána Lammingena a manželky jeho Kateřiny Polyxeny roz. z Lobkovic, pod nimi letopočet MDCLXXXI.

3. ulit byl r. 1856 od J. Pernera.

Čestín

(Nový Čestín).

MEŠNÍ KAPLE NEJSVĚTĚJŠÍ TROJICE, založená a vystavěná r. 1695 majitelem statku Vilémem Alex. Běšínem z Běšin, majitelem statku Čestína.

Jednoduchá stavba baroková, obrácená oltářištěm k severu, jejímž středem jest čtverec o stranách 5 *m* dlouhých; k němu pojí se na straně severní oltářiště, zavřené polokruhem, boky zavírají polokruhové kaple a jen strana jižní prodlužuje se v prostoru čtvercovou, určenou pro vchod s předsíní a emporou. Vnitřek kaple hladce sklenut a prost všech architektonických ozdob.

Mimo hlavní oltář, na jehož predelle dva znaky, uprostřed pak zasklenný olejový obraz Nejsv. Trojice s třemi vousatými hlavami (srovnej Český Lid VII. 94) a olejový obraz Nejsv. Trojice, jejž maloval »Franz von Burgau« r. 1762, ještě dva boční oltáře: sv. Martina a sv. Anny, jednoduché, barokové architektury s obrazy v rokokových rámcích.

Dva obrazy, malované na skle (sv. Alžběta a Zachariáš), mají na širokých, skleněných rámech dosti zajímavou, naturalistickou ornamentiku.

Svícny cínové, kandelábrové, jemně ornamentované, znamenány jsou: F. V. O., J. C. Cz. 1741.

Na cibulovité zvoničce v průčelí jižním dva zvony ulité v 18. století v Klatovech od Pasovského zvonaře P. A. Jacomina.

Děpoltice

(Děpoltovice.)

Trajer, l. c. 167.

KOSTEL SV. ISIDORA (farní) vystavěn byl r. 1805 na místě kaple, založené na témž místě r. 1751. Roku 1785 zřízena zde byla lokalie, kteráž r. 1857 povýšena na faru.

Kostel jest stavba prostá, orientovaná, skládající se z obdélníkové lodi s věží při západním průčelí a presbyteria odděleného od lodi lomeným

obloukem triumfalním. Nevysoká věž pokryta baňatou střechou; plochá loď osvětlena je třemi páry oken tvaru obdélníkového, presbyterium polygonální na způsob gotický, bez opěráků sklenuto sferickými plochami.

Vnitřní zařízení jest primitivní a soudobé se stavbou.

Velký olejový obraz patronů českých na plátně v barokovém orámování, teplého, šťavnatého koloritu z konce 18. stol.

Zvony: *1.* průměr 0·75 *m* s chronografem německým, oslavujícím sňatek J. Vel. císaře Františka Josefa ulil r. 1854 Václ. Perner v Budějovicích.

2. průměr 0·72 *m* s německou legendou ulil r. 1853 Jos. Dengg v Jenbachu v Tyrolsku.

3. průměr 0·41 *m*, poznamenán na dolejší obrubě I · C · L: 1752.

4. ulil r. 1870 Jos. Diepolt v Praze.

5. ulil r. 1839 Perner v Budějovicích.

Dešenice.

»Matricula parochiae Deschenicensis ab anno 1681« na faře. — Tamtéž »Liber memorabil. erect. a Joanne Jac. Löffelmann 1773.« — Schaller, l. c. XII. 45. — Sommer, l. c. VII. 89. — J. Trajer, l. c. 168. — Sedláček, l. c. IX 149. — Pam. kn. děkan. Klatov. při r. 1697.

KOSTEL SV. MIKULÁŠE (farní) připomíná se jako farní již v polovici 14. stol. Stavba orientovaná z lámaného kamene, omítnutá, krytá šindelem, jeví dvojí periodu stavební. Starší době gotické přináleží loď a presbyterium s věží, v 18. stol. přistavěn k presbyteriu chorový závěr.

Věž nevysoká, přiléhá k levé straně presbyteria a kryta je nízkou jehlancovou střechou. Nad chorovým závěrem zvedá se nad slemeno střechy kostelní osmihranná střecha stanová, vybíhající v štíhlou vížku.

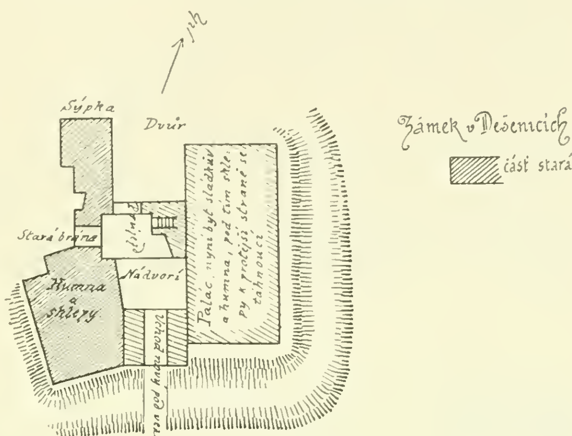
Loď chrámová s barokovým průčelím, v němž pod kobkou prolomeny obyčejné čtverhranné dvéře, tvoří obdélník, uvnitř 13 *m* dlouhý a 7·76 *m* široký; původně kryta byla rovným stropem (stopy v podkroví), nyní opatřena valeným klenutím prostoupeným kápěmi, jež opírá se o vnitřní pilastry. Každá strana podélná prolomena jest dvěma přestavěnými, čtverhranými okny. Oblouk triumfální o lomeném oblouku, hladký, otvírá se do čtvercového 5·50 *m* hlubokého presbyteria, jehož niveau dlažební i klenbové jest stejné s lodním; žebra křížového klenutí, profilu V odrážejí bezprostředně ze zdiva a sbíhají se v hladkém svorníku. Odtud v plné šířce otvírá se polokruhový oblouk do závěru chorového, tvořícího v půdorysu oktogon 8·56 *m* široký a bezmála tolikéž dlouhý. Pro větší rozpětí tohoto závěru zvyšuje se i polygonální jeho kupolovitá klenba nad klenutí sousedního presbyteria; okna na pěti stranách prolomená mají segmentové oblouky. Podvěžní kobka, sloužící za sakristii, byla původně opatřena

žebrovým klenutím křížovým (stopy), nyní jest sakristie ve značně výši sklenuta valeně.

Hlavní oltář, postavený r. 1750 nákladem hrab. Prokopa z Kolovrat, jest obyčejná baroková stavba ceny prostřední; na něm olej. obraz sv. Mikuláše od Jos. Hellicha z r. 1878.

Oltář sv. Jana Nep., tabulová stavba rokoková prostřední ceny, obraz nový. Oltář sv. Barbory z r. 1867.

Socha Madonny s dítětem, 0·65 *m* vysoká, dřevěná, nově nepěkně pobronzovaná, dobrá řezba v duchu jihoněmecké školy 15. stol., pochází dle podání ze Starého Etinku v Bavořích (bezpochyby kopie).

Obr. 3. Dešenice. Tvrziště.

Dřevěný krucifix v život. velikosti, dobrá řezba z poč. 18. stol.

Kalich stříbrný, rokokový, vysoký 0·245 *m*, kupa má tepané rostlinné ornamenty kolem tří oválových štítků, nodus s třemi výčněly přechází v okrouhlou nohu, dělenou v šest ornamentálních polí, v nichž vytepány jsou emblemy utrpení Kristova. Značka na noze

Dva svícny cínové s trojdílnou nohou, na níž vyryt jest nápis:

ANNO 1664 DEN MARTCI ZZ | KE CZTI A CHWALE | K S: MIKVLASSI A NA | PAMATKV DOBRE PAMETI | NEBOSSTIKA MATAVSSE SLADKA | DESSENSSKEHO DAL SEM TITO SWICZNI IA | NIZE PODEPSANI VDIELATI | IOANNES ZOFCA | VZENSCI | W W K.

Zvony: *1.* a *2.* ulity byly r. 1878 od Ig. Hilzra.

3. ze zrušené kaple sv. Václava, průměr 0·47, na něm nápis v obdélníkové jednoduché obrubě:

Adamus Ignatius Wrabsky | Tluxa a Wraby Dominus | in Drahenicz Dessenitz & Germani Vzenicz Hanc | Ecclesiam in Honorem S | Wenceslai Martyris fundi | Tus aedificari, & me, fundi | proprio sumptu curauit ad | perpetuam sui, et sui stema | tis memoriam | A. D: MDCLII. Na druhé straně I · H · S.

4. (nepřístupný) byl dle udání ve škole.

TVRZ připomíná se sice již ve 13. stol., avšak nynější stavba z větš části pochází z prvé polovice 18. stol. byvši provedena za hraběte Prokopa Krakovského z Kolovrat a jen část severní ponechána v té podobě, jakou měla v 17. stol., kdy vedla tudy hlavní brána, jíž se však více neužívá. Na

sýpkách od ní v levo se táhnoucích spatřují se dosud stopy ornamentálních a figurálních sgraffit; úprava tato provedena bezpochyby za Viléma Tluksy z Vrábí (od r. 1603). Hlavní brána pod nízkou věží vede nyní se strany západní přes hluboký příkop, který se odtud táhne v pravo kolem novějšího paláce a na levo k staré bráně. Jinak stavba po stránce architektonické nevyniká.

Půdorys obr. 3. na str. 13.

Dolany.

Schaller l c. XII. 51. — Sommer. VII. 224. — Šumavan 1881. — Trajer l. c. 817. — Sedláček: Hrady a zámky. IX. 51. — Rukopisy: Hrabě Eug. Černín z Chuděnic, Geschichte und Archaeologie der einzelnen Ortschaften der Herrschaft Chudenitz, v archivu Jindřichohradeckém. — Pamětní kniha panství Chuděnického z r. 1729. — Pamětní kniha fary Dolanské počíná rokem 1696. — Matriky od roku 1731.

KOSTEL SV. PETRA A PAVLA (farní) připomíná se jako farní již v polovici 14. stol.; v 17. stol. přidělena správa jeho faráři Chuděnickému, od r. 1696 opět vlastním duchovním opatřen. R. 1797 byl původní kostel sbořen a nový na jeho místě z nábož. fondu vystavěn mezi léty 1797—1799, pouze stará věž ponechána.

Stavba prostá všelikých architektonických ozdob, orientovaná, provedená z prahorní břidlice a omítnutá. Skrovná věž v záp. průčelí jest v hořejší části novější a kryta bání cibulovitou; v přízemí kobka s plackovou klenbou, kterou vede hlavní vchod s rovným nadpražím do lodě chrámové 16 *m* šir. a 23 *m* dl. Tato má v nárožích podvojné leseny, stanovou, šindelovou střechu a prolomena jest na každé straně třemi velkými okny výstřední barokové formy, pod nimiž jsou menší okna oválová a uprostřed obyčejné dvéře s kamenným obložením. Presbyterium pravoúhelné 7·20 *m* dl., 10 *m* šir. má s lodí stejnou výšku a po okně na stranách podélných; k němu na každé straně pojí se nízké přístavby sakristie a síňky depositní.

Uvnitř jest loď na třech stranách obklíčena klenutými emporami na čtyrhranných pilířích, kteréž nad prsením empory pokračujíce, přepjaty jsou nahoře druhou řadou oblouků, podpírajících rovný strop, čímž nabývá loď podoby síně trojlodní.

Oblouk triumfální, polokruhový otvírá se do obdélníkového presbyteria, jehož nároží vyplňují diagonalně postavené pilastry se štukovou hlavicí kompositní, sáhající až k rovnému stropu. V pravém nároží triumfálního oblouku zazděno jest lavatorium z leštěného, pestrého mramoru 1·60 *m* vys., pocházející z bývalého refektáře jesuitské koleje v Klatovech; velmi pěkná práce baroková z konce 17. stol.; slouží teď za křtitelnici.

Náhrobek z červeného mramoru, v podlaze po pravé straně hlavního oltáře; deska 1·64 *m* vys., 0·77 *m* šir., v polokruhové arkádě erb pečlivě pracovaný s bohatými fafrnochy; v znaku na dél rozpůleném v pravo polovina orlice, v levo břevno na pokos a v něm běžící kůň s mečem v ústech; v klenotu týž kůň v pravo vzepřený s mečem v ústech. Nápis silně vyšlapán, nečitelný; pochodí z rozhraní 16. a 17. stol.

Hlavní oltář, dřevěný, mramorovaný se zlacenými ornamenty, je dobrá práce slohu pozdní renaissance z polovice 17. stol. Obrazy na něm sv. Petra a Pavla a Matky Boží Pomocné maloval r. 1858 Plzeňský malíř Jan Herzog.

Obraz sv. patronů českých na levém bočním oltáři, postavy v poloviční velikosti životní, dobrý mistr v kresbě i koloritu z poč. 18. stol.; místy přemalováno Herzogem.

Krucifix na pravém bočním oltáři, dřevěný z r. 1661, nevalné ceny.

Tři páry cínových svícnů větších a tři páry malých, tvaru kandelabrového s náplněmi ornamentálními a hlavičkami andílků, jsou dovedné litiny z 18. stol.

Kalich hladký s šestidílnou nohou, znamenaný R H, 17 IHS 34.

Pacifikale barokové, ušlechtilého tvaru, jemně pracované, stříbrné. částečně zlacené, se sluneční září, ornamenty tepané, s letopočtem 1641 který není ale soudobý. Značka na záři:

Zvony: *1.* Ulit dle nápisu r. 1838 od Václ. Pernera v Plzni.

2. Výška 0·36 *m*, průměr 0·43 *m*.

Nápis v řádce kolem koruny v minuskulích:

yan ⊕ konwar ⊕ udielal wagimenu ⊕ boze ⊕ a swateho ⊕

Z konce 15. stol.

V makovici 2 malé zvony z 18. stol., nepřístupné.

TVRZ byla původně v držení větve pánů z Risenberka, již se odtud psali; ku konci 15. stol. přešlo vlastnictví na rytířský rod Měsíčků z Výškova; po r. 1631 vystřídalo se zde několik majitelů jiných, r. 1679 získala ji kolej jesuitská v Klatovech a držela ji až do zrušení řádu.

Tvrz r. 1852 rozprodána na díly. Zachovaly se z ní zdi věžovitého paláce, vyčnívající nad střechy domků k němu v 18. a 19. stol. přistavěných; polokruhový výstupek je přístavbou z doby jesuitské (snad kaple?); vše bez architektonického významu.

Drslavice.

Na obecním zvonu nápis:

HENRICVS ERNESTIVS PIKARD DE WIRIDI WALLE d: IN DRSLAWICZ | MAGDALENA PIKARDIANA NATA CZEGKIANA DE OLBRAMOWICZ 1710.

Pod tím znak Jana Pricqveye v Klatovech.

Eisenstrass.

Od počátku 18. stol. stávala zde mešní kaple P. M. Růžencové, jež r. 1802 rozšířena. Na místě této dřevěné kaple, při níž r. 1806 zřízena lokalie, vystavěn nynější kostel Počet P. Marie v letech 1824—26.

KOSTEL dosti prostranný (loď plackovitě sklenutá je 19 *m* dlouhá a 12 *m* široká, presbytář 7·5 *m* dl. a 10 *m* šir.), osvětlený velkými okny tvaru půlkruhu, jest stavba jednoduchá, beze slohu, s věží v průčelí; také vnitřní zařízení ničím nevyniká.

Zvony: *1.* Výška 0·60 *m*, průměr 0·70 *m*, ulit Vác. Pernerem v Plzni roku 1856.

2. Výška 0·55 *m*, průměr 0·60 *m*, z dílny zvonaře Jana Erharda Kissnera ze Stadt am Hof r. 1726.

3. Výška 0·30 *m*, průměr 0·35 *m*, hladký, bez nápisu.

Obr. 4. Habartice. Nápis na zvonu.

Habartice.

V lese »Spolky« v roce 1882 nález bronzových předmětů: veliký kotouč, náramky, pu klice, kroužky, cetky; část jich v musei města Klatov.; — Pam. arch. XII. 44, 96, 140, 564.; — Annalen des naturhist. Hofmuseums Not. III. 130. — Woldřich, Beiträge zur Urgesch. Böhm. (Mittheil. d ant. G. 1893, 23.). — Niederle, Lidstvo v době předhistor. 369, 361. II. — Zpráva přátel starožit. česk. 67. — Katalog retrosp. výst. 7, 31.

Kostel byl ve 14. stol. farní. R. 1784 zřízena zde lokalie, kteráž r. 1801 byla zrušena a osada mezi fary Plánickou a Kydlinskou rozdělena; r. 1845 lokalie opět obnovena, r. 1858 ve farnost proměněna.

KOSTEL SV. PETRA A PAVLA (farní), v základech i zdivu ještě původní ze 14. stol., kdy již se připomíná jako farní, je stavba neobyčejně skrovných rozměrů (celková délka 9·80 *m*, z čehož 6·70 *m*

na čtvercovou síň připadá). Presbyterium má posud původní žebrové klenutí, bylo však zednickým nedoukem při pozdějších opravách tak znetvořeno, že výplně bezmála tvoří kopuli; pouze žebra vystupující prostě ze zdi bez konsolů a sbíhající se do hladkého svorníku ostala nezměněna na svých místech. Profil žeber V Arcus triumph. je polokruhový, nepravidelný jeho oblouk povstal z původního lomeného při pozdějších opravách. Plochý strop síně kostelní má stejnou výšku s presbyteriem. Okna a vchody jsou zmodernisovány.

Věž v západním průčelí, soudobá s ostatní stavbou, nevysoká, s jehlancovou střechou.

Z vnitřního zařízení kostelního pozoruhodna jest pouze křížová cesta: prosté obrázky malované na skle zcela v duchu obrázků svatých v prostých jizbách vesnických — výmluvné svědectví o chudobě nejen kostela (již ve 14. stol. uvádí se jako »pauper«) a fary, ale i celé kolatury.

Zvony: *1.* Větší (průměr 40 *cm*) má pod korunou nápis — vlastně jen řadu různých písmen beze smyslu se 4 křížky; písmena stejné velikosti (1·8 *cm*) avšak nestejného rázu (majuskule 14. stol.; viz obr. 4.).

2. Na menším (průměr 35 *cm*) kolem koruny: A° 1690 † . . HODIE SI VOCEM MEAM AVDIERITIS NOLITE OBDVRARE CORDA VESTRA (1 řádka), pod tím střídavě hlavy andělů s palmetkami; hořejší kraj obepíná vavřínový věnec. Na ploše zvonové obraz Madonny s Ježíškem hrajícím si s ovocem v koši (pěkný relief) a vedle znak zvonaře Štěpána Pricqveje z Klatov.

Z matrik přifařených obcí nejstarší Kroměžlická počíná rokem 1787 a jest ověřena podpisem hejtmana kraje Klatovského, Dačického z Heslova.

Hamry

(Hammern).

Pamětní kniha, založená po r. 1786.

KOSTEL BOLESTNÉ MATKY BOŽÍ (farní), původně kaple, jejíž doba založení neznáma, která však roku 1773 přestavěna a rozšířena byla; r. 1785 zřízena zde lokalie, proměněná na faru r. 1787. R. 1789 kostel přičiněním dobrodinců opět rozšířen.

Jednoduchá stavba, orientovaná, pod šindelovým krovem, beze zvláštní věže, tvoří celistvou síň, z jejíž podélných stran vystupují trojboké kaple; chorový závěr vytvořen jest z pěti stran osmiúhelníka, jehož nároží sesíleno lesenami. K straně severní přistavěna sakristie (1789) a nejnověji Oliveta s moderní polychromovanou skupinou tyrolského původu.

Vnitřek tvoří jedinou síň 17·37 *m* dlouhou a 6.90 *m* širokou, krytou plochým stropem a bez zvláštního vyznačení presbyteria.

Okna v lodi a chorovém závěru jsou podélná, polokruhem zakončená, v kaplích oválová; hlavní vchod jest v západním průčelí pod vkusnou novou kobkou.

Tři oltáře ceny prostřední pocházejí vesměs z 18. stol.

Zvony: *1.* Průměr 0·55 *m*, výška 0·45 *m*. Opis dvouřádkový gotickými minuskulemi 3 *cm* velkými: † ihūs nazarenus rex ✕ iudeorum † sanctus deus sanctus fortis sanctus et | in mortalis mala depellat bonorum auctor adsint magiter iacobus incola

✛ strakoniczen. — Z konce 15. století.

2. Nový bez letopočtu a jména zvonařova; průměr 0·45 *m*, výška 0·35 *m*.

3. Průměr 0·37 *m*, výška 0·30 *m*, mezi dvěma ornamentálními pásky opis jednořádkový v majuskulích: IOH. ERHARD KISSNER ZV STATT AM HOFF GOSS MICH ANNO 1761. Medailon Marie bolestné v oblacích s jedné, dvojice světic silně vypuklého reliefu a pečlivě ciselovaných s druhé strany.

Hoštičky.

Na nejkrajnějším konci této malé obce spatřuje se dosud hradební zeď bývalé TVRZE. Zeď v přímé čáře obrácena jest k západu, má 4 střílny v stejných vzdálenostech a jest od rohu k rohu 40 kroků dlouhá. Za ní táhne se příkop široký, z něhož zvedá se na protější straně násep rovnoběžný s čelnou zdí hradební v podobě obdélníka — půdorys bývalé vlastní tvrze. Po nějakém příkopu na východní straně není ani stopy a nepodobá se ani, že by byl kdy založen býval. Na severovýchodním rohu tvrziště vystavěna z kamení tvrze hájovna.

Chocomyšl

(Chocemyšl).

Chudenitzer Gedächtnisbuch (pam. kniha panství Chud.) od r. 1729. — Rukop. Geschichte und Archaeologie der Herrschaft Chudenic.

U staré TVRZE, která zbořena, postaven v l. 1761—1763 zámek, který krátce na to (1773) vyhořel. R. 1833 přestavěn na cukrovar, nyní pak slouží zase účelům hospodářským.

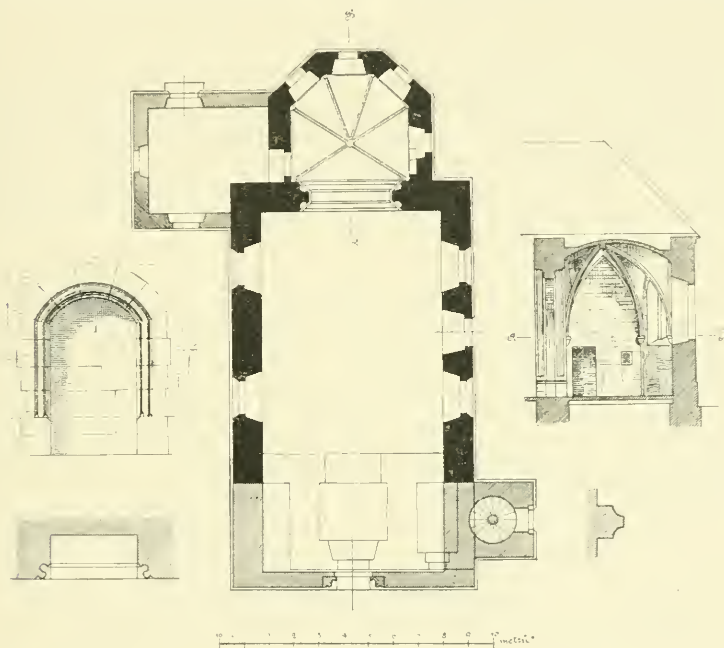
V křídle východním, kde nyní jest dřevárna, bývala zámecká kaple.

Na návsi socha sv. Jana Nep. z r. 1708 věnovaná tehdejším majitelem statku Ch. Frant. Ignácem svob. pánem z Vunšvic.

Chlistov.

KOSTEL POVÝŠENÍ SV. KŘÍŽE, ve 14. stol. farní, později filialní fary Stobořické.*) Za cís. Josefa II. (1785) zřízena zde lokalie, kteráž proměněna r. 1857 na faru.

Kostel stojí na kraji nevelikė osady na mírném, k západu se silně sklánějícím návrší. Proměn doznal několik. Tak, jak nyní jest, poukazuje na počátek 14. stol., avšak věž, která při něm ještě r. 1830 stávala, a měla v nejvyšším patře podvojná okna, nasvědčovala by založení staršímu, při čemž by presbyterium k ploché síni chrámové bylo přístavbou 14. věku.

Obr. 5. Chlistov. Kostel

Zmíněná věž vzala částečně za své požárem a s ní spolu dva staré zvony; spodku věže užívalo se od r. 1865, po odstranění průčelního 3·4 *m* silného opěráku a vybourání nového vchodu až do nejnovější doby za předsíň; nyní byla tato západní část stržena a má býti o $1/3$ své délky zvětšena. Věž nová založena jest na jižní straně síně chrámové.

Presbyterium sestrojeno jest z 5 stran osmiúhelníka, jehož lícní strany jsou prodlouženy a osvětleno jest 4 gotickými okny tvaru ne již původního. Okno páté otvírá se do sakristie nade dveřmi do ní vedoucími.

Žebra klenby sbíhají se v hladkém svorníku a spočívají na konsolech ve výši patek okenních umístěných; konsoly mají podoby korunovaných hlav

---

*) Pam. kniha fary Stobořické a Chlistovské.

andělských. Na straně epištolní jest sedilium (ne-li zazděný portálek) se segmentovou archivoltou (obr. 5.). Čtyrhranné, prosté sanktuarium na straně evang. má původní massivní mřížku. Zajímavý jest arcus triumphalis pro svou nápadnou shodu v profilování s obloukem blízkého filialního kostela v Křištíně. Lomený jeho oblouk profilován jest lícním pasem s hlubokými výžlabky na obou šikmých ústupcích. Veškerá práce kamenická jeví solidnost a konstruktivní přesnost. Též zevně při presbyteriu zachoval se sokl.

Síň chrámová, bez soklu, má plochý strop, stejnou s presbyteriem výšku a osvětlena jest s každé strany dvěma prostornými okny segmentem překlenutými.

Sakristie i kobka jižní jsou přístavky pozdější. Sanktusníku na střeše není.

Z paramentů nic pozoruhodného, též vnitřní nábytek a výzdoba oltářů bez ceny umělecké i archaeologické.

Uprostřed síně chrámové jediný, teď téměř hladký kámen kryje vchod do bývalé hrobky kostelní. Dle skrovných zbytků písma jest z 18 stol.

Kostel až do dnes jest neobyčejně malý, tak jako sousední Křištínský; délka síně 9·70 *m*, šířka 7·15 *m* (délka bude o 4·7 *m* zvětšena), hloubka presbyteria 4·29 *m*, šířka 4·65 *m*.

Dva zvony hladké asi z r. 1870 zavěšeny jsou na prozatimné zvoničce v kamenném štítu západním.

Na vnější zdi mramorová deska pana Václava Krause na Chlistově, inspektora knížete Palma z r. 1788.

Hlavní oltář s bezcenným obrazem novým na plátně (Pozdvižení sv. kříže) jest prostý, barokový z 18. stol.

Rovněž oltář sv. Jana Nep., nový, bezcenný.

Chuděnice.

Balbin Bohusl. Miscellanea historica regni Bohemiae Dec. II. — Schaller, l. c. XII. 52. — Sommer, l. c. VII. 214. — Watterich F. C., Handwörterbuch der Landeskunde d. Königreichs Böhmen. — Sedláček Aug., Hrady a zámky české IX. 27. — Trajer, l. c. 813. — Ottův Slovník naučný XII. 430. — Orth a Sládek, Topografický slovník Čech. — Památky archaeologické a místopisné, II. 101, IX. 957, XII. 571. — Květy XII. (1845) 571. — Světozor 1874, 178. — Method XII. 74, XIII. 99. — Hormayer: Taschenbuch für die vaterländische Geschichte 1826. — Šumavan, 1874 č. 27. a 1881 č. 29.

Z rukopisů: »Zpráva Jiřího Ferdinanda, býv, správce Chuděnického Heřmanovi Jakubovi hrab. Černínovi z Chuděnic o starožitnostech domu Černínovského, v Chuděnickém chrámu P. se nalezajících« z r. 1706, nyní v archivu zámku Jindřichohradeckého. — »Geschichte und Archaeologie der einzelnen Ortschaften der Herrschaft Chudenic,« rukopis hrab. Eugena Černína, tamže. — Pamětní kniha panství Chuděnického od r. 1729. — Pamětní kniha farní z 18. stol., kostelní účty od r. 1776. — Matriky počínají r. 1725 jaz. českým, od r. 1760 jaz. latinským. — Majestát Rudolfa II. z r 1592 (v opisu), pak majestát Leopolda I. z r. 1668 v archivu obecním.

Mohyly u Chuděnic, viz Chumská. — Mohyly u Košenic na Chuděnicku; Der Kranz 1823 č. 24. Památky archaeol. XII.—236; Šnajdr: Počátkové předhistor. místop. 79; Pam. kn. Chuděn.; Katalog retrosp. výst. 9.

Městečko, spolu sídlo stejnojmenného panství starobylého rodu Černínů z Chuděnic, jediné v zemích koruny české, které se nepřetržitě udrželo v majetku rodu zakladatelova od dob nepamětných až do dnešního dne.

Rod Černínův písemně poprvé se vyskytuje jako rod panský stejného původu s pány z Risenberka na sklonku 12. stol., kdy byl v plném lesku jména a statků; avšak později poklesl, neznámo, z jakých příčin, hmotně takovou měrou, že jako rod vladycký s těží udržel rodné své sídlo. Teprvé rytířem Humprechtem II. Černínem z Chuděnic (1601) počíná opět vývoj a význam nynějšího rodu hraběcího. Humprecht, jsa hejtmanem hradu Pražského, rytířem řádu zlatého rouna a JMC. radou, rozhojnil zboží své a dodal lesku svému rodu. Mezi jiným vymohl r. 1592 na cís. Rudolfu II. i povýšení vsi Chuděnic na městečko, erbem (vyobrazení viz v Ottově Slov. Nauč. XII. 430), trhy a živnostmi městskými opatřené. Větev rodu tohoto r. 1816 vymřelého Chuděnice sice neudržela, ale ujala se vlastnictví větev rodu Černínů na Nedrahovicích, jichž předek Jan Černín (1554—1580) jest praotcem nynějšího rodu hraběcího na Chuděnicích. O místě děje se první zmínka r. 1291 (pozůstatky desk zemsk. I.). Pečeť městečka má kolem znaku (vyobrazeného ve Světozoru a v Sedláčkových Hradech) opis: PECZET · MĚSTECZKA · CHVDIENIC · LE 1652. ✳

KOSTEL SV. JANA KŘT. (farní).

Již r. 1355 farní; mezi plebány zvláštní zmínky zasluhuje r. 1378 zde se připomínající Přibík Pulkava z Hradenína, známý kronikář český (zemřel zde r. 1380 Jireček A. P. VIII. 471). Zakladatelem jmenují tradice rodinné Drslava, bratra Černína a Břetislava z Ch. r. 1200. Dle výše zmíněné »Zprávy Jiřího Ferdinanda« a dle pamět. knihy farní spatřoval se vně na zdi choru kostela proti velkému oltáři nápis sešlými literami »A° MCC za knížete Wladislava tento kostel založiti dal Drslaw Czernín.« Týkal-li se nápis ten pouhého založení, nebylo by příčiny k pochybnostem, avšak stavba sama ukazuje na věk mladší, bezpochyby druhou polovici 14. stol., kteréž době přináležeti se zdají i zbytky nástěnných maleb v oblouku triumfálním.

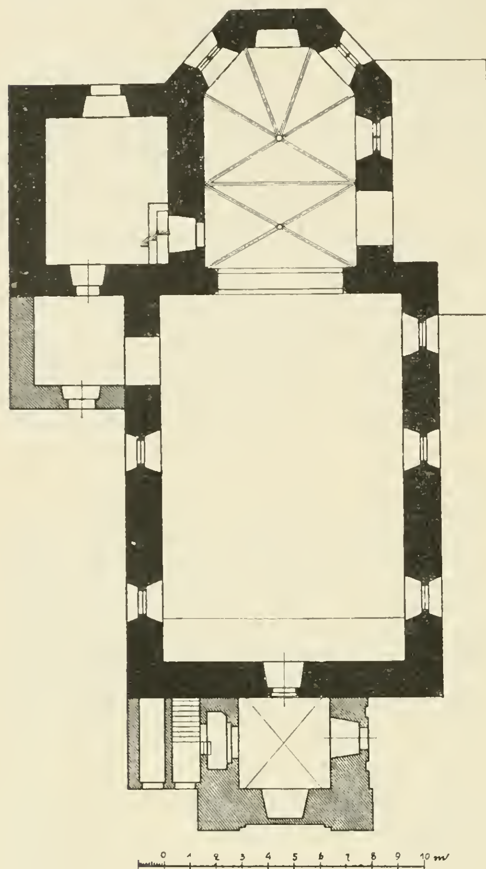
Chrám byl častěji opravován, čímž pozbyl původních oken a spolu vzaly za své i nástěnné malby, nedotýkající se bezprostředně rodokmenu Černínů. Stará stavba chrámová skládá se z lodi a chóru k východu obráceného; poněkud pozdější přístavbou je sakristie, nejmladší pak době patří věž v západním průčelí (r. 1660), kobka před sakristií a oratoř na straně jižní (r. 1810).

Veškeré zdivo jest z lámaného kamene, ve věži částečně cihlové, omítnuté, střecha nevysoká, tašková, bez sanktusníku. Tři okna z jihu a dvě na straně severní otvírají se do lodi 17 *m* dlouhé, 12 *m* široké; jsou vesměs rozšířena a nahoře segmentem ukončena.

V průčelí zvedá se věž o dvou patrech se zvonicí cibulovitou bání krytou, přistavěná za svob. pána Děpolta Protivy Černína r. 1660.

Presbyterium, s lodí stejně vysoké, zakončeno jest třemi stranami osmiúhelníka a jest prosto opěráků. Zdi jeho, 1·40 *m* tlusté, prolomeny jsou čtyřmi okny, z nichž čelné okno závěrové nyní jest zazděno; ostatní rozšířena na 1·70 *m* a opatřena novou kružbou s jedním prutem.

Kostel nemá ani trnože, ani původní římsy. Hlavní vchod do kostela otvírá se v podvěžní kobce; pažení jeho žulové, profilované dvěma výžlabky a oblounem převádí se do lomeného oblouku. Loď čtverhranná má rákosový strop pokrytý malbou à tempera, představující neumělým způsobem výjevy ze života sv. Jana Křt. kolem apotheosy téhož světce. V kartušovém štítku blíže kruchty čte se: „Pinxit Wence. — Kaplanek — Tustensis A. 1759«. Pod jednobarevným nátěrem zdí objeveny r. 1897 stopy malby, avšak opět zabíleny. Při západní zdi zvedá se kruchta (přístavba pozdější), přístupná schodištěm zvenčí, sklenutá na mocně stlačeném oblouku.

Obr. 6. Chudĕnice. Farní kostel.

Oblouk triumfální, ve světlosti 4·68 *m* široký a ve vrcholu lomený, otvírá se do presbyteria 5·88 *m* širokého a 8·65 *m* dlouhého. Hrany jeho jsou po obou stranách silně ubrány, tak že lícní strana zdi, 1 *m* silné, jest jen 0.66 *m* široká. Tyto lícní plochy pokryty jsou po celé téměř délce figuralními malbami na omítce, pod níž prohlédá místy prkenné šalování. Poněvadž malbám těm v četných popisech přikládá se důležitost do jisté míry oprávněná, smysl jejich však ne jednomyslně a stáří nestejně se vykládá, vidí se potřeba popisu podrobnějšího. Smysl maleb, místy úplně zašlých, v ostatní části již velmi nezřetelných, vykládaly nápisy k nim připojené, z těch však zachovaly se též jen opravené zlomky.

Způsob provedení neliší se valně od podobných památek souvěkých, jinde u nás se vyskytujících; jsou to rukou neumělou provedené primitivní kontury v hrubých liniích, jichž plochy lokálními tóny polychromovány; stáří jich nesahá za druhou polovici 14. století.

Na každé straně spatřují se od hora počínajíc tři kruhová pole pod sebou, v nichž postupně: na straně levé (evangelijní) nejvýše mezi dvěma haluzemi s listy a růžicemi postava ženská (světice?) až po kolena, pod tím dvě postavy (dle starých udání Zvěstování P. Marie), níže kolo s desíti špicemi pak následuje v oválu nadpoloviční obraz muže bradatého v kápi

Obr. 7. Chudčnice. Vnitřek kostela.

s pozdviženou pravicí; pod tímto obrazem psáno ve dvou řádkách gotickými minuskulemi:

wzely |
| . . . yn prawy ktoz ſu nam zbozye |
| . . . . ſamy wyce . . |

(což dle opisů starších, kdy vše ještě čitelno bylo, znělo: „czernyn prawy ktoz ſu nam zbozye wzely buoh day aby ſamy wyce mialy“). Z následující řádky letha panie tisycziho dwaustyho ostalo pouze . . . . yho dwau . . yh . .; nejníže spatřuje se v gotické arkádě postava v životni velikosti, znázorňující muže ve zbroji, opřeného o štít Černínský a meč, s kuklí barvy žluté a svrchním rouchem v barvách štítu; nápis nad hlavou: ſundator eklezye cernyn.

Na pravé straně nejvýše v kruhu postava, zdá se ženská, s nepoměrně velkou hlavou plavovlasou, pod tím kolo s desíti špicemi, níže Pozdravení andělské, dobře znatelné v bílé půdě, pak trojřádkový nápis z větší části obnovený

pr(ot)yva (b)yſ(kup)
(amabi)lya ſeſtra geho
rod czernynu(ov)

Následuje v kruhu nadpoloviční obraz muže v barvách rodu Černínského v živé gestikulaci, pravou rukou k oku ukazujícího, s levicí v pasu opřenou; pod tím byly dva pásy s nápisy nyní úplně vybledlými (čtlo se »Dyrzslavs Protiva«); nejníže jako na protější straně zbrojnoš s rouchem cele červeným a se štítem Černínským, opačně kresleným.

Presbyterium, s lodí stejně vysoké, skládá se z choru o jednom travée a z chorového závěru z pěti stran pravidelného osmiúhelníka vytvořeného, jehož bokové strany jsou však prodlouženy. Ve výši 3·52 *m* vystupují ze zdiva konsoly, na nichž založeno žebroví klenby, v chorovém travée křížové, v závěru paprskové. Žebra přiměřeně silná, po stranách vykrojená, sbíhají se ve dvou svornících, okrášlených pětilistými růžicemi v mírném reliefu. Z osmi konsolů každý plasticky jinak jest zpracován: dva jsou hladké, tři mají podobu lidských hlav poněkud individualisovaných a jeden ozdoben květem; dva širší mají členitější římsy, ostatní prostý, hladký, svislý pásek jako přechod k liště žebrové. Na straně severní dvéře obdélníkové, do sakristie se otvírající, mají veřeje mělce profilované třemi pruty, z nichž prostřední je tupě hrotitý.

Na téže straně je sanktuarium s lomeným obloukem, ovroubené hladkým pásem a uzavřené prostými mřížkovanými dvířky s šesti osmilistými růžicemi primitivní práce.

Nade dveřmi do sakristie spatřují se na zdi malované, velké erby s bohatými fafrnochy ze 16. stol.: v levo starší erb Černínů (pravé pole červené, v levém tři modrá, vodorovná břevna), vedle něho erb: v červeném poli dva rohy bůvolí, z jichž každého vyčnívají tři dlaně, v klenotu totéž. Ve vedlejším poli u evangelia jest samotný erb se zeleným kohoutem v červeném poli a s tímtéž klenotem. Z těchto dvou erbů připisuje se jeden Kateřině z Vopisku, druhý Elišce z Opálky. Pod tím chybně obnovený nápis ze 17. stol. (výtah z testamentu hraběte Heřmana Černína, psaného r. 1650):

Czo se pak Kostela nasseho na Chudeniczych dotycze, kteregž
Statek w rodu nassem bez promieny přes Ssest Set Leth stale . . .
gsaucze tu vymalowano a wypsano yak fundator Prwnj tehoz Chra
mu Panie S nowym Erbem w rukau drziczym, kterehož ninj užiwame
opustiwsse toho czasu pro jakaukolyw Přžiczinu Erbu Lwa, tak take
Protiwa Stregz a Przedek nass, Biskup Klatowsky a Sestra geho
S. Anna Amabilia, genž wždyczky za rod nass Katoliczkeg při Panu

Obr. 8. Chuděnice. Madonna na arše.

Bohu wssemohauczym orodugi wymalowanj gsau, naržizuje aby . . též aby Každeg mug Napadnik na to Pozor dal, aby w temž kostele Chudienskem pod ziadnym Pusobem stareych Malowanj a psanych Wieczy tam saucz neobnowaly tim mienegi russyly, nybrž w swe podstatie a stařžitne Pamatcze zanechaly.

Že i ostatní, nyní prázdné plochy zdí a snad i klenbová pole zdobeny byly malbami, je více než pravděpodobno; že však byly obsahu náboženského, nepřikládána jim větší důležitost a proto byly při obnovách zabíleny.

Podobně i štíty a prapory, které zde visívaly a jichž se dotýká zmíněný již svrchu Jiří Ferdinand, vzaly buď stářím za své anebo byly jinam odneseny; jenom zbytky dvou žerdí nebo kopí trčí posud ze zdi nad vchodem do sakristie.

Obr. 9. Chudčnice. Archa. Obrazy na rubu.

Sakristie na straně severní, o dva stupně zvýšená, má zdi tak jako presbyterium 1·40 *m* silné, klenutí valené, okno na východ a dveře obyčejné. Čtverečná kobka před ní má klenbu plackovou a otvírá se polokruhovým obloukem do lodě; jest to přístavba z 18. stol.

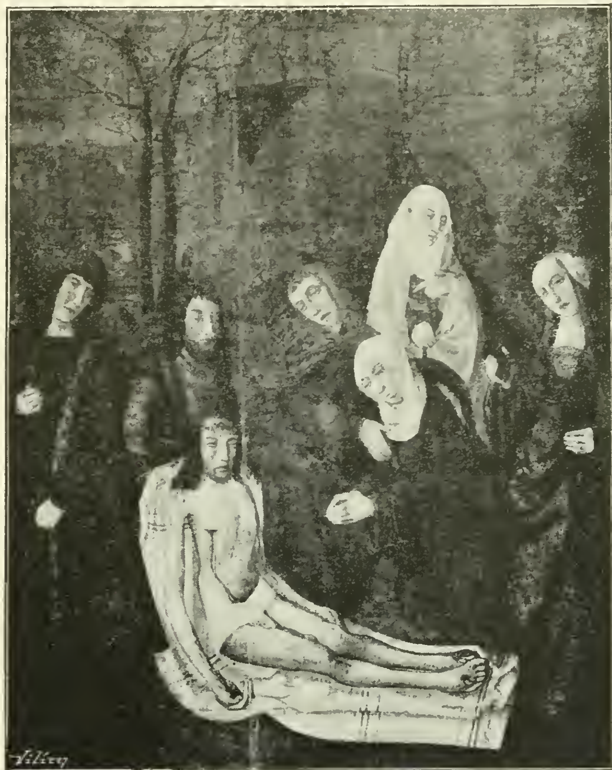
Obr. 10. Chudĕnice. Archa. Levá část predelly.

Obr. 11. Chuděnice. Archa. Pravá část predelly.

Tři oltáře s gotickou architekturou jsou díla moderního.

Ze staré zavírací archy zachovaly se však tabulové obrazy, z nichž střed a obě křídla jsou nyní přední ozdobou hlavního oltáře, predella pak zavěšena jest nad vchodem do sakristie. Vzácné tyto památky české školy malířské z počátku 16. stol., malované olejovými barvami na lípových deskách, byly roku 1891 velmi pečlivě restaurovány, přes to tenká deska obrazu hlavního povážlivě jest zborcena.

Obr. 12. Chuděnice. Střední obraz archy (ze Švihovské hradní kaple).

Obraz prostřední 1·56 *m* vysoký, 1·24 *m* šir.; uprostřed: stojící Madonna s nahým dítětem, spodní její roucho zlatohlavové, plášť modrý s růžovou podšívkou; po pravici Jan Křt. s beránkem v levici, má přes koženou sukni přehozený červený plášť se zelenou podšívkou; po levé straně Jan evang., pravicí zažehnává hádě nad kalichem, roucho světle zelené, plášť červený s modrým spodem. Veškeré zlacené pozadí vyplňují tlačené, vyvýšené rozviliny a koberec s motivy granátového jablka; na bordurách a obrubách jsou čekaněné nápisy náboženského obsahu.

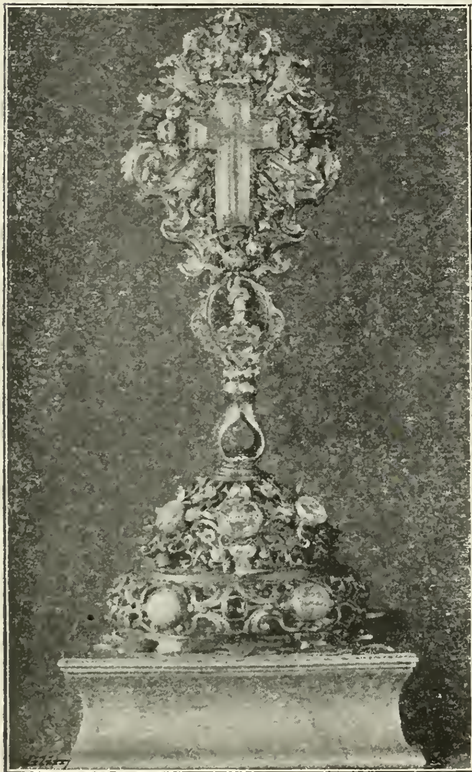
Obě křídla, stejně vysoká jako obraz střední, jsou 0·56 *m* široká a na obou stranách se stejnou pečlivostí malována; na levém v předu zobrazen sv. Václav ve zbroji, s červeným, zeleně podšitým pláštěm, na pravém sv. Krištof proudem se brodící, v rouchu temnězeleném s přehozeným červeným pláštěm; pozadí jako u obrazu hlavního.

Zadní stranu křídla pravého zdobí obraz sv. Ondřeje, opřeného o kosý kříž mučennický a v knize čtoucího, spodní roucho jest červené, rukávy bílé, plášť modrý; dessin kobercový v pozadí má černé ornamenty na okrové půdě.

Na protějším křídle vyobrazen jest apoštol Jakub v oděvu poutnickém, kterýž, levicí opřen o hůl, pravici klade na hlavu klečícího vedle něho-

donátora z rodu Černínův v plné zbroji a s erbem po pravé straně. Tvář pana Černína (nejisto, zda jest to Vilém či Jan) jest bezvousá, apoštol oděn v roucho růžové a zelený plášť. I zde tvoří pozadí koberec stejný jako na křídle protějším (viz obr. 9.).

Na predelle zobrazeno Zvěstování P. Marii tak, že Marie klečí v levo, anděl v pravo a uprostřed spatřuje se erb Černínský s bohatými fafrnochy; dole čte se: Domin. Wilhelmus domin Johūes Cernin-Chudenic . . (erb) fieri fecerunt Anno Domini 1505 (viz obr. 10. a 11.).

Obr. 13. Chudenice. Reliquiář.

Co se týče kresby, stilistické koncepce a řásnění roucha jsou postavy Madonny a sv. Václava nejslabší, za to vynikají ostatní rázovitostí kresby, živostí a trefnou charakteristikou hlav a ladnou komposicí silhuety. Vliv cizích vzorů na některých postavách je patrný; kolorit teplý, soulad dobře vyvážený.

Na levém bočním oltáři v lodi jest obraz snětí Krista s kříže, na pravém sv. František, oba jsou nové.

Křtitelnice kamenná ze 17. stol. má tvar rýhované polokoule na kuželkovitém dříku dole palmovými listy obepnutém.

Náhrobníky: 1. Velká deska pískovcová s kruhy, jež kryla kdysi vchod do rodinné hrobky před hlavním oltářem, nyní vezděná do pravé zdi presbyteria, 2·14 *m* vysoká, 1·22 *m* široká, na ní silně vypuklá postava rytíře v plné zbroji s erbem u levé a helmicí u pravé nohy; kolem nápis velmi nečitelný zní dle zprávy správce Ferdinanda:

Letha Panie spasenj nasseho 1601 tento kamen a pod ním sklipek gest nakladem urozeneho a statečneho rytirze pana Jindřicha Czernina z Chudenicz a na Chudeniczých udielan pro pohrzeb urozeneho a statečneho rytirze pana Humprechta starssiho Czernina na Chu(deniczych) Annio-(wiczych) a Swihowie J. M. Cz(y). Raddu, Podkomorziho kral. Czeskeho a Hegt(tmana) hradu Pr(ažskeho), Pana Wotze a Panj Materze geho rodiczuw negmilegssych A pro budauczj Pamatku wsseho Rodu Panuw Czerninuw z Chu(denicz).

2. Dvojatý náhrobník žulový, desky stejné, 1·90 *m* vys., 0·85 *m* široké. Ve spodní polovici znaky s energicky vrženými pokrývadly, v levo půlměsíc, v pravo erb Janovských (šachovaný vodorovný pás); nápisy švabachem ve vkusných kartušovaných rámcích; na levé desce:

Letha 1598 w Patek den | Narozenj pana a Spasytele nasse° Vmrzel Vrozeny a Sla | teczny Rytirz Pan Jakub sla | ssy Wrzesowecz z Wrzesowicz | a na Ksseniczych a tuto v Kry | stu Panu odporziwa P. B. R. S. Sti Na pravé:

Letha 1598. 13. Vnora Vmrze | la Vrozena Panij Worssila | Wrzesow czowa z Janowicz | a na Kssenіczych gegizto | Tielo tuto w Krystu Panu | odporziwa Oczіekawage | wesele° z mrtwich wstani |

3. Deska žulová 1·70 *m* dl., 0·85 *m* šir., nápis latinkou:

ALhir Lieget begraben | der wolletler | PauL Christoph Weber | gewester chudenitzer | Haubtman | so gestorben den 3. martij | A 1729 | seines alters | gott Verleihe ihm die Ewige | Freud | und Frölige aufferstehung.

4. Deska žulová 1·70 *m* dl., 0·85 *m* šir. s německým, málo čitelným nápisem, svědčící vrchnímu panství Chuděnického, r. 1749 zemřelému Josefu Brettschneiderovi.

Lampa na věčné světlo mosazná, formou baroková, pozoruhodná práce s prolamovanými a rytými ornamenty (tři lví hlavy s festony); závěs zdá se býti nový.

Obr. 14. Chuděnice. Relikviář sv. Volfanga.

Kuté rameno závěsní na lampu.

Skupina Ukřižovaného se sochami bolestné Matky Boží a sv. Jana, řezba ve dřevě v položivotní velikosti na prostém dubovém nástavci; výborná práce výstředního baroku z 18. stol.

Obrazy: 1. Snětí Krista s kříže, malba na plátně, nalepeném na desce 1·36 *m* vys., střední obraz zavíracího oltáře, přenesený z kaple hradu Švihovského. Mimo Krista spočívajícího na bílém rouchu, tři ženy plačící, Jan, Nykodem a Josef Arimathijský, kterýž podpírá tělo Kristovo. Malba à tempera, z druhé polovice 15. věku; tělo Kristovo realisticky podáno, obličeje pečlivě provedeny, ostatní, zejména krajinná část, zběžně a povrchně (viz obr. 12.).

2. Svatá Rodina v otevřené krajině, na plátně, 2·10 *m* vys., 1·60 *m* šir., škola florentinská, bezpochyby kopie, přemalovaná.

3. Madonna se spícím děckem v tmavém pozadí, kopie prostřední ceny dle Carla Dolce (?).

Kalich stříbrný, zlacený, s hladkou kupou 0·10 *m* v průměru a s ořechem obyčejného tvaru gotického se šesti čtyřbokými výčněly střídavě zeleně a modře emailovanými, v nichž litery ihesus; hladká noha je nová.

Obr. 15. Chuděnice. Puška na hostie.

Relikviář sv. Kříže, (viz obr. 13) zlatý, 0·18 *m* vysoký, darovaný r 1726 arcibiskupem Solnohradským Antonii Josefě Černínové, rozené hrab. Kuenburkové.

Svrchní panneau s barokovým okrajem je práce tepané, pod ním v malém kartušovaném oválu se zeleným smaltem miniaturní relief sv. Jana Nep.; hruškový nodus (nyní prázdný) vyložen byl kdysi drahokamem; oválová noha vzedmutá, obroučkem na dvé dělená, je výborná práce prolamovaná z jemných, spirálovitých větévek, opírajících se o sebe; mezi nimi safír, pět křišťálů s ostatky svatých a třináct rout, vrchní plocha relikviáře je osazena 27 routami a 7 smaragdy. Na stříbrném hladkém podstavci, v jehož zásuvce uschovány jsou authentiky, špatně vyražená značka:

Relikviář s ostatky sv. Volfganga, (viz obr. 14.), 0·27 *m* vysoký, výborná práce tepaná z pražské zlatnické dílny (Jan Pakény?) z počátku 18. stol.

Relikviář dala zhotoviti pro kostel sv. Volfganga v Chuděnicích (nyní zrušený) r. 1737 Isabella Marie Černínová, před tím ovdovělá markýza z Westerloo, obdrževši prostřednictvím knížete Jos. Vil. Arnošta z Fürstenberku od knížete a opata kláštera sv. Emerama v Řezně, Anselma, ostatky sv. Volfganga.

Uprosřed obloukovitě vypouklé paty s třemi nožkami kartuše s dvěma emailovými erby: v levém čtyři svislá červená břevna ve zlatém poli, pravý je erb Černínský (tento poškozený).

Střed vlastního relikviáře, majícího podobu barokového štítu, tvoří oválová dutina s ostatkem, již obepíná à jour provedená obruba ze spirálovitých větévek. Veškery plochy hojně osazeny jsou routami a většími amethysty. Spodek relikviáře podložen jest tlustou stříbrnou folií, z níž vybíhá troj-

dílné držadlo. V plochém podstavci uloženy jsou authentiky, na spodní desce vyražena značka zlatnická: (viz obr. 14.).

Puška na hostie z r. 1670, stříbrná, okrouhlá, průměr 0·09 *m*, na hořejší ploše vyryty jsou 2 znaky: Děpolta Protivy Černína z Chuděnic a jeho manželky Anny Majdaleny, rozené Hrzanky z Harasova. Kolem opis: A. M. D. G. & B. M. S. V. et S. J. B. P. Chudenic. A.° M · DC · LXX.

Zvony: *1.* výška 0·55 *m*, průměr 0·73 *m*. Nápis (obr. 16.) v minuskulích kolem koruny ostrými, pěknými literami (z konce 15. stol.).

2. Přelitý od K. Bellmanna v Praze ze starého zvonu, jehož nápis v opise u Jiřího Ferdinanda a v pamětní knize farní zněl takto: vdielan we gmeno boze leta bozeho tysyceho cclxxxxvi (1296). Při opisování buď vynechány dvě c omylem, anebo nebyly vůbec vylity, zvon ale pocházel z r. 1496 a současný s ním jest asi zvon prvý.

3. Výška 0·30 *m*, má letopočet 1800 a dle kostelních účtů ulit byl v Plzni.

4. O něco menší, má pod korunou „☛ I · G · K · 1770“ (Joh. Georg Kühner).

KAPLE SV. VOLFGANGA. Dr. Jos. Schindler v knize: J. B. Mehler, Der heil. Wolfgang, Regensburg 1894, 304. — Balbin, Miscellanea Dec. I. lib. IV, 23.

Ode dávných dob stávala na vrchu sv. Volfganga kaple a při ní hojivý pramen s lázněmi. Základ k novému poutnickému kostelu položil dle některých zpráv již hrabě Heřman Jakub Černín (1659—1710), stavba sama však vykonána byla synem jeho Františkem Josefem mezi lety 1722–1726. Při chrámu stávala též eremitáž (Riegger, Materialien z. Stat. v. Böhm. 1787 III. 81), kteráž však r. 1782 zrušena byla. Brzo potom r. 1785 i kostel Josefinským dekretem zrušen a r. 1791 vrchnosti prodán za 150 zl. Zdi až na věž pobořeny r. 1810.

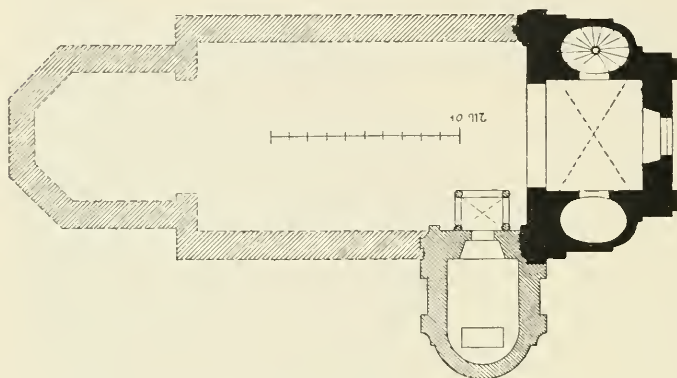
Z původní stavby této zachovala se jen věž, původně v západním průčelí. Dle stop základního zdiva byla loď obdélníková, 10 *m* široká, presbyterium užší, s polygonálním závěrem obráceno bylo k východu. Délka lodi a presbyteria obsahovala 26 *m*, klenutí nad lodí bylo valené. Na dřevěnou emporu vcházelo se z věže obloukem v plné šířce její založeným. Při věži jsou točité schody až do třetího patra, odtud výše vnitřní schodiště vede na pavlan, nově pro výhled upravený. Původní cibulovitá báně nahražena jest jehlancovou střechou.

K severovýchodnímu rohu věže přiléhá kaplička, vystavěná na místě staré kaple r. 1772. Uvnitř sestupuje se po schodech ku kamenu, kde ukazují se stopy šlepějí sv.

Obr. 16. Chuděnice. Nápis na zvonu 1

Volfganga. Na oltáři nový olejový obraz sv. Volfganga malovala hraběnka Františka Černínová.

KAPLE SV. ANNY, nyní hřbitovní, vystavěná roku 1766 vrchním správcem Václavem Podiv. Holečkem, jest prostá stavba eliptická s osami 10·20 *m* a 9·70 *m* dlouhými. Z hlavní osy vystupuje na východ předsíň s vchodem, na západ sakristie, jichž římsy v prodloužení obepínají kapli v polovici výše její; vrchní polovice členěna jest šestnácti pilastry, jež podpírají hlavní římsoví a prolomena v bocích dvěma okny barokového vykrojení. Střecha sedlová s věžičkou cibulovou, v ní zvonek s nápisem: I : G. K : (Kühner) 1769. a s plaquetami sv. Jana Nep. a sv. Donáta. Nade vchodem čte se chronogramm:

Obr. 17. Chuděnice. Věž bývalého kostela sv. Volfganga a kaple.

eXstrVXerVnt | pIe DICarVnt | WenCesLaVs poDIVI | nVs hoLetCzek | eLIsabetha CatharI | na ConthoraLes (1766).

V pravo ode dveří hřbitovních náhrobek (Wideršperků?) přenesený sem v letech šedesátých z Polenĕ.

STARÝ ZÁMEK, ve zdivu zachovaná, na vnějšku obyčejná stavba jednopatrová, bez architektonického významu, na niž těžko rozeznati dobu vzniku. Z půdorysu (viz Sedláčkovy Hrady) jeví se dobře staré založení tvrze do obdélníku, zpevněného dokola příkopem a v nárožích dvěma rondely a šestibokou baštou; v předním nároží zvedal se vlastní palác, původně věžovitý, nyní jednopatrový, mezi nímž a okrouhlou baštou založena byla brána. Severovýchodní nároží přístavbou v 16. nebo 17. stol. provedenou zúplna se přeměnilo.

Z vnitřních místností velmi populární jest tak zv. »andělská světnice« (v prvním patře novějšího traktu) a černá kuchyňka k ní přiléhající, předmětů umělecky zajímavých však nikde nenacházíme.

NOVÝ ZÁMEK při lázni sv. Volfganga, přestavěn byl v letech 1849 a 1859 z lázní, které zde původně stávaly. Jest to jednoduchá stavba o jednom poschodí, zřízená pro letní sídlo, bez architektonického významu.

Chumská.

Vocel, Pravěk země České 41; — Pam. arch. VI. 156; — Šnajdr, Počátkové předhistor. místopisu 80.

Na »Borku« u vsi bývalo více mohyl. Některé dal hr. Černín r. 1864 prokopati. nalezeny tu 3 palstavy, část hrotu bronzového, jehlice, náramky a střepy z popelnic.

Janovice.

Sedláček, Hrady a zámky IX. 136. s vyobrazeními. — Schaller, l. c. XII. 42. — Sommer, l. c. VII. 92. — Archiv Janovských v měst. museu Klatovském (majestáty Vladislava 1511, Ludvíka 1524, Rudolfa II. 1598 v opisu, Marie Terezie 1774 a Frant. I. 1828 v orig.)

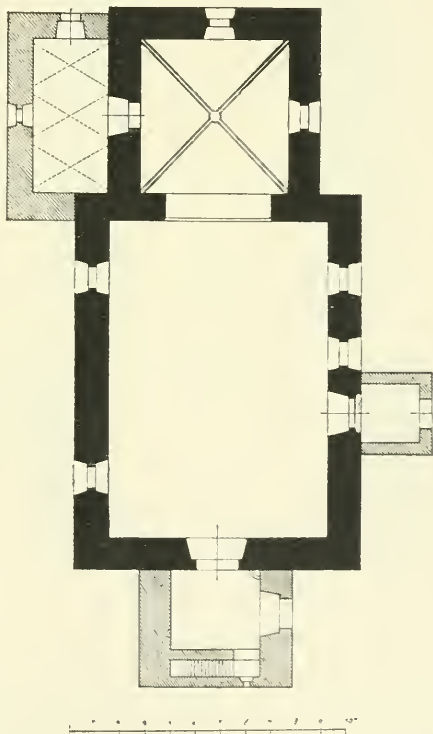
Na městišti někdejší tvrze, nyní hřbitově, objevují se při hlubším kopání střepy starých nádob s ornamentem vlnitým. Niva »pod hrobama« č. kat. 2062, 2063, 2073.

Pamětní kniha farní z r. 1760. — Matriky počínají r. 1684 a založeny byly za správce duchovního »městys Janovic« Mart. Jirchy, mistra filosofie.

JANOVICE, městečko s hradem nad Úhlavou byly původištěm a sídlem Janovských z Janovic (1290), v jichž držení s malými přestávkami zůstaly do r. 1674. Za Heřmana z Janovic († 1536), odpověděníka králova, jméno Janovic po celé zemi se ozývalo, neméně i za Petra Sudy z Řenec, škůdce měst okolních, jemuž tato hrad Janovice mocí vzala a pobořila (1520).

V těch dobách tu býval i sbor bratrský, jehož ochránci byli Heřman z Janovic a oba synové jeho Oldřich a Smil.

R. 1674 koupil Janovice arcibiskup Pražský Matouš F. Zoubek z Bilenberka k nadání biskupství, jež v Klatovech mělo se zříditi; když však k tomu nedošlo, prodány hned zase Vilému Alb. Krakovskému z Kolovrat. Později přešly Janovice na hraběcí rodinu z Palm-Gundelfingen a připojeny k panství Bystřickému.

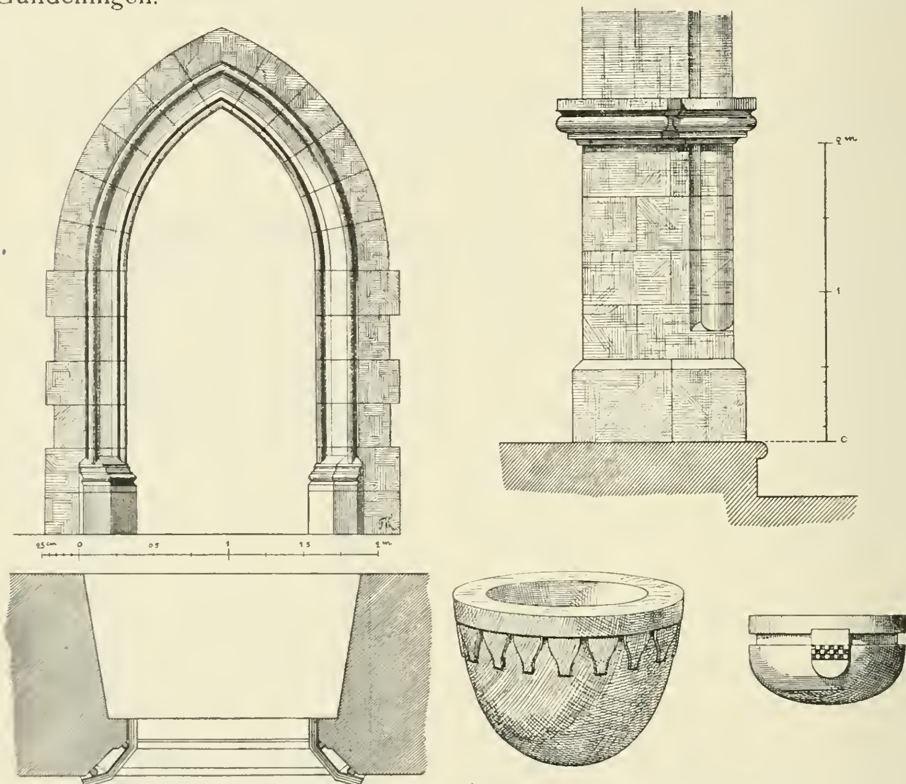
Obr. 18. Janovice. Kostel.

PEČEŤ MĚSTSKÁ průměru 4 *cm*, uprostřed věž s branou otevřenou, nad střechou a s obou stran věže prapor; opis: PVRGMISTR · A · RADDA · MIESTECZKA · IANNOWIC. (16. stol.)

Z HRADEB MĚSTSKÝCH zachovaly se sporé zbytky z lámaného kamene ve dvoře domku čp. 80; v týchž místech až dosud udržel se název »ve bráně.«

KOSTEL SV. JANA KŘTITELE (farní) připomíná se jako farní již v polovici 14. století (Tomek: Registra decim. pap.; Lib. Conf.; Lib. Erect.)

Stavba orientovaná, slohem na počátek 13. století ukazující, z lámaného kamene, omítnutá. V průčelí věž s jehlancovou střechou se štítky na všech stranách, přistavěná r. 1764. nákladem patrona hrab. Karla z Palm-Gundelfingen.

Obr. 19. Janovice. Portál kostela.

Obr. 20. Janovice. Kostel. Bok vítěz. oblouku, křtitelnice a kropenka.

Z pěti oken v lodi sklenuty jsou tři obloukem lomeným; z původního tvaru a sporých zbytků ostění patrno, že byla dvojdílná; podobně dvě okna v presbyteriu, užší a polokruhem zakončená, zachovala jen skrovničké zbytky obložení.

Z kobky na jižní straně, nad níž spatřovala se v 18. století dřevěná zvonice (dle starého vyobrazení z r. 1729 ve farní matrice) otvírá se do lodi portál; týž má profilované ostění velmi sešlé a sklenut jest do lomeného oblouku (obr. 19.).

Loď stejně vysoká s presbyteriem, tvoří obdélník ve světlosti 12·60 *m* dlouhý, 8·65 *m* široký, strop její jest plochý. Oblouk triumfální 4·20 *m* v rozpjetí sklenut jest do lomeného, stlačeného oblouku; jeho nároží do lodi obrácené ovroubeno jest hrubým oblounem, přepásaným v obloukové patě římsou (obr. 20.); k vůli kazatelně levý bok byl utesán.

Presbyterium, k levé straně poněkud posunuté a o stupeň zvýšené tvoří čtverec o stranách 6 *m* dlouhých a sklenuto jest ve spůsobě kopule. Massivní, 30 *cm* tlustá žebra jeho sbíhají se křižmo do hlavního svorníku, opírajíce se v rozích o hrubé konsoly jehlancové, dekorované svislými trojlisty; profil jejich tvoří 5 stran osmiúhelníka. Z presbyteria novější vchod otvírá se do přistavěné později sakristie, jejíž klenutí jest valené s lunetami.

Hlavní oltář, ceny prostřední, jest koncepce barokové z 18. stol.; v tabernakulovém nástavku dřevěná socha sv. Jana Křtitele, po stranách sochy Zachariaše a Alžběty. Dva boční oltáře, nové, bez ceny, s obrazy Zvěstování P. Marie a sv. Jana Nep. z 18. století.

Křtitelnice žulová, hrubé práce, tvaru vejčitého, vezděna jest v západním průčelí chrámovém při vchodu v podvěžní kobce (viz obr. 20.).

Kropenka z červeného mramoru při jižním portálu ozdobena jest znakem Janovských, ze 17. věku (viz obr. 20.).

Dva cínové svícny s trojbokou patou mají označení E · A · F · Z · 1663.

Zvony: *1.* výška 70 *cm*, má relief Nejsv. Trojice a letopočet 1837

2. výška 50 *cm*, kolem čepce nápis mezi vavřínovým torem a lodyhovým pásem:

ECCE CRVCEM DOMINI FVGITE PARTES ADVERSÆ | VICIT LEO DE TRIBV IVDA IESSE ALLELVIA ⊕ A⁰ ⊕ 1666.

Pod tím obruba z obrácených palmetek.

Na těle reliefy Ukřižovaného s kartušovými štítky po obou stranách, v nichž monogramy MA, IHS a sv. Jana Křt., po jehož obou stranách nápis:

NA TEN CZAS FFARZE KNEZE PANA IANA WOG TĚCHA SSTODLARA ⊕	O (Štít s monogramem zvonaře) STEPHANVS PRICQVEY CIVIS CLATTOVIENSIS FVSOR ⊕

dále v obrubové tabulce:

VROZENA PANNA EWA | FREMVTKA
Z TROPCZICZ | NA PAMATKV KE CTI A
CHWALE | BOZI VDIELATI NARZIDILA |
A⁰ ⊕ 16 erb panny Fremutky 66.

3. Má na boku letopočet 1814.

4. Výška 40 *cm*, starší, je úplně hladký.

Původní TVRZ JANOVICKÁ stávala v místech nynějšího hřbitova nedaleko kostela. Rozloha její a tvar základní dosud zřetelně se spatřují. Jsouc založena v rovině, byla přirozeně tvrzí vodní. Příkopy na straně severní a západní jsou na 50 kroků široké.

Hradiště má tvar obdélníka 33 kroků zšíří a 46 kroků zdélí. Z hradebních zdí jenom spodní část na straně západní se zachovala, na severním jějím rohu i zbytek okrouhlé bašty se spatřuje. O vysoké věži činí se zmínka při narovnání o společném dědictví synů Heřmana z Janovic r. 1539. Tehdy byla věž tato již pobořena (po dobytí tvrze r. 1520) a též velká část tvrze ocitla se v rozvalinách. Podobá se tudíž, že se majitelé z těsné a neobydlené tvrze staré přestěhovali v těch časích na prostornější předhradí, upravivše je k přebývání vlastnímu. Tato část novější dochovala se skoro nezměněna až na naše časy. Ze dvou bran jižní vzala za své před nedávnem.

Při bráně horní, severní, dosud stojí panské obydlí. Jest to stavba prostinká o jednom patře, k níž přiléhá na západ nověji přistavěná sýpka; na východ pak stáje a jiná hospodářská stavení táhnou se celou délkou dvoru a končí mlýnem postaveným při bývalé bráně horní. Tato část tvrze je celá od kamene, v přízemí vesměs klenutá.

Naproti mlýnu po levé straně brány stojí ještě dnes roubené stavení kdysi obydlí šafářovo. Z tohoto vede dosud klenutá chodba podzemní do sklepů kdysi pod starou tvrzí v místech nynějšího hřbitova. Chodba tato však zazděna byla dle udajů pamětníků asi r. 1850.

K tvrzi Janovické bezpochyby náleželo malé, příkopem vodním obklopené STRAŽISKO, jehož stopy dosud spatřují se v lukách proti osadě Rohoznu.

Kamýk.

V mohyle r. 1857 otevřené nalezeno 15 nádob (popelnic) hliněných a železný hrot. Pam. arch. III. 45.

Sv. Kateřina.

(Sct. Katharina).

Pamětní kniha farní.

Něco výše nad bývalou původní kaplí, dle kteréž majitelé okolních svobodnických dvorů pojmenovali osadu tuto, založen r. 1604 nynější KOSTEL SV. KATEŘINĚ posvěcený. Dle zápisů ve farní knize pamětní, přistavěna ke kostelu r. 1740 věž a r. 1755 presbyterium, čímž kostelu nynější podoba dána. R. 1788 zřízena při kostele, jenž do té doby byl expositurou fary Nýřské, lokalie, kteráž na faru proměněna r. 1857.

Architektonického rázu prostá stavba bez zvláštního vyznačení presbyteria na venek má v západním průčelí věž s cibulovitou bání a zakončena jest třemi stranami osmiúhelníka; lícní zdivo hladké, okna nahoře polokruhová, vchod prostý pod věží.

Uvnitř je síň kostelní 12·50 *m* dlouhá a 7·20 *m* široká, presbyterium stejně široké má délky 7·10 *m* a odděleno jest od lodě polokruhovým obloukem triumfálním; loď má strop plochý, kněžiště valené klenutí.

Hlavní oltář z r. 1793, vedlejší P. Marie z r. 1768, sv. Vendelína z r. 1774, vesměs bezcenné.

Sochy dřevěné sv. Augustina a sv. Klimenta na hlav. oltáři, životní velikosti, přenesené sem z jiného kostela, jsou dobré skulptury barokové.

Zvony: *1.* Průměr 0·70 *m*, výška 0·56 *m* má opis jednořádkový latinskými versálkami: „AVS DEM FEVER FLOSS ICH IOHANN GORDIAN SCHELCHSHORN IN REGENSPVRG GOSS MICH 1682“, obraz sv. Kateřiny.

2. z r. 1886 ulil A. Perner v Budějovicích

3. Výška 0·36 *m*, opis: IACOB SEITZ HAT MICH GEGOSSEN IN PILSEN ANNO 1769. LAVDETVR IESVS CHRISTVS IN ÆTERNVM“; relief P. Marie, při něm AVE MARIA GRACIA PLENA, při reliefu sv. Viktorina „ORA PRO NOBIS S. VICTORIANE.“ Na plášti odlitky šalvějových listů.

Klatovy.

Kronika klatovská Jana Klatovského (sic) (rukopis v Museu král. Českého). — Paprocký Bartol., Diadochus fol. 223 — Ohnivá lamentace, pláč a naříkání král. města Klatov z r. 1689 (Rukopis v Museu král. Českého). — Rukopis Voříškův z r. 1692 (tamtéž). - Memorabilia Voříškova I. a II. z počátku 18. stol. (rukopis v Museu kr. města Klatov). — Historia regiae urbis Clatoviensis (rukopis J. F. Hammerschmida v Museu kr. Č.) — Hammerschmid Jan Flor., Histori-Klatovská z r. 1699 — Schaller Jarosl., l. c. XII. 1. — Sommer Gottfried l. c. VII. 1. — Časopis Česk. Musea 1896, 123. — Watterich F. C., Handwörterbuch der Landeskunde d. Königr. Böhmen 1845. — Kolovrat Krakovský Karel hrabě, Denkwürdigkeiten d. königl. Stadt Klattau, 1847 (rukopis v Museu města Klatov) — Trajer Joh l. c. 196. — Prášek Justin V. Politický okres klatovský, 1880. — Knihovna c. k. okresního soudu, pak knihovna a archiv král. města Klatov, různé prameny listinné.

Vyobrazení města na epitafii Samuela Fontýna v děkanském kostele Chrudimském z r. 1614, (obr. 21.) na olej. obraze v museu městském z počátku 17. století a četné mědirytiny ze 17. a 18. stol. tamtéž.

Na zahradním pozemku pod villou inž. Jiřího Petrláka (na vídeňském předm.) nalezena r. 1894 nádobka hliněná z doby předhistorické, nyní v městském museu uložená. Čtyři bronzové náramky z okolí Klatov ve sbírkách zemského Musea; soška, spona, jehlice, náramek a kolečko ve sbírkách Bergrových. Památky arch. X. 808. — Šnajdr, Počátkové předhistor. místop. 81, — Katalog retrosp. výstavy 20., 26.

Původ osady sahá do dob pradávných. Listinně připomínají se Klatovy poprvé r. 1253. Za krále Přemysla Otakara II. staly se městem královským, hrazeným, s německými osadníky a povznesly se záhy mezi přední místa v království. Za zřízení žup-

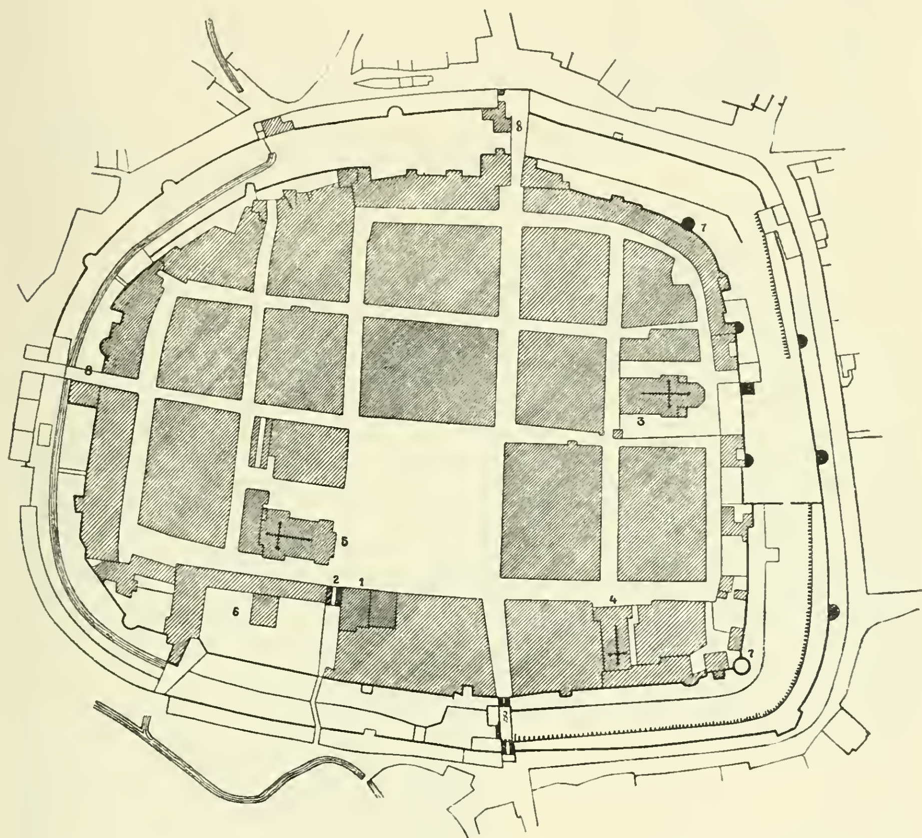
Obr. 21. Klatovy. Vyobrazení města Klatov z r. 1614 v děk. chrámu Chrudimském.

ního město bylo střediskem rozlehlé župy Klatovské a stejnojmenného dekanatu. Také později v době ústavy krajové podrželo svoji důležitost, — pouze v některých věcech správních náleželo ku kraji Plzeňskému. Na počátku bouří husitských český živel nabyl převahy a město stálo pak věrně při straně táborské. Obyvatelstvo pod obojí, později luthersky smýšlející, s menšinou bratrskou v 1. pol. 17. stol. pomocí jesuitů a dominikánů obráceno zase na víru katolickou. R. 1751 Klatovy staly se krajským městem pro území, v něž také Domažlicko zahrnuto, a zůstaly jím až do roku 1849. Obec trpěla nad míru četnými a velikými požáry (1579, 1615, 1689, 1758, 1810) neméně pak pro blízkost svoji k hranicím zemským i vpády nepřátelskými a neřestmi vojenskými. Nynějšího rázu svého nabylo město hlavně v 16. a 17. stol. V této době vzaly původ skoro všechny význačnější budovy městské; starší doba obráží se pouze ve zbytcích městského opevnění, chrámech děkanském a hřbitovním a několika vchodech gotického tvaru (některé arkýře, kde byly, zmodernisovány). Vnitřní město v podobě lichoběžníku v rozích zaokrouhleného jeví v založení svém pozoruhodnou pravidelnost: ulice ze čtyř rohů náměstí vybíhající křižují se s příčními v pravých úhlech. Tři předměstí: lubské (vídeňské), říšské a pražské jsou původu starého, z nichž zejména část pražského předměstí, původně »klášterského«, jako osada Chuchel stávala dávno před hrazením města, říšské pak, někdy špitalským nazývané, osídleno bylo také již ve 13. století.

HRADBY MĚSTSKÉ, o nichž několikrát zmínka se děje v majestátech královských ve 14. a 15. století, zachovaly se z velké části na straně východní a severní, s polovice na straně západní a jen na straně jižní ustoupily stavbám erárním.

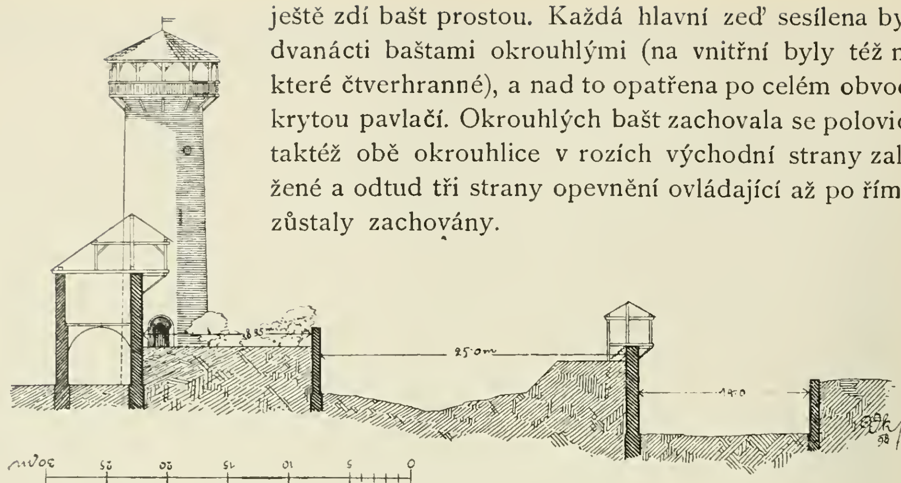
Opevnění záleželo ve dvojím příkopu obehnaném žulovými zdmi a hájeném vystupujícími do příkopu baštami tvaru podkovovitého a dvěma vysokými věžemi (»okrouhlicemi«). Tři brány a dvě branky vedly do města;

z těch brána pražská pobořena r. 1837, brána lubská (r. 1726 od základů nově postavená) r. 1841 a říšská r. 1835; byly dvojaté, tak že mezi vnější s mostem zvedacím a vnitřní ještě se nalézala obydelná stavení; úprava bran byla prostá, výška jejich nad okolní zdě neveliká. Pamětníci vyprávějí, že vnitřní brána pražská měla pavlač zděnou do ulice obrácenou; na lubské bráně z venčí byly obrazy sv. Floriána a sv. Vavřince, na straně vnější erb zemský a P. Marie Klatovská.

Obr. 22. Klatovy. Vnitřní město: *1.* Radnice. *2.* Černá věž. *3.* Děkan. kostel. *4.* Kostel dominik. *5.* Kostel jesuit. *6* Kolej jesuit. nyní kasárny. 7. Okrouhlice. *8.* Brány.

První příkop (zevnější) byl průměrně 10 *m* široký, hradební zeď za ním se táhnoucí 0·80 *m* — 1·30 *m* silná a od paty příkopu 10—12 *m* vysoká, dělila jej od příkopu vnitřního průměrně 40 *m* širokého, jehož středem táhla se stoka, napájená na straně jižní a západní vodou z potoka (městského), na druhých vodou z výšin nad městem sháněnou; za tímto příkopem zvedala se vnitřní zeď, vyšší předešlé a někde i nad 2 *m* silná, dotýkající se vlastního městiště. K oběma zděm navezeny byly z tohoto příkopu valy 6 *m* široké, z nichž vnitřní vzepřen byl do příkopu zvláštní

ještě zdí bašt prostou. Každá hlavní zeď sesílena byla dvanácti baštami okrouhlými (na vnitřní byly též některé čtverhranné), a nad to opatřena po celém obvodu krytou pavlačí. Okrouhlých bašt zachovala se polovice, taktéž obě okrouhlice v rozích východní strany založené a odtud tři strany opevnění ovládající až po římsu zůstaly zachovány.

Obr. 23. Klatovy. Hradby městské při severovýchodní straně.

Bašty měly v průměru 8 *m*, okrouhlice severní 7 *m*, jižní 10 *m*, tato byla 14·22 *m*, ona 20·55 *m* vysoká; v jich přízemí byly stropy plackou klenuté, ostatní patra měla stropy trámové, v době míru užíváno jich bylo za příbytky a skladiště obilí.

Kuželové střechy okrouhlic od posledního požáru více obnoveny nebyly.

Zmínky zasluhuje ještě veliká čtverhranná bašta při vnitřní zdi hradební přímo za děkanským kostelem položená, jíž bylo ode dávna užíváno spolu za kostnici; vchod do ní v lomeném oblouku má tesané obložení. V prvním patře okrouhlice jižní jsou též dvéře čtverhrané, kterými se vycházelo na hradby, obložení tesaného, zde též zachovalo se několik šablonových cihel se žlábkem, zbytky to vrchní římsy, kterou na baště při č. p. 7 lze spatřiti ještě neporušenu.

Obr. 24. Klatovy. Okrouhlice v sadě (jižní).

DĚKANSKÝ A POUTNÍ KOSTEL P. MARIE.

Neuwirth Jos., Geschichte der bild. Kunst in Böhmen I. 529.

Kostel prozrazuje, nehledě k přístavbám 17. a 18. stol, tři doby stavební. Době nejstarší (13. stol.) dlužno připočísti zdivo střední části kostela,

obsahující čtverhrannou síň a dvě boční kobky; rovněž i zdivo lodě pochází z téhož času.

Druhé době, 14. a 15. stol., přísluší chor s oběma příčnými rameny a chorový závěr, jak tomu nasvědčuje nejen způsob celku a podrobností, ale i některé důležité zprávy historické, jevící se v četných odkazech a nadáních k nově založeným oltářům mezi léty 1368—1412. Jak dalece zasáhl

Obr. 25. Klatovy. Děkanský chrám.

po té v osudy stavby chrámové neznámý jinak Linhart z Aldenburga, o němž zmínku činí Fl. Hammerschmid ve své historii Klatovské a v lat. rukopisu chovaném v Č. Museu,*) ostává na ten čas záhadou, jejíž řešení dlužno odložiti.

Třetí periodě stavební náleží klenutí ne-li celé střední osové části chrámu, tož aspoň síně lodní, dále stavba empory v západním průčelí, jakož i boční portály a některá pažení okenní, kterouž stavbu provedl mezi lety 1550—1560 domácí mistr kamenický Antonín (obraz 26.).

*) Rukopis Hammerschmidův: »Historia regiae urbis Clatoviensis« v Museu král. Českého VIII. C 5. »Anno 1477 (1422?) Leonardus de Aldenburg aedificationes suas Clattoviae absolvit; aedificavit vero duo turrita propugnacula in moenibus, portam urbis Lubensem, texit secto lapide turriculam in curia et chorum ecclesiae in eadem ecclesia per modum crucifixi construxit.

Některých osudů chrámu a stavby jeho dotýká se deska z roku 1639, kteráž zavěsena jest ve spůsobě obrazu v chrámu a praví:

„Kostel tento Založeni Narozenj | Blahoslawené Panny Marye | Letha Páně 1014 Nákladem Oby | wateluw Města tohoto dostawen. | Za Sprawy Biskupstwj Pražského | Theodáta 8. Oktob. poswěczen*) Letha 1550,

Obr. 26. Klatovy. Poprsí stavitele Antonína.

21 Iunij oboržil se. | Letha 1552 zase wzdělán. | Letha 1579. XII. Maij přzi Wyho | rženj Města tohoto Ohněm gsa | dotknut, na djle porussenj, y ta | to Skla gsou wzalj: kteréž v le | thu 1600 zase k oprawenj | přžisslij. | Wyzdwižená gest tato Tabule za Sprawy Děkana | Martina Klimenta Krystyana z Teyna Horssowa | a Kostelnikuw Kasspara Stranskyho Pana Raddnjho | a Ieronyma Ssnoble, Messtanuw Města Klattow | XII Octob. Letha Paně 1639 I.“

*) Zpráva není doložená.

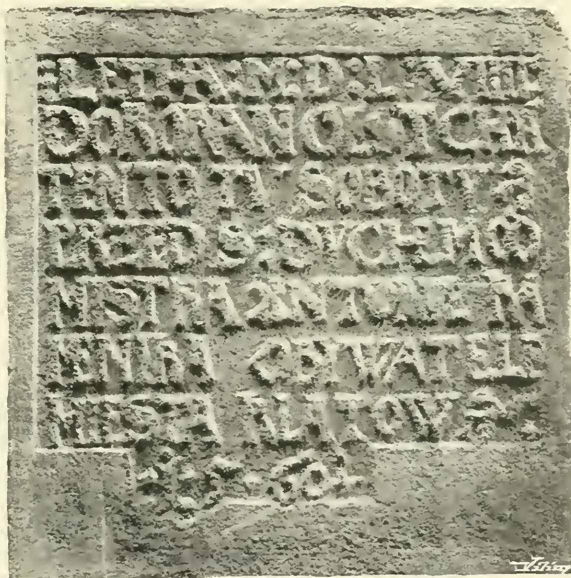
Pohromu chrámu r. 1550 a novou jeho opravu zaznamenal sám stavitel na dvou kamenných deskách v prsení kruchty zazděných; jejich text jest následující:

1. · RATIO · ANNI · | · 1 · 5 · 50 | CELSA · GLATOVINI | PEREVNT · FASTIGIA · | TEMPLI · HVC-VBI | VELOCI · IVNIVS · | IBAT EQVO:

2. LETHA : M : D : L : VIII : DOKONAN GEST CHRA · TENTO TV SOBOTV | PRZED S : DVCHEM OD | MISTRA ANTONIE KA | MENIKA OBYWATELE | MIESTA KLATOW · 1.5.60· (Obr. 27.)

Při chrámu, k jehož obsluze před vypuknutím válek husitských ustanoveno bylo 13 oltářníků, stávaly dvě kaple: sv. Háty při samém kostele a sv. Michala vých. od kostela při samé zdi městské (Capella ossarii); první zmizela, neví se kdy, pozůstatkem druhé jest bezpochyby hrubá čtverhranná bašta s gotickým lomeným vchodem v místě, jež přesně souhlasí s udáním místa v lib. erect.

Obr. 27. Klatovy. Děk. kostel. Pamětní deska.

Stavba chrámová, orientovaná, gotická, zvedá se na bývalém hřbitově s mírným sklonem ke straně severní a skládá se z trojlodní síně chrámové, která zvláštní středolodní kobkou a dvěma kaplemi pobočními (jedna z nich jest snad bývalá sakristie) spojena jest s chorem a příčnými jeho rameny. Organické spojení těchto jednotlivých částí, povstalých v dobách od sebe vzdálených, jest nedokonalé: v klenbách jeví se různost soustav a motivů a zejména podélné osy bokové nemají jednotného vedení; přes to celkový dojem vnějšku jest příznivý, uvnitř velmi uspokojivý.

V 16. století byl kryt nad střední částí a nad chorem vyšší (viz vyobrazení ve farním kostele v Lubech a na votiv. obrazu v děk. chrámu Chrudimském, obraz 21. na str. 40.), později ale byl snížen a přiveden do jednotného slemene s krytem hlavní lodě, jak se spatřuje až posud.

K docílení lehčí vazby nad lodí vyhnány byly mistrem Antonínem nad hlavní lodí arkády s lomenými oblouky, o kteréž se opírají pultové střechy lodí bočních. Dlouhé slemeno taškové střechy oživeno jest nad

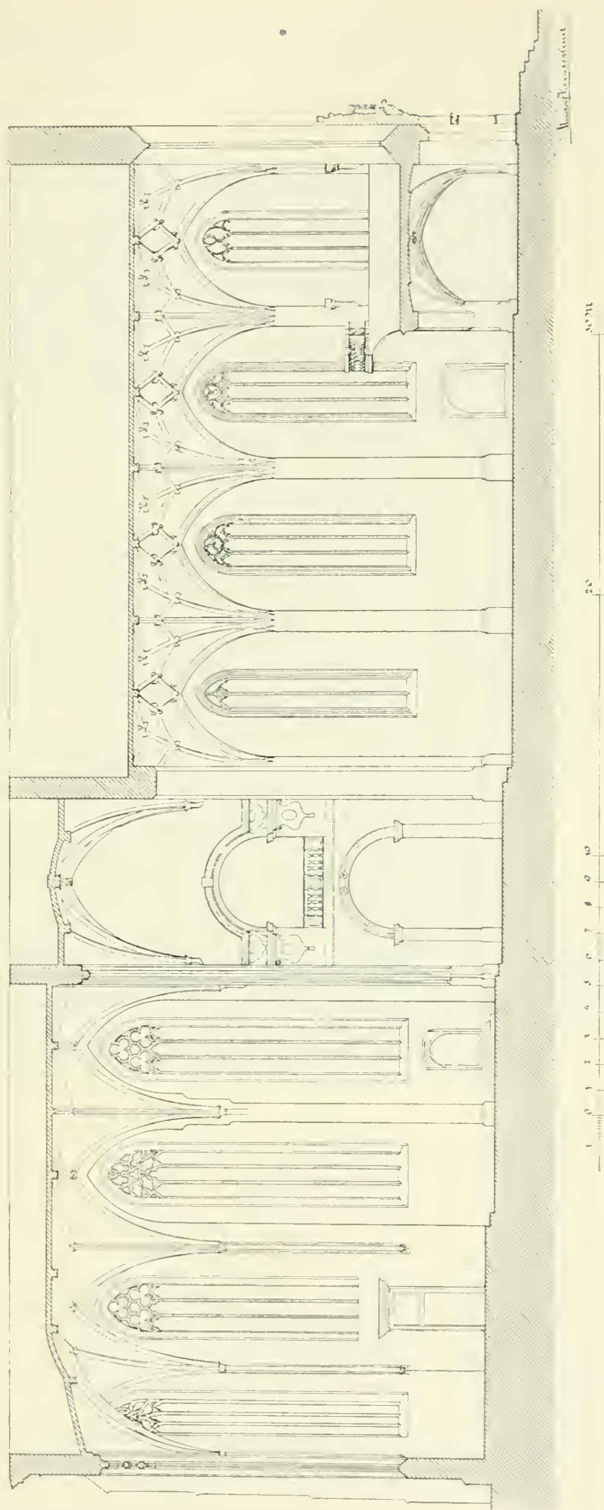

Obr. 28. Klatovy. Půdorys děkanského kostela.

mezilodní kobkou dvojpatrovým sanktusníkem, souladně z luceren a cibulovitých bání složeným.

Veškeré zdivo, omítnuté, skládá se z nelícné žuly a břidlice a jen trnož (nově vyložený stavitelem M. Ant. Gillmettem r. 1692), obložení dveří a oken, opěráky a pilíře jsou z tesaného kamene. Klenby jsou vesměs cihlové.

Západní průčelí, v 17. století zbarokované a až k hořejší polovici neforemnou přízdívkou sesílené, stojí na výčnělech skály. V jeho středu hlavní portál v ranní gotice má lomený otvor, jehož ostění profilováno šikou a oblounem mezi dvěma výžlabky, lícní jeho strana dekorována byla r. 1687 při příležitosti přenesení poutnického obrazu Marianského novým renaissančním portálem, skládajícím se v podstatě z polokruhové archivolty na pilastrech s korinthisujícími hlavicemi, nad nimiž jest architrav zdobený plastickým

Obr. 29. Klatovy. Podélný řez děkanského kostela.

znakem města Klatov v barokovém štítu a po stranách dvěma kartušovými tabulkami s chronogramem, nejvýše pak v poli mezi barokovými římsami plastický obraz Matky Boží Klatovské na volutovém podstavci.

Obr. 30. Klatovy. Hlavní portál děkanského kostela.

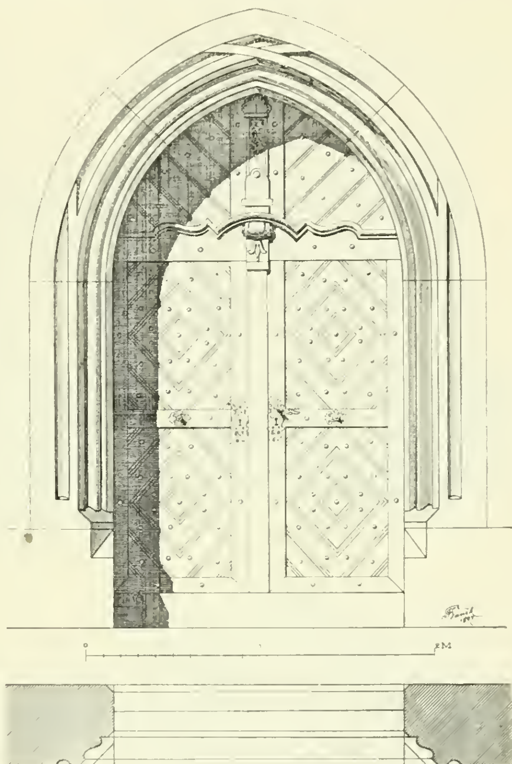
Chronogram na architravu, se značkou kamenickou:

»ECCE MARIA TVO NOVA | PORTA SACRATVR HONORI | HÆC TIBI TV CÆLI ES | IANVA VIRGO SACRA.« (Obr. 30.)

Čelné okno, portálem tímto s polovice zazděné, z původní ještě stavby, má ve světlosti bez ostění 2·40 *m*. Třemi pruty, z nichž hlavní má profil hruškový, nesena jest kružba, v níž přicházejí již tvary plaménkové a jejíž růžice ve velkém kruhu úplně jest vytlučena; mimo hlavní ještě s každé strany jedno dvojdílné okno otvírá se do bočních lodí.

Obě podélné strany bočních lodí rozvrženy jsou pěti opěráky, z nichž oba krajní jsou prodloužením čelných zdí. Opěráky založeny byly v ne-

obyčejné mohutnosti dvou metrů zšíří, aby sesilovaly chatrné a jen 76 *cm* tlusté zdi; jsou zajisté dílem 16. století, kdy tato část byla nově sklenuta. Lícní jejich strany bez ústupků mají po dvou odkapních římsách, místy otlučených, kosiny jsou nyní kryty jen plechem; kosmo otupený trnož vystupuje též jen na lícní straně. Mezi druhým a třetím opěrákem otvírá se na každé straně neveliký, 1·75 *m* široký portál, jehož žulová pažení vlnou a mělkým žlábkem profilovaná uzavírají se v tupě lomený oblouk. Čtvero oken na každé straně prolomeno jest do lodě; vyjmouc východní okno jižní lodě, jsou všecka trojdílná, při šířce 2·50 *m* s ostěním 12 *m* vysoká; kružby jejich, vesměs plamenité, patří k pozdějším tvarům gotiky. Profilování oken strany jižní jest mělčí a členitější než u oken ostatních a jest patrně pozdější.

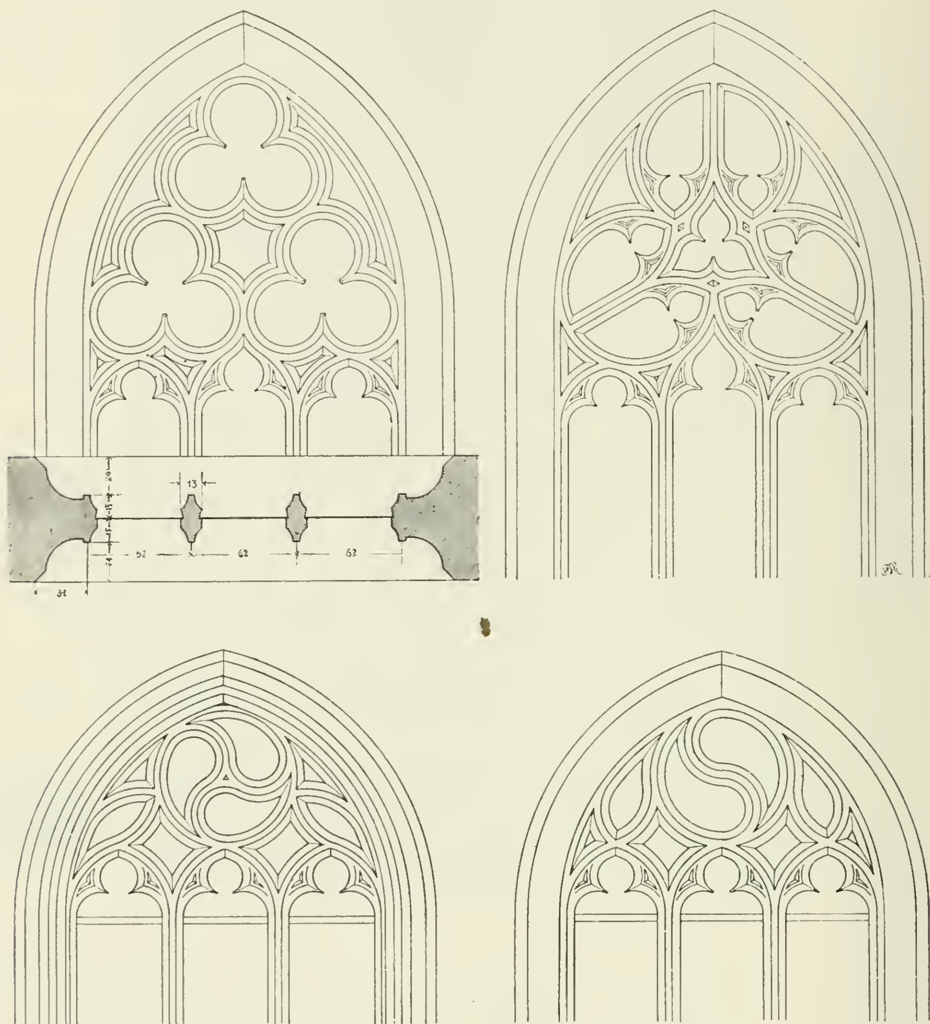

Obr. 31. Klatovy. Boční portál děk. kostela.

K bočním lodím bezprostředně připojené čtvercové kobky vystupují zdivem svým o 1·30 *m* z boků lodě chrámové, držíce s touto stejnou výšku; barokové okno s polokruhovým obloukem prolamuje plochy z polovice zabrané přistavěným šnekem. Ohyzdná, přes 4 *m* široká opěrná zeď podpírá chatrné zdivo boku jižního.

Východní část chrámová rozměry svými vyniká nad část západní, převyšujíc ji uvnitř o 3·70 *m* a v šírce o 1 *m* z podélné osy ven vystupuje. Skládá se z lodě příční, 9·70 *m* široké a 23·35 *m* dlouhé a z chorového závěru, vytvořeného pěti stranami pravidelného osmiúhelníka, s nímž celá délka chrámová zevně dostupuje na 52·5 metru. Mimo opěrací pilíř v čele příční lodě vystupují z její nároží, jakož i ze čtyř rohů závěru chorového diagonalní opěráky 0·75 *m* široké a jako v lodi osazené pouze dvěma odkapními římsami; též sokl a kosiny plechem kryté jsou stejné s opěráky lodními. Šest trojdílných oken a pět v chorovém závěru osvětlují vzdušné tyto prostory chrámové. Okna, 2·60 *m* široká, s ostěním do čtvrtkruhu vykrouženým, sáhají až k vrcholům sklepení, středy lomených oblouků jsou ve vnitřní třetině; kružby konstruované z trojlistu a potrojných kruhů střídají se ve čtyřech variantech a vykazují též plamenité kružby.

Vnitřek. Nápadná chudoba a střízlivost oznamentální výzdoby vyznačující většinu středověkých stavitelských památek v jižních Čechách a odůvodněná s dostatek nepoddajností materialu stavebního dochází náležitého výrazu i u chrámu tohoto. Naprostý nedostatek všeliké rostlinné

Obr. 32. Klatovy. Okenní kružby v děk. kostele.

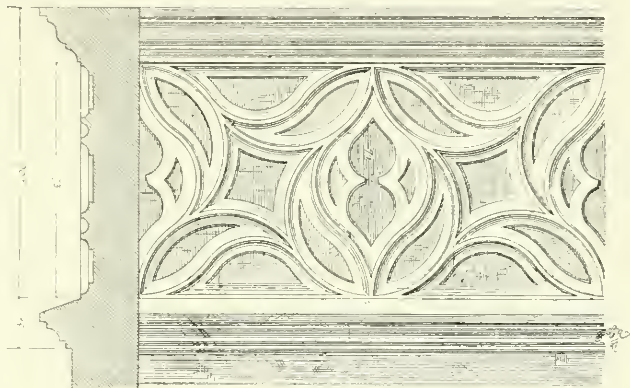
ornamentiky, jevící se na vnější stavbě chrámové, jeví se i uvnitř; nedostatky ty nahraženy jsou výborným souladem prostorovým, zejména ve východní části chrámové.

Síň chrámová, tvoří obdélník 19·20 *m* široký a 23·20 *m* dlouhý a rozvržena jest třemi páry sloupů na 3 lodě, z nichž prostřední 9 *m* široká a nepatrně zvýšená s oběma loďmi bočními spojuje se v tak zvanou stejnolodní prostoru 13·74 *m* vysokou. Sloupy mají 1 *m* vysoké plinthy s attickými

patkami a jsou okrouhlé. Oddělení při západním průčelí zabráno jest kruchtou, založenou v této podobě teprve mistrem Antonínem.

Kruchta nesena jest třemi segmentovými oblouky s mělkým profilováním hrany přední a spočívá na dvou pilířích čtverečného základu. Prsení její ozdobil stavitel panelovanou kružbou (obr. 33.), kterou přerušil v ose pilíře severního svým poprsím en relief (obr. 26.) a v ose pilíře jižního jednou z výše zmíněných pamětních desk.

Z pilířů emporových nad prsením vybíhají oblé dříky sloupové nesoucí poslední travée klenby lodní; ze stran skruží k empoře obrácených vystupují čtyřboké na hranách otupené přípory s hlavicemi v duchu renaissance již zpracovanými, kteréž určeny byly patrně za krakorce trámové k obmýšlené dřevěné vyšší kruchtě. Na abaku hlavice jižní přípory vytesán letopočet 1552, dokládající dobře postup práce, na některých jiných jsou groteskní hlavičky (viz obr. 35.).

Obr. 33. Klatovy. Panelování poprsně empory v děk. kostele.

Oblým sloupům odpovídají na čelných zděch opěrné pilíře v podobě polovin osmibokých hranolů původně založené na nízkých patkách nyní dlažbou zakrytých. Z těchto a z oblých sloupů lodních vybíhají bezprostředně žebra a pásy klenbové, tvořící v lodích bočních vzorec síťový, podobný sklepení lodě arciděkanského chrámu v Krumlově, neb děkanského chrámu v Trhových Svinech, v lodi hlavní pak osmipaprskové hvězdy; v hrotech a koutech vzorcových konce žeber se prostupují, na stranách podélných sbíhají se do jednoduchých konických konsolů. Profilování žeber, přizpůsobené markantním hruškovitým profilům žeber ve východní části, jest zde poněkud měkčí.*)

Sklepení v podkruchtí má tvar čtyřpaprskových hvězd; suchá žebra s čelným páskem jsou po stranách dvakrát vykrojena.

Z bočních lodí vstupuje se okrouhlým prolomem do zvláštních kaplí, nad nimiž umístěny jsou ze tří stran pavlačovité empory, zřízené zde na poč. 18. století, podepřené pilastry s volutovými náběhy a otvírající se třemi kruhovými oblouky do vedlejších prostor chrámových. Z hlavní lodě otvírá se pak vítězný oblouk ve vrcholu lomený a na hranách skrojený

*) Původní klenba lodní dle stop viditelných v podstřeší byla o 70 cm vyšší.

do zvláštní mezilodní síně o dva stupně vyvýšené a bezmála stejně široké s hlavní lodí.

Klenba této kobky — původního to přesbytáře — založena jest v rozích na nálevkovitých konsolech a tvoří čtyrpaprskovou hvězdu se čtyřmi hladkými terči a dutým svorníkem, jenž dosahuje výše 17·40 *m*. Z kobky prolomeny jsou polokruhové otvory do obou bočních kaplí.

Hlavní oblouk triumfální otvírá se ve světlosti 6·50 *m* do lodě křížové, opět o 2 stupně zvýšené. Boky jeho, energicky profilované středním prutem hruškovitým a z každé strany hlubokým výžlabkem a dvěma oblouny, sbíhají se do lomeného oblouku. Pravý bok mocným tlakem plackové klenby sousední kobky vytlačen je povážlivě z vertikálního směru a s ním i sousední zeď s příporou.

V choru příční ramena na způsob křížové lodě mají rozpjetí 23.37 *m*, z čehož na chor připadá 12·38 *m*.

Tento oddělen jest od stejně vysedlých a pravoúhle zakončených ramen oblým sloupem a hmotnými pásy, ramena pak rozdělena jsou křížovou klenbou na dvě pole. Klenba choru rozvržena jest příčním pásem na dvě pole, prostoupená žebry ve způsobu šestipaprskových hvězd.

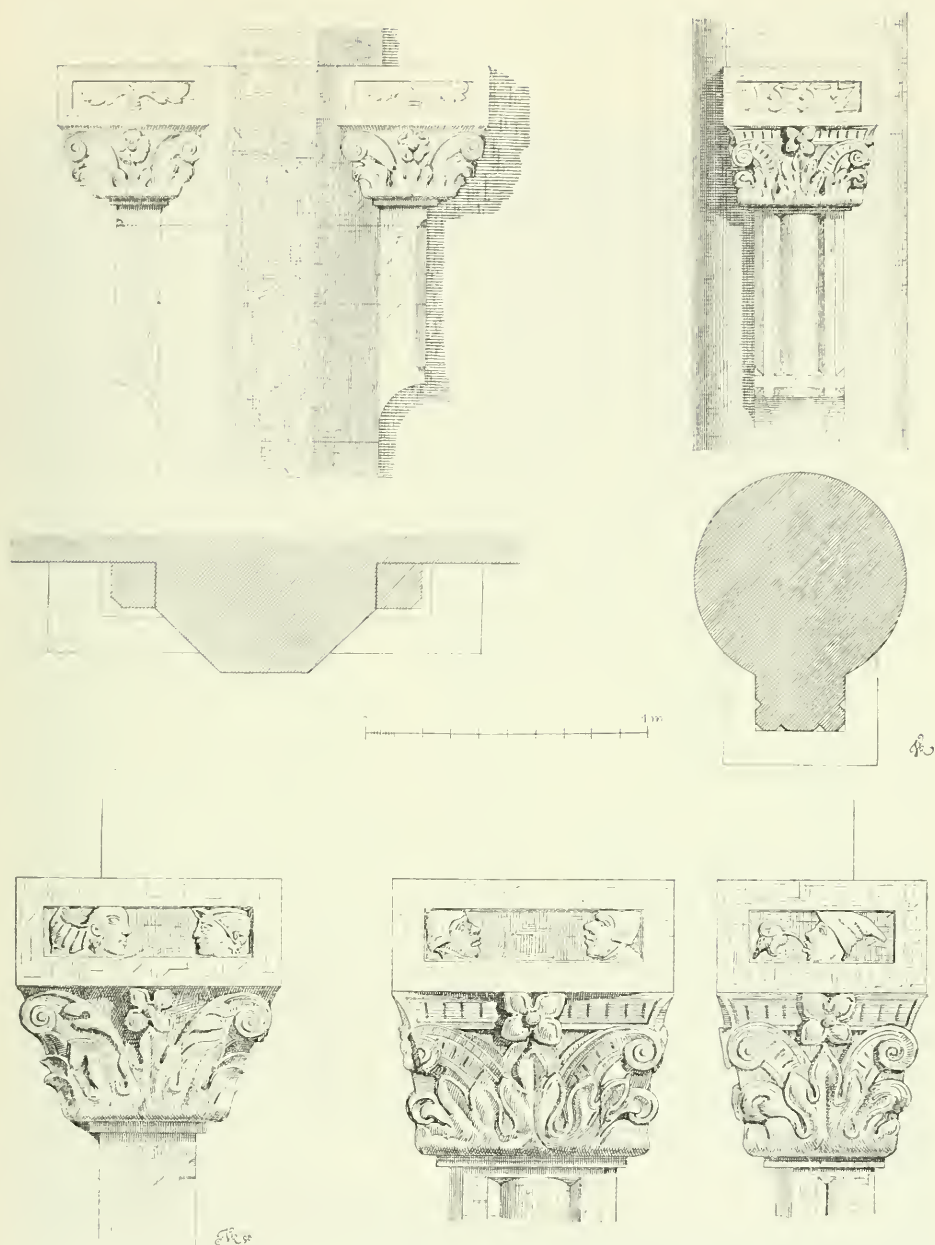
Paty sloupů tvoří jednoduchý plinth se šikou, dříky značné výše (10·18 metrů) mají jen 0·75 *m* průměru, z poslední jejich skruže vystupují v příčné ose jednoduché okrouhlé konsoly s válcovitými koleny a v ose podélné dvojaté vysedliny, jakožto nosiči podílných pásů. Profily žeber jsou hruškovité, veškeré terče a svorníky v choru i jeho závěru jsou hladké; v jednom z obou svorníků sev. příčního ramene opis v gotických minuskulích: ave maria gracya, ve druhém štít znakový připomínající chmelové znamení města Klatov (jako na městské pečeti klatovské) aneb kamenický štít stavitele (obr. 37. *c*), na předním svorníku pravého ramene jest pětilistá růžice a opis nycolaus stefer.

Žebra paprskovité klenby chorového závěru, opět o dva stupně vyvýšeného, s šesti hladkými svorníky, vyvinují se z oblých přípor s hlavicemi konickými, založených ve výši základů okenních a zakončených kuželovitými konsoly; přípory tyto podloženy jsou plochými ležinami.

Dříve vedla na západní emporu dvě zvláštní schodiště; nyní schodiště jižní zrušeno, pažení zazděno a ponecháno jen schodiště severní. Vchody jeho mají tupě lomené oblouky bez zvláštního profilování.

Oliveta, barokním slohem na sklonku 17. stol. mezi tři opěráky jižní lodi vestavěná, nevyniká nad prostřednost, a pouze pěkná kutá mříže v polokruhovém světlíku dveřním a v obou oknech zasluhuje zvláštní zmínky; na ní letopočet 1697.

Blíže jižního rohu západního průčelí zvedá se kamenná, trojpatrová, nyní zbarokisovaná zvonice, tak zvaná »bílá věž« založená r. 1581 (Hammerschmid: Historie Klatovská 150 a trhové knihy IV. při r. 1588), požárem 1615 zničená, po druhém velkém požáru r. 1758 zvýšená a ny-

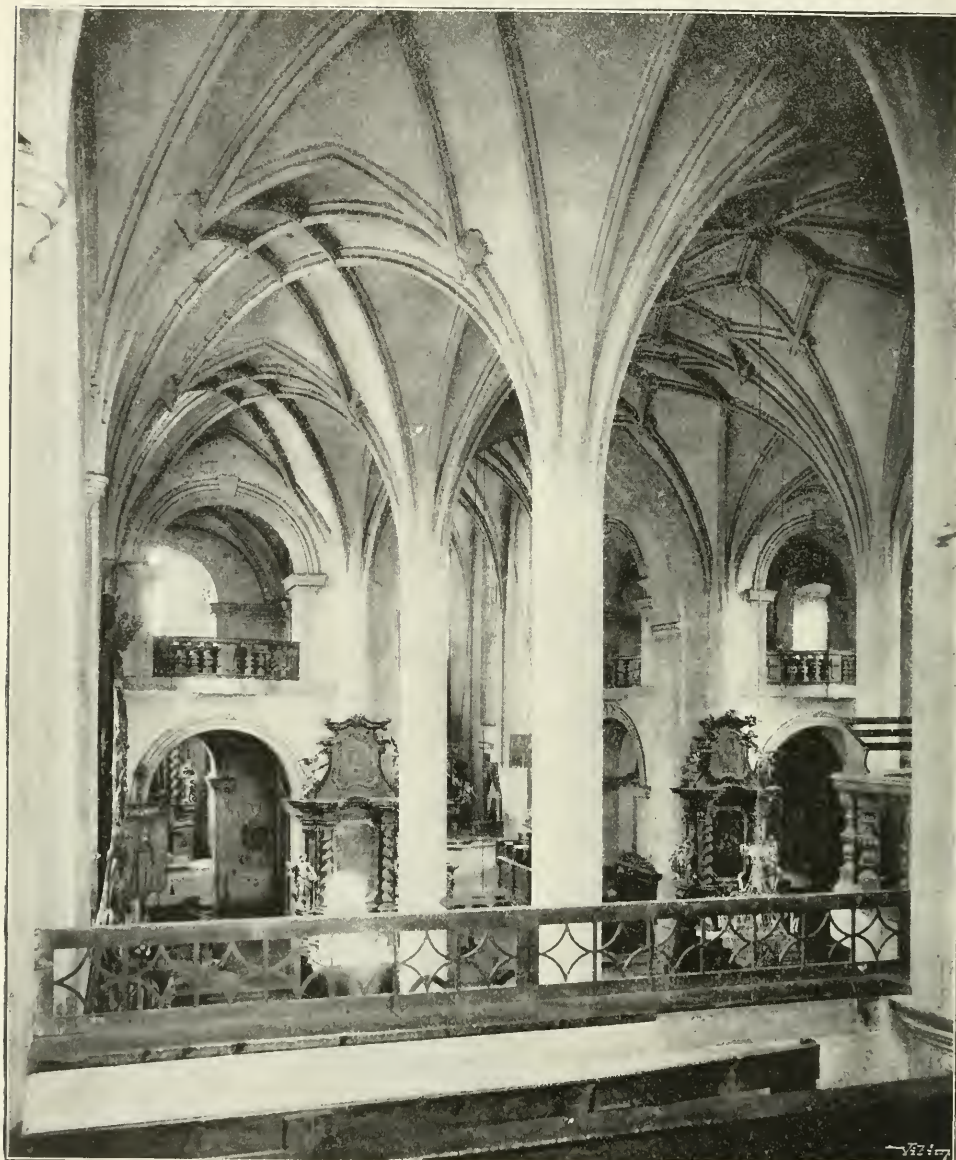

Obr. 35. Klatovy. Renaissanční hlavice krakorců v děk. kostele.

nější bání přikrytá; až do r. 1887 bývala spolu vchodem do hrazeného prostranství při kostele někdejšího hřbitova.

Zdivo její z netesaného kamene až do výše druhého patra původní, odtud o 0·20 *m* slabší a cihlami již promíchané, je omítnuté; třetí patro, v němž visí zvony, prolomeno jest okenními, polokruhovými otvory. Hlavní

římsa nad čtvrtým patrem, silně vystouplá, oblomena jest na všech stranách do proláklého oblouku, nad nímž v polokruhových štítech jsou ciferníky hodin. Cibulovitá báně s lucernou a makovicí tvoří velmi souměrnou silhouettu.

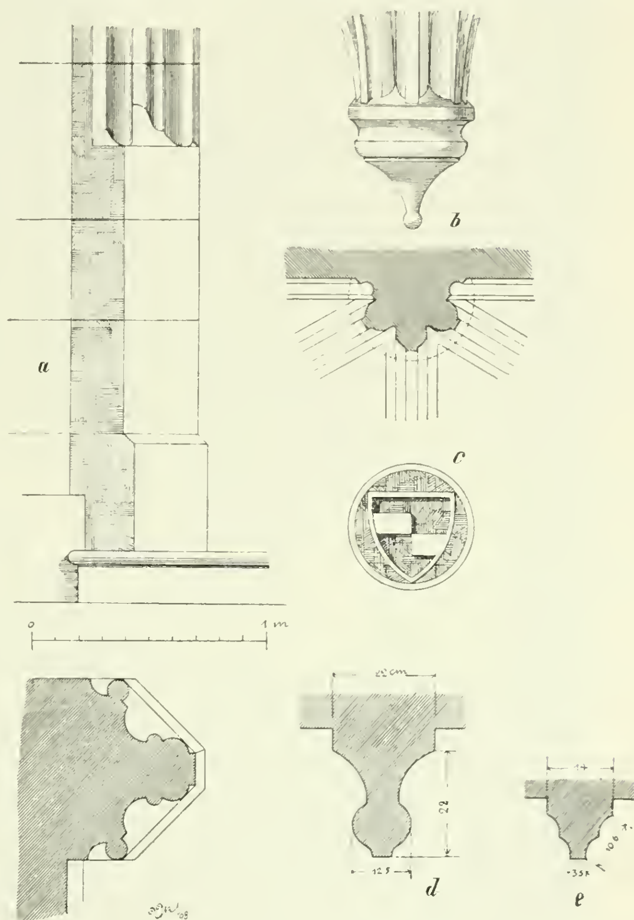
Obr. 36. Klatovy. Boční loď děk. chrámu.

Hlavní oltář jest typická baroková stavba zbudovaná roku 1700 v některé dílně Pražské nákladem celkovým 2151 zl. 36 kr.

V podstatě jest to tabernákulová architektura se šroubovitými sloupy, jejíž výklenek určen byl pro hlavní oltářní obraz; místo něho postaven

však později do výklenku baldachýn s obrazem Marianským. Na vystouplých bocích stojí dřevěné sochy ss. Petra, Pavla a dvou jiných světcův a menší sousoší Zvěstování P. Marie; ve vrcholu Nejsvět. Trojice a na volutových patách pilastrů postavy andělů, vesměs v životní velikosti v dobrých proporcích a přirozených posách s vyspělou virtuositou řezaných.

Obraz Marianský jest kopií malovanou na plátně 0·70 *m* šir., 0·96 *m* vysokém, dle nepodařené kopie originalu chovaného v horno-italském poutnickém místě Re. Originál sám malován byl na zdi původní kaple v Re asi ve 13. stol. způsobem primitivním, rukou neumělou a liší se podstatně od obou kopií.*)

Obr. 37. Klatovy. Děkanský kostel.
a) profilování oblouku triumfálního; *b*) konsol v lodi; *c*) svorník v příčné lodi; *d*) profil žebra v lodi, *e*) v podkruchtí.

Oba oltáře v lodi křížové mají jednoduchou barokovou architekturu; na nich dobré sochy sv. Jana Ev. a Jana Křt., sv. Ludmily a Barbory; na pravém jest obraz skonání sv. Josefa od Raaba (signatura: Ign: Raab S. J. pinxit 1747), na levém obraz svatých Jana a Pavla (signatura: Jos. Ries pinxit 1745.) a nahoře kopie Van Dyckovy Piety.

Oltář sv. Jana Nepomuckého v kapli pod levým chorkem jest velmi dovedná řezba z poč. 18. stol., tvořící z nesčetných akanthových rozvilin bez architektonické kostry tableaux, z něhož vystupuje na konsolech osm postav českých patronů.

*) Bližší o něm v Hammerschmidově Historii města Klatov, II. díl, a v čl. Dra. Hostaše v Šumavanu 1895 p. 538.

V kobce protější byl až do r. 1891 oltář sv. Kříže, podobně řezaný, týž však rozebrán a na jeho místo postaven nový oltář s Božím hrobem v moderní gotice, běžná řemeslná práce z tyrolského městečka Grödenu.

V čele lodi dva oltáře: sv. Antonína Pad. v levo, a sv. Rodiny v pravo, jsou díla původce oltářů ve východním choru v menším měřítku; obrazy na nich bezcenné.

Oltář Božího Těla na straně severní a oltář sv. Trojice a archanděla Michala (nyní P. Marie Pomocné) na straně jižní jsou založení starého; architektonická část obou je slabá, umělá řezbářská práce týká se jen mohutného rámu velkého obrazu Božího Těla a vrchního nástavce oltáře protějšího s řezanou sochou archanděla Michala.

Kazatelna dřevěná na staré kamenné patce, okrouhlé, s gotickým profilováním, jest pozoruhodná práce 17. stol. (obr. 38.). Neobyčejně bohatě řezaný její korpus se čtyřmi boky osmiúhelníka nesen jest dvěma stojícími anděly; ve výklencích boků jsou čtyři sošky alegorické, mezi nimi Rozsévač z písma.

Na římse pětibokého baldachynu sedí čtyry postavy andělů, po stranách svislých stěn pět sošek světců, sv. Petr, sv. Štěpán, sv. Vavřinec, sv. Pavel a sv. Florián, na vrcholu socha sv. Jana Křt. V části figuralní, polychromované, lze postihnouti místy ještě záblesky vymírajícího již ducha gotiky, v části ornamentální převládá akant, růže a květy slunečnice.

Varhany zřízeny byly r. 1696 nákladem 2000 zl. od Mikul. Christeindla z Budějovic.

Lavice pro lid jsou z dubového dřeva a v šesti skupinách mají čela i boky bohatě vyřezávané akantovými rozvilinami; tři lavice patronatní s vysokým záhlavím vykládaným a plasticky ornamentovanými nástavky, dle letopočtu pod vykládaným znakem města, jsou z roku 1723.

Z téže doby pochází i pontifikalní křeslo s vysokým lenochem a pěkně řezanými opěradly.

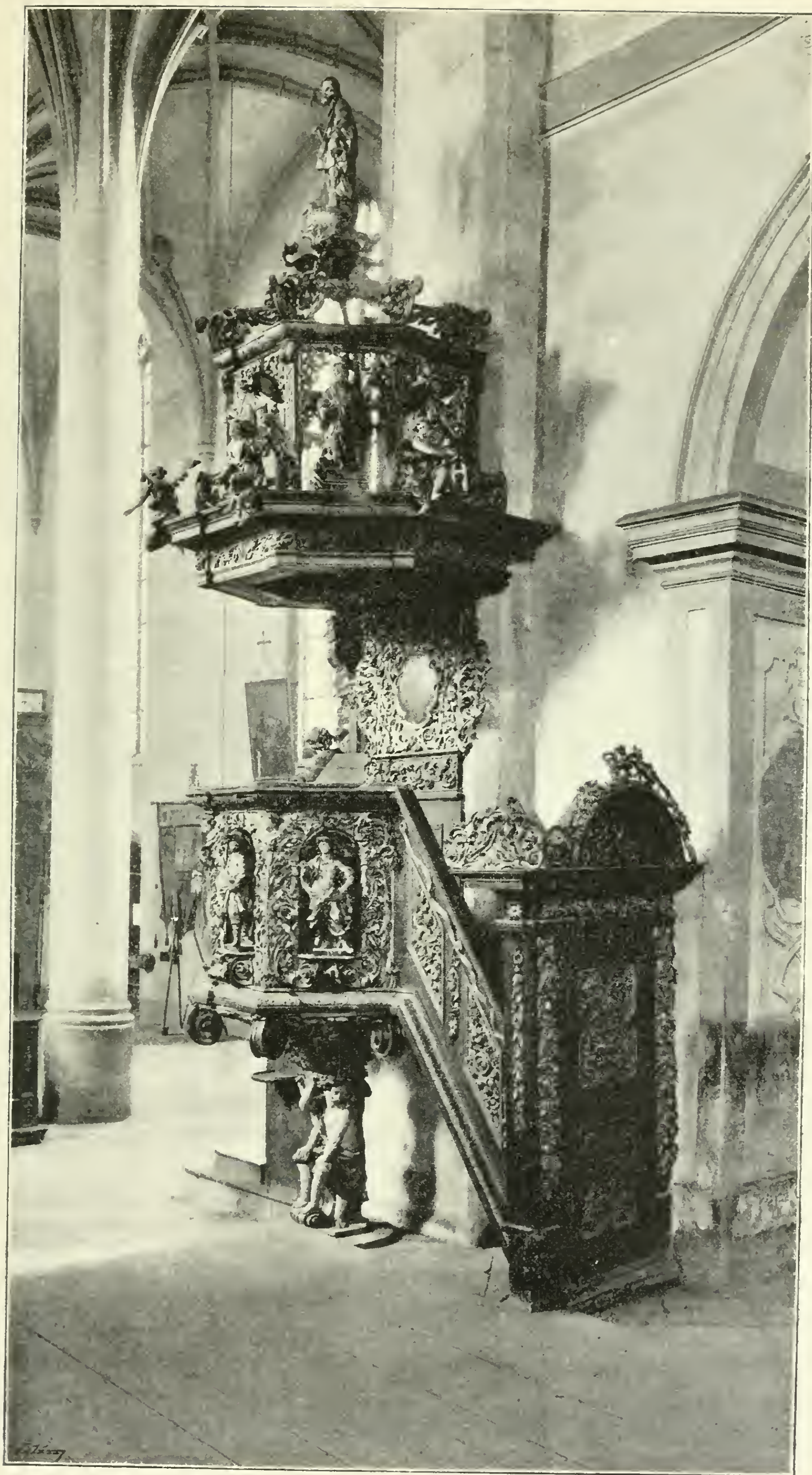
Cínová křtitelnice formy zvonovité na třech nohách se lvími hlavami a drápy má tělo úplně hladké a kolem hořejšího kraje nápis v minuskulích:

hoc ⁝ sacri ⊕ regenerationis + lavacrum ⊕ est ⁝ Conflatum ⁝ opera ⊕ pauli

dole: ⊕ Cantari fusoris ⁝ glatovini ⁝ Anno ⊕ salutis ⁝ nostrae + · I · Γ · Z · 6 ⊕ (1526).

Mosazné svícny 1·52 *m* vysoké, soustruhované, mají na stvolu tyto nápisy:

1. „DEI DIVÆ AC DIVORVM OMNIVM GLORIÆ ET HONORI PRO TEMPLO B: M: V: NASCENTIS | GLATTÆ ERECTO, CONSECRAVIT GENEROSVS ET ILLVSTRIS DN9, GVLIELM9 | DE KLENOWA, ET IANOWITZ, DN9 IN KLENOW SACRÆ CÆSAREÆ MAIESTATIS | CONSILIARIUS: ANNO REPARATÆ. SALVTIS, M:D:C:XXXVIII."

Obr. 38. Klatovy. Kazatelna v děkanském kostele.

Pod tím rytý erb Klenovský.

2. Gott seiner h: Mutter vnd allen Heiligen zu Ehren hatt in vnserer lie | ben Frawen der gebärenten zu Glattauffgerichte Kirch dieße Zween Lei | chter gestifft. Der Hoch vnnd Wolgeborne Herr Gulielmus von Kle | nowa vnd Janowitz Herr zu Klenow. &c. Ihr Kay: Maij: Rath. Anno 1638." — Znak Klenovský.

Poklad kostelní kdysi velmi značný odveden byl v létech 1782 a 1806 (1809) do pražské mincovny. Chováno bylo v něm dle záznamu inventárního 23 kalichů stříbrných a jeden zlatý, 4 ciboria, tolikéž monstrancí (vedle toho 4 mosazné), pušky na hostie 2, pacifikale 3, konviček šestero, stříbrných lamp 20, obětin 88, nádob k různým potřebám 9, »džbánů« na kvítí 6, kaditelnice 2, kříže 3, svícnů 20, vše od stříbra; korun zlacených 10, různých drobnějších klenotů, křížků, růženců, srdíček, náramků, náhrdelníků a řetízků 243 kusy, šňůr perlových 123, korálových a granátových 20, prstenů zlatých 90, zlatých smaltovaných 40, jiných zlatých s démanty 41, s drahokamy 49, různých předmětů drobných od zlata 58, zlatých spon 13, náhrdelníků a řetízků zlatých 35, vedle toho 57 dukátů, 69 stříbrných starodávných penízů tolarů a penízů s oušky 64, drobnějších 93.

Kalichy

1. ze zlaceného stříbra 0·21 *m* vys., na kupě tři emailové obrázky sv. Augustina, Ignáce a jiného jesuitského světce mezi ornamentálními kotouči s letícími andílky tepané práce; na noze (pozdější) emailové obrázky sv. Prokopa, Jana Nep. a erb (pochází z kostela jesuitského).

2. Kalich stříbrný, zlacený 0.21 *m* vys. na noze stříbrné, silně vypuklé reliefy (poprsí) applikované: sv. Ivan, Vojtěch a Vít, ohrnutá číše má tepanou ornamentiku s hlavičkami andílků a tři stříbrné applikované medailony s obrazy sv. Václava (dle tabulového obrázku chovaného teď v kostele sv. Mikuláše na Malé Straně v Praze), Madonny s děckem (kopie dle staršího originalu) a sv. Ludmily v mírném reliefu velmi jemně ciselované.

Kalich tento jest bezpochyby týž, jejž roku 1680 darovala paní Lucie Kateřina Stránská roz. Rozacínová z Karlsperka kostelu Jesuitskému.

3. Ciborium měděné s hladkou kupou, na patě lité reliefy sv. Jana Nep. a jiného světce, dále dvojitý erb a letopočet 1679.

Monstrance stříbrná, baroková s apotheosou sv. Jana Nep., zlatý melchysedech osázen hojně démanty; z r. 1702 (dar hraběte Trautmannsdorfa).

Velká lampa na věčné světlo, baroková, pozlacená, má na těle tři kartušové štíty, z 18. stol.

Krucifix z černého dřeva, na podstavci 0·40 *m* vysokém (vyobr. 39.), přední deska čtverhranná, s reliquií sv. roucha uprostřed, opřena jest po stranách volutami, vše zdobeno stříbrnými námětky litými, jemně ciselovanými; stříbrné sošky Ukřižovaného, Marie a Jana nahrazeny bezcennými soškami dřevěnými. Výborná práce ze 17. stol.

Zvony zavěšené na »bílé věži.«

1. Výška 1·10 *m* přelitý r. 1850 od Karla Bellmanna v Praze, na něm obraz sv. Pavla a česká legenda o jedenácti verších; váží 40 centů.

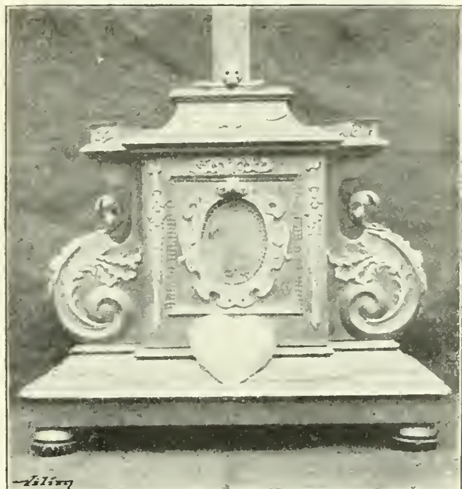
2. Výška 0·95 *m*, průměr 1·28 *m*. Kolem koruny nápis jednořádkový římskými majuskulemi:

PETRVS ANTONIVS IACOMINY PASSAVIENSIS ME FVDIT ANNO 1759.

Kolem dolejšího kraje opis: ☛ TOTIES IGNE OBRVTOS CLEMENTIA TVA O VIRGO IESSÆ A FVTVRIS ET VLTERIORIBVS INFORTVNIIS PRÆSERVARE DIGNERIS.

Na západní straně plochý relief P. Marie Klatovské v barokové kartuši nesené andělem; na protější straně ve stejném orámování obraz sv. Jana Nep.

Ve vížce nad presbyteří: větší zvon ulil v 18. stol. P. A. Jacominy, r. 1858 přelil K. Bellmann a r. 1897 podruhé přelil A. Schiffauer v Klatovech; menší ulit jest r. 1863; nejmenší z r. 1764 ulil J. G. Kühner.

Obr. 39. Klatovy. Podstavec krucifixu z děk. chrámu.

Náhrobníky. Z velkého počtu náhrobních kamenů většina vyšlapáním stala se nečitelnou; jiné obráceny a zpracovány na dlažbu neb jinak zničeny. Ze zbytků uvádíme: Sedm náhrobních kamenů zapuštěných do dlažby křížové lodi ve způsobě kříže, nápisy na nich úplně vyšlapané; prostřední, na němž zachoval se mosazný plastický erb, patří Adolfovi Ottě z Kronbergu na Červ. Poříčí, zemřelému r. 1692; na dvou jsou znaky dvojité. Dále kámen s erbem, v jehož štítu ostrev, a na jiném s polovice latinský, s polovice český nápis frakturou, z něhož lze čísti úlomky:

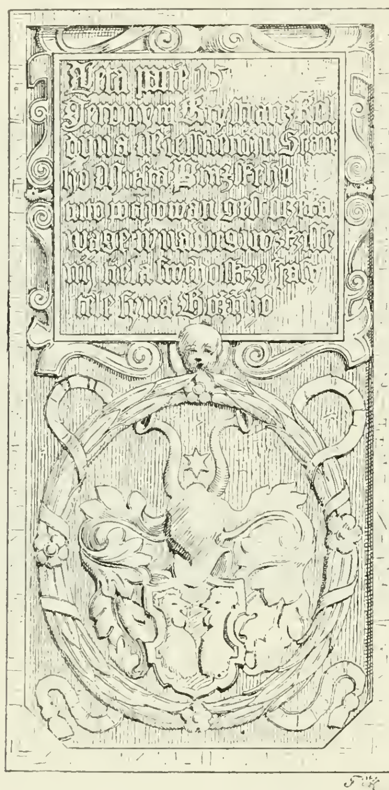
Anno Domini MCCCCCV . . . . ad . . . .
. . . . „Amen"
Letha panie tiſicziho pietiſteho
pateho w nediely po bozim (na)
nebeſtaupenij Vmrzil . . . .
. . . . iz pan gira kran . . . .
. . . . pan buh
ſmiluy ſie nad geho duſſy

Jorg ◯ Sibe

Náhrobník 2 *m* dlouhý, 1 *m* široký má silně vypuklý erb se sloními troubami v klenotu; nápis setřený (16. stol.).

Pískovcový náhrobník s kalichem a nápisem nečitelným z konce 15. stol. (pod lavicemi).

Z náhrobníků v lodi dlužno uvésti: tři kameny mramorové, vedle sebe položené, 1·80 *m* vys., 1·00 *m* šir., na všech jsou erby proslulé rodiny patricijské Krystiánů z Koldína; na prvním (nejlépe pracovaném a zachovaném, v tabulce s renaissanční kartuší nápis osmiřádkový gotickým písmem:

Obr. 40. Klatovy. Děkanský kostel. Náhrobník.

Leta panie 15 . . . .
Jeronym Krys(ſtian z Kol
dyna Mieſſtieniin Stare
ho Mieſta Prazſkeho
tuto pochowan geſt oczeka
wage w nadiegi (wzkrziſſe)
nij tiela ſweho ſkrze ſpaſi
tele syna Bozijho

Druhý má nápis úplně setřený, na třetím čte se ve čtyřech řádkách v kartuši:

(Leta panie) 1572 tu nedie(li po swate)m Bartholomiegi . . . mathyass Krystyan z

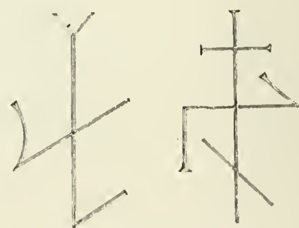
. . . . . miestienin zdeyssy (odtud pokračuje v opise) w wzywani

Syna Bozijho pana gezu Krysta pobožnie umrziel . . . . . (ostatní setřeno).

Náhrobník s barokovým erbem dvojitým (v pravém ve čtyrech polích pokosem dělených po třech čtyřlistých růžích, v levém dvě pětilisté růže, pod nimi vodorovné břevno, níže pětilistá růže a dole lilie), nápis latinský (z větší části nečitelný) patří paní Anně Maxmilianě říšské hraběnce z Horrichu, rozené Butzové z Braitenbachu, zemřelé okolo r. 1780.

Deska žulová pod oltářem Božího Těla (růžencovým), nahoře erb, pod ním latinskými versálkami nápis:

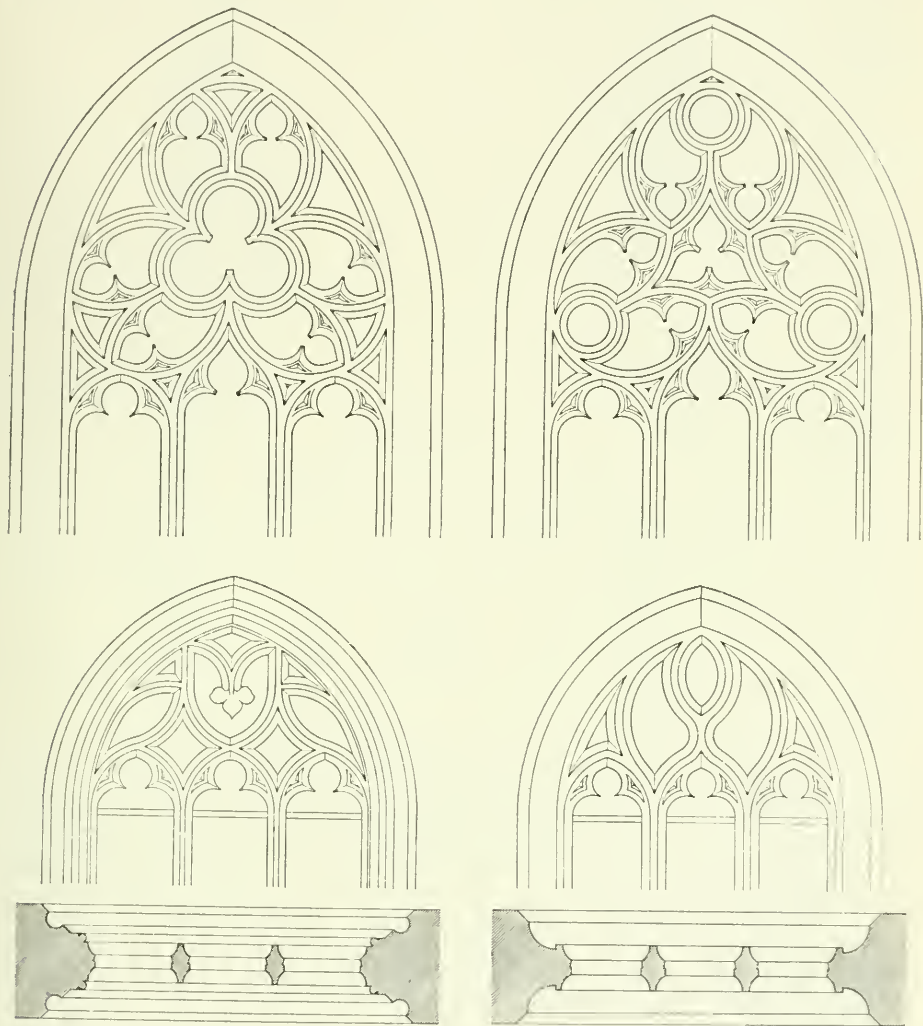
KRISTOSLAW ZDE POLOZEN
FUX Z WALBURGV GMENOWAN
GEDNOROZENY SYNACZEK
(otc) OVO SLAWY MILACZEK
ŽÁDAL SOBIE WZDY VMRZITI
MEZY ANGELICZKI GITI
. . . . MRI DWAMECITMEHO
(WĚKV) SWEHO PVL OSMEHO
Z SWIETA BIDNEHO WIKROCZIL

Obr. 41. Klatovy. Kamenické značky v děk. kostele.

K ANGELSKIM TRVNVM WKROCZIL
VIATOR VADE NOLI PECCARE
COELUM ADIACENTIBUS PRECARE

(Otec, pan Jiří Aleš Fux z Valburgu, byl v Klatovech královským rychtářem a zemřel tu r. 1729).

Obr. 42. Klatovy. Okenní kružby v děk. kostele.

Na dvou deskách s opisy v minuskulích gotických (z poč. 16. stol.) jsou ve štítu sladovnická hřebla a nad nimi MR ; čte se pouze

. . . . . . umrzela panij Markhetha . . ."

BYVALÁ KOLEJ JESUITSKÁ (s chrámem P. Marie a sv. Ignatia).

Historia collegii Clatoviensis Soc. Jesu ab A. MDCXXXV. Origo Collegii Clattov. A. 1635. Rukopis v zemsk. museu. VII. C. 29. — Voříšek: Lib. memorab. II. — Účty kostela jesuitského od r. 1715.

Přední zásluhu o zřízení koleje jesuitské v Klatovech má pověstný missionář český P. Alb. Chanovský z Dlouhé Vsi, člen řádu, který již od r. 1621 v Klatovech pracoval o reformaci, podporován horlivě okolní šlechtou přes zjevnou nevoli a odpor velké části měšťanstva a lidu obecného.

Týž vyprosil na donu Martinu Hoeff-Huertovi dva domy ze statků konfiskovaných Danieli Korálkovi z Těšínu a byl též příčinou, že roku 1635 poslalo 14 šlechticů ve městě a jeho okolí usedlých prosebný list provinciálu řádu jezuitského, v němž ho žádají za zřízení školy pro svou a svých přátel a poddaných mládež. Žádosť tato již v roce následujícím splněna, když byl před tím don Martin Huerta na přímluvu nejvyš. sudí Jindřicha Libštejnského z Kolovrat a podkomořího Přibíka Jeníška z Újezda i ostatní z výše řečených statků Korálkovských v Klatovech řádu Jesuitskému koupí postoupil a místodržící z rozkazu samého císaře obci Klatovské dopsali, aby Jesuitům dostalo se ve městě od obce laskavého přijetí a podpory.

Nezbývalo obci, než slíbiti vyslanému do Klatov v té věci P. Martinu Stredoniovi z koleje Pražské že, »poněvadž to vůle J. Msti krále jest, tomu se na odpor stavěti nijakž nechtějí,« a tak na den sv. Jiří 1636 Jesuité uvedeni od obce a rady do města a tu přijati.

Darů a odkazů scházelo se nyní hojně; z nejštědřejších, jimž v pamětech přidává se čestný titul »confundator«, jmenovati dlužno děkana z Blatné P. Marka Sallera (10.256 zl.), Václava Heralta z Komburku (16 tisíc kop grošů) a přede všemi Lucii Ottilii hrab. z Martinic, manželku hraběte Oldřicha Kolovrata, kteráž závětí odkázala řádu padesát tisíc zlatých rýnských, a bratr její Jiří Adam Bořita z Martinic deset tisíc zlatých na stavbu koleje a chrámu.

Vedle toho neunavný missionář Chanovský r. 1637 na senátu Klatovském vyprosil dvanáct opuštěných spáleništ domů od »Černé věže« k západu až do úhlu ulice kdež zvedá se rozsáhlá budova koleje.

Takto opatřeni místem a hojně penězi hned po příchodu svém do města Jesuité počali činnost svou vyučováním mládeže a konali vedle toho přípravy k rozsáhlým stavbám koleje a chrámu dalším skupováním domů a jich bořením pod prvním rektorem výše již jmenovaným P. M. Stredoniem a energickým jeho nástupcem Theod. Morettem, a to přes všecky protesty městského magistrátu a zjevnou nevoli lidu z velké části ještě staré víře přejícího.*) Konečně po vykonaných přípravách položen základ ku stavbě koleje dne 13. dubna 1655 a rok později v den sv. Jiří k chrámu pod titulem P. Marie Neposkvrněného Početí a sv. Ignatia. V záznamech nikde se nepraví, kdo zhotovil plány a kdo byl od počátku stavitelem chrámu a koleje, až teprve r. 1666, když viděla se potřeba rychlejšího postupu práce, nová smlouva stavební ujednána s Dominikem Ursinem, známým stavitelem Pražským, kterýž uvázal se v dokončení stavby za smluvenou odměnu 8.450 zl. rýnských. Tím budiž opraveno mylné udání v různých zápisech města Klatov, v nichž uvádí se J. K. Dienzenhofer jako stavitel chrámu, jehož účastenství, bylo-li vůbec kdy jaké, mohlo se nejvýše týkati nějaké úpravy dekorativní.

---

*) Zapsáno na př. ve vlastních zápisech koleje Klatovské při příležitosti, když právě za doby trhu strhován jeden z domů Daniela Korálka, nádherně vyzdobený obrazy knížat a králů českých, že jistý venkovan ze zástupu diváků k Jesuitům v rozhorlení zvolal: »O Žižka na vás, Žižka na vás!«

Obr. 43. Klatovy. Průčelí jesuitského kostela.

R. 1671 byla stavba ve zdivu dohotovena, tak že se r. 1673 počíti mohlo s výzdobou vnější. Zároveň pracováno i na úpravě vniřní s horlivostí neobyčejnou a výtvarnými silami vlastními, a postoupila práce vnitřní tak, že roku 1675 služby Boží, dosud vykonávané v domácí kapli prozatímné koleje, mohly již přeloženy býti do hotové části nového chrámu.

Konečně posvěcen slavnostním spůsobem nový chrám r. 1679, ač uvnitř i zevně mnoho ještě zbylo nedokončeného.

Avšak jen deset let trvala sláva nové svatyně.

Při ohromném požáru založeném paliči francouzskými r. 1689, kterému téměř celé město padlo za oběť, i chrám jesuitský zastižen velice, neboť shořel nejen krov, ale i veškerá nádherná úprava vnitřní zničena byla požárem. A tak třeba bylo práci sotva dokončenou znovu podstoupiti, ač prý již ne spůsobem tak okázalým, jako před požárem, o čemž ostatně zbylé dosud památky samy do jisté míry svědectví vydávají.

Nová úprava chrámu protáhla se až do r. 1717, kdy kostel nově vysvěcen; bylo zřizovati nové oltáře, varhany, kryt kostela a věží a nové zvony; vedle toho udržování škol a semináře při průměrném počtu 22 duchovních a 40 alumnů vyžadovalo též velkého nákladu, ana zatím dřívější štědrost dobrodinců řádu ochabovala. Přece však kolej byla jednou z prvních v Čechách a zůstala jí až do zrušení řádu r. 1773.

Když chrám r. 1791 opět vyhořel, ztrativ krov, kryt věží a zvony, ujala se ho v tom stavu obec a přijala jej od státu do svého vlastnictví i s kmenovým jměním 5600 zl.; kolej proměněna v kasárny, školní budova pak v německé hlavní, později v obecné a měšťanské školy.

R. 1810 kostel opět vyhořel a teprve r. 1826 obdržel nový kryt.

Větší oprava vykonána uvnitř r. 1868, posléze pak r. 1896, kdy stavba znalecky a dukladně byla restaurována a věže nově pokryty plechem a břidlicí.

Stavba koleje jesuitské skládá se v podstatě ze tří částí: 1. chrámu, 2. škol těsně k němu přiléhajících a 3. z vlastní koleje, kdež před dostavěním chrámu umístěny byly též školy, kaple i seminář. Tato poslední část tvoří samostatný celek a oddělena jest od chrámu a škol ulicí, do kteréž obráceno jest její průčelí 146 *m* dlouhé.

Východním koncem opírá se o »Černou věž«, západním koncem prodlužuje se na zad zvláštním křídlem, bývalým to seminářem, kdežto uprostřed vystupuje do dvora zvláštní trakt, v němž byla původně kaple a refektář.

Přes ulici přepínal se v těchto místech oblouk s krytou chodbou, spojující kolej s chrámem. Stavení je dvojpatrové; baroková architektura průčelí, ač ne bohatě, přec okázaleji vypravena pilastry a římsami nadokenními, především pak dvěma polokruhovými portály s kamenným obložením v risalitech na obou krajích mírně vystupujících.

Portál levý, ozdobnější, opatřen v poli mezi štítovými římsami erbem Martinickým a světlík jeho vyplněn kutou mříží s monogramem jesuitským uprostřed. Uvnitř zasluhuje zmínky bývalá kaple a refektář pro pěknou stuccovou dekoraci stropů a částečně i stěn.

Ostatní úprava, byla-li jaká, proměnou koleje v kasárny vzala za své; na dobro pak uvnitř přetvořen bývalý seminář, obrácený od r. 1891 v právovárečni pivovar.

Chrám jeví v půdorysu kříž, jehož podélnou osu 51 *m* dlouhou tvoří loď s presbyteriem, z příčin místních k západu obráceným, osu příční 31 *m* dlouhou, křížová loď. Stavba omítnutá, dvoupatrová, spočívá na

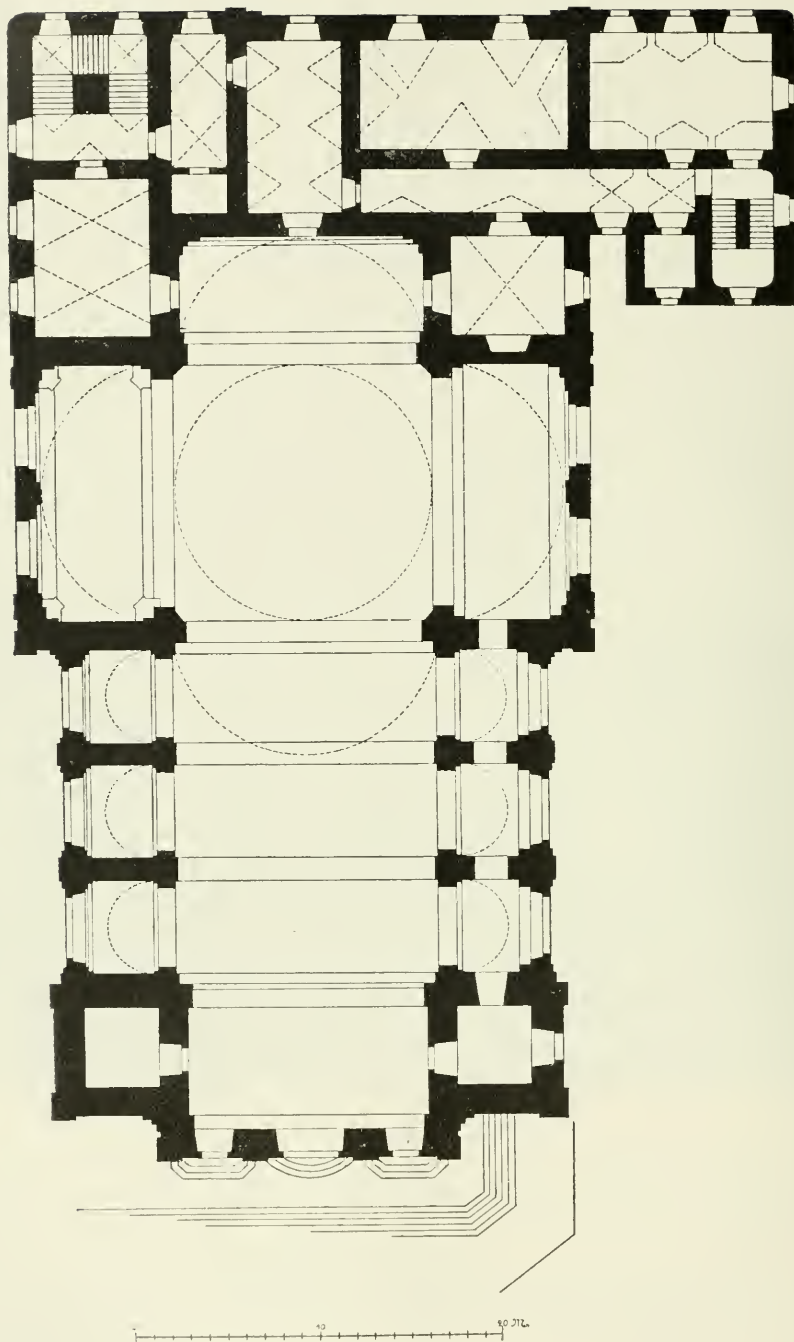

Obr. 44. Klatovy. Jesuitský kostel. Portál.

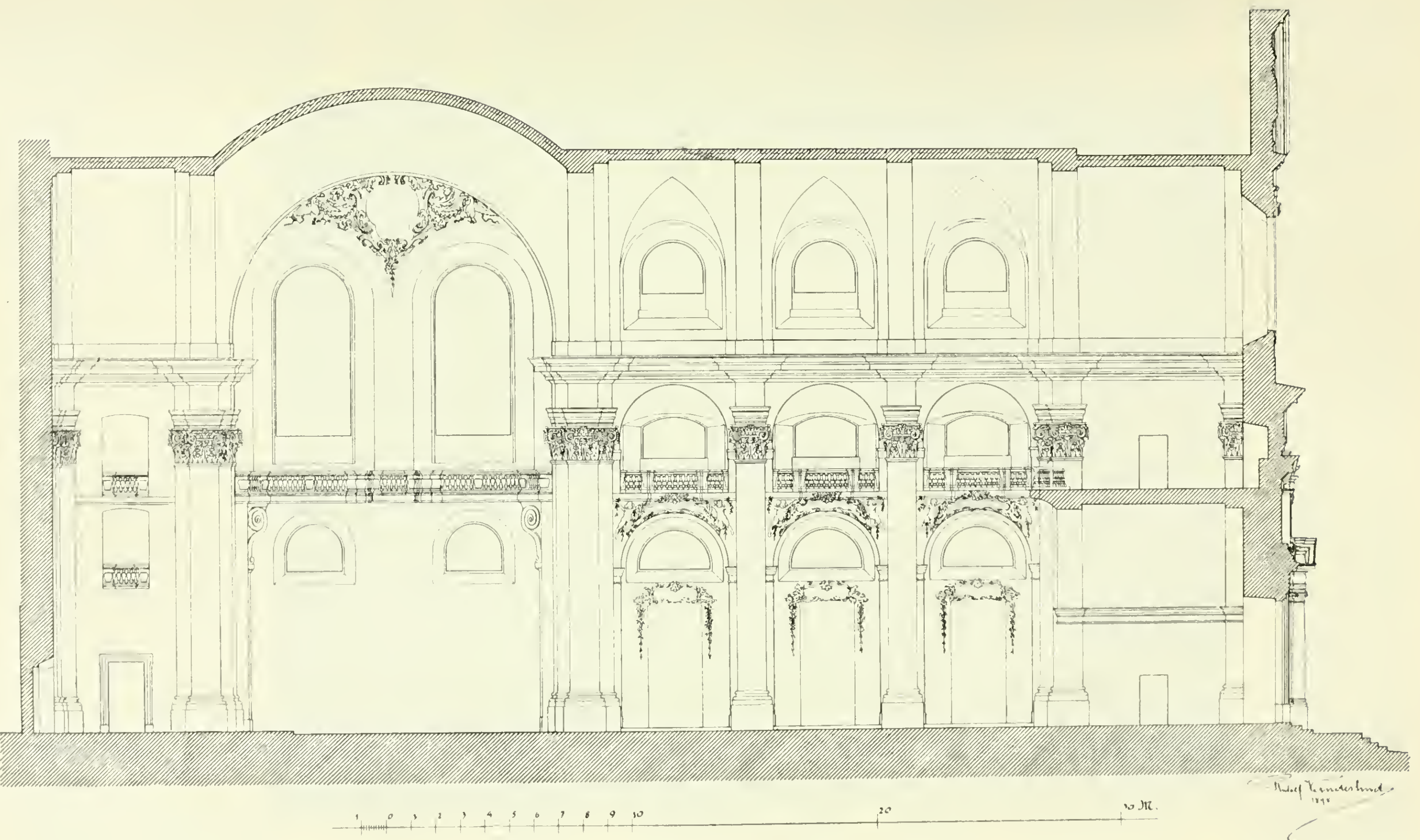
žulovém soklu a provedena jest z lámaného kamene, všecky klenby jsou však cihlové.

Průčelí renaissanční do náměstí obrácené jeví se jako risalit, založený v plné šířce hlavní lodě, k němuž přiléhají po stranách dvě věže, stejným rozdělením patrovým a dekorativním organicky s ním spojené.

Dolejší patro průčelí, založené řádem dorským, rozvrženo jest v risalitu čtyřmi pilastry v prostřední širší a dvě vedlejší užší pole, v nichž jsou založeny žulové portály. Hlavní vchod 3 *m* šir., 5 *m* vys. má na místě pažení energicky profilovaný rám barokový s dvěma oblými sloupy po

Obr. 45. Klatovy. Půdorys jesuitského kostela.

Obr. 46. Klatovy. Podélný řez jesuitského kostela.

stranách, a vysoký, až k architravu sáhající tabernakulový nástavec, v jehož výklenku stojí socha Ignáce z Loyoly; nad tím kamenný znak Martinický držený griffony (obr. 44.). Vedlejší portály mají vodorovné nadpraží konsoly podepřené, v polích pod segmentovými a oblamovanými římsami štíty s monogramy Marie a Josefa a na místě vrcholení skupinu hlaviček andělů v oblacích.

Nad každým vedlejším vchodem jest výklenek s pískovcovými sochami řádových světců, jež spolu se čtyřmi ostatními zhotovil r. 1743 sochař ze Stříbra za 90 zl. Pilastry nesou architrav s triglify a vysedlou, rovnou římsu, nad níž zvedá se druhé patro podobně rozčleněné pilastry s festonovanými hlavicemi ionskými; tu jest v prostředním poli velké okno segmentové a v postranních opět ozdobné výklenky se sochami světců řádových.

Rovnoramenný štít, kterým zakončeno průčelí, vyplněn jest stuccovým znakem s monogramem jesuitským I H S neseným anděly. Nad štítem vztyčená mohutná pískovcová socha P. Marie, nyní již k nepoznání oprýskaná zhotovena byla r. 1673 klatovským sochařem.

Článkování risalitu přenáší se římsami a pilastry v obou patrech na boční věže, z nichž každá má ve spodním patře dva ozdobné výklenky nad sebou se sochami řádových světců, v hořejším pak polokruhem sklenuté okno; třetí patro věží, chrám převyšující, má nároží již zaoblená, otvory okenní segmentové, nad nimi stuccové náplně a zakončeno jest římsou uprostřed stran obloukovitě se zvedající. Nároží věží od základu až po hlavní římsu obložena pilastry se stuccovými hlavicemi. Břidlicí a plechem kryté střechy věžní jsou z r. 1817; nový jich kryt z r. 1896.

Celé rozvržení façady při vší šablonovitosti a neobyčejné při jesuitských stavbách jednoduchosti vyznamenává se dobrými proporcemi a harmonickým celkem, jemuž ani bohaté portály se svými odchylnými formami barokovými nejsou na újmu.

Bokové strany chrámu jsou prosty vší architektonické výzdoby, any obráceny jsou do ulic úzkých a málo navštěvovaných. Z podélné osy vystupují ramena příční lodi stejně vysoké s lodí hlavní; jich čela prolomena jsou v hořejší části dvěma širokými okny mezi lesenami.

Prostoru mezi věžemi a lodí příční vyplňují boční kaple s emporami nad nimi; jich podélná hladká zeď prolomena jest na každé straně dvojitou řadou širokých oken, z nichž spodní polokruhová osvětlují kaple, svrchní nízká, segmentová otvírají se na empory; pultová střecha opírá se o podélnou zeď 23·85 *m* vysoké lodi, do níž otvírá se z každé strany tré polokruhových oken.

Pod chrámem prostírají se pověstné rozsáhlé krypty, jež zaujímají podzemní prostoru celé lodi příčné i presbyteria s oběma sousedními sakristiemi a táhnou se pod pravými bočními kaplemi a podkruchtím až pod jihovýchodní věž. Zde uložena jsou těla zemřelých řeholníků (mezi

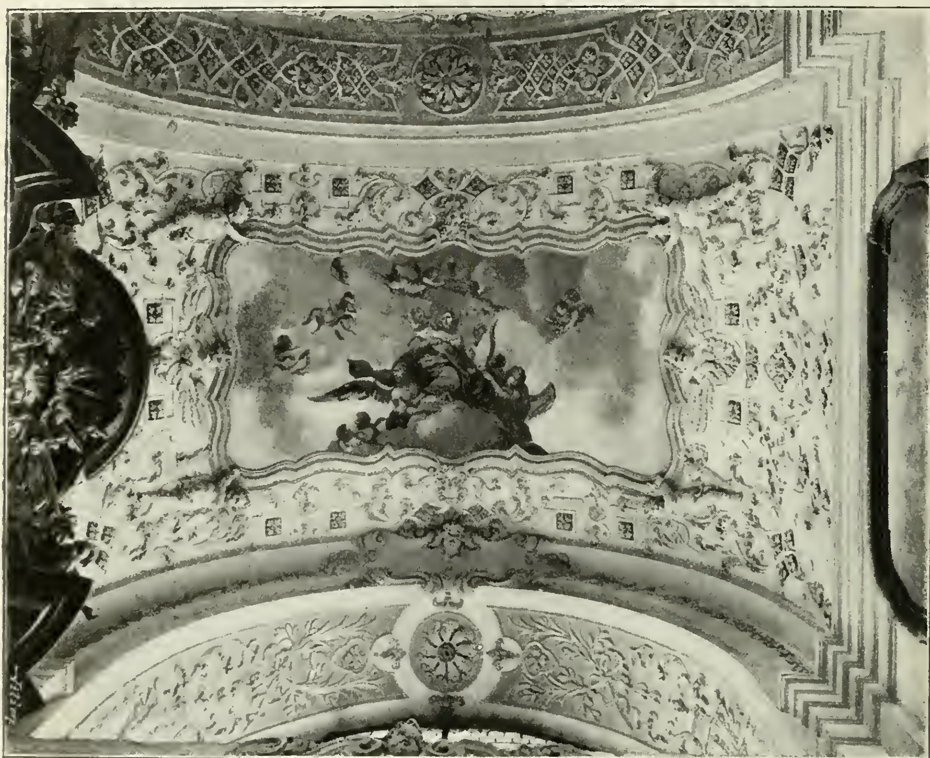
nimi pověstného missionáře českého, výše dotčeného P. Vojtěcha Chanovského z Dlouhé Vsi) a příznivců řádu z rodů jak šlechtických, tak i místních patricijských, zejména pánů z Klenového, z Guttenštejna, z Kolovrat, rytířských rodů Janovských z Janovic, Koců z Dobrše, Příchovských z Příchovic, Wiederšperkárů z Wideršperka, Běšínů z Běšin, Fremutů ze Stropčic, Horů z Ocelovic, Pernklávů, Schützů, Stránských, Kanických a j. v. Všech těl, na mnoze mumifikovaných, uloženo tu na 200; mnohé rakve označeny jsou dosud nápisy na olověných destičkách, jichž cennější zbytky uloženy v městském museu, jiné však vandalismem do let šedesátých zde vládnoucím zakramařeny.

Obr. 47. Klatovy. Vnitřek jesuitského kostela.

Vnitřek chrámu, vzdušný a prostranný, poutá harmonií jak jednotlivých částí, tak i celku přes to, že dekorace omezují se jen na některé části, ostavše z příčin nám teď neznámých nedokončeny (obr. 47.). Východní část zaujímá v celé šířce lodi založená hudební empora, spočívající na eliptickém valeném klenutí a vyplňující část prostory mezi věžemi.

Loď chrámová, i s podkruchtím 27·40 *m* dl. a 14 *m* šir., rozvržena jest po délce pilastry na tři pole, jichž intercolumnia prohlubují se v boční

Obr. 48. Klatovy. Stuccová výzdoba kaple v jesuitském chrámu.

kaple. Pilastry 1·20 *m* široké se stuccovými hlavicemi kompositními prodlužují se nad hlavní silně vysedlou římsou v pásy, sesilující valené klenutí lodní, prostoupené lunetovými kápěmi. Tři oblouky polokruhové na každé straně otvírají se do bočních kaplí s valenou klenbou a podpírají vysedlou ballustradu empory, táhnoucí se podél celé délky chrámové; ze šesti kaplí dostalo se bohaté výzdoby bohužel jen prvním dvěma; zde na klenutí vidíme al fresco malované apotheosy sv. Josefa v levé a sv. Barbory v pravé kapli, nad to pak všecky ostatní plochy pokryty stuccaturou, dokonalou jak v ohledu uměleckém, tak i po stránce technické (obr. 48.).

Příční loď 28 *m* dl., stejně široká s lodí hlavní, přetíná tuto ve čtverci, nad nímž klene se kopule, založená na polokruhových pasech; tyto

vybíhají z nárožních pilastrů zdobených jako v lodi bohatými hlavicemi kompositními. Empora s dřevěnou balustradou, která i touto příční lodí probíhá, podepřena jest spiralovitými konsoly. Velikými, podvojnými okny v obou čelech mocný proud světla padá do imposantního tohoto středu chrámového. Trojúhelníkové plochy meziokenní vyplněny jsou ohromnými kartušemi s letícími orly po stranách; v nich fresková malba allegorisuje slova z písma »ignem veni mittere in terram» a »lumen ad revelationem gentium« jež se čtou na vinutinách páskových.

Presbyterium, tvořící třetí břevno základního kříže, shoduje se formou i velikostí s oběma příčními rameny. V bocích jeho otvírají se na levo dvéře do sakristie, na pravo do zvláštní místnosti depositní; nad nimi ve dvou patrech jsou široká okna do bývalých oratorií. Veškerá plocha čelné zdi pokryta jest malbou na omítce, představující bohatou barokovou stavbu mramorového oltáře v architektuře, tvořící jakési pokračování a zakončení interieru chrámového. Oltářní obrazy představují v oválu sv. Ignacia a v obraze hlavním allegorii Neposkvrněného Početí P. Marie; ostatní malby freskové na klenutí presbyteria, ramen příční lodi a kopule představují následující výjevy:

V presbyteriu: Nejsvětější Trojice ve sboru andělů, oslavující Matku Boží; na klenutí levého ramene příční lodi: sv. Ignác ve společnosti řeholních bratří vymítá ďábly a uzdravuje malomocné a choré; v pravém rameni: sv. František Xav. káže Indům; v klenbě nad křížením: architektura kupole s tambourem četnými sloupy obklopeném, v jehož čele alegorická skupina tří božských ctností en grisaill; v každém z pendentivů dva putti allegorisující čtyři hlavní ctnosti. Na malbu klenutí lodního již nedošlo. Všecky tyto malby, provedené okolo r. 1717, bezpochyby knězem nebo laikem řádovým, dle jména nám neznámým, prozrazují umělce v oboru tomto již routinovaného, jehož snaze po dramatickém effektu, seskupení postav a jich živé, místy theatrální gestikulaci všude dostává se náležitého výrazu. V kresbě pohřešuje se sice studium dle přírody, zejmena v konvencionelně kreslených aktech s přehnanou muskulaturou mnohé věci skreslené se spatřují, za to barvitost jest sytá a dobře sharmonisovaná.

Oltáře.

Mimo oltář hlavní, jehož tabernákl se šesti sloupy a bohatým, oblamovaným římsovím je z r. 1717, stojí v chrámu ještě 10 oltářů vesměs dřevěných barokových, z prvé polovice 18. stol. Z těch dva velké jsou v čelech lodi příční, ostatní v bočních kaplích; protější tvoří vždy dvojici svou koncepcí a stejnoráznou ornamentikou. Jsou to vesměs díla velmi dobrá, zejména menší oltáře v kaplích svou ucelenou koncepcí a bohatostí ornamentálních motivů se zamlouvají. Všecky oltáře mají dřevěné mensy v podobě sarkofagů z předu otevřených s ležícími uvnitř sochami světců. Jsou pak po řadě na levé straně:

1. Oltář Zvěstování P. Marie, založený rodinou svobod. pánů Koců z Dobrše, jichž erb spatřuje se nahoře.

Obraz Zvěstování P. Marie je běžnou kopií v šedém koloritu; sochy sv. Jana Křt. a sv. Jana Evang. v životní velikosti, nejvýš Bůh Otec, po stranách dva andělé v letu, v tumbě sv. Maří Magdalena; sochařská práce slušná, ač pohyby poněkud výstřední.

2. Velký oltář sv. Ignatia, bohatá architektura se čtyřmi sloupy, nesoucími zprohýbané a oblamované kladí, do něhož způsobem velmi důmyslným vkomponována balustráda empory na místě vrcholení štítového; ornamentika stříbřená. Velký obraz divinace sv. Ignatia v bohatém rámu bezcenný. Po stranách sochy řádových světců v nadživotní velikosti; nejvýše sv. Ignatius v ornátě budí svou přirozenou polychromií dojem hypnotismu.

Ve zvláštním zasklenném sarkofágu s točitými sloupy v nárožích uloženy jsou ostatky sv. Oenestina oděného v nádherné roucho římské, roku 1729 z Říma sem přenesené.

3. Oltář sv. Josefa s heslem: PATRONO AGONIZANTIUM původně P. Marie Fogenské (bezcenná soška dřevěná na oltáři); sochy sv. Joachyma a sv. Anny, v tumbě sv. Longin; obraz umírajícího sv. Josefa upomíná na Fr. X. Palka.

4. Oltář sv. Anny s devisou: MATRI MATRIS DEI; sloupy šroubovité, sošky sv. Josefa a P. Marie jako snoubenců, v tumbě sv. Anna; na obraze v krajině sv. Anna učící při knize P. Marii, kresba správná, kolorit teplý, technika vyspělá.

5. Oltář s heslem: PATRONI CONTRA IGNEM zasvěcený sv. Florianu; obraz bez ceny, postranní sochy původní přeneseny odtud do gymnasijního kostela; v tumbě sv. Krištof.

Na straně pravé:

6. Oltář sv. Jana Nep., založený původně r. 1706 nákladem Bedřicha Hory z Ocelovic; v této podobě postavený r. 1723; nahoře dvojatý erb.

Sochy sv. Vojtěcha a sv. Prokopa, v tumbě sv. Jana Nepom.; oltářní obraz slušný.

7. Velký oltář sv. Františka Xaveria veškerou svou úpravou sošnickou, malířskou a ornamentalní shoduje se s protějším oltářem sv. Ignatia.

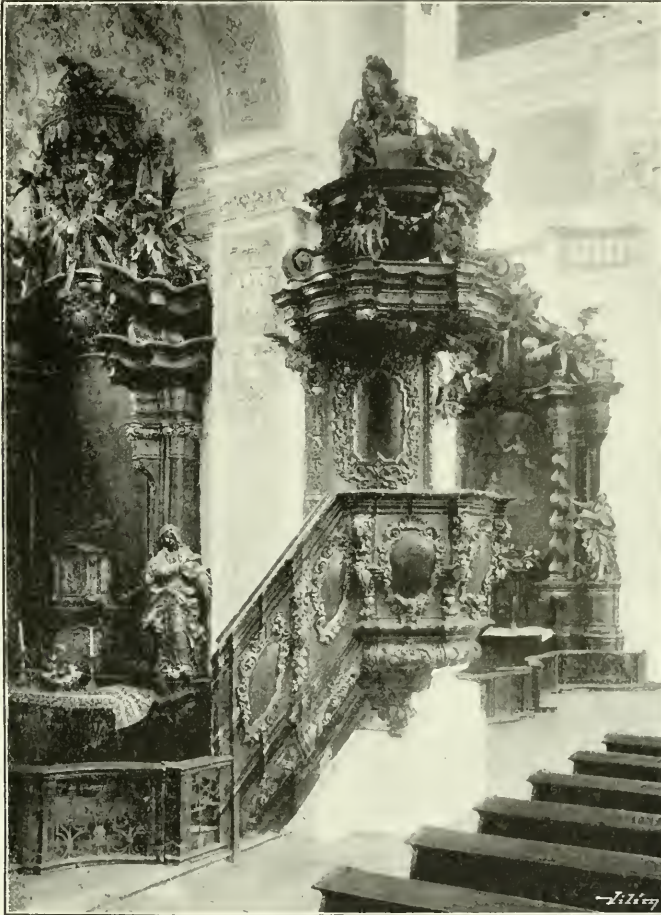
8. Oltář sv. Barbory s heslem: PATRONÆ MORIENTIUM; sochy sv. Kateřiny a sv. Apoleny, v tumbě sv. Rosalie, na obraze sv. Barbora s andělem ji v smrti podpírajícím.

9. Oltář Bolestné Matky Boží; sošky Maří Magdaleny a Salome držící nádoby s mastmi; v tumbě skupina kladení Krista do hrobu; obraz je velmi dobrou kopií Van Dyckovy Piety.

10. Oltář sv. Antonína z Paduy, sochy sv. Rocha a sv. Šebestiana; v tumbě sv. Karel Borrom.; obraz sv. Antonína, jemuž uprostřed se zjevuje božské pachole, hladce malovaný, dobrý.

Různé obrazy mimo oltáře pověsené a mylně připisované jesuitu Ign. Raabovi.

Osm obrazů českých patronů v životní velikosti, některé poškozené a přemalováním zohyzděné, práce velmi povrchní a zběžné z roku 1706. Čtyři velké obrazy představující ve skutečné velikosti výjevy z české historie: Křest Bořivojův, příchod sv. Vojtěcha z Říma, setkání se knížete Bořivoje se sv. Ivanem, pronásledování Jesuitů, dále osm obrazů kajících hříšníků zavěšených nad zpovědnicemi.

Obr. 49. Klatovy. Kazatelna v jesuitském chrámě.

Od jiného malíře pochodí velký obraz barokového obrysu, na plátně, připisovaný v různých popisech neprávem Karlu Škretovi a představující dvanáctiletého Ježíše mezi zákonníky v chrámu; jest to práce i v koncepci i v provedení ceny podřízené. Od téhož umělce asi pochodí dva obrazy nade vchody v presbyteriu: umývání nohou Kristem a Maří Magdalenou, které jsou koncepce lepší, ač také provedení povrchního.

K a z a t e l n a dřevěná (viz obr. 49.), postavená r. 1720, jest výtečná práce Michala Kollera, koadjutora řádového; zejména velmi ozdobné jest

schodiště a na třech stranách štíty s bohatým kartušovým orámováním; na dvojitém klobouku okolo zeměkoule čtyři symboly evangelistů, nejvýše zlatý vůz na nebeskouli.

Týž umělec zhotovil též oba velké 2·45 *m* vys. kandelábry před hlavním oltářem (nyní v měst. musei), dřevěné, výborně řezané a zdobené četnými drobounkými cínovými intarsiemi ve způsobu prací Boule-ových. (Obraz 50.)

Od téhož mistra pochodí též osm zpovědnic, z nichž přední dvě vedle umělého dyhování vyznamenávají se též pěknými intarsiemi; tolikéž veškeré lavice kostelní jsou jeho prací, nebo pod jeho vedením zhotoveny, dále velká skříň na paramenty, zaujímající celou stranu sakristie, pozoruhodná to práce hlavně po stránce technické.

Jemnými intarsiemi a ozdobnými řezbami vyniká zde též kredenční oltářík a nástěnná skřínka.

Lavabo z červeného mramoru, 1·60 *m* vys., z r. 1704, s dřevěným architektonickým orámováním tvoří ladný celek.

Varhany s bohatě ornamentovanými náplněmi a soškami P. Marie, sv. Ignatia a Františka Xav. pořízeny byly r. 1714 nákladem 1300 zl.

Lampa na věčné světlo, velká baňatá nádoba s prolamovanými a tlačenými ornamenty hrubší práce; pořízena byla r. 1733.

Zvony:

1. přelitý r. 1850 ze starého zvonu (z r. 1569), jejž popisuje Schaller ve své Topografii, Klatov. kraj, str. 27.

2. Výška 0·53 *m*, průměr 0·69 *m*, sličné formy a práce, nejvýš obruba z destiček reliefových s různými opakujícími se výjevy biblickými (vzkříšení Lazara, milosrdný Samaritán, svatba v Káni Galilejské atd.), pod tím visuté akanty; na straně východní frakturou v 8 řádkách:

Ne mũg Zwũk, nez Hlas z Oblakũw | Wola was wstâte z swỹch Stâkūw | Tato būd as- | pon Stin, Hora | Slawȳ onoho Tabora ⸗ | kdez Mōyziss byl s Eliassem | Y sam Syn Bozi wȳhlassen | Gemuz ke Cti būd tento Chram | Y ya Zwonecz Obietowan ⸗⸗

Pod tím na obrubě známé dva medaliony s hlavou a opisem zvonaře Brykcího z Cinperka a jeho erbem (viz A. Rybička: O česk. zvonařství pag. 18.)

Na protější straně tři velké znaky v ozdobných rámcích: v prvním je monogram [monogram] a podním MIKVLASS LAVNSKY LIDMILA KORALKOWA ve druhém je erb, v jehož štítu svisle na dvé rozděleném v pravo jelení paroh, v levo dva šípy křížem přeložené, v klenotu půl zbrojnoše, který ve zdvižené pravici drží dva šípy; podpis: DANIEL KORALEK Z TIESSIN; třetí erb má ve štítu poloviční postavu zbrojnoše třímajícího nad hlavou buzykán a totéž v klenotu, pod tím: PAWEL KAFFVNK Z POBOROWICZ.

Na spodní obrubě pod znaky v řádce:

Obr. 50. Klatovy. Velký svícen z jesuitského kostela (v museu).

Slowūtný Brycey Zwonarz z Cynpergku w Nowem Miestie Prazskem Zwon tento udielal, Leta 1589 ⸭

Na srdci 1794.

Zvon tento i předešlý pocházejí z bývalého kostela sv. Vojtěcha na hřbitově Svatojakubském.

U sakristie visí zvonek s nápisem:

DIVO LAVRENTIO MARTIRI SACRATA 1711.

Náhrobník z červeného mramoru, délka 1·70 *m*, šířka 1·05 *m*, ve spodní polovici erb, v hořejší:

SEPULTURA ILLUSTRISSIMÆ FAMILIÆ EQUITUM KOTZ DE DOBRZ.

KLÁŠTER DOMINIKÁNSKÝ S KOSTELEM SV. VAVŘINCE.

Terezianský katastr v zem. archivu 1719; — Archiv arcib. Varia miscell. relig. 1630; — Voříšek Liber memor. II.; Liber memorab. od r. 1653 (archiv měst. musea); — Rukopis Hammerschmidův: Historia regiae urbis Klatoviensis.

Řád dominikánský uveden byl do Klatov r. 1300. (A. Rybička v Pam. arch. 10 f. 533) a byly mu vykázány pozemky při hradbách a v parkánech, sahající od Loubské brány až skoro k farnímu kostelu. Z darovací listiny v archivu Plzeňském vysvítá, že se r. 1353 ještě pracovalo na stavbě kostela, z jehož četných dobrodinců času toho i pozdějších v první řadě jmenují se páni z Klenového, kteří měli při klášteře svou hrobku a v níž také dle Paprockého pochováni byli r. 1448 Jan z Klenového a r. 1465 otec téhož, proslulý válečník husitský Přibík z Klenového. Klášter byl r. 1419 v prvních bouřích husitských ještě za živobytí krále Václava domácím lidem pobořen a vypleněn. Pobořeného kláštera ujala se obec a zřídila tu v někdejším dormitáři sýpky, vedle pak mlýn samotížný a obecní ovčinec. V době války třicetileté vrátili se Dominikáni do Klatov, administrovali tu nějaký čas faru a vymohli zase na obci vrácení bývalého kláštera a kostela (1622), ovšem co do plochy velice ztenčeného, jelikož značná časť pozemků uvnitř hradeb přešla do rukou soukromých.

Kostel, v jehož zříceninách pro služby Boží zřízena byla kaple sv. Doroty, nuzně trámy podepřená, byl konventem r. 1636 opraven, táflovaným stropem opatřen a jinak pěkně vyzdoben. Za nedlouho však klášter i se skrovnou nynější budovou klášterní zničen byl velikým požárem r. 1689 (klášter sám cenil si škodu na 16.000 zl.), načež zřízena z nouze kaple v ambitech zbořeného kláštera. Teprve r. 1694 přikročeno vedením Marka Ant. Gillmetta ke znovuzřízení kláštera a stavbě nového kostela, kterážto za nedlouho dokonána, neboť roku 1707 byl již vysvěcen hlavní oltář a dvě leta později kostel krytbou opatřen.

Roku 1780 bylo v klášteře pět řeholníků. R. 1786 klášter zrušen a 1796 koupila jej i s kostelem obec za 2130 zl. a kostel pronajala za skladiště, místnosti klášterní pak přenechala Benediktinům Emauzským, jimž svěřila r. 1812 vyučování v gymnasii.

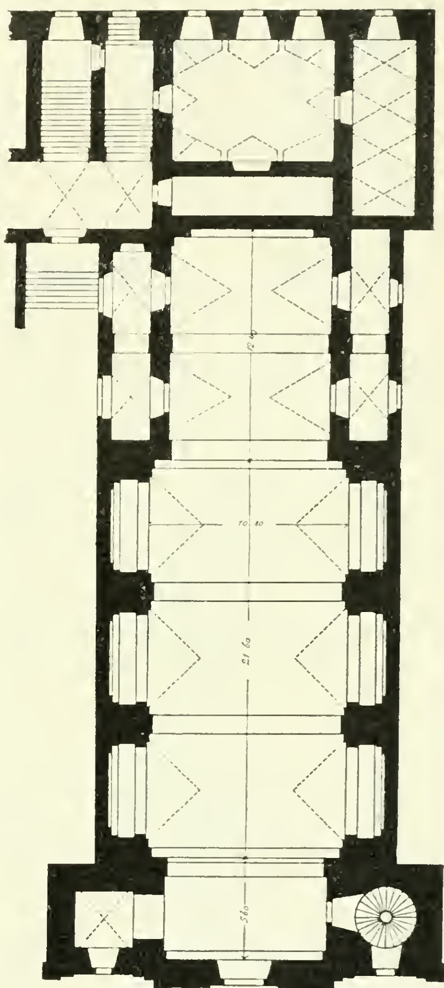
Chrám znovuzřízen r. 1866.

Kostel sv. Vavřince (nyní gymnasijní), obrácený průčelím do ulice, presbyteří k jihu (starý kostel byl orientován), je proveden z lámaného kamene, v bocích ostal neomítnutý. Ze založení klenbových patek na vnější zdi východní zřejmo, že bylo úmyslem řádu ke kostelu stavěti nové větší stavení klášterní, avšak nedošlo k tomu a zůstalo při nuzném upravení starého kláštera.

Průčelí kostela tesaným soklem obehnané, jednoduché, ale v proporcích dobře odměřené, jeví se jako risalit se štítovým vrcholením, k jehož bokům přiléhají trojpatrové věže s jehlancovými taškovými střechami. Kordonová římsa dělí průčelí na dvě patra: spodní, založené dle řádu toskánského, svrchní, řádem jonským provedené. V přízemí uprostřed obdélníkový portál jednoduše orámovaný tesanými kameny a římsou, nad níž výklenek s maltovou obrubou, v něm socha sv. Vavřince velmi dobrého kamenického díla. Čtyři pilastry v risalitu a dva po stranách nesou kladí s triglify, v krajních polích po obdélníkovém oknu s polokruhovou římsou.

Ve vyšším patře pokračuje článkování pilastry s festonovanými hlavicemi ionskými, střed prolomen velkým oknem nahoře polokruhovým, nad nímž ve výklenku znak řádový (pes s hořící pochodní); v traktu věžním opět okna obdélníková — vesměs obroubená maltovou dekorací. Štít opřený po stranách mohutnými volutami zakončuje střední risalit, po jehož boku zvedá se třetí patro věží, prolomených zde na všech stranách okny s polokruhovými oblouky; zdě jsou oživeny ionskými pilastry lehčího druhu a končí římsou v prostřed nad okrouhlými terči obloukovitě vyvýšenou.

Boky lodě, vší architektonické úpravy prosté, prolomeny jsou na každé straně třemi nevkusnými okny, ve spodu pak opírají se o ně pultové střechy nižších bočních přístavků.

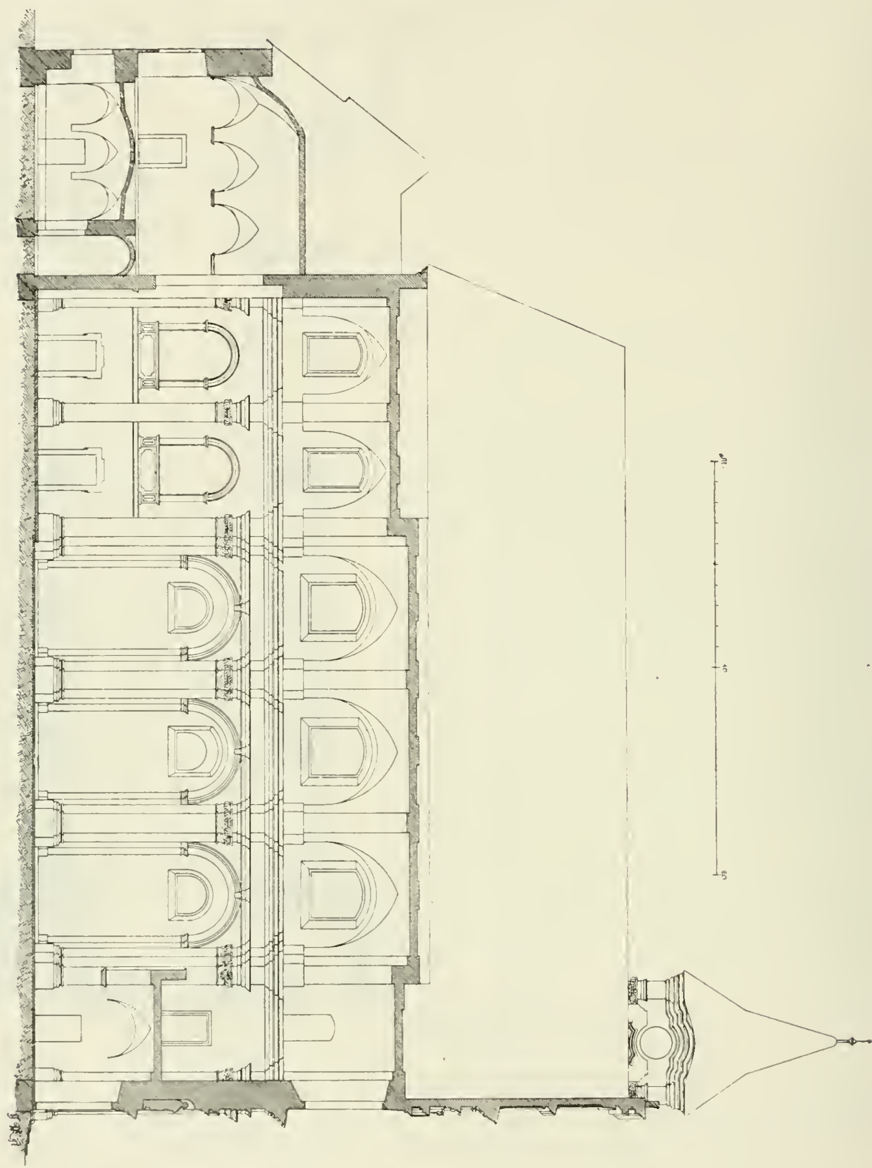

Obr. 51. Klatovy. Půdorys kostela sv. Vavřince.

Vnitřek vykazuje jednoduchou architektonickou výzdobu dobrých proporcí a prost je, vyjma jediný oltář hlavní a jeden boční (oba nové), všeho nábytku.

V lodi obdélníkové, 27·20 *m* dlouhé a 10·80 *m* šir., založena jest v západním průčelí empora na jediném eliptickém oblouku; pilastry s ionskými, festony ověšenými hlavicemi podpírají mohutnou klenbovou římsu nad nimi oblamovanou a táhnoucí se celou délkou chrámovou; pod ní tré oblouků

otvírá se do mělkých, 3 metry hlubokých kaplí valeně sklenutých a na západní straně v čelech polokruhovými okny prolomených.

Obr. 52. Klatovy. Podélný řez chrámu sv. Vavřince.

Ve vrchním patře lodi z každé strany tré širokých oken, segmentem sklenutých, bohatě osvětluje vnitřek, nad nímž pne se valené klenutí, sesílené pásy a prostoupené lunetami.

Polokruhovým obloukem triumfálním vstupuje se do presbyteria o stupeň zvýšeného, 8·60 *m* širokého a 12·40 *m* dlouhého, uzavřeného nyní hladkou, přímou zdí, na jejímž místě původně otvíral se oblouk v plné šíři presbyteria do kaple nad refektářem založené. Boky oblouku triumfálního

vyloženy jsou pilastry, které přejímají trámoví s klenbovou římsou lodní a převádějí je do presbyteria architektonicky s lodí stejně upraveného; k jeho bokům přiléhá po levé straně v přízemí kaple sv. Jana Nep., v pravo sakristie, nad nimi založena jsou oratoria, otevřená do presbytáře dvěma širokými okenními otvory.

Na zadní straně oltáře, v jehož středu spatřují se socha Ukřižovaného s Marií a Janem po stranách, sochy sv. Vavřince a Donáta a olejový obraz sv. Aloisia (malba jesuitská) — vše z jiných zdejších kostelů sem přenesené — jest chronogram: „Anno saLVtIs 1158 fUI CVltVI DIVIno aeDIfICata, anno 1787 profano UsVI Data et anno Inserto eX Integro IesV restaVrata (1866).

Olejový obraz sv. Ignacia v životní velikosti, klečícího před P. Marií na zeměkouli, zdá se býti dílem Raabovým.

Pod presbyteriem rozkládá se krypta stejně s kostelem založená.

Dva zvony ulity jsou r. 1883 Jos. Diepoldtem v Praze, větší 0·98 *m* průměru s obrazem sv. Cyrilla, menší 0·79 *m* prům. s obrazem sv. Methoděje.

HŘBITOVNÍ KOSTEL SV. JAKUBA, zasvěcený sv. Michalu, jest jedním ze tří chrámů, jež stávaly až do roku 1783 v obvodu bývalé předměstské osady Chuchle, kdež již ve 13. stol., ne-li dříve, zřízena byla fara s kostelem, zasvěceným sv. Jakubu. Tento farní kostel byl dle zachovaného staršího vyobrazení v městském musei Klatovském stavba ze 13. stol. se čtyřmi opěráky a kruhovými okénky v pravoúhlém choru a pozdějšími barokovými okny v lodi.

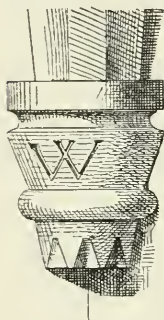
V jeho nejbližším sousedství stávaly již ve 14. stol. dvě kaple, a sice uvádí se v Lib. erect. II. 173 kaple sv. Michala (»in cimiterio ecclesiae sc. Jacobi«) a na jiném místě kaple sv. Jiří. Osudy těchto kaplí zanikají však v následující době a teprve r. 1498 jmenuje se opět v zápiscích, chovaných v museu král. Českého a dle těchto v Hammerschmidově historii města Klatov kostel sv. Michala, jakoby toho roku nově založený; o kapli sv. Jiří více se zmínka nečiní. Za to však titíž letopisci uvádějí jinou kapli »Beránka Božího«, založenou v 16. stol. zámožným měšťanem Janem Koškou z Těšína, kteráž obnovena a sv. Vojtěchu zasvěcena r. 1676. Tato kaple jevila však dle výše zmíněného vyobrazení tak nápadnou podobu s typickými románskými okrouhlými kostely českými, že dlužno ji považovati za původní kapli sv. Jiří. Stavba její, neomítnutá, byla z tesaných kvádříků, kryt nad apsidou vybíhal ve vysokou kuželovitou střechu s hvězdou ve špici, nad lodí zvedala se podobná střecha prejzová a nad ní dvě lucerny zděné, spodní válcovitá, prolomená podvojnými okénky, svrchní polygonální s kruhovými otvory, nad ní ještě plechem pobitá lucerna s bání. K sever. boku pojila se polygonální zvonice stejně vysoká s ostatní stavbou, omítnutá přístavba pozdější, kteráž snad souvisí se zmíněnou stavbou Jana Košky. Bohužel vzala nejenom tato kaple, ale i farní kostel sv. Jakuba r. 1783 za své. Kaple, které užívalo se za skladiště střelného prachu, zasažena byla bleskem a rozmetena do základu; i blízký kostel sv. Jakuba tak byl poškozen, že musel býti snesen.

Zbylá kaple sv. Michala jest prostá stavba z lámaného kamene s lodí barokní a gotickým presbyteriem, omítnutá a orientovaná; průčelí západní, rozčleněné čtyřmi pilastry, vybíhá v barokový štít.

Po délce rozvržena jest loď pilastry na tři pole, z nichž každé proloměno jest širokým oknem půlkruhem zakončeným.

K severnímu boku přistavěna byla r. 1632 kaple zvaná dle zakladatele Möllerovskou, s polygonálním závěrem, zevně dekorovaná lesenami.

Presbyterium sestrojené z pěti stran osmiúhelníka, je bez opěráků, má původní vysokou střechu prejzovou a po jednom elliptickém okně na každé straně; tři okénka původní jsou zazděná. Vížka nad lodí je baroková.

Obr. 53. Klatovy. Konsol v kostele svatého Míchala.

Vnitřek lodě s plochým stropem, o 1 *m* nad klenbu presbyteria vyvýšeným, má 12·58 *m* délky a 10 *m* šířky.

Oblouk triumfální hladký, půlkruhový, otvírá se do presbyteria o dva stupně vyvýšeného, jehož prostora, 4·74 *m* široká a 5 *m* dlouhá, sklenuta jest žebry paprskovitě do svorníku se sbíhajícími; ve svorníku spatřují se krejčovské nůžky.

Pět konsolů, ve výši 0·90 *m* nad podlahou založených má tvar kuželů, přepásaných oblounem a na komolém konci ozubených, jeden z nich poznamenán Vladislavským W (obr. 53.); šestý konsol má primitivní podobu lidské tváře. Mensa oltářní jest kamenná.

Půlkruhovým obloukem vstupuje se z lodě do kaple Möllerovské 4·30 *m* široké, 5 *m* dl. a osvětlené dvěma elliptickými okny; valené klenutí v lomeném oblouku prostoupeno jest lunetami a zakončeno paprskovitým závěrem.

Oltáře:

1. hlavní, barokový (pochází prý z býv. kostela sv. Vojtěcha), obstojná práce z 18. stol.; na něm socha sv. Jakuba bez ceny.

2. Oltář sv. Kříže, jenž původně stával v sousední kapli Möllerovské, jest dobrá stavba renaissanční z r. 1633, na něm obraz Ukřižovaného s postavami Jana a Marie, dole z každé strany malé podobizny donatorů, obstojná malba na plátně. Nahoře v nástavci plastický obraz města Klatov z 18. stol., pochází z oltáře kostela jesuitského.

3. Oltář Snětí Krista s kříže, pendant předešlého a s ním stejného stáří a ceny — obraz na plátně od téhož malíře.

4. Oltář sv. Antonína v kapli Möllerovské přenesen sem byl z kostela farního r. 1826, má virtuosně řezaný bohatý rám barokový. Velký oltářní obraz oválový je dobré hodnoty. Po stranách sochy sv. Řehoře a Šebestiána jsou běžné práce z 18. věku.

Socha sv. Vojtěcha, dřevěná, u paty lev, držící tlapou štít s erbem, v němž růže; dobrá barokova řezba dle všeho z hlavního oltáře bývalé kaple téhož světce.

Lampa visutá, barokova, z postříbřeného plechu veskrz, tepanými prolamovanými ornamenty zdobená, z 18. stol.

O b r a z na dřevěné desce plátnem potažené, 1·62 *m* vys. 0·94 *m* široký, nahoře trojobloukem zakončený, z konce 16. stol., představuje uprostřed sv. Annu »samu třetí,« kteréž po stranách sv. Barbora s kalichem a sv. Teresie s křížem a lebkou. Malba pečlivá zejména v obličejích, kolorit světlý, stíny šedé, kresba obstojná, řasování rouch neobratné, záhyby rouch místy ještě lámané a kornaté upomínají na středověký způsob.

O b r a z U k ř i ž o v a n é h o na plátně 1·80 *m* vys. 1·0 *m* šir. s tmavým pozadím, v kresbě tvrdý, v koloritu slušný (pochází prý z Möllerovského oltáře).

O b r a z N e p o s k v r n ě n é h o p o č e t í P. M a r i e na plátně, pod ním vyobrazení města Klatov z konce 16. stol.; přemalovaný i s letopočtem 1555 v dolejším pravém rohu; bez ceny (nyní v městském museu).

N á h r o b n í k y:

1. Deska z červeného mramoru 1·78 *m* vys., 0·88 *m* šir., dole znak: ve štítu muž s kyjem nad hlavou zdviženým.

Opis a nápis jedenáctiřádkový zní:

Leta panie MDLxxx ііі dne mesycze
brzezna we cztwrtek po nedeli postni Reminiscere mezy xviii a xix hodi
nau Slowutny pan Mathyas Kaffunk
z poborowicz miesta Klatov niekdy prymator a potom trzy porzad slavnych
cysarzu a kralu czeskych Ferdyna
nda maksmilyana rudolffa w to
mto miestie za xxvi leth negprw
nejssy rychtarz po mnohych czinech
a teto obcy prospiessnych w . . . .
ych letech vieku swcho smrti czas
nau ziwot dokonawssy tielo ge
ho na tomto mistie pochowano
gest oczekawage wesseleho a r
adostneho od mrtwych wzkrz
yssenij.

2. Deska z červeného mramoru 1·84 *m* vys. a 1·04 *m* šir., dole znak Kaffunků z Poborovic; hořejší půli vyplňuje nápis švabachem:

Letha Panie 1594 we Cz
twrtek po pamatcze Swate°
Frantiska ginak 6 dne Miesyc
ze Rzigna mezy 19 a 20 hodinau
Slowutny pan pawel kaffunk z
poborowicz w prawe wyrze w
Syna Bozijho Smrti czasnu ziw
ot dokonavssi tielo geho na tom
to Mistie pochowano oczekaw
age radostneho od mrtwych
wzkrzissenj wieku swcho 21.

3. Deska z červeného mramoru 1·98 *m* vys. a 0·84 *m* široká, na ní v mírném reliefu celá postava ženy, u jejíž pravé nohy erb rodiny Koldínů. Nápis kolem obruby frakturou:

Leta panie 1.583 ....

.. Poczliwa pani Dorotha Krystyanowa gin(ak) Sykorowa z Koldina Mies tanka Miesta tohoto (ziwot) Wdowsky w pánu Bo^v^ dokonala a tuto g̃t podhowᷓ p : B : bud gj milo :.

4. Deska z červ. mramoru 1·98 *m* vys., 0·98 *m* šir., na celé ploše vytesán erb Strochovských z Těšína (štít na dvé rozpůlený, v pravé polovici paroh jelení, v levé dva křížem položené šípy, v klenotu postava jinocha drží v pravici šípy, v levici paroh). Kolem obruby frakturou:

Leta Panie 1562 w sobotu
przed S^w^ Waclawe^m^ slowutny pan Strochowsky z Tiessinu
a potom w 16 dnech warz
law syn a twa dcera geho
ziwoty swe dokonali a tu
pochow(ani jsou) pan buh racz g̃i milostiw byty.

5. Deska pískovcová 1·76 *m* vys. 0·80 *m* šir. Nápis frakturou:

W tomto h(robě) odpoczjwa Sl(owutna) p : Dorota Holar ...
miesstieninka M(iesta) Klattow umrz ...
den 13 . . .
Letha 16 . . .

6. Žulová deska 1·76 *m* vys., 0·80 *m* šir. Dole znak řeznický, po stranách D. a H. Nápis frakturou ve 14 řádkách

Tento kamen a Hrob ..
.. pamatku pro Lasku
Manzelskau Slowutneho Pa
na Daniela Holara, kteryz po
osmi Lethe Nemoczy mage wě
ku sweho Leth 72 w prawe
wirze z tohoto swieta pokojne
wykroczil a tuto w panu bohu
sweho ziwota 7. Junij Letha
1657 gest pochowan. Za nim jeho Manzelka ... nim
w manzelstwy 41 leth Doro
tha Horalowa ... dala
13 Julij Anno ....

Dole: hic vivos de aeternam vivos.

7. Epitafní deska Martina Stolinského a rodiny jeho, dřevěná, ve vkusném renaissančním rámci zlaceném, dole v kartuši malovaný obrázek klečících manželů Stolinských. Nápis v 72 rýmovaných verších uveřejněn M. Kolářem v Archaeolog. Pam. IX. 645 (v řádku 20. má státi správně Ferštatkovou). Deska nalezá se nyní ve sbírkách musejních.

8. Uprostřed lodě čtvercová malá deska s nápisem:
+ M. F. W. Obijt die 27 xbr Anno : 1727.

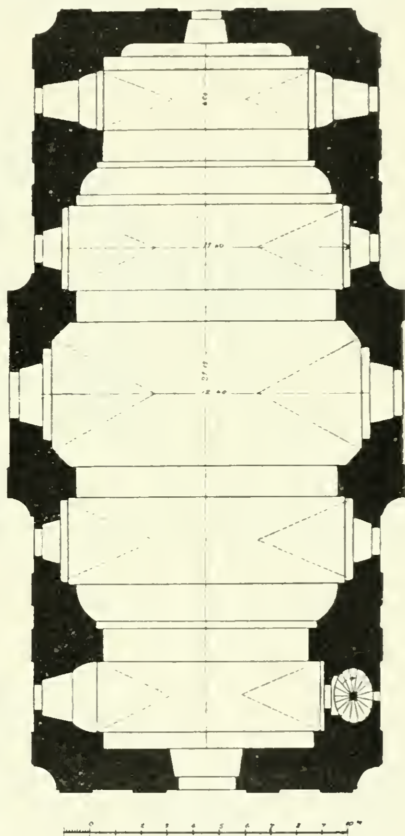
KOSTEL SV. MARTINA NA HŮRCE (filialní) byl kdysi farním osady Beňovské.

Podací právo k němu ve stol. 15. a snad již dříve vykonávali majitelé statku Bezděkova.

(D. D. Lib. induct. 463; Extr. tab. t. II. 339). R. 1585 Viktorin Pek z Římku a na Bezděkově »pustil od podactví ke kostelu sv. Martina na Hůrce« ve prospěch Klatovských. (D. Z. Trh. zelený 23 G. 2.)

Ode dávna stávaly na Hůrce dva kostely, starší sv. Martina na svahu a druhý, nyní v rozvalinách se nalezající kostel sv. Anny na temeni hory.

Kostel sv. Martina byl původně hrazený, zbytky příkopu a valu spatřují se dosud na straně západní a severní. Nynější stavba kostela pochází z roku 1736; v té době byl nákladem obce a dobrodinců kostel přestavěn (fasse Klatov. kostelů z r. 1770; protokol. sess. č. 18).

Obr. 54. Klatovy. Kostel sv. Martina na Hůrce.

Stavba orientovaná, v dobrém stavu, z větší části cihlová a omítnutá, tvoří v základu obdélník 30·50 *m* dl. a 13·50 *m* šir., v rozích vykroužený, po délce i na šíř zdivem a dekorací souměrný, tak že choru východnímu odpovídá chor západní; ze slemena jednolité střechy, nově taškami kryté, vystupuje sanktusník s cibulovitou makovicí. Celou stavbu, jednoduchou sice, ale provedenou zkušeným, dle všeho místním stavitelem, dlužno řaditi k lepším památkám domácího baroku.

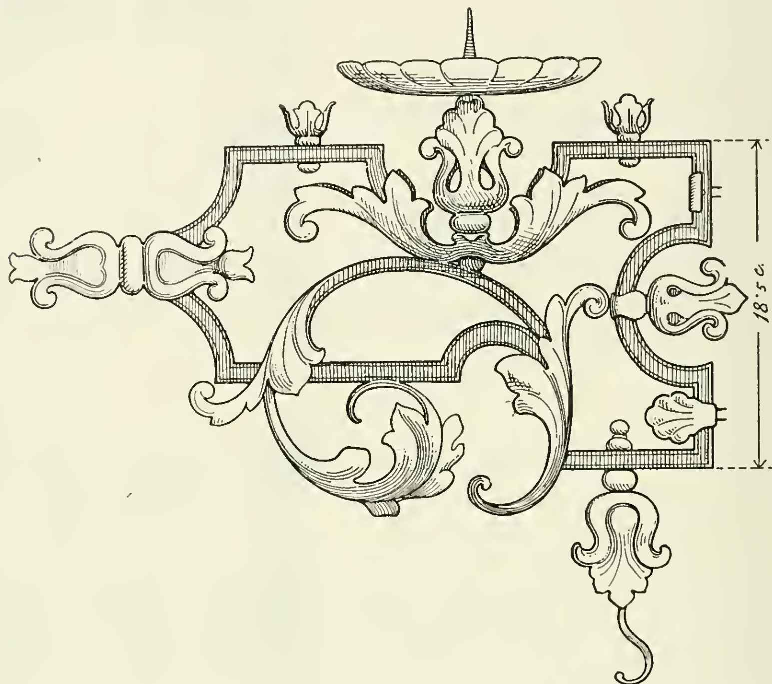
Průčelí rozvrženo je pilastry na tři pole; v prostředním je prostý vchod, obložený, s vodorovným nadpražím a nad ním velké, polokruhem sklenuté, nyní zazděné okno; v polích postranních po ozdobném výklenku. Střední pole nad hlavní římsou pokračuje i s pilastry a končí se rovnoramenným štítem, od něhož k nárožím svážejí se volutové opory.

Podélné strany, dvojpatrové, o pěti osách, z nichž prostřední širší, vystupuje o jeden metr v podobě risalitu z podélné linie, dekorovány jsou pilastry se šabrakami pod hladkým vlysem. V risalitech jsou

proti sobě pravoúhlé vchody a nad nimi velké okno barokového vykrojení; v polích vedlejších vždy dvě okna nad sebou: spodní oválová, svrchní polokruhem přepjatá.

Přímý východní závěr má vchod uprostřed a jest mimo pilastry úplně hladký.

Vnitřek světlý, vzdušný, rozčlánkován jest pilastry bez hlavic na pět polí; hladké, okolo pilastrů oblamované kládí a nad ním římsa silně vysedlá běží podél zdí, vyjma risality a čelné strany; silné pásy podporují valené klenutí, kápěmi prostoupené; takto rozděluje se vnitřní prostora na loď o třech polích, k nimž přiléhají pravoúhlé, užší chorové závěry; z těch

Obr. 55. Klatovy. Kuté rameno z kostela sv. Martina.

východní zavírá v sobě presbyterium, západní pak obsahuje emporu spočívající na elliptickém, valeném klenutí a přístupnou točitým schodištěm v tloušce jižní zdi.

Hlavní oltář, rokokový, dřevěný, jest dílem Klatovského truhláře Jos. Fliegla z prvé polovice 18. století; obrazovou desku obstupují na každé straně dva sloupy, z nichž přední s čtyřhranným jehlancovým dříkem, s originelní hlavicí výstředního rokoka, v hořejším nástavku Bůh Otec, na římse dva andělé s emblemy sv. Martina biskupa, po stranách čtyry sochy sv. patronů zemědělství; antipendium zdobeno jest polychromovaným reliefem, znázorňujícím způsobem prostým zhrdnutí sv. Martina statky pozemskými. Obraz sv. Martina, dělícího se s žebrákem o šat (v oblacích Bůh Otec v gloriole), dobrý, ale vetchý.

Dva boční oltáře barokové, stereotypního rázu, ale neobyčejně ladné ucelenosti, dobře štafírované pěknou stříbřenou ornamentikou, jsou díla téhož Jos. Fliegla; na nich slušné sošky světců z řádu sv. Františka, sv. Alžběta almužnu udělující a sv. Barbora; obrazy oltářní bezcenné. Na predelách obou nápis:

HONORI AC VENERATIONI SANCTÆ ANNÆ PRÆNOBILIS GENEROSUS, AC CONSULTISSIMUS DNUS · ANTONIUS FORSTMAYER REGIÆ URBIS GLATTOVENÆ PRIMAS CUM CHARA CONIUGE SUA ELISABETHA NATA ZEIBIGIANA ARAM HANC FIERI FECIT AN̄O DNI · 1741

Na druhém: HONORI AC VENERATIONI DIVI FRANCISCI DE PAULA PRÆNOBILIS atd. (jako na hořejším.)

Kazatelna válcovitá, s reliefy zlacenými a sochami andělů na baldachýnu je stejného původu a stáří s oltáři.

Na čele jedné z prostých kostelních lavic čte se tento nápis švabachem:

Ke cztj a chwale Božj do tohoto Chramu Panie Založenj Swateho Martjna Nakladem | mjm zdielati gsem dal tyto Stolicze pro Pamatku Rodu meho a Przedkuw mjch gmilich zde v Pa | nu Bohu odpočzjwagiczych. Czehož Datum 20. Dne Miesycze Srpna Letha Panie: 1686.

Henrich Frantissek Widersperghar
z Widerspergu.

Pod tím velký malovaný erb rytířů z Wideršpergů (štít kolmo na dvé rozpůlený, v jehož pravém žlutém poli vlk se skopcem v tlamě, v levém červený vodorovný štrych v modrém poli, v klenotu vlk se skopcem. Tento Jindřich Wideršperkár byl do r. 1673 usedlý na Dolanech, načež bezpochyby žil a † v Klatovech.)

Náhrobní deska žulová 1·72 *m* dl., 0·85 *m* šir. s německým nápisem švabachovým:

Allhier lieget
Wohl edl gebohrne Frau
Johanna von Hueb
geboherne grefein
von Waltenberg
Welche
den 16 jullii anno 1680
im Herren seelig
verschieden ist
welcher Gott der
Allmächtige eine
gluerseelige aufer
stehung verleyhen
wolle.

Dva cínové svícny kandelabrové, hladké, na nich:

WACZLAW WOSSA DAL TI DWA SWICZ · NA PAMATKV K SWATEMV MARTINV 1659.

Dvě ramena na svíci a lampu 0·41 *m* dl., kutá a kdysi zlacená, výborná práce 18. stol. (Obr. 55.)

Zvony: *1.* Průměr 0·34 *m*. Nápis dvouřádkový:

QAEM FIERI VOLVIT COPYZKO HAEC FRACTA DEINCEPS ÆDITVM VT

RENOVER · ME REPARAVIT AMOR ANNO DNI · 1651.

Na plášti obrázek sv. Martina.

2. Průměr 0·32 *m*, nápis jednořádkový:

SANCTE FRANCISCE ORA PRO NOBIS ANNO DOMINI 1693. Na plášti sv. František.

KOSTEL SV. ANNY NA ŽALUDOVÉ HŮRCE.

Voříšek: Liber memorabilium I., II. (rukopis v měst museu). — Hammerschmid Flor.: Historie Klatovská. — Kšaftovní knihy nové (městské museum). — Paměti Klatov od hraběte Jos. Kolovrata (ibidem).

Založen byl původně k oslavě Proměnění Krista dle údajů Hammerschmidových r. 1331 a dle téhož r. 1464 pobořen. Zůstávaje až do roku 1527 zříceninou, byl téhož roku obnoven a sv. Anně posvěcen, na to opět r. 1712 »na staré grunty vyzdvihovati se začal« a r. 1725 byl dostavěn. Po zrušení kostela císařem Josefem II. ponechán jest vlastní zkáze i jest nyní zříceninou, jež upravena byla za rozhlednu.

Zdivo z lámaného kamene zachovalo se bezmála až po římsu.

Podélné zdi obdélníkové lodi rozděleny byly původně pěti opěráky, z nichž oba krajní vybíhaly směrem čelných zdí, na čtyři pole, v průčelí západním věže nebylo; délka lodi ve světlosti obnášela 19 *m*, šířka 10·50 *m*; tvar oblouku triumfalního nedá se více zjistiti. Presbyterium 6·60 *m* dlouhé, 8·50 *m* široké tvoří v základě sedm stran nepravidelného desetiúhelníka, jehož obě k lodi přirážející strany od hlavní osy kostelní se rozbíhají; zdi založeny jsou na soklu pozdějšího původu s cihelnými šablonami, avšak původně vybíhaly z každého nároží opěráky, jichž základy všude se zachovaly.

Tři okna široká, polokruhem sklenutá, osvětlovala tuto část, v lodi pak každé pole prolomeno bylo oknem podélným, nahoře segmentovým. Strop v lodi byl plochý (»štukovým dílem ozdobený«). Vchody ze tří stran obdélníkové, jakož i veškerá okna, měly prosté rámování maltové.

KAPLE SV. ROCHA s chudobincem (špitálem) na někdejším špitálském, nyní říšském předměstí.

Voříškova Memorabilia II. fol. 82 a 178. — Dr. Čelakovský Jarom., Privilegia král. měst 105, 106, 514. — Nadační listina z r. 1801 v měst. museu. — Historia Colleg. Clatov. soc. Jesu k r. 1680.

Založení špitálu sv. Ducha spadá do r. 1288. Špitál byl pod správou řádu křižovníků s červenou hvězdou v Praze až do 15. stol., načež se správy ujala obec. Špitál byl nadán hojně statky a stávala při něm ode dávna kaple původně sv. Ducha, později sv. Rocha. R. 1728 dokončena stavba nové (nynější) kaple sv. Rocha při špitále.

Kaple tvoří v základě obdélník, uvnitř 11 *m* dl., 7·16 *m* široký, s průčelím k východu obráceným, z něhož uprostřed vystupuje risalit s balkonem, přístupným z kruchty. Podélné zdi jednoduchým, ale velmi harmonickým způsobem rozvrženy nárožními pilastry, a lesenami na tři pole s okny nahoře polokruhovými; nad tím vlys s triglyfy. Uvnitř podélné stěny oživují pilastry, klenutí jest valené s lunetami, západní třetinu zaujímá empora na třech obloucích, podepřená dvěma sloupy.

Hlavní oltář je konvencionelní baroková stavba se šroubovými[1] sloupy, dobrých poměrů, na něm olejový obraz sv. Rocha, dobrý, ale zašlý

Dva postranní oltáříky, mající na predelách nápisy věnovací, levý latinský s letopočtem 1640, pravý s nápisem českým z r. 1673 pocházejí z kaple dřívější.

KAPLE ZJEVENÍ P. MARIE jinak »Chaloupka«.

Vystavěna byla r. 1686 na místě chalupy, kdež chován pověstný obraz P. Marie Klatovské, roku 1685 do farního kostela přenesený. R. 1725 nadáním Anny Teresie Fuxové z Wallburgu zřízen při kapli špitál.

Kaple je prosté stavení v podobě obdélníka s apsidou na straně východní; v průčelí jednoduchý štít s barokovou silhouettou; uvnitř klenutí křížové s polokruhovým obloukem do apsidy conchou sklenuté, v ní prostý barokový oltář s kopií obrazu Matky Boží Klatovské a letopočtem 1686.

Na cibulovité vížce zvonek s nápisem: P. A. JACOMINY ME FVDIT A° 1759 a obrázkem P. Marie Klatovské.

ČERNÁ VĚŽ při radnici.

E. V. Ričák v Šumavanu r. 1871, č. 50. — Špaček Frant. v Úhlavanu r. 1892, č. 115. — »Ruch« IX., č. 11. — Hrab. Kar. Kolowrat: Denkwürd. der kgl. Stadt Klattau. — Voříšek: Memorab. I. a II. — Protok. urbis Klatov. N 32. (mus). — Liber Memorab. S 2. Fol. 57 (mus.) — Hammerschmid: Hist. Klat. 148.

Z příčin na ten čas neznámých odhodlalo se měšťanstvo k stavbě nové radnice a vysoké věže při ní na jižní straně náměstí (proti staré radnici) na místě tří domů soukromých k účelu tomu zakoupených.

O stavbě nové věže děje se zmínka v knize městské již r. 1547, — do r. 1553 dostoupeno druhého patra (letopočet nad oknem), stavba pak dokonána byla r. 1557 vyzvednutím krovu a měděné báně se zlaceným vrcholením v podobě lukovníka.

Hammerschmid ve své Historii města Klatov a po něm všicci, kdož o věži psali, uvádějí bez udání pramenův jako stavitele jakéhosi Antonína Sallnelina z Amsterodámu; než zdá se, že jméno toto povstalo chybným čtením a jest více než pravdě podobno, že stavitelem byl týž Antonín »kameník a obyvatel města Klatov«, který současně nově klenul emporu a loď děkanského kostela (viz tento).

Staviteli dáno tehdy celkem 820 kop grošů za práci. Nákladný krov, již r. 1579 na to požárem zničený, do r. 1583 znovu postavený, od těch dob ještě čtyřikrát ohněm vzal zkázu; též velký zvon »Vondra« 99 centů těžký, ulitý r. 1583 klatovským zvonařem Martinem Jindrovic, r. 1758 ohněm za své vzal.

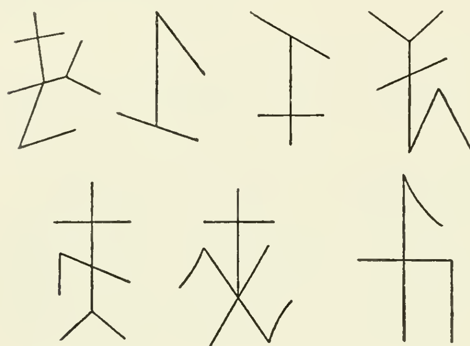
Nynější krov postaven byl r. 1872. Z téhož roku jsou cimbaly hodinové, slité u Karla Bellmanna vdovy v Praze.

Stavba gotická, z lámané žuly, v nárožích a otvorech osázená tesanými kvádry, neomítnutá (odtud »černá«) tvoří v základě čtyrúhelník

o stranách 9·88 *m* a 10·57 *m* dlouhých, v přízemí prolomena jest průchodem (k bývalé brance hradební vedoucím) 2·62 *m* širokým, sklenutým do lomeného oblouku.

Zdivo věže 45·4 *m* vysoké, v přízemí 3 *m*, v nejvyšším patře 2·70 *m* silné, má šest pater, která na venek vyznačena jsou jednoduchými římsami podbrádkovými. Okénka obdélníková, v nejvyšším patře na každé straně okno 3·32 *m* vysoké, 1·20 *m* široké o lomeném oblouku, profilované žlábkem mezi dvěma šikami.

Nejvýše ochoz s čtyrbokými vížkami v nárožích (prsení již nové), povydanými na vysedlých podezdívkách. Nad okénkem v pátém patře letopočet 1555, v přízemí na zdi průčelní vytesány znaky cechovní: pekařů, tesařů, štítařů, kovářů a jiných; na tesaných obrubách oken nejvyššího patra četné kamennické značky.

Obr. 56. Klatovy. Kamenické značky na Černé věži.

Střecha břidlicová vybíhá v štíhlý jehlan, oživený věžičkami; vrchol dosahuje 71 *m* výše.

Uvnitř je v prvním patře, přístupném z radnice, síň sklenutá valeně, kdež vykonáváno bylo právo útrpné, ostatní patra jsou trámová.

Zvon. Po velikém požáru r. 1758, při němž starý zvon (legendu jeho uvádí Schaller XII. 19.) se rozlil, přikročeno bylo k ulití zvonu nového ze staré zvonoviny. Rada městská svěřila práci tu Pasovskému zvonaři P. A. Jakominymu, nemohouc se dohodnouti se zvonaři domácími o cenu přiměřenou; a poněvadž převezení tak velkého a ještě jiných zvonů z Pasova s velikými obtížemi a nákladem spojeno bylo, odebral se zvonař s tovaryši svými do Klatov a vykonal dílo to vedle četných ještě menších objednávek, požárem nutných, na místě.

Průměr zvonu při dolejším okraji 1·95 *m*, výška 1·54 *m*, váha (dle záznamu v protokolu z roku 1758) 68 centů 72 lib. staročeských (4382·0 klgr.).

Koruna má nahoře barokové anthemion, pod ním střídavě velké akantové palmety a dvoje kartušové ozdoby; na severní straně velká rokoková kartuše podepřená dvěma anděly, uprostřed Ukřižovaný v plné plastice z bílého kovu; na jižní straně podobná kartuše, v ní zobrazeno seslání Ducha svatého, síň, ve kteréž jsou apoštolé shromáždění, je prolomena (vypilována); na západním boku znak města.

Ostatní plochy pokrývá nápis římskými majuskulemi s initiálkami zvětšenými, kterýž zní:

Na boku západním:

ORDO DOMINORVM SENATORVM REGIÆ VRBIS KLATOVENÆ
ANNO 1759
EXISTE — NTIVM
PRÆN : AC CONSVLTISSIMVS DOMINVS FRANCISCVS ADALBERTVS BVTA SVÆ SACRÆ REGIÆ APOSTOLICAE MAIESTATIS IVDEX.
PRÆN : AC CONS D IOANNES FORSTMAIER PRIMAS
PRÆN : AC CONS : D : BARTHOLOMEVS LVCATELLI
PRÆN : AC CONS : D : IOSEPHVS GROSL
PRÆN : AC CONS : D : DIONYSIVS WÜRTH
PRÆN : AC CONS : D : FRANCISCVS PARWONITZ
PRÆN : AC CONS : D : FRANCISCVS HOCH
PRÆN : AC CONS : D : FRANCISCVS XAV : HRVSCHKA
PRÆN : AC CONS : D : FRANCISCVS BARTOWITZ
PRÆN : AC CONS : D : FRANCISCVS RECHENBERGER
PRÆN : AC CONS : D : FRANCISCVS XAV : PROCHASKA

Znak městský

PRÆN : AC CONS : D : CAROLVS WOLSCHANSKI PRÆN : AC CONS : D : WENCESLAVS PRICOVEY D : THOMAS TAITLSEN : SYNDICVS D : IOANNES STROBL IVN : SYNDICVS
SCA — BINI
D : DANIEL TRISKA D : FRANCISCVS PRTAK D : IOANNES BOHM D : THADEVS PRICQVEY D : IOSEPHVS LVCATELLI
D : PETRVS MILLER

Dole při okraji:

PETRVS ANTONIVS IACOMINY PASSAVIENSIS ME FVDIT IPSA DIE QVA ANNO PRÆTERLAPSO FLAMMIS INTERII

Na boku východním:

23 JVNY 1758 IMPIA DVM PATRIOS DELEVIT FLAMMA PENATES
VIX MEA SVFFECIT DICERE LINQVA VALE
23 JVNNV 1759 AST IACOMINEA DVM RVRSVS AB ARTE REFVNDOR
DVLCIVS EN VOBIS ADFERO VOCIS AVE
AMPLIVS OMNIPOTENS ME NVNQVAM DICERE SINAT
TRISTE VALE ET QVERVLAS SIC RENOVARE VICES
ATTAMEN EXEQVIIS SI FORS VALE DIXERO VESTRIS
OMNES SORTE PRECOR TVNC MELIORE FRVI.

RADNICE.

(Ruch IX., č. 11. a prameny v záhlaví jmenované.)

Stavěna byla zároveň s černou věží r. 1559. Vně i uvnitř sestávala ze dvou částí, z nichž každá vyznačena byla zevně kamenným štítem do náměstí obráceným, v jichž západním byl staročeský orloj, nyní v černé věži umístěný. Větší proměny doznala stavba na sklonku 17. stol., obzvláště pak r. 1781 a 1848—50, kdy proměněno ozdobné její průčelí od-

straněním všech dekorací v obyčejnou façadu činžovního domu pod společnou sedlovou střechou; uprostřed ve výklenku pískovcová socha Spravedlnosti z doby poslední opravy.

Na straně západní zachovala se ještě okna z původní stavby s gotickým kamenným ostěním zde též a na straně do dvora obrácené sgraffitovaná rustika a ornamentální obruby oken.

Obr. 57. Klatovy. Domy čís. 164. a 163.

V prvém patře levého křídla, vlastní radnici, velká dvorana radní, 24·40 *m* dl., 8·30 *m* šir., přepnuta je valeným klenutím elliptickým v pěti křížových polích, v každém čele po dvou oknech; nad vchodem do vedlejší menší síně radní v kamenném nadpraží nápis:

CONCORDES PATRIÆ PACI CIVISQVE SALVTI
CONSVLITE : IN DE ET LAVS VESTRA : SEQVETVR
HONOR · (1697).

Pod radnicí dvoje sklepy nad sebou, dolení tmavé ve skále vytesané s četnými žalářními kobkami.

V obou síních radních zavěšeno patnáct obrazů panovníků z rodu Habsburského (dva z nich v měst. musei), Rudolfem II. počínaje až do Karla VI., 2·46 *m* vys., 1·52 *m* šir., dále obraz císaře Karla VI. 3·13 *m*

Obr. 58. Klatovy. Arkády v domě čís. 66.

vys. a velký obraz cís. Ferdinanda III. 4·10 *m* vys., 2·20 *m* šir. v rámci barokového vykrojení, vesměs malby zběžné, povrchní kresby, routinovaného malíře jesuitského z 18. století (Ign. Raaba?).

SOUKROMÉ DOMY.

Velkými požáry r. 1689 a 1758 setřen všechen starší ráz domů, tak že většinou nedostává se jim architektonické výzdoby. Staré mazhauzy kde byly, přepážkou jsou rozděleny na průjezdy a krámy.

Průčelí renaissanční a profilovaný got. portál v lomeném oblouku má dům č. p. 2.

Dům č. p. 66 má renaissanční portál s oblými sloupy po stranách, jichž plinthy zdobí kartušové erby s domácími značkami, na sloupu později vyrytý letopočet 1671; ve dvoře dvoupatrové arkády renaissanční s oblými sloupy (obr. 58.); na svorníku klenby v přízemí letopočet 1572 a písmeny A. P.

Obr. 59. Klatovy. Znamení chmelové.

Při domě č. p. 150 úplně zmoderisovaný arkýř od země zděný, uvnitř na svorníku klenby štít s letopočtem 1580, ostatní pod maltou.

Dům č. p. 163 má dobře článkovaný štít renaissanč.í a arkýř od základu zděný (obr. 57.).

Na domě č. p. 164 arkýř o dvou oknech, vysedlý na čtyřech krakorcích.

Baroková průčelí s ozdobnými štíty mají domy č. p. 168 a 169 na náměstí, č. p. 27, 119 a 120 v ulici Pražské, bohatou výzdobu barokovou s pilastry dům č. p. 4, tamtéž pěkná kutá mříž z konce 17. stol.

Vchody domů č. p. 1, 27, 90, 92, 132, 136, 154, 158, 165, 172 ve městě, č. p. 12, 29 (bývalá fara svatojakubská) a 46 na předměstí Pražském a 39 na předměstí říšském jsou tvarem gotické s ostěním na hranách prostě ubraným, bohatší profilování vykazují got. portálky domů č. p. 2, 55 a 155 ve městě a č. p. 54 na tak zv. »Chuchli«.

V budově hospodářské školy na říšském předměstí zvonek (nyní v museu) s legendou: HONORI S. LAVRENTY ET S. DONATI MARTIRIS FVSA A. 1726.

Obr. 60. Klatovy. Pečeť cechu ševcovského.

PEČETIDLA.

Ze starších pečetidel městských zachovalo se pouze menší železné razítko ovální ze století 17. s legendou: SIGILÆCONOM: CIWIT: KLATTOWIÆ · Ostatní stará pečetidla známe již jen z jich otisků:

1. Kulatá pečeť prům. 0·05 *m* má uprostřed znak města (obr. 73.) s opisem v gotických minuskulích: secretum ⁘ civium ⁘ civitatis ⁘ glatouie ⁘; pečetidlo bývalo stříbrné a je otištěno již na listinách z 15. věku.

2. Menší, slabě oválová pečeť ze 17. stol. s opisem: SECRETVM MINVS · REGIÆ · CIVITATIS · KLATTOVIÆ (průměr 0·04 *m*), uprostřed znak města jako svrchu.

3. Malá oválová pečeť z téže doby s opisem: SIGILLVM · CANCELLARIÆ REGIÆ · CIVITATIS · KLATOVIÆ · Znak města jako svrchu.

Nejstarší pečeť Klatovskou uvádí J. Čelakovský v priv. král. měst.

Obr. 61. Klatovy. Museum. Kancionál z r. 1560.

Na novém pečetidle, jehož nyní Klatovy užívají, objevuje se dvojatý štít, držený štítonoši (lvem a jednohlavým orlem).

K městským pečetím řadí se:

1. malé kulaté pečetidlo rychtářské (stříbrné na závěs) ze 16. stol. s legendou: PECZET · RICTARZE · MIESTA · KLATOV. Ve štítu biřic s kyjem.

Obr. 62. Klatovy. Museum. Kancionál z r. 1560.

2. malé kulaté závěsné pečetidlo stříbrné ze 16. století; štít čtvrcený, v hořejším pravém a dolením levém poli po vzpřímené ratolísce chmele, v druhých dvou polích vodorovné břevno. Kolem opis:

ZNAMENI · CHMELOWY · M · KLATOW 1583 (obr. 59.).

Z cechovních pečetidel (nyní v museu městském chovaných) zasluhují zmínky:

1. kulaté stříbrné pečetidlo 0·06 *m* v průměru; na obraze rytíř ve zbroji s taseným mečem, před ním ve štítu znak obuvnický. Legenda na stuhách: PECZET CZEHA RZEMESLA SSEWCZOWSK° MIESTA KLATOW. Výborná práce ryjecká ze 16. stol. (obr. 60.).

2. kulaté, 0·04 *m* v průměru. Ve štítu mlýnské kolo, nad tím ve stuze legenda MLINARZV : MIESTA : KLATOW« ze 16. stol.

3. Kulaté stříbrné 0·05 *m* v průměru. V trojdílném štítu kolo, podkova a dvě kosy skřížené. Opis kolem:

PECET · ŘEMESEL · KOWAŘV · KOSA · KOLA · MESTA · KLATOW ∵ 1588.

Dále pečetidla sedlářů z roku 1601, kloboučníků z r. 1628, truhlářů a sklenářů z r. 1727 a řezníků z r. 1748.

MUSEUM MĚSTSKÉ.

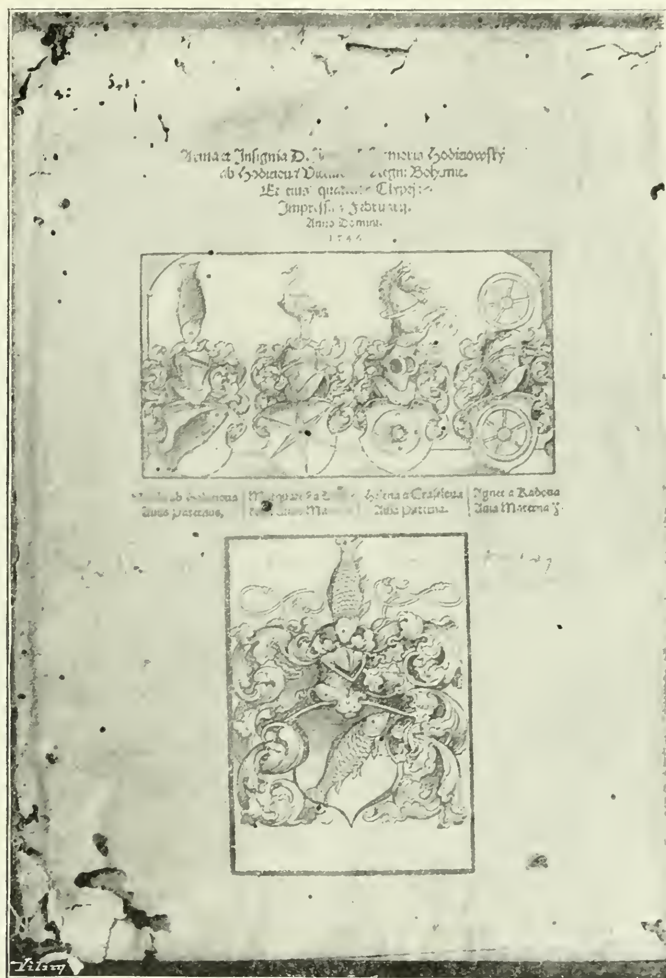
Památky arch. I. 188, III. 254. — Katalog retrosp. výstavy 159. — Illustr katalog památek výtv. národ. výstavy f. 30 s vyobraz. — Šumavan III., č. 35.

Obr. 63. Klatovy. Kancional z r. 1560.

Kancional český: Illuminovaný rukopis na pergamenu o 295 listecy 0·58 *m* vys. a 0·39 *m* šir. Vyřezáno 35 listů.

Psán v dílně Jana Táborského z Klokotské Hory rukou Matěje Peckh Klatovského, jenž dílo toto dokončil r. 1560.

Obr. 64. Klatovy. Museum. Knihovní štítek.

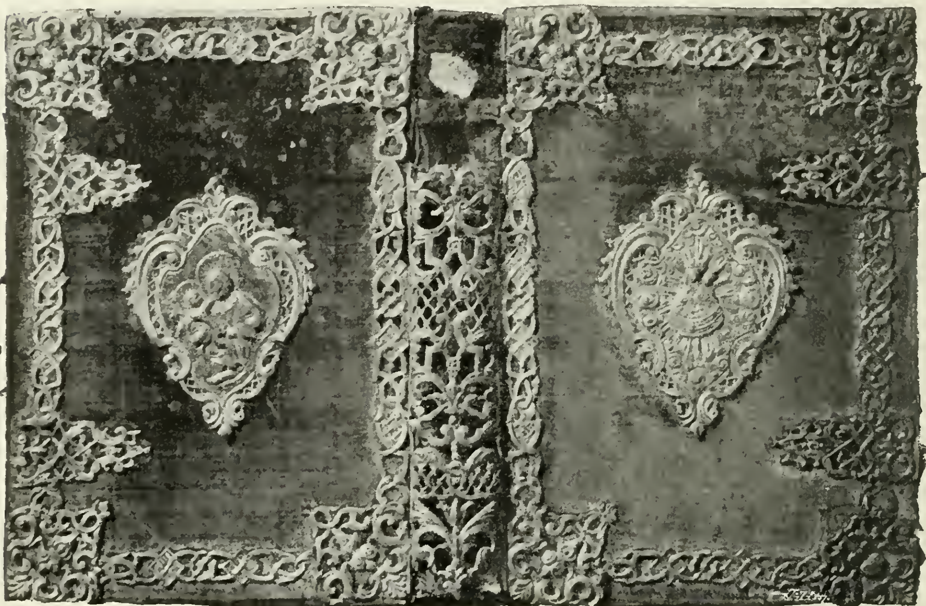
Versálek různé velikosti (čtvercové strany od 0·09 *m* do 0·185 *m*) pěknými miniaturami, částečně též různě malovanými plochami se zlatým mřížkováním vyplněných, s pestrými rozvilinami po okrajích, je celkem 21. Miniaturami zobrazeny jsou výjevy ze starého i nového zákona k obsahu se vztahující (stvoření světa, Isaiáš, Narození Páně, Matka Boží, sen Jakubův a p.) (Obr. 61.) Na listu C 13 malovaný znak Táborského (vyobr. 62.), G 15 znak rodiny Kosmáčovských, I 16 dvě typické postavy měšťanův v pláštích, pak sedlák Martin Koňovic (vyobr. 63.).

Desky dřevěné, koží potažené s vtlačenými ozdobami a silným mosazným kováním na rozích.

Kancional latinský dokončený u Jana Táborského v Praze r. 1537 psán je na papírových listech 0·41 *m* vys., 0·28 *m* šir. Iniciálky se jmény měšťanův, méně pečlivě provedené.

Na listu J. 4 česká píseň.

Knihovní štítek (Ex libris) Jana st. Hodějovského z Hodějova z r. 1546 na knize Stellarium coronae b. virg. Mariae 1502 (viz vyobr. 64).

Obr. 65. Klatovy. Museum, vazba missálu.

Vazba z fialového sametu se stříbrným prolamovaným kováním na missálu z r. 1735 (vyobr. 65.).

Meč obřadní J. Smila Janovského z Janovic se znakem, jménem a letopočtem DCCIX.

Malý meč téhož, podobně znamenaný.

Cínová konvice cechu mlynářského 0·60 *m* vys. se soškou na víku a letopočtem 1772.

Meč popravní 1·04 *m* dl. s rytými ozdobami a postavami Herkula, Davida a Goliáše, Hippodama a j., mimo jiné předměty práva útrpného města Klatov.

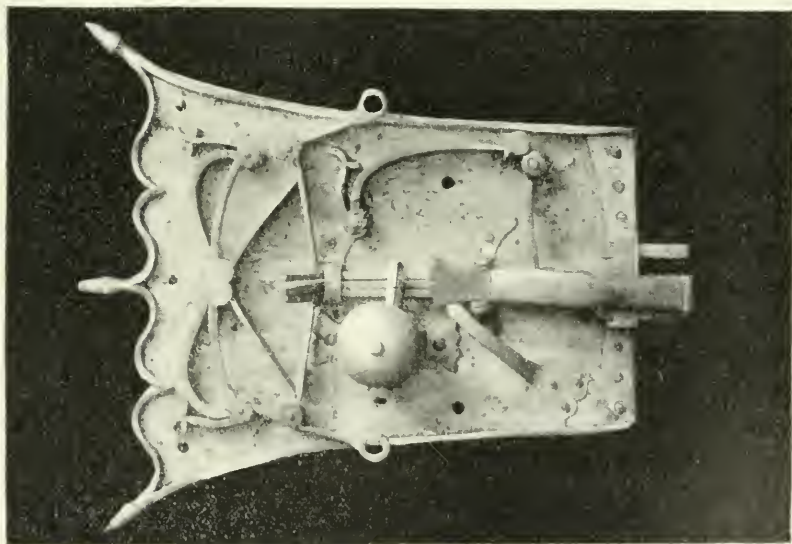
Právo městské se stříbrnou rukojetí s rytým ornamentem motivu lidového a nápisem IVSTITIA ANNO 1731. FRANTZ WOSHKLAUD.

Forma oplatková ze 17. století.

Dva měděné barokové svícny 0·35 *m* vys. z počátku 18. století (viz obr. 66.).

Obr. 66. Klatovy. Měděné svícny v měst. museu.

Obr. 67. Klatovy. Gotický zámek v museu.

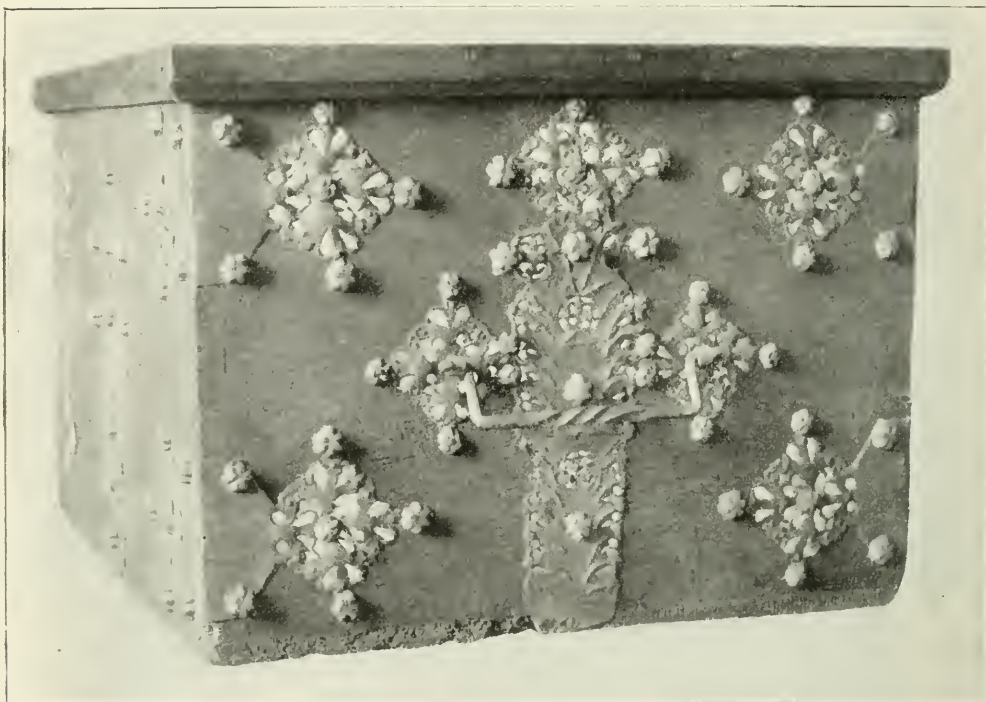
Ciferníček hodinový, barokní.

Kalamář železný rytý a zlatem vyložený, výborná práce ze 17. stol.

Sbírka zbraní sečných, bodných i střelných, zámků gotických i barokních, štítků klíčních, ostruh, hrotů oštěpových, udidel koňských, třemenů a p. Kříže náhrobní kované.

Kachle ze 16., 17. a 18. stol., dlaždice středověké s čes. got. nápisem.

Sbírka předmětů ze skla, porcelánu, majoliky a kameniny.

Obr. 68. Klatovy. Gotická truhla důchodenská v městském museu.

Zvonec 0·27 *m* vys., 0·33 *m* v průměru s obrazem sv. Martina a sv. Vavřince bez nápisu z 18. stol. Býval ve vížce staré budovy gymnasia (dříve kláštera sv. Vavřince).

Zvonec 0·30 *m* vys. s obrazem sv. Trojice a sv. Barbory s nápisem: IACOMINY FVDIT A° 1759. (Sloužil za popravní zvonek na radnici).

Dva kostelní svícny dřevěné, 2·45 *m* vys., barokní s trojnohým podstavcem, hojně zdobené drobnými intarsiemi cínovými.

Výborná práce v celku i v podrobnostech, provedená na začátku 18. stol. členem řádu jesuitského Mich. Kollerem († 1722) v Klatovech. (Vyobr. 50.).

Deska z přítruhlí, dřevěná, vyřezávaná s letopočtem 1580.

Truhla (důchodenská městská pokladna) gotickým kováním bohatě zdobená, ze 16. stol. (obr. 68.).

Velká dubová skříň barokní (kostelní pokladna) se zásuvkami, vyřezávaná, z r. 1770.

Cechovní skřínky vykládané, většinou ze stol. 18.

Dřevěná forma na oplatky s letopočtem 1648.

Sbírka forem pernikářských.

Barokní krucifix z počátku 18. stol. 0·78 *m* vys., kříž i podstavec želvovinou pokládaný, stříbrnými tepanými ornamenty a broušenými drahokamy zdobený. Tělo Ukřižovaného (0·20 *m*) dobrá řezba ze slonoviny (vyobr. 69.).

Obr. 69. Klatovy. Museum. Kříž z jesuitského kostela.

Malý křížek s tabernákula, 0·09 *m* vys., velmi jemná řezba ze slonoviny z počátku 18. stol.

2 obrazy ze skládacího oltáře, sv. Ondřej a sv. Bartoloměj v celých postavách 1·73 *m* vys., 0·49 *m* šir. Olej. malba na dřevě ze 16. stol.

Deska náhrobní, mramorová 0·33 *m* šir., čtvercová s malovaným znakem a nápisem v řeči české, latinské a německé z r. 1740. Bývalá zazděna v tak zv. Möllerovské kapličce v kostele hřbitovním u sv. Michala. (Vyobr. 70.)

Sbírka pečetidel, medailií a mincí, drobných ozdob (prstenů, křížků, návěsků, pouzder), miniaturních podobizen; ozdobné hřebeny, vějíře, drobné sošky.

Sbírka obrazů olejových, rytin, map a starých i ozdobných tisků.

Sbírka archaeologická obsahuje nálezy (předměty bronzové, železné, keramické atd.) z mohyl na Husíně, v Mytích u Ostřetic, z Poleňky a Andělic, dále z hrobů u Habartic, Tajanova a j.

KAPLE, SOCHY a SLOUPY (boží muka).

Kaple na Křesťanovském vrchu, založení staršího, zrušená za cís. Josefa II., byla v novějším čase opět obnovena. Slohově bezvýznamná.

Socha sv. Františka de Paula, kamenná, v nadživotní velikosti, postavená v domě č. p. 7, stávala v Lubské bráně až do jejího pobořeni. Velmi dobrá skulptura z poč. 18. stol.

Socha sv. Václava při nároží domu č. p. 193 má na podstavci chronogram:

serVa InCoLas regnI tVI In DIe MaLI (1716).

Obr. 70. Klatovy. Museum. Deska náhrobní z kostela sv. Michala.

Socha sv. Jana Nep. na Rybníčku má nápis: IAN ANNA BIANKON a novější letopočet 1829.

Socha sv. Vojtěcha na křižovatce silnice Janovické a cesty Novákovické má na podstavci nápis:

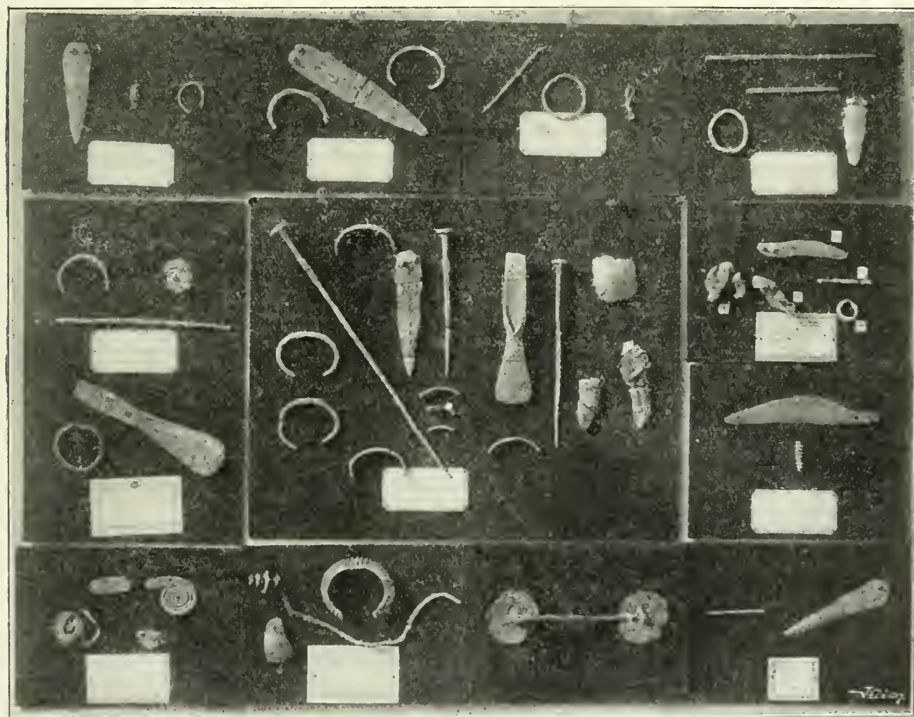
sanCte aDaLberte erIpe nos a praesente et fVtVro MaLo (1711) V. A. P.

Socha sv. Václava u Špirkova mlýna pod vrchem Šibeničním s nápisem: sanCtVs WenCesLaVs sIt MeDIator (1772)

Žulový sloup gotický na bývalé cestě Domažlické má vrcholení hranolové a v něm erbovní štít (nezřetelný) s letopočtem 1533 (vyobr. v Sedláčkových Hradech IX., 255).

Obr. 71. Klatovy. Museum. Nádoby z mohyl na Husině.

Obr. 72. Klatovy. Museum. Předměty z mohyl na Husině.

Sloup na silnici Nepomucké, žulový, architektonicky správně článkovaný, má na čtverhranném podstavci monogramm MRA a IHS pod tím letopočet 1643; vrcholení v podobě čtyrboké lucerny má na stranách dobré reliefy Matky Boží, sv. Vojtěcha, Ukřížovaného a sv. Václava.

Sloup na úpatí Hůrky, předešlému úplně podobný má nahoře reliefy Matky Boží Klatovské, sv. Anny, sv. Martina a sv. Jana Nep. Na podstavci mimo ornamenty růže a tulipánů rázu ozdob lidových je nápis: 1705 IAN PECHAN KOZIELVCH.

Obr. 73. Klatovy. Starší pečeť městská.

Klenové.

Heber Franz Alex., Böhmens Burgen, Vesten u. Schlösser, VI. 201. (s vyobraz.). — Sedláček Aug., Hrady a zámky. IX. 154.

Znamenité zříceniny většího hradu a sídla pánů z Klenového a Janovic. Hrad založen byl ve 13. stol. a byl v držení jmenovaného rodu až do počátku 16. stol. Od toho času mnoho rodů vystřídalo se v jeho vlastnictví a to vždy na krátký jen čas; většina pánů ani zde nebydlela. Tím hrad zpustl, tak že v 18. stol. byl již zříceninou. Hrabě Eduard Stadion z Tannhausen v šlechetné snaze hrad zachrániti od úplné zkázy, jal se jej opravovati mezi léty 1834—36, ale upravil jen podhradní stavení v obydelný zámeček; vlastní hrad ostal zajímavou zříceninou.

HRAD stojí na zalesněném vrchu, jenž pouze na straně jižní mírně se sklání a s vedlejší vysočinou spojuje. Obehnán byl valem, mocným příkopem a hradebními zdmi s baštami kolem do kola. Přístup se strany jižní hájen byl baštou a přední branou s mostem zvedacím; za bránou vstupovalo se do předhradí obkličujícího v polokruhu jižní polovici hradu, v levo hospodářská stavení, kolem nich cesta vzhůru k druhé bráně hradní; od této v levo větší a vyšší stavení obydelné; dále velká věž hlásná a kolem zeď hradební obstupovaly malé nádvoří, z něhož vystupovalo se třetí branou do většího vnitřního dvora čtverhranného. Zde po pravé (jižní) straně stál

palác s kaplí a velikou věžovitou baštou, kterýž uzavíral s křídlem k východu obráceným a opařeným sklepy, pravý úhel.

Zdivo zachovalo se z velké části ještě do značné výše. Přední brána s lomeným obloukem jest nově vystavěna hrab. Stadionem, kamenné koule v ní zazděné nalezeny byly při upravování předhradí v park. Bývalá hospodářská stavení přestavěna byla v gotisujícím slohu na pohodlný zámek jednopatrový mezi léty 1834—1836. Nad druhou branou v týchž letech vystavěna kaple a vyzdvižena věžovitá střecha, s hodinovým ciferníkem.

Stavení od této brány v levo se táhnoucí má zevně ještě starou úpravu renaissanční, zejména zděný štít v čele a nad baštovým výstupem do bývalého příkopu; na zdích rýsovaná rustika a stopy erbů (kohout Harantů z Polžic). Velká věž o třech poschodích, čtverhranná, na niž se vchází přistavěným dřevěným schodištěm, má v prvém patře velký kruhový otvor, jímž spouštěli se vězňové do spodního temného sklepení; cimbuří jest nové.

Velká bašta hradní, osmiboká, měla dvojdílná okna v lomeném oblouku s prutem a kružbou, jak spatřuje se ještě na spolehlivém vyobrazení hradu od Aleše Pařízka z roku 1804 (Dlabač, Künstlerlexikon); snad byla zde hradní kaple, za kterou se nyní pokládá čtverhranná síňka nad pravoúhlým výstupem z palácového stavení, jež opatřena okny obdélníkovými s jednoduše tesaným obložením gotickým a křížovou klenbou se žebry klínovitými a hladkým svorníkem.

V nádvoří pískovcová socha sv. Václava v živ. velikosti (poškozená) zdá se býti kopií sochy Kamila Böhma (dle Führicha) na Karlově mostě v Praze.

Před hradem pískovcová socha sv. Jana Nep. s erbem pánů z Klenového.

Kolinec.

Sommer Joh. Gottfr., l. c. VII. 72. — Sedláček August Hrady a zámky české IX. 264. — »Šumavan« 1875. — Matriky počínají r. 1644. — Pamětní kniha farní teprve z r. 1836.

Starobylé městečko na Ostružné, přítoku Otavském, bývalo původně majetkem královny (Colonia minor reginae), dostalo se později ku hradu Velhartickému, při němž až do sklonku 16. stol. setrvalo, načež různí držitelé se v majetku jeho vystřídali. Nadání a potvrzení dvou výročních trhů a trhů týdenních dostalo se městečku od králů Vladislava, Rudolfa, Leopolda a jeho nástupců. Zbytek městské knihy počíná r. 1419, nejstarší pozemková registra (v knihovně okres soudu Plánického) z r. 1544 (v nich uvádí se jako písař městský v létech 1591, 1621 a 1622 Adam Žižka z Trocnova). Pamětní kniha školní z r. 1790.

Pečetidla: Starší ze 14. stol., v průměru 5·5 *mm*, z bílého kovu, má ve štítě lva nekorunovaného, jednochvostého a opis v majuskulích: ✠ S · COLONIE · MINORIS · REGINE; (viz obr. 74.); druhé pečetidlo

mosazné, průměru 3·5 *mm* má ve štítě téhož lva a opis »SIGILLVM OPPIDI · KOLLINECZENSIS 1400« a je patrně nápodobením staršího, původního pečetidla z r. 1400, které se nezachovalo.

KOSTEL SV. JAKUBA VĚTŠÍHO (farní), již ve 14. stol. farní, orientovaný, před časy zpevněný příkopy a valy (zbytky dosud hlubokého příkopu na severní a západní straně hřbitova), o jehož starších osudech zpráv není. Loď a západní část nynějšího presbyteria zdá se býti ve zdivu zbytkem původní budovy románské; sakristie po pravé straně presbyteria jest z doby ranní gotiky; presbyterium při velké obnově r. 1755. bylo prodlouženo a nově překlenuto. Pro nedostatek zpráv nelze zjistiti, zda při té příležitosti také loď sklenuta byla, aneb zda-li stávající již valené klenutí nad ní (stopy zřetelné v podkroví) nahrazeno bylo nynějším plochým stropem.

Obr. 74. Kolinec. Pečeť městská.

Loď zvenčí prosta jest všech ozdob, má v západním průčelí zděný štít, podélné strany prolomeny jsou na každé straně třemi širokými okny (první na straně severní užší, zdá se býti zbytkem založení původního); portál na jižní straně, zvenčí polokruhem sklenutý o dvou pravoúhlých ústupcích svědčí době románské (sloupky s archivoltami jsou vybrány, tympanon hladký); zděná věž nad někdejším presbyteriem, v hořejším patře sdruženými okénky prolomená, založena byla r. 1854; odtud prodlužuje se barokové presbyterium s polygonálním závěrem a štítem v čele, nad ním jest sanktusová vížka; okna zde jsou obdélníková s římsami, stěny oživeny jsou pilastry a členitou římsou. Na jižní straně presbyteria sakristie s okrouhlými okénky a dvěma opěrnými pilíři; vnitřek její přepíná dvojí křížové klenutí se žebry na hranách prostě vykrouženými.

Loď, uvnitř 17·40 *m* dlouhá, 10·75 *m* široká, má strop plochý; zdivo její průměrně 1·50 *m* silné, mělo dříve valenou klenbu; odtud polokruhový oblouk v patě klenbové přepásaný mělce profilovanou římsou otvírá se do síně podvěžní 6·25 *m* široké, 5·34 *m* dlouhé, původního to presbyteria; její křížové klenutí jest hladké, stejné jest výšky se stropem lodním i s valeným klenutím nynějšího presbyteria; na severní straně okno polokruhem sklenuté jest zbytkem doby starší. Odtud druhý oblouk triumfalní, nutnou podezdívkou pro kamennou zvonici r. 1854 sesílený, otvírá se do chorového závěru 6·50 *m* dlouhého, s nímž úhrnná délka celého kostela dosahuje 33 metrů. Stěny choru děleny jsou pilastry, jež spojuje římsa, běžící kolem celého závěru.

Hlavní oltář, dle vzoru hlav. oltáře děkanského chrámu v Klatovech hotovený, má ve výklenkovém, šroubovitými sloupy obstoupeném středu olejový obraz sv. Jakuba (slabý, viz Sommer) a nahoře malovaný erb hrabat Tertzi de Sissa (?).

Vedlejší oltář sv. Barbory jest prostá, ale dobrá stavba rokoková, ostatní tři oltáře (P. Marie, sv. Antonína a sv. Anny) jsou bezcenné.

Náhrobníky: 1. Deska žulová 1·72 *m* dlouhá, 1·00 *m* široká s erbem Bořikovských a opisem v gotických minuskulích: Leta panie (ulomeno; zemřel před r. 1551) | den bozijho tiela umrzel gest uro | zeny · wladyka · B | uryan borzikow · z Rossmberka a na wlcz | kowiczych · tuto · gest pochowan.

Náhrobní deska s kalichem, r. 1755 zemřelého faráře Šebestyána Pěšího a jiná deska s obšírným nápisem r. 1734 zemřelého hraběte Tertzi de Sissa.

Soška Madonny, dřevěná, 0·60 *m* vys., dobrá řezba z konce 15. stol.

Křtitelnice cínová: kotlík na třech nohách z esovitých stvolů vybíhajících, na kotlíku dvě hlavy andílků (na místě třetí je nyní zámeček) a dvě hlavy lví, v celku 0·73 *m* vys., dobrá práce konvářská ze 17. stol. Z pozdější doby tři páry větších a tolikéž menších cínových svícnů kandelábrových, velmi pěkně do všech drobných ornamentálních detailů litých. Lampa na věčný oheň s třemi vsazenými medailony, na nichž sceny z Utrpení Kristova.

Zvony: *1.* Výška as 1 *m*, průměr 1·03 *m*, hladký plášť, nahoře opis v gotických minuskulích:

tento + zwon ∴ dielan ⊕ ke czti : k chwale ∴ panu ⊕ b. matze + b · wssiem ∴ s · A gest : dokonan + skrze · m · p · (Pavla) z klatow ⊕ 1528 :

2. Výška 0·65 *m*, průměr 0·80 *m*, nahoře opis:

A FVLGVRE ET TEMPESTATE LIBERA NOS DOMINE IESV CHRISTE I · O · PERNER GOS MICH IN PILSEN.

Na plášti chronogramm:

VIVENTE FRANCISCO TERTZII | CVRATO SEBASTIANO PIESSI | AVTHORE ECCLESIA ET OPPIDO COLINETZ | DENVO REFVSA SONO (1740).

Na hřbitově kostnice jest ve zdivu zbytkem bývalé zvonice.

ZÁMEK v nynější podobě upraven a přestavěn as v letech padesátých t. stol. Míval do dvora otevřenou prostou loggii, jež jest teď zazděna.

Kratice.

Sedláček Aug., Hrady a zámky. IX. 240.

TVRZ zdejší vystavěna v 80tých letech 16. stol. Lackem ze Šternberka. Zachovala se tu podnes pevná čtyřhranná věž »Barbora« řečená, teď v sýpku proměněná. Budova její jest v půdorysu 9×20 *m*, vysoká as 16 *m*; zpředu v pravém rohu přistavěn jest mohutný podpěrný pilíř.

Kreuzwinkel.

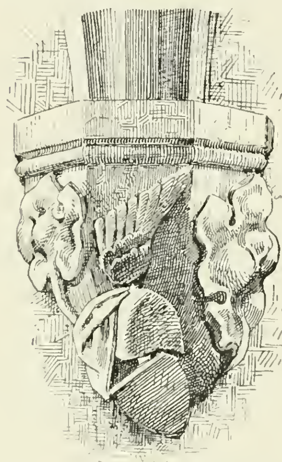
MEŠNÍ KAPLE bolestné Matky Boží založená a vystavěná r. 1730 svobodníkem Janem Tornerem.

Prostá neveliká stavba dobrých poměrů, orientovaná, zevně bez všelikých architektonických článků a okras, založená do kříže. Na šindelové střeše cibulovitá vížka nad západním průčelím. Střed půdorysu tvoří čtverec s kosými rohy, k západní straně pojí se předsíň s kruchtou, polokruhovým obloukem od kaple dělená, ostatní strany otvírají se do polokruhových apsid. Okna polokruhového tvaru přepažena jsou uprostřed pilířem. Čtverhranný vchod v záp. průčelí, nad ním kamenný znak: štít kolmo na dvé rozdělený, v pravém poli orlice s korunou, v levém šikmo přepaženém jednorožec (?) v poskoku, dole letopočet 1731.

Uvnitř tři oltáře rokokové, s bohatě řezanými akanthovými rozvilinami dobrého díla.

Stříbrný pacifikal 0·20 *m* vysoký, s autentisovaným ostatkem sv. kříže, darovaný sem r. 1736 paní Kateřinou Knittlovou; jemně tepaná nožka oválová vybíhá v desku barokového vykrojení, pokrytou drobným tlačeným ornamentováním; kolem zlacená záře.

Dva nevelikké zvony: větší z roku 1839, menší s opisem: GOSS NICOLAVS LÖW IN PRAG ANNO 1.7.3.0.

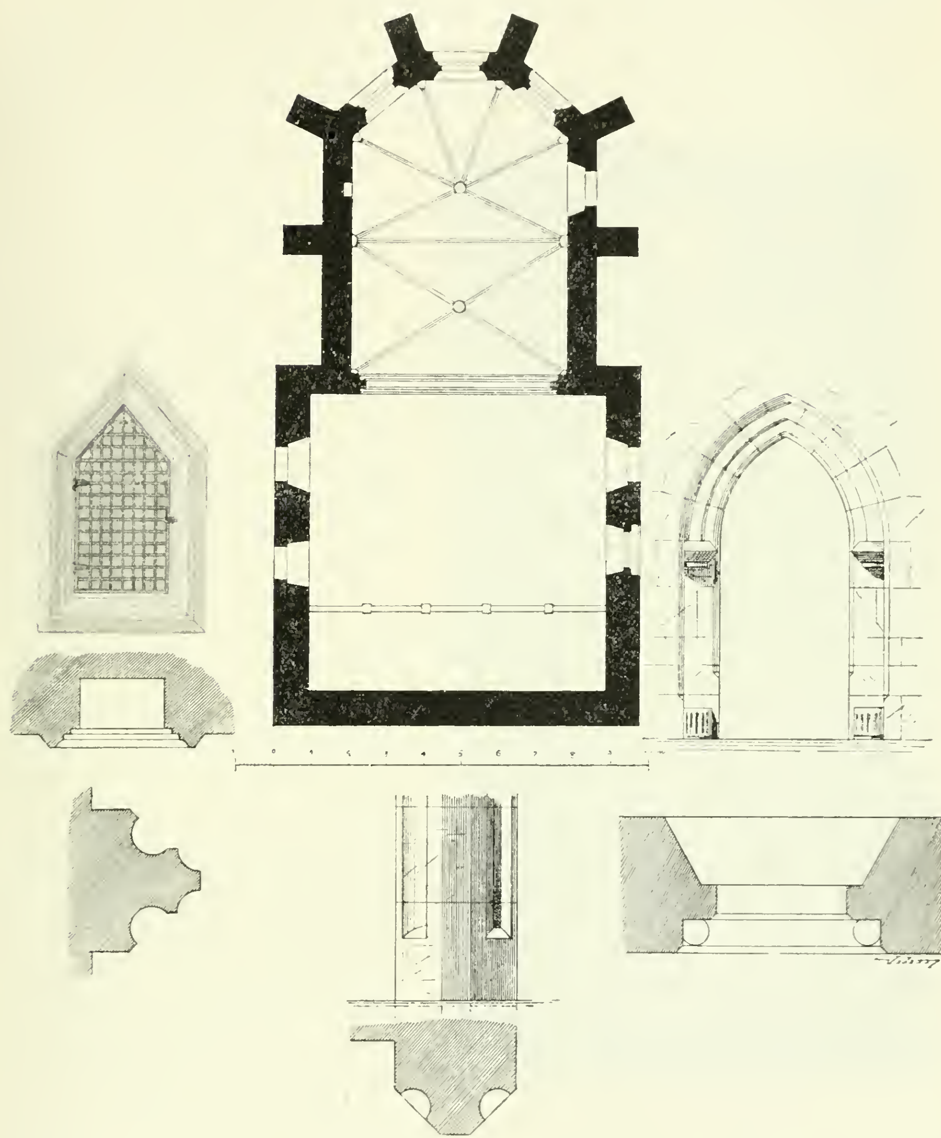
Obr. 75. Křištín. Konsol.

Křištín.

Filialní, druhdy farní (již r. 1352) KOSTEL SV. MATOUŠE zvedá se na úpatí horského hřbetu na silném svahu sklánějícím se od západu k východu, pročež častými vodními stržemi presbyterium jeho až do výše klenby vlhkem velice utrpělo.

Chrámek bez věže a bez sakristie stojí uprostřed skrovného hřbitova. Presbyterium vyniká neobyčejně pěknými poměry a přesnou prací kamenickou a jsouc se síní chrámovou stejného asi stáří, svědčí počátku 14. věku Uzavřeno jest pěti stranami osmibokého hranolu, jehož lícní strany o 0·30 *m* jsou prodlouženy; k tomuto závěru pojí se ještě jedno travée, žebry křižmo překlenuté. Pásy a žebra vybíhají ze sličných konsolů ve výši 1·70 *m*. Tyto konsoly 0·40 *m* vysoké zajímavy jsou skulpturální svou výzdobou: onen na levé straně maskován jest hlavou Kristovou (?) mezi dvěma slezovými květy; konsol protější zdoben jest erbovním štítem s klenotem mezi ornamentálními listy (obr. 75.); též konsoly v koutech při vítězném oblouku mají ornamentální listovou dekoraci, ostatní jsou hladké, visuté jehlany. Žebra klenbová mají

profily kombinované z pásků a žlábků a sbíhají se do hladkých svorníků. Okno v průčelí a obě sousední jsou ještě původního obložení; prutem byla kdysi rozdělena na dvé, tak že nepoměrná nyní šířka byla v souhlasu

Obr. 76. Křištín. Kostel sv. Matouše.

s výškou; stopy kružby patrny jsou ještě zvenčí. Všecka ostatní okna pozměněna rozšířením a překlenutím jich obloukem segmentovým, taktéž proraženy dvéře na straně severní v lodi. Presbyterium má zvenčí opěráky, ovšem již snížené o 1 metr a bez ústupků. Soklu kolem presbyteře nebylo.

Sanktuarium na straně evangelia jest ovroubeno rámovím s lomenicí, výklenek má lomený oblouk; dvířka jednoduchá, původní. Lomený arcus triumphalis působivě profilován jest dvěma mohutnými výžlabky na šikmých, plochým pasem spojených stranách.

Síň chrámovou tvoří čtverec 8 *m* stranové délky. Měla původně stejnou výšku s klenutím presbyteria, bývala i dříve plochým stropem opatřena; nyní je strop o 1 metr snížen. Veškeré její stěny byly malbami na omítce ozdobeny, z těch však nic viděti není a silná vrstva vápna, která na nich spočívá, barvu bezpochyby na dobro zničila. Zbytky těchto maleb spatřiti lze na půdě kostelní na oné části zdí, kteréž nad snížený nyní strop ještě až ke krovu se zvedají. Přesně uprostřed, nad vrcholem oblouku triumfalního, byl obraz Ukřižovaného s postavami Jana a Marie po obou stranách, v rohu levém lysá hlava opatova (snad sv. Prokop) s berlou; ostatní fragmenty jsou hojné sice, avšak nezřetelné a stlučené, takže nedostačují, aby bylo možno utvořiti si pojem o celkovém uspořádání a stanoviti cyklus nějaký. Malby provedeny jsou po způsobu starých miniatur: kontury tmavou barvou s lokálními tenkými polohami barevnými. V kresbě jeví se bravura a velice ušlechtilé rysy; práci prováděl umělec na dobu tehdejší jistě vynikající, a jest velice želeti ztráty maleb, toho druhu v okresu Klatovském jediných.

Obr. 77. Křištín. Madonna.

Portál. Jediný portálek původní jest uprostřed jižní zdi lodní a zachoval dosud svůj starý tvar, ač je silně poškozen; po obou stranách jsou dosud zbylé patky sloupků a hladké hlavice, formy přivrácených k sobě talířů (čočkovité); dřík však již schází. Patka je válcová se svislými rýhami.

V kostele stojí na kamenné mense jediný (hlavní) oltář s bezcenným obrazem sv. apošt. Matouše. Na tomto oltáři spatřuje se socha Madonny s dítětem, dřevěná, polychromie již pozdější; dobrá práce z počátku 16. stol

Madonna s děckem žehnajícím a držícím v levici zlaté jablko stojí na půlměsíci podoby tváře a drží v pravici lilii (obr. 77.).

Náhrobníky. Na podlaze v presbytáři spatřují se 3 náhrobníky. Dva z nich leží vedle sebe podél osy chrámové před oltářem; z nich levý, menší, jest epitafem dítěte. Oba mají stejný erb (kolo se 6 špicemi ve štítu a v klenotu); oba jsou též nečitelné vyšlapáním a plísní, která je pokrývá. Vyzvednuty z podlahy a vsazeny do zdi, daly by se ještě čísti.

Na větším zní počátek:

Leta panie 1567 .....

Na malém, obráceně zasazeném:

Leta panie 1560 w patek ....

Třetí náhrobník při zdi evangelijní má erb rozdělený svislou čárou ve dvě pole, levé je prohloubeno; nad erbem helmice s 2 bůvolími rohy. Tento náhrobník nápisu vůbec neměl, obruba je úplně hladká. Forma erbu 16. stol. Helmy erbovní dal předešlý farář, poněvadž silně vystupovaly a on při chůzi přes ně klopýtal, sesekati do roviny.

Zvony. Na vížce na střeše visí 2 malé zvonky; na jednom z nich (z konce 18. stol.) obraz sv. Floriána, druhý má relief P. Marie a je nový. Oba jsou bez legendy a jakéhokoli znamení zvonařského.

Kydliny.

Aug. Sedláček, Hrady a zámky IX. 167.

Bývalé sídlo zemanské s tvrzí rodu rytířského, kterýž se odtud psal a v držení jeho byl až do polovice 15. stol. R. 1685 Kydliny trvale spojeny se sousedními Obytcemi.

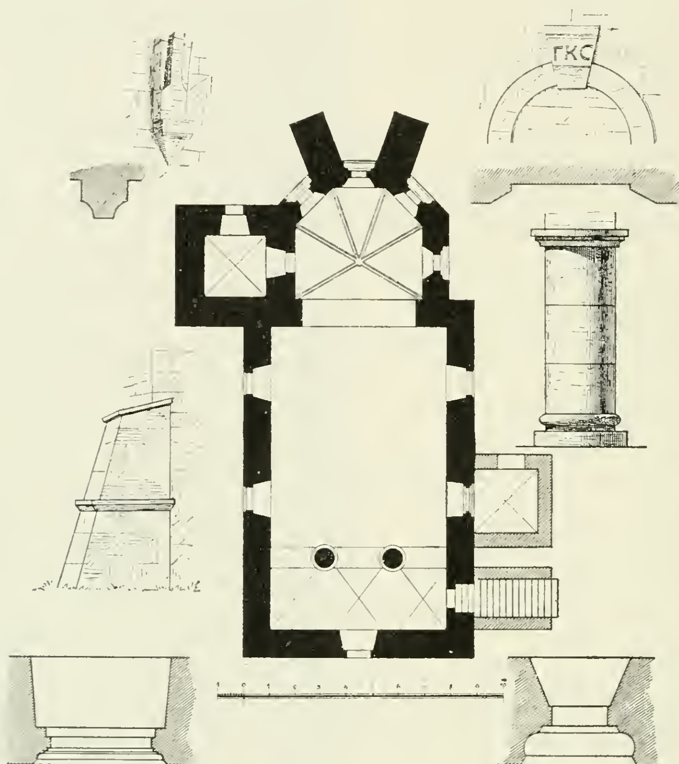
KOSTEL SV. VÁCLAVA (farní) z nejstarších v dekanátu Klatovském, jako farní připomíná se v letech 1352, 1360, 1375 a 1404. Patronát vykonává komthur johanitského řádu v Obytcích.

Jednoduchá stavba gotická, orientovaná, omítnutá. Obdélníková loď, presbyterium se závěrem polygonálním, k němuž na severní straně později přistavěna věž. Západní průčelí vyzděno do štítu, v něm obyčejné dvéře; v podélných stranách po dvou oknech (přestavěných), na straně jižní gotický portálek 0·96 *m* šir., do vrcholu lomeného oblouku 2 *m* vysoký, profil velmi chatrného obložení tvoří vedle šiky žlábek a prut na soklu jen 0·15 *m* vysokém; portálek zakryt jest později přistavěnou kobkou s valeným klenutím. Na protější zdi portálek s polokruhovým obloukem jest zazděn; zvenčí na závěrníku písmena ΓKC, letopočet nad tím 1804 udává snad rok kdy byl zazděn.

Presbyterium s lodí stejně vysoké tvoří pět stran osmiúhelníka; jest prolomeno čtyřmi okny gotickými s lomenými oblouky; ostění jejich na obě strany se rozšiřující má porouchané profilování, kružbu vytlučenou. Poněvadž presbyterium zvedá se na kraji příkrého svahu, sesíleny byly

později oba východní rohy závěrové mohutnými, dole 2 *m* silnými opěráky s kordonovými římsami a šikmými ležinami. Současně as přistavěna k severnímu boku věž, v níž jest sakristie a nad ní oratorium. Okénka nad sebou ve 4 patrách jsou nepravidelně rozestavěna. Střecha osmiboká, jehlancová, vyzdvižena byla v tomto století na místě bývalé cibulovité báně.

Loď, uvnitř 12 *m* dlouhá a 6·9 *m* široká, má plochý strop stejně vysoký s klenutím presbyteria; v západní části kruchta s prsní zdí barokovou spočívá na dvou hrubých, okrouhlých sloupech 0·69 *m* tlustých a 1·54 *m*

78. Kydliny. Půdorys kostela sv. Václava.

vys., jež podpírají křížové klenutí o třech polích bez pasů a bez žeber; patu sloupu tvoří kruhová deska a nad ní silný torus, hlavici, nízká kruhová deska ve spod do čtvrtkruhu vykroužená. Jest dosti pravdě podobno, že tato část jest zbytkem stavby románské, byť i pilíře svou neobvyklou formou byly v rozporu s tradicionelními tvary té doby u nás obvyklými. Na kruchtu vystupuje se venkovskými schody.

Oblouk triumfální lomený má hladké, na rozích skrojené boky. Žebra klenutí paprskového, po stranách vykroužená, vystupují z plochých geometrických konsolů; svorník jest hladký. Sanktuaria zde není.

Tři oltáře, z nichž vedlejší sv. Martina a sv. Jana Nep. jsou bezcenné, též i obrazy a sochy na nich se nalezající.

Náhrobních kamenů býval zde značný počet; osmi užito bylo k dlažbě sakristie a kobky, a jsou všecky vyšlapány a nečitelny, dle tvaru písma z rozhraní 16. a 17. stol., některé z 18. stol. Na jednom z nich spatřují se stopy erbovnice s trojlistem ve štítu, nad ním hledí s korunou a v klenotu přední polovice v levo vzepjatého koně. Jiný s písmem renaissančním na šíř a dvěma sdruženými znaky nahoře (nezřetelnými), na němž čitelna jména OTTO DE OTTENFELS....... NATA DE WIDERSPERG ....

Křtitelnice cínová, dvanáctiboký hladký korpus hruškovitého tvaru, na třech štíhlých nožkách s lvími hlavičkami dole; nádoba a víko dekorovány původně dvanácti hlavičkami andílků a lvů, z nichž některé ulámány; na víku vztyčen dvojatý krucifix na společném břevně. Práce neznámého konváře ze 17. stol. bez značky.

Zvony:

1. průměr 1·04 *m.* Kolem koruny dvojřádkový nápis v majuskulích: O SANCTE § WENCESLAE § ORA PRONOBIS § DEVM § MARCVS § LVCAS § IOHANNES § MATHEVS § | MATER § GRACIE § METEV (sic) § MISERICORDIE § FECIT § EGIDIVS § W PLZNI § 1532 § (obraz draka)

H F E

Pod legendou táhne se charakteristický obloučkový vlys tohoto mistra. Na boku severním je relief sv. Václava. Relief na straně protější jest odpilován; obrys jest patrný.

2. Průměr 0·64 *m.* Okolo koruny nápis jednořádkový v renaissančních majuskulích:

IACOB WILHELM SEITZ HAT MICH GEGOSSEN IN PILSEN ANNO 1788

3. Průměr 0·43 *m*, legenda kolem čepce v got. minuskulích:

✠ in nomine † domy † Gezukrysty † amm † veny † sancte † spiritus † reple § tuorum § korda.

Zvon tento, soudě dle obruby a formy, bezpochyby současně s velkým zvonem ulil týž mistr Jiljí z Plzně.

Lampa na věčný oheň, cínová, menšího objemu, pěkná baroková práce z počátku 18. stol.

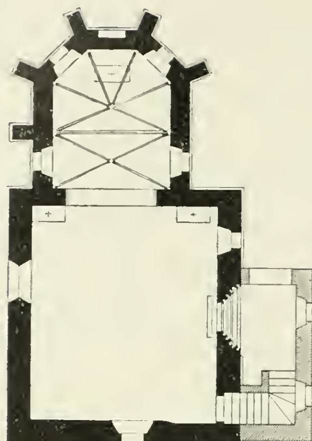
TVRZ stávala východně od kostela na mírně se sklánějícím návrší při rybníku. Nyní na jejím místě rozkládá se poplužní dvůr Obyteckého velkostatku.

Luby.

Sedláček, Hrady a zámky. IX. 162.

V museu Klatovském uložen štíhlý bronzový palstav z lesa lubského.

KOSTEL SV. MIKULÁŠE (filiální) ve 14. stol. (1352) farní, jednoduchá gotická budova z lámané žuly a prahorní břidlice, omítnutá a orientovaná, původně hrazená příkopem a valem (zbytky na jižní a východní

Obr. 79. Luby. Fil. Kostel sv. Mikuláše.

straně). Kolem celého kostela žulový trnož, profilovaný žlábkem mezi šikami.

Kostel jest bez věže, nad kněžištěm sanktusník s cibulovitou báňkou.

Kněžiště jest opřeno pěti kvádrovými opěráky bez ústupků. Veškerá okna (pět v kněžišti, tři v lodi) byla rozšířením změněna. Jediný kostelní portál na jižní straně lodi (viz obr. 80.), 3 *m* vysoký, poškozený, má ostění velmi bohatě profilované, čtyřmi pruty různých tvarů mezi pěti výžlabky; pozoruhodná jest variace podvalků na obou stranách.

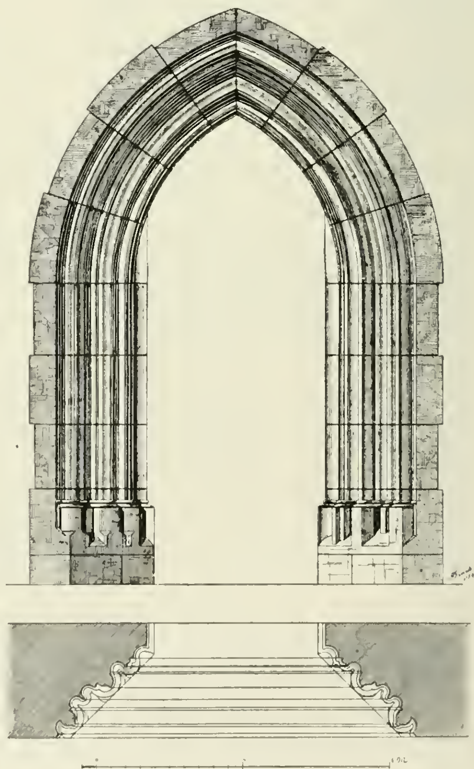
V obloukovém poli byl původně tympanon anebo kružba, což vzalo za své, neznámo kdy. Dle článkování i dle solidní kamenické práce jest tento portál stejného původu s portálem kostela v Poleni.

Síň kostelní, silně posunutá na pravo, jest čtvercová; délka stran 8·50 *m*, strop plochý; dřevěná kruchta přístupna z přistavěné na jižní straně kobky.

Kněžiště o 50 *cm* nižší než loď, skládá se z jednoho travé křížem sklenutého a pravidelného závěru z pěti stran osmiúhelníka s klenbou paprskovou. Vítězný oblouk rozpjatý na 3·53 *m* jest hladký bez soklu, lomený jeho oblouk opírá se o jednoduchý říms. Žebra tvaru [profil] sbíhají se ve dvou hladkých svornících, opírajíce se o jehlancové poloosmiboké konsoly. Malé sanktuarium, tvaru pětiúhelníka, má původní, jednoduchou mřížku.

Tři oltáře ceny prostřední mají kamenné mensy; obrazy na nich: sv. Mikuláš, zajímavý pohledem na město Klatovy z konce 16. stol.; stětí sv. Barbory ze 17. stol., ne bez ceny; 14ti pomocníků z 17. stol. na dřevě, slabý.

Dvě sošky dřevěné: Madonna a sv. Jan Evang. (?) 75 *cm*

Obr. 80. Luby. Portál.

vysoké, bezpochyby zbytky sousoší neb oltáře, patří k lepším pracím toho druhu u nás z konce 15. století, polychromie jest novější a bezcenná (obr. 81.).

Obr. 81. Luby. Sošky na bočním oltáři.

Zvony: *1.* Výška 40 *cm.* Nápis kolem koruny v jedné řádce tvoří řadu různých písmen 1·5 *cm* vysokých, po výtce rázu majuskulí 14. věku, kteréž však smyslu nedávají.

2. 30 *cm* vysoký, hlasu neobyčejně elegického. Nápis:

MARTIN GYNDRA RODICZ KLATOWSKY 1609.

TVRZ, starožitné sídlo rodiny vladycké Loubských z Lub, vládnoucí statkem do r. 1544, kdy nabyla jeho obec města Klatov, při níž Luby pak již trvale zůstaly.

Tvrz, založená při potoku Drnovém, obehnána byla valy z potoku napájenými (stopy na straně severní) a byla rozměrů nevelikých. Hlavní budova v podstatě dosud zachovaná, jednopatrová, tvoří obdélník, s nímž v nároží souvisí na jižní straně věžovité stavení, jehož vysoký štít teprvé před několika roky byl snížen.

Hlavní vchod v tomto stavení sklenutý lomeným obloukem, v jehož tesaném pažení spatřují se otvory pro řetěz zvedacího mostu vedl do nádvoří; v protějším jeho štítu ve výši prvého patra zachovalo se gotické okno.

Na kamenu, nyní za patník při stavení č. p. 16. sloužící, letopočet 1.6.5.5.

Lučice.

R. 1882 a 1898 nalezeny v mohylách na panském poli »v lotrově« železné a bronzové předměty (části koňské postroje, hrot kopí, puklice a j.) doby laténeské. Šumavan XV. 403 Památky arch. XII. 188.

Malechov.

Na Hůrce Malechovské zbytky předhistorického hradiště se spečenými valy. (Annalen des k. k. naturhist. Hofmuseums III. Notiz. 92); Museum m. Klatov.

Měcholupy.

Sedláček Aug., Hrady a zámky, VII. 167. — Sommer Joh. Gottfr., l. e. VII. 264. — Trajer Joh., l. c. 207.

TVRZ, starodávné sídlo vladycké, kteréž jmenuje se v listinách již r. 1245 a na němž vystřídalo se mnoho rodů v Klatovsku usedlých; poslední z majitelů, František hrabě Morzin, prodal r. 1696 statek i s tvrzí Ferdinandu Ludvíkovi Libštejnskému z Kolovrat, nejvyššímu mistru převorství ryt. řádu Maltánského, jehož kommendou dosud ostává. Založena mezi rybníky v údolí zavodněném, byla kdysi vodními příkopy zpevněna (zbytky dosud patrny); až podnes v podstatě udržely se: tak zvaná stará tvrz, původně i dnes ještě vjezd do dvora, jednopatrové stavení s polokruhovým průjezdem; dále ve dvoře starý zámek, stavení jednopatrové, tvořící ramena pravého úhlu s rohem zaokrouhleným, přestavěný v 17. stol. (v přízemí renaissanční arkády) měl vchod kdysi zvoditý; nový zámek, prostá budova přízemní v zahradě, vystavěná r. 1800 hrabětem Leopoldem Strassoldem (uvnitř nic cenného a pozoruhodného).

KAPLE SV. APOLENY, jednoduchá stavba barokova z r. 1726, vystavěná hrabětem z Königseggu, velkopřevorem řádu Johanitského.

Loď obdélníková s polokruhovou užší apsidou, stejně vysokou, pod taškovým krytem, nad nímž cibulovitá věžička. V průčelí jednoduchý štít s oknem a hlavním vchodem s kamennými futry, nad ním římsový štít s kamenným erbem velkopřevora a nápisem:

REVERENDISSIMVS ET EX|CELLENTISSIMVS DOMINVS DOM|INVS SOC: ROM: COMES TE KENIGSEGG | S: IOAN: DE: IERVSALEM EQVEST ORD. GRAND | BRIORI IN HVNGARIA COMENDATOR IN MEID|ELBERG STRIGAV ET MICHALOVP SNE: CES | REGIAE QVEMETTIS CAMERATVS (sic) A. 1726.

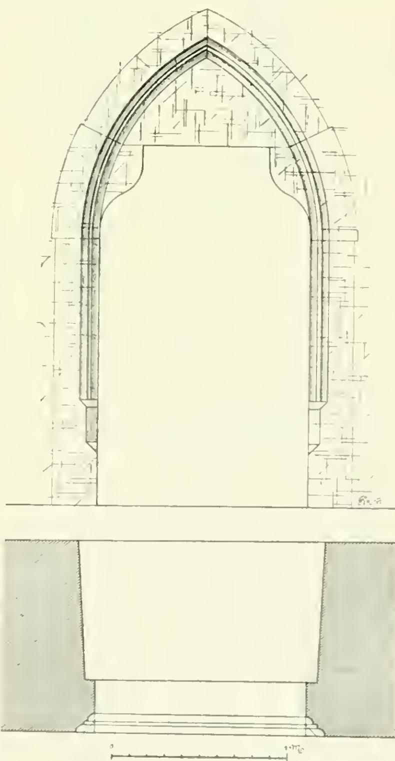
Z venčí zdivo, členěné pilastry a hladkým vlysem, prolomeno na každé straně třemi okny segmentovými.

Loď má zrcadlový strop a stěny její ověšeny dřevěnými deskami, na nichž malovány erby s tituly jmen velkopřevorů řádových od doby založení kaple až do přítomnosti.

V apsidě hlavní olář s kamennou mensou a rokokovým tabernakulem, nad tím velký olejový obraz sv. Apoleny, vše z 18. stol. V levo slušný obraz sv Rosalie v pěkném barokovém rámci.

Dva oltáře, sv. kříže a Rodiny Páně jsou stejnodobé se založením kaple.

Kasule ze zlatého brokátu (17. století); na novějším dorsálním kříži z červeného sametu, dole vyšitý erb Kolovratů, znamenaný: W. I. G. F., V: O: C:

Obr. 82. Mlázov. Portál kostelní.

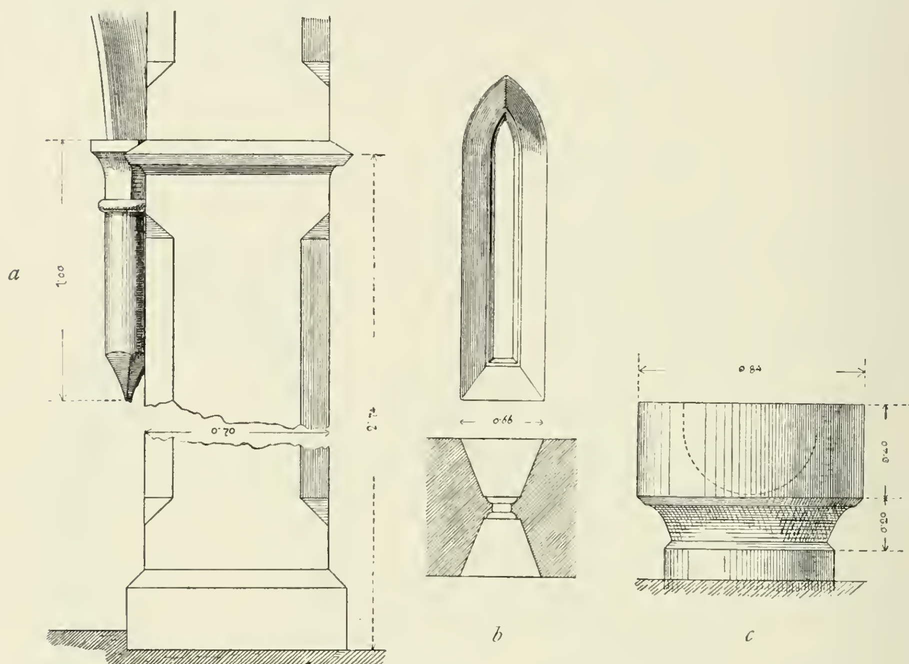
Mlázov.

Sedláček Aug. Hrady a zámky. VII. 259. — Sommer J. G. l. c. VII. 67 — Trajer J., l. c. — Matriky od r. 1794. — Pamětní kniha od r. 1849.

KOSTEL SV. JANA KŘT., jednoduchá, orientovaná stavba z doby ranní gotiky. Společná šindelová střecha s cibulovitou zvoničkou nad západní kruchtou; vchod na severní straně lodi má zevně lomený oblouk s mělkým profilováním, a vodorovné nadpraží vnitřního otvoru opřeno v rozích krakorci (obr. 82.). Presbyterium stejně s lodí vysoké, má závěr z pěti stran

osmiúhelníka sestrojený a prolomeno jest čtyřmi okny, z nichž ono za hlavním oltářem s otvorem 15 *cm* širokým jediné zachovalo svou původní podobu, ostatní byla rozšířena a segmenty překlenuta.

Uvnitř loď pouze 8·30 *m* dlouhá a 7·62 *m* široká, strop její plochý; oblouk triumfální lomený, na hranách šikou skrojený má nízký, hladký trnož a přepažen jest v patě obloukové římsou se šikou a podbrádkou; týž otvírá se do presbytáře tvořícího chorový závěr s paprskovou klenbou, žebra profilu ⋁ sbíhají se do hladkého svorníku a opírají se o hladké hranaté hlavice oblých přípor ve výši 2·70 nad dlažbou kostelní. Přípory

Obr. 83. Mlázov, kostel. *a* bok oblouku triumfálního, *b* okénko v závěru chórovém, *c* žulová křtitelnice.

neběží až ku dlažbě, nýbrž končí hrotem v polovině výšky stěny (obr. 83.). Vedlejší sakristie, k níž vede gotický portálek s lomeným obloukem na straně evangelia, měla původně též křížovou klenbu žebrovou, jak zbytky patek dosvědčují, tato byla však vybourána, když zřizována byla nad sakristií oratoř.

Náhrobníky spatřují se tři; z nich žulová deska 1·20 *m* dl. a 0·70 *m* šir. z polovice 16. stol. má ve spodní polovici štít s kalichem; pětiřádkový nápis a opis hrubými gotickými minuskulemi jest však tak setřen, že nelze jej již čísti. Jiný náhrobník s renaissanční kartuší, z červeného mramoru, je též vyšlapán. Deska žulová s erbem a chronogrammem:

TENTO HROB SPVSOBEN | GEST NAKLADEM VRO|ZENE PANÍ BARBORI Z BER|KV ROZENE BERNKLOVA | Z SCENREITV | A · M · D · C · (1628)

Tři oltáře s barokovými, zděnými tumbami jsou bezceny, na levém postranním kopie (?) Kadlíkova sv. Vojtěcha, vracejícího se do Čech, na pravém sv. Václav navštěvující chudé, kopie dle Führicha, oba obrazy opatřil bezpochyby conte Veith, někdejší majitel Mlázova.

Madonna s dítětem, 0·70 *m* vysoké torso dřevěné sochy ze 16. stol., polychromie šatu původní, pleť přebarvena.

Křtitelnice žulová, 0·80 *m* vys., průměru 0·88 *m* tvaru okrouhlého válce, při spodu kuželovitě ubraná, povrchu hladkého, z doby založení kostela.

Tři menší zvony jsou vesměs ulity r. 1801 J. Pernerem v Budějovicích.

ZÁMEK, prostá budova, r. 1721 na místě staré tvrze postavená. Nad branou v kameni znak Berenklauský a zlomek nápisu: 1721 Erbauet J. W. Berenklau v. Schönreith . . . .

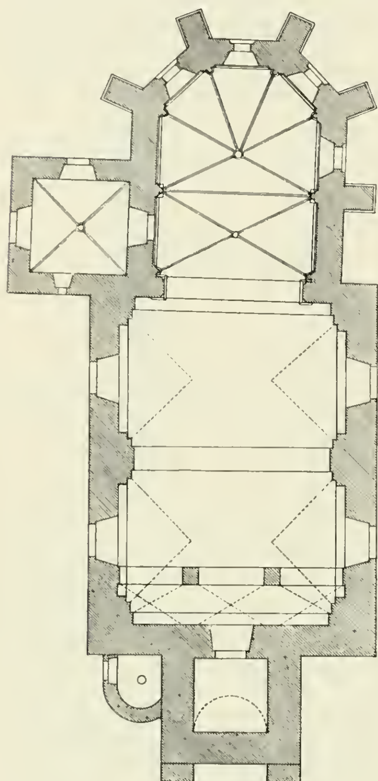
Mysliv. (Myslivo.)

Sommer Joh. Gottfr., l. c. VII. 22. — Matriky zemřelých počínají r. 1676, roku 1685 nová kniha založena farářem Jar. Jos. Passerem. — Liber memorabil. vedena od r. 1782. — Joh. Trajer: l. c. 233.

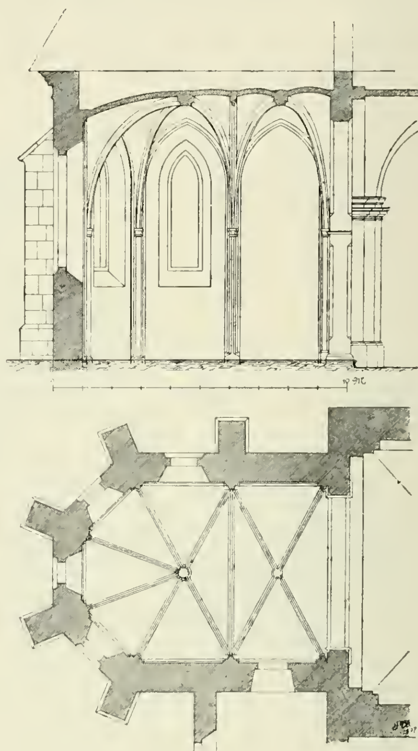
KOSTEL NANEBEVZETÍ P. MARIE (farní) jako farní pod patronátem kláštera Nepomuckého připomíná se v polovici 14. stol., orientovaná stavba z přitesaných kvádříků, omítnutá, pod taškovým krytem; presbyterium a sakristie mají ráz gotiky 14. stol., loď původně plochým stropem krytá, nově byla klenuta buď r. 1687 (dle Sommera) aneb r. 1730 za faráře Jana Nováka (dle pamětní knihy). V západním průčelí věž s cibulovitou bání až po třetí patro z kvádříků žulových, nad tím z lámaného kamene; loď na každé straně prolomena jest dvěma širokými, segmentem překlenutými okny, vchod do ní na straně severní je prostý, čtverhranný. Presbyterium s polygnálním závěrem opřeno jest pěti opěráky kvádrovými na širokém soklu, ale bez ústupků, okna zde jsou původní s lomenými oblouky, avšak zbavená kružby; též římsa kolem celé stavby zmodernisována.

Uvnitř pod věží kobka s valeným klenutím, odtud otvírají se prosté dvéře do lodě obdélníkové, 12·62 *m* dlouhé a 8·90 *m* široké, jejíž valená klenba dělena jest příčním pasem, vybíhajícím z členitého pilastru na dvě, lunetami prostoupená pole. Tři oblouky, podepřené dvěma čtverhrannými pilíři, nesou západní emporu, otvírající se kdysi do věže polokruhem, nyní zazděným, v plné její šíři. Oblouk triumfální, lomený, má jednoduchý sokl, skrojené hrany a v patě klenbové přepásán jest prostou římsou. Presbyterium, odchylující se z hlavní osy znatelně na pravo, 8·40 *m* dlouhé a 6·24 *m* široké, dělí se na obdélníkové travée křížem sklenuté, a chorový závěr pěti stranami osmiúhelníku vytvořený a paprskovitě sklenutý. Žebra profilu ⩗ vybíhají v koutech z válcových přípor s hlavicemi prostého kuželovitého

tvaru (na dvou jsou lidské tváře), dole oblounem přepásanými, podloženy pak jsou lesenou na hranách vykrouženou, která v podobě pásu táhne se kolem celého presbyteria; patky přípor skoro cele jsou dlažbou zakryty. Přípory pásu příčního i příslušné jich hlavice jsou hranaté, jich destičky abakové zdobí façetované hvězdy. Svorník chorového závěru jest větší a terč jeho na hraně vykrajovaný. Na straně severní vedou modernisované

Obr. 84. Mysliv. Půdorys kostela.

Obr. 85. Mysliv. Půdorys a podélný řez choru.

dvéře do čtvercové sakristie, sklenuté křížem žebry profilu výše uvedeného a svorníkem, v němž spatřuje se plastická šestihrotá hvězda; žebra vybíhají z plátových patek ve výši 1·30 *m* nad podlahou; okno na straně východní je vylomení pozdějšího, okno na straně západní je malé, kruhové.

Oltáře tři, vesměs z 18. stol., barokové, jsou bezcenné, i sochy a obrazy na nich.

Dva svícny mosazné, soustruhované, ze 17. stol.; jiné dva cínové, s hladkými trojhrannými nohami, jsou znamenány: W. A. S. 1651, S. S. P. 1651.

Náhrobní kámen s kruhy a s erbem vyšlapaným kryje vstup do hrobky před hlavním oltářem, v níž pochováni v 18. stol. ryt. Popovský, druhdy pán na Lovčicích, a farář Samson.

V presbyteriu na zdi visí obraz sv. Apoleny, přemalováním úplně zkažený, v širokém, pěkně řezaném rámci barokovém.

Zvony: *1.* Průměr 0·82 *m*, výška 0·72 *m*. Nápis pod korunou jednořádkový gotickými minuskulemi:

anno : domini : millesim : o quingentesimo : quinto : hec : campana est : confusa : perm :

Pod tím s u m a g i t r.

Na západním boku relief sv. Barbory použitím formy z poč. 15. stol. Ucha mají obruby provazcové a uprostřed řadu srdíček.

2. Průměr 0·82 *m*, výška 0·62 *m*. Opis jednořádkový majuskulemi: ∘ OPVS ∘ ADALBERTI ∘ ARNOLT ∘ GOS ∘ MICH ∘ MDCXXXVI ∘ Pod tím věnec z akanthů svislých, střídavě s ovocnými kyticemi, na plášti velká plaquetta Pietas a na protější straně relief Madonny s děťátkem.

3. Průměr 0·55 *m*, výška 0·45 *m*. Opis kolem koruny majuskulemi HODIE SI VOCEM EIVS AVDIERITIS NOLITE OBDVRARE CORDA VESTRA 1751 pod tím festony; na obrubě dole ☛ FRANCISCVS ANTONIVS FRANCK ME FVDIT PRAGAE. Na plášti obrázky sv. Jiří (pěkný) a Panny Marie (menší).

4. Průměr 0·37 *m*, výška 0·30 *m*. Nahoře opis majuskulemi: A FVLGVRE ET TEMPESTATE LIBERA NOS DOMINE | IESV CRISTE FVSA ANNO DOMINI 1724. Na jedné straně pláště špatně vylitý relief sv. Víta, na druhé jemně ciselovaný sv. Václav; v medalionu zvonařské znamení a opis: IOANNES PRICOVEY.

Obr. 86. Nalžovy. Kalich v zámecké kapli.

Nalžovy. (Nalžov.)

Schaller Jar. Topogr d. Königr. Böhmen. III. 223. — Sommer J. G. Das Königr. Böhmen. VII. 36 a násl. — Sedláček Aug., Hrady, zámky. IX. 262.

Tvrz stála zde již r. 1380 a náležela tehda Janu z Paběnic. V 15. stol. počal držitel statku, Svojše z Vilhartic, zde na stříbro dolovati (viz Stříbrné Hory). Od r. 1591 až do r. 1718 seděli tu Švihovští, z nichž nepochybně Bedřich před r. 1630 nynější zámek zbudoval. Nyní náleží panství Jindřichu hraběti Taaffe.

ZÁMEK, zbudovaný na počátku 17. stol., jest velká čtyřhranná budova, v jejíž čtyrech rozích založeny jsou věžovité polygonální arkýře

na způsob bašt. Budova uzavírá čtyřhranný dvůr. Ve středu trojpatrového průčelí zvedá se nad prostou attikou mocná čtyřhranná věž s nízkou střechou. Jinak jest budova po stránce architektonické nezajímavá.

V síních zámeckých jsou některé pěkné obrazy (Giov. Paolo Pannini, Giandomenico Cerrini, Ridinger a j.), delftské majoliky, míšeňský a vídeňský porculán, četné rytiny, zvláště anglické z 18. a 19. stol. a j.

V zámecké kapli sv. Václava je na hlavním oltáři veliký, pěkně řezaný krucifix, na stěně pravé dobrý obraz Tobiáše (navrácení zraku) na plátně, ze 17. stol.

Kalich barokní, stříbrný; plášť kupy prolamovaný a tepaný, také nodus a noha tepaná. Augsburská práce (obr. 85.).

Němčice.

Schaller Jarosl., l. c., XII. 157. — Sommer l. c., VII. 21. — Trajer Joh., l. c., 235. — Sedláček Aug., Hrady a zámky IX. 237. — Matriky (česky psané) od r. 1639. — Liber memorabil. založen r. 1755 má zápisy (opisy listin), datované od r. 1632.

KOSTEL NANEBEVZETÍ P. MARIE (farní) připomíná se jako farní roku 1352; roku 1834 byl sbořen, načež od základu nově vystavěn a 1837 posvěcen. Stavba orientovaná dosti značných rozměrů, bez určitého slohového výrazu a zcela v duchu své doby provedena, jinak dobrých poměrů, účinně působících zejména uvnitř. V průčelí věž s hlavním vchodem a kobkou a se schodištěm po stranách. Loď obdélníková, na stranách podélných prolomená třemi polokruhovými okny, chor stejně s lodí vysoký, ale užší, má podobu polokruhové apsidy. Vnitřek lodi 20 *m* dlouhé a 11·45 *m* široké jest o třech klenbových polích, na stěnách pilastry bez hlavic, kolem běží kladí a římsa, obepínající i elliptický oblouk triumfální a polokruhový závěr chorový; klenutí v lodi jsou plackovitá, v závěru concha.

Vnitřní zařízení pochází částečně z bývalého kostela; čtyři oltáře stavbou nezajímavé, na novém postranním oltáři v pravo v lodi starší velmi dobrý rámec rokokový, za ním ve výklenku (nově) polychromovaná Pieta v život. velikosti, barokcvá řezba živého pojetí, dobrých poměrů a zručné techniky, zde též dvě dřevěné nově polychromované sochy sv. Petra a Pavla 2·20 *m* vysoké k ostatnímu v nepoměru, jsou slabé práce z konce 16. stol. (pocházejí z Plzně).

Náhrobník rytíře Jana star. Čejky, mramorová deska 2·0 *m* vys., 1·09 *m* široká (zakrytá zúplna božím hrobem), na něm postava rytíře ve zbroji, dole při levé straně erb, vše pečlivě pracováno. Opis na spodním okraji trojnásobný, počíná dole v levém rohu (švabachem):

Letha Panie 1606 w Sobothu po Dnu Waletum Urozeny a Statečny Rytiřz Pan Jan | Starssy Cžeyka z Olbramowicz na Němčzi | cych a

Dlauhewſy sauce w Letach 65. w prawe wirze Katholicke ziwot swuy gt dokonal a tedy podle | P^a^ Praděda, p^a^ Děda a pana Otce swe^o^tielo geho | ležicze w panu Krystu odpociwa, Pan Bu | racž Duſſy geho milostiw bytij.

Mramorová, obdélníková deska, na šíř 1·17 *m* dlouhá, 0·70 *m* vysoká s erby rodů Čejků z Olbramovic a Černínů z Chuděnic, mezi nimi Ukřižovaný; nad levým nápis: Jan Adam Czegka z Olbra | mowic na Nemčzirych a Mie | holupech G. M. C. Radda; nad druhým erbem: Apolena Czegkowa rozena | z Chudienicz na Niemczi | czich a Micholupech.

Obr. 87. Němčice. Náhrobník Jana Čejky st.

Kalich stříbrný, prolamovaný a tepaný plášť i s kupou je z r. 1700, noha je z počátku tohoto století.

Pacifikal má šestilaločnou nohu s nodem z doby pozdní gotiky, hořejší kříž je nový.

Zvony: *1.* Výš. 0·92 *m*, průměr 1·14 *m*, prasklý a vyražený v bohatém ornamentálním vlysu kolem koruny, opis latinskými majuskulemi:

SWATA TROGICE GEDEN BOZE SMILVG SE NAD NAMI · LETTA PNIE (andělíček) 1695.

Na severní straně pláště v medalionu skupina Ukřižovaného s Marií a Janem, opis kolem medalionu:

A FVLGVRE ET TEMPESTATE LIBERA NOS DOMINE GESV CHRISTE.

S druhé strany obdélníková tabulka vavřínovým věncem lemovaná, v ní nápis devítiřádkový:

TENTO ZVON GEST PRZELIT ZA CZ ASV STIASNEHO PANOVANY G: W: HRAB · EX | CELLENCY PANA PANA GIRZIHO | ADAMA HRABIETE Z MARTINIC | TIT TE · · · TISI (erb) HO OBVZLAS | TNIHO LEGA · · G : M : C : K ST | OLICY APOSTO (erb) LSKÉ KE CZTI | A CHVALE TROGICY STEY A | BLAHOSLAVENE RODICZE BOZY NA NEBE VZETY

NAKLADEM OSAD A ZADVSY NEMCZICKEHO ODE | MIE IANA PRICQVEY ZVONARZE KLATTOVSKEHO (medalion zvonařův).

Na straně západní malý obraz Nanebevzetí P. Marie, na straně východní obraz sv. Trojice.

2. Výška 0·65 *m*, průměr 0·78 *m*, kolem koruny opis ve dvou řádkách majuskulemi renaissančními:

TENTO § ZWON § DAL § SLITI § VROZENI § PAN § PETR § CZIEKA § Z WOLBRAMOWICZ § A § NA NIEMCZICZICH § KE CZTI § | A CHWALE § PANV § BOHV § A PANIE · MARIGI § NANEBE § WZETI § SLIT § W PLZNI § V MIKVLASSE § KONWARZE § L § 1 § 5 § 4 § 9 §

Pod tím renaissanční bordura s hlavami andělíčků a akanthovými kotouči, dole jednoduchá listová lišta gotická.

3. Výška 0·52 *m*, průměr 0·67 *m* (prasklý), nejvýš čtyři barokové kartuše, na plášti v barokové kartuši nápis:

IOHANN CHRISTIAN | SCHVNKE | ALTSTÆDER BVRGER RODH | STVCK VND KLOGHENGYSER | MEISTER | ANNO 1762.

Na západní straně relief: barokový oltář, při něm kněz v ornátě, obrácený k oltáři, v pravo ministrant.

4. Výška 0·22 *m*, průměr 0·25 *m*, má opis minuskulemi gotickými: lela + bozihn ⊕ m° ⩧ ⊕ ccccc ⩧ xxi ⊕ ⩧ (patrně z dílny Jana Konváře).*)

Kasule na červené půdě barevným hedbávím vyšitá ze 17. stol., zajímavá ale přešitá.

HŘBITOVNÍ KAPLE SV. JANA KŘT., prostá stavba z r. 1610. v podobě pravidelného osmiúhelníka se stranami 4·20 *m* dlouhými; na každé straně vyjma jižní, v níž jednoduchý renaissanční portál s dvěma oblými sloupy, prolomeno okno s tupě lomeným obloukem ve vrcholu; šindelová, jehlancová střecha končí obyčejnou zvonicí (zvonek s nápisem, současný as se stavbou, je nepřístupný). Uvnitř polygonální klenutí kopulovité, nahoře tambourem opatřené. Červené dlaždice z jemného jílu a výborně pálené, čtvercové a šestistranné tvoří prostý motiv a jsou zajímavy tím, že na mnohých spatřují se otisky starých kadlubů: pásky s gotickými minuskulemi, jinde opět hvězdičky, postavy dámy a rytíře.

Oltář jest dřevěná jednoduchá architektura, již baroková, ale z doby založení kaple s reliefem ve dřevě řezaným: Křest Kristův v Jordáně (velmi pěkné koncepce a slušné techniky, zdá se býti kopií originálu vlašského); zděná mensa kryta je mramorovou deskou (sliveneckou), na níž jsou plastické erby: v levo Čejkovský, v pravo Černínský.

Pamětní deska cínová, na ní vyryt následující nápis:

ANNO 1610 : PONTIFICATVS D : N : PAVLI | QVINTI : TEMPORE ARCHIEP : D : IOANNIS LOHE | LII GENEROSA DNA · APOLONIA CZEYKOWA : A CHV | DIENICZ HANC ÆCCLESIOLAM IN HONOREM DEI |

*) Zvony 1., 3., 4. přelity r. 1899 firmou L. Schifauerovou v Klatovech (nový nápis na zvonu 1 omylem jmenuje zvonaře Mart. Jindru na místě Pricqueye).

OMNIPOTENTIS : B : V : M : ET St IOHANNIS BAPTISTÆ | OMNIVM SANCTORVM ERREXIT ET | ORNAVIT :

Pod tím erby Čejků a Černínů.

TVRZ, sídlo vladyckého rodu domácího až do poč. 16. stol., odtud rytířů Čejků z Olbramovic, od r. 1668 s panstvím Plánickým spojeno.

Hradiště tvoří obdélník dosud na všech stranách příkopy a zdí obehnaný. Z tvrze zbyla věžovitá budova čtvercová, někdy brána, jejíž strany mají 6 *m* délky, gotický vchod v jejím čele sklenut jest lomeným obloukem z tesaných kvádrů. V prvém patře, kam vedou dřevěné točité schody, je klenutá síň s malými čtverhrannými okny, při nichž ve zdi, 1·40 *m* silné, jsou sedátka.

Základní zdi některých budov jsou ještě patrny.

Nicov.

Trajer Joh., l. c., 237.

KOSTEL NAROZENÍ P. MARIE (farní) a spolu poutnický centrální baroková stavba s chorem k jihu obráceným, (obr. 88.) provedená Kilianem Ignácem Dinzenhoferem na počátku 18. stol. (— 1720).

Stávala zde ode dávna malá kaple (zmínka o ní již ve 14. stol.); hrabě Adolf Bernard z Martinic, pán na Smečně a majitel zdejšího statku (Plánického) položil základ k nynějšímu kostelu, jehož stavbu nutno bylo založiti na jehlách.

Stavba zachovala původní podobu, toliko krovy věží, shozené vichrem r. 1870, nahraženy slohově nepřiměřenými jehlany. Střed půdorysu (viz obr. 89.) tvoří čtvercová loď, ve světlosti 12 *m* široká, jejíž rohy otupeny jsou diagonálními stranami mohutných pilířů; k stranám tohoto lodního čtverce přiléhá na jih presbyterium v podobě příčního obdélníku s polokruhovým chorovým závěrem, k oběma bokům pak přiléhají polokruhové kaple, k straně severní obdélníková předsíň s emporou nad ní; v koutech těchto výstupů založena jsou točitá schodiště, jimiž vystupuje se na oratoria a emporu, k nim pojí se při stranách chorových sakristie a síň depositní s oratořemi nad nimi a vchodní kobky po obou stranách předsíně, nad nimiž zvedají se v čele stavby věže.

Celé stavbě za podezdívku slouží hladký, tři metry vysoký sokl, dole trnožem, nahoře římsou opatřený, z něhož vystupují pilíře a leseny bez přerušení až k hornímu architravu a hlavní římse mocně vysedlé. Nad střední částí chrámu zvedá se z okrouhlé pultové střechy osmihranný tambur prolomený tolikéž oválovými okny, na něm sedí osmiboká lucerna s nízkou barokovou bání; chor a předsíň pokryty jsou napříč postavenými sedlovými střechami prejzovými.

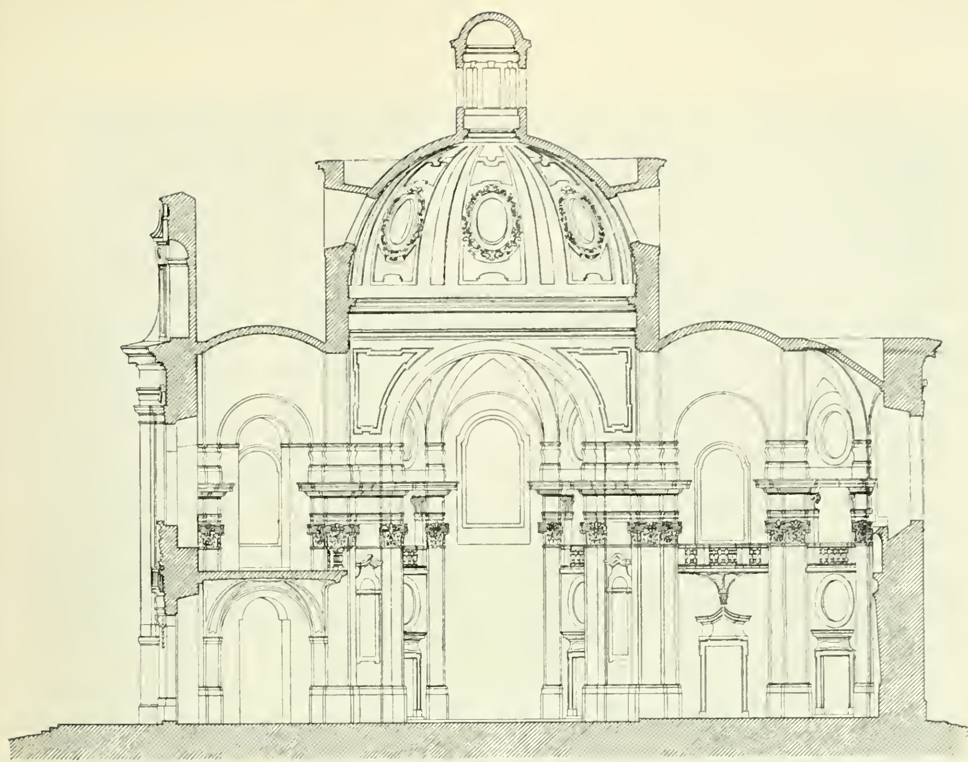
Průčelí chrámu jest trojdílné s třemi vchody, jichž obložení je z tesané žuly. Střední část v podobě vydutého risalitu s šikmými boky

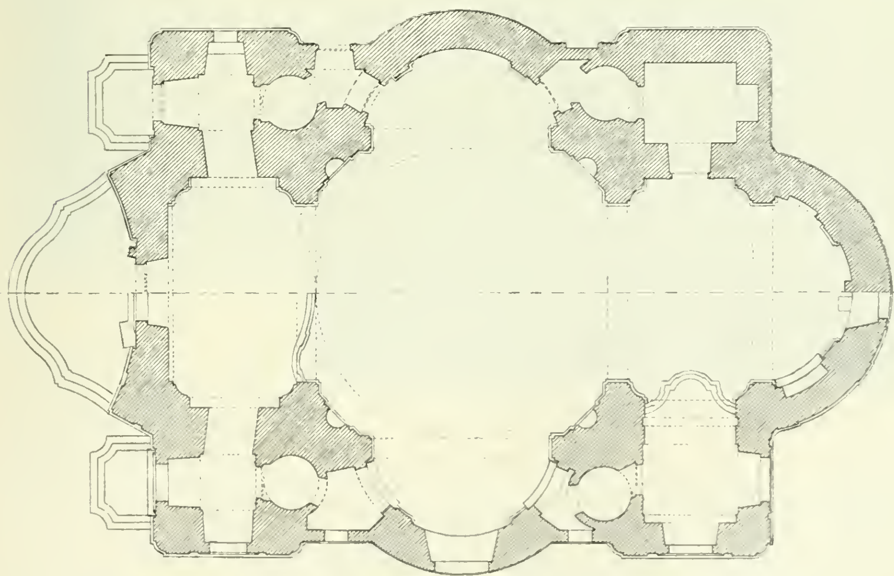
Obr. 88. Nicov. Poutnický kostel P. Marie.

odpovídá šířkou lodi chrámové, oba boky přímé drží čáru s bočními kaplemi a přístavbami chorovými; uprostřed risalitu hlavní portál (obr. 90.) obstupují pilastry, nesoucí nadpražní vlys a segmentový tympanon s oblamovanou římsou, nad vrcholem zasazen jest velký erb Martinický a Ditrichštejnský s odznaky řádu zlatého rouna, ve vlysu deska s nápisem (lat. versálkami): A. D. 1720.

ILLVST · ET EXCELL · DD · ADOLPHVS BERNARDVS | S · R · IMP · COM · A MARTINITZ · GVBERNATOR DOMVS | SMECZNÆ · DOM · IN SMECZNA &C · S · C · M · AGIVALIS | INTIM : CONSIL · CAM · AVREI VELL · EQVES ET REGNANT | IMP · SVP · AVLÆ PRÆFECTVS · CVM SVA EXCELL | CONIVGE MARIA ELISABET NATA COMITISSA | DE GORGER HANC ECCLESIAM FIERI FECIT ·

Obr. 89. Nicov. Řez a půdorys kostela.

Nad portálem otvírá se velké, polokruhem sklenuté okno s barokovou obrubou a římsou; hlavní římsa vedena jest i průčelím, nad ní vystupuje zděný štít s tabernakulovým výklenkem uprostřed.

Vedlejší portály mají obložení jednoduchá, za nimi okrouhlé světlíky pod barokovou římsou, nad každým velké okno; dále vystupují nevysoké věže s jednoduchou pilastrovou dekorací.

Obr. 90. Nicov. Kostel. Hlavní portál.

Z každé strany podélné vystupuje uprostřed apsida vnitřní kaple, velkým oknem prolomená a po obou stranách rovné boky oratoře a věží, v každém velké okno nahoře a menší oválové v přízemí; mezi tyto výstupky vsunuty jsou dovnitř rovné zdi schodiště, třemi okny nad sebou osvětleného. Polokruhová apsis chorového závěru chudě jen oživena jest lesenami, barokovým oknem v čele a oválovými okny po stranách.

Vnitřek souladem rozměrů jednotlivých částí i celku, neméně pak i dekorací ploch velice jest působivý. Z nedostatku ornamentální štukové výzdoby a z prázdných ploch široce orámovaných panelů různých barokových tvarů vychází na jevo, že bylo původně obmýšleno, veškerou výzdobu plošnou provésti v barvách, k čemuž však nedošlo; nynější žlutavý nátěr ve dvou odstínech je nový a až na rušivou modř klenbových polí v apsidách dosti případný.

Soustava pilastrů s hlavicemi kompositními o třech variantech obstupuje pilíře lodní a stěny kaplí a choru, podpírajíc členité, oblamované

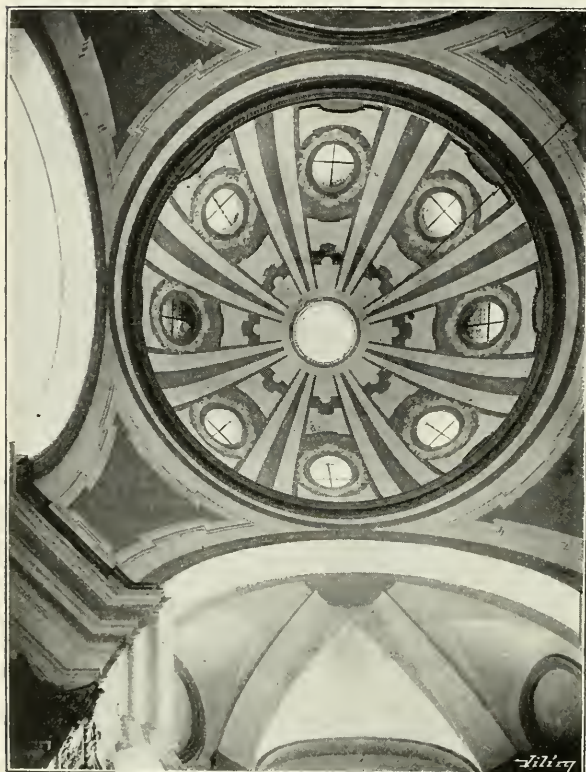
Obr. 91. Nicov. Vnitřek kostela.

kladí a hlavní římsoví, z něhož vystupují polokruhové pásy a pendentivy kopule nad lodí, v apsidách pak leseny, sesilující jich conchovitá a lunetami prostoupená sklepení.

Stěny mezi pilastry oživeny jsou v lodi architektonicky vyzdobenými výklenky, v kaplích a choru eliptickými panely a v ostatku prolomeny četnými otvory oratorií, dveří a oken.

Veškerá architektura vnitřku soustředěna jest v kopuli, (obr. 92.), jejíž rozměrnost a výšku (24 *m*) zdánlivě ještě zvětšuje perspektiva podvojných, až

k lucerně dobíhajících a k ní se zužujících lesen; též lucerna, osvětlená osmi čtverhrannými okny, do mocně působivé dálky zdá se býti posunuta, kterýž klam účinně podporován jest osmery oválovými okny ve vkusných kartuších (vedle hlavic pilastrových jediná ornamentální štuková výzdoba) s hladkými, barokně vykrajovanými náplněmi v polích mezi lesenami kopule.

Obr. 92. Nicov. Pohled do kopule.

Z pendentivů zírají prázdné plochy s oblamovaným rámovím.

Empora hudební k severnímu průčelí dostupující, zvedá se nad valeným klenutím předsíně, otevřené do lodě eliptickým obloukem; nad ní jest plackovité klenutí.

Presbyterium o stupeň zvýšené, u něhož podpěrný pás kopule jest spolu obloukem triumfálním, jest 9·30 *m* široké a s chorovým závěrem 9 *m* dlouhé. Vytvořeno jest z obdélného klenbového travée, plackou sklenutého, z něhož otvírají se plnou šíří stran klenbové pásy do bočních empor a polokruhového závěru chorového; v čele tohoto vystupuje při zdi ozdobný pilastr nahoru se rozšiřující, na němž postaven jest kamenný tabernakl s volutovou římsou a výklenkem, určeným pro Marianskou sochu hlavního oltáře.

Z bočních empor vystupují do choru silně vysedlé balkony s balustrádami, pod nimi vedou dvéře v levo do sakristie, v pravo do depositoria; obě jsou čtvercové kobky s křížovým hladkým klenutím.

Boční kaple, 4.20 *m* hluboké, článkované pilastry, prolomeny jsou na každé straně otvorem malé oratoře s balustrádou, pod nimi otvírají se dvéře vedoucí na schodiště k těmto oratoriím; klenutí je concha, prostoupená třemi lunetami.

Oltáře tři, barokové: hlavní, zastíněný velikým červeným baldachynem ovroubeným zlatem vyšitým ornamentalním pruhem, přeneseným se starého, původního, na tento nový baldachyn, jejž po stranách drží andělé. Oltář tvoří v podstatě dřevěný tabernakl, obstoupený točitými sloupy, jež nesou

vzedmutou římsu, na této zavěšena jest ovální, zasklená skříň s dřevěnou zlacenou soškou Madonny s děťátkem, vysokou 0·95 *m*, dle záznamu v pamět. knize, kopií dle originálu (as ze 16. stol.) chovaného v kostele Františkánů ve Vídni. Po stranách sochy Isaiáše a Jeremiáše, nahoře v oblacích, pěkná ze dřeva řezaná skupina Nejsvět. Trojice, doplňují ladný celek.

Boční oltáře (v levo sv. Šimona, v pravo sv. Václava) mají prostou ale vkusnou architekturu kolem obrazů (slabých) Strakonického malíře Ant. Celerýna, zakoupených r. 1841 za 200 zl.

Kazatelna s dvěma anděli a plastickými obrazy na stěnách a na schodišti; na abaku odznaky čtyř evangelistů, na vrcholu pěkná dřevěná socha Neposkvrněného početí P. Marie. Dobrá práce baroková.

Kalichy dva, umělecky bezcenné, jeden s ornamenty rokokovými hrubě tepanými, druhý hladký.

Cínová křtitelnice, hladká, s vyrytým letopočtem 1787, má vkusný železný stojan s rokokovými ozdobami.

Všecka kování dveří, kliky a závěsy jsou vkusných forem a dobrého díla, obzvláště pak pozoruhodná jsou dvě železná klepadla s maskarony na hlavních vratech.

Zvony dva: větší, vys. 0·69 *m*, v průměru 0·86 *m*, s bohatou ornamentální obrubou kolem koruny, s jedné strany soška světce, na druhé straně medalion se štítem zvonaře a jménem: ADALBERT PERNER IN BVDWEIS ANNO 1826; — malý, 0·21 *m* vys., má nápis: FRANCISCVS FRANCK ME FVDIT PRAGÆ 1754 a obrázek P. Marie s děťátkem.

KOSTNICE, nízké stavení osmiboké s pilastry a třemi barokovými okny, pod nízkou prejzovou střechou jehlancovou, strop pobořený.

Nýrsko Horní.

(Ober-Neuern.)

Trajer Joh., l. c., 179. — Matriky německé od r. 1654.

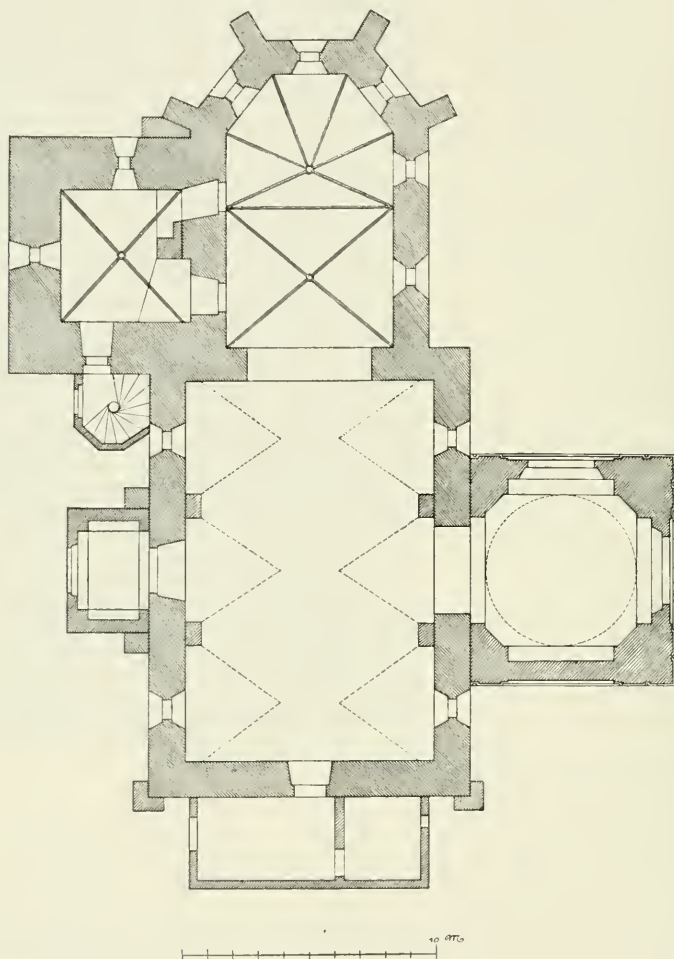
KOSTEL SV. TOMÁŠE farní (r. 1352); gotická budova ze 14. stol., k níž na počátku 18. století přistavěti dal Diviš Koc z Dobrše († 1717) kapli P. Marie.

Stavba orientovaná, z lámaného kamene, omítnutá, ve zdivu původní, v podrobnostech zmodernisovaná, pod šindelovým krytem, zvedá se na nejvyšším konci městečka; kolem rozložen jest hřbitov.

Loď chrámová na straně severní prolomena jest třemi okny, opřena dvěma opěráky, mezi nimi pod kobkou (přístavek pozdější) obyčejné dvéře; hladký štít západního průčelí od poloviny zakryt pultovou střechou přistavěné kobky, ze které vchází se obyčejnými dveřejemi do chrámu a schodištěm na kruchtu.

Více než třetinu jižní strany lodi zaujímá kaple P. Marie, čtyřboká to stavba, převyšující značně zdivo lodě chrámové a krytá nízkou stanovou střechou s baňatou lucernou. Stěny kaple té oživeny jsou nárožními pilastry a širokými polokruhovými okny, založenými pod samou římsou.

Presbyterium oddělené od lodi zděným štítem, sesilují v nárožích polygonalního závěru chorového opěrací pilíře bez ústupku s pultovým za-

Obr. 93. Nýrsko Horní. Půdorys farního kostela.

končením, avšak bez původní profilace; okna, otvírající se v každém volném poli, jsou v rozměrech původní, gotická, byla však při pozdějších opravách vykroužena, profilování zneśvařeno a kružby vylámány.

K severní straně presbyteria přiléhá věž, jak se zdá o málo později přistavěná; její základní zdivo čtvercové převádí se ve výši druhého patra v osmiboký hranol novější přístavby, v němž polokruhem sklenutá okna prolamují se ke čtyřem hlavním směrům. Věž přikryta jest vysokým, osmi-

bokým jehlancem a přístupna točitými schody uvnitř zděného polygonalního schodiště, do něhož otvírá se portál s barokovou štítovou římsou. Soklu kolem chrámu neznamenati.

Uvnitř jest loď 15 *m* dlouhá a 9·80 *m* široká, po délce sklenuta valeným klenutím, do něhož zařezávají se okenní kápě. Ačkoli z venčí opěráky se spatřují, přece podobá se, že loď původně měla strop jen plochý. Plnou šíří prostředního klenbového pole otvírá se polokruhový oblouk do kaple P. Marie, jejíž kopule spočívá na podélných polokruhových pasech. Lomený oblouk triumfální, 4·90 *m* široký, hladký, otvírá se do presbyteria 6·60 *m* širokého a 12·12 *m* dlouhého, kteréž složeno jest z travée křížem sklenutého a závěru chorového, sestrojeného z pěti stran pravidelného osmiúhelníka, nad nímž jest žebrové klenutí paprskovité. Žebra profilu ⋁ vybíhají ve výši pat okenních 2·40 *m* nad podlahou chrámovou z konsolků tvarů lidských tváří a sbíhají se ve dvou hladkých svornících. Výška klenutí stejna jest s klenbou lodi. Okna o lomených obloucích zdobena jsou novými malbami na skle. Podvěžní kobka, přístupná z presbyteria obyčejnými dveřmi na straně severní, přepažena jest prkenným stropem na spodní sakristii a oratoř nad ní a sklenuta do kříže žebry podobného profilu, jako žebra v presbyteriu; i zde je svorník hladký a konsoly mají podoby lidských tváří.

V kostele jsou tři oltáře vesměs nové, v kapli P. Marie tři oltáře barokové z 18. stol., ale ceny nevalné.

Náhrobníky tři: 1. Deska z červeného mramoru 1·89 *m* vys., 1·10 *m* široká, na ní postava rytíře v životní velikosti, po pravé jeho straně znak rodiny Koců z Dobrše, usedlých na vůkolních statcích od počátku 16. stol. až do roku 1717. Nápis kolem běžící úplně setřen. Druhá deska s erbem téhož rodu kryje vchod do krypty rodinné. Epitaf z Kehlheimského mramoru faráře Jana Arnolda dle chronografu z roku 1786.

Z pěti kalichů jeden jest barokový s tepanými ornamenty slušné formy i dobrého provedení.

Pacifikál stříbrný, novější, má nožku z doby rokokové.

Zvony: *1.* Průměr 0·93 *m*, výška 0·74 *m* má dvojřádkový nápis v got. minuskulích:

△ leta bozeho △ tysyceho pietysteho △ ctwrteho △ tento △ zwon △ dielan △ wzgmeno † boze † a swateho ⊕ tom | a se Jan △ konwarz.

Při dolejším kraji obruba z listů vinutých.

2. Průměr 0·90 *m*, výška 0·71. Nápis osmiřádkový na jižním boku zvonu:

IN HONOREM S · APLI THO | MAE PROPRIO SVMPTV FIERI | ME FECIT WENCESLAVS HOLZ NIGER FABER FERRARIVS IN | HOLEDIZ OB SVI SVORVMQVE | PERETVA MEMORIAM ANNO | D · (andílek) 1653 (andílek) PAROCHO D. | SEBASTIANO AGRCOLA (sic).

Relief skupiny Ukřížovaného, poprsí P. Marie s dítětem, Krista s třtinou, znak zvonaře Jana Pricqveye Klatovského.

3. Průměr 0·69 *m.* Nápis kolem čepce: LOBED DEN HERRN MID CIMBELN GEORG HEROLD · N: 1630.

4. Průměr 0·60 *m*: FVSA SVM ANNO DOMINI 1651 SVB PAROCHO DNO SEBESTIANO AGRICOLA · FVGITE PARTES ADVERSÆ.

Polovypouklé poprsí Krista s trnovou korunou. Dílo Jana Pricqveye.

5. Průměr 0·30 *m* z r. 1777. Nápis na něm čtyřřádkový:

Auf Angeben und Beihilf des W. e. g. Herrn Wenzl Kraus
Würtschafftsrath und Inspector hat dieses Glekel der ehr
bahre Herr Adalberth Rauschenbach Sattlermeister und Rathsfreind
unter dem W. e. Herrn Vater Arnoldt gestifftet. Anno 1777.

Zvonek u sakristie, býval prý dříve jako zvonek popravní v radnici:

SIT NOMEN DOMINI BENEDICTVM.

Z každé strany andělíček a zvonařský štítek Štěpána Pricqveye z Klatov.

Dřevěná soška Madonny, velmi poškozená, zvýší 80 *cm*, z 15. stol., povrchního díla.

Nýrsko Dolní.

(Unter-Neuern.)

KOSTEL KU POCTĚ ČTRNÁCTI POMOCNÍKŮ (filialní), vystavěn byl nákladem měšťanů na počátku 18. století (posvěcen dne 9. října 1712).

Stavba bez věže, z lámaného kamene, omítnutá, s presbyteriem nižším, obráceným k západu. Východní průčelí s hlavním vchodem v polokruhové slepé archivoltě a po stranách podvojným pilastrem omezené, má jednoduchý, dvojpatrový štít, uprostřed polokruhové okno a po stranách po výklenku se štítovou obrubou. Podélné strany mají na každé straně 4 polokruhem sklenutá okna. Uvnitř jest stavba věrnou kopií ve zmenšeném měřítku klášterního kostela dominikánského v Klatovech, k němuž tuto odkazujeme. Tři barokové oltáře prostřední ceny.

RADNICE (nyní továrna na prádlo) jest stavení jednopatrové s širokým průčelím, vyhnaným do mohutného štítu o pěti osách, po stranách vykrajovaného a římsami rozděleného na čtyry patra prostoupená pilastry a oživená arkaturou s ornamentálními náplněmi maltovými. V celku i v detailech koncepce dobrá. Ve třetím patře štítu dva znaky: v levo Václava Vojt. svob. pána Koce z Dobrše, v pravo jeho manželky (?) a letopočet 1684, udávající dobu stavební.

S o c h a sv. J a n a N e p., kamenná, bez ceny, postavená r. 1736.

Obytce.

V Klatovském musei chová se několik věcí z doby předhistorické, porůznu v panských lesích Obyteckých nalezených, tak bronzový palstav, modrý korál skleněný a náramek. Katalog retrosp. výst. 19.

Sídlo rytířského rodu Obyteckých z Obytec, zde od nepamětných dob až do r. 1584 usedlého. Po vystřídání mnohých majitelů, rodů různých, z nichž nejdéle drželi se Kocové z Dobrše, stal se statek kommendou rytířů řádu Maltánského.

KAPLE SV. BARBORY. Jednoduchá stavba ze 17. stol., omítnutá, na mírném návrší ve stínu věkovitých lip, tvoří v půdorysu oktogon, jehož strany jsou 3·70 *m* dl.; nad ním zvedá se šindelem krytá báně podoby zvonovité, zakončená makovicí.

Na čtyřech stranách jsou nižší přístavky, z nichž severní a jižní tvoří kapličky pro oltáře; západní jest vchodem a východní zvonicí; ostatní čtyři strany oktogonu prolomeny jsou oválnými okny.

Uvnitř jest vyvýšená kupole sklenuta hvězdovitě, po stranách otvírají se polokruhové oblouky do zvláštních kapliček, v nichž jsou oltáříky sv. Karla Bor. a sv. Vavřince. Úprava jednoduchá, vkusná.

Hlavní oltář jest prostá stavba renaissanční slušně ornamentovaná, se dvojicí sloupů po stranách, uprostřed ve výklenku neumělá, dřevěná soška sv. Barbory, po stranách sv. Rochus a sv. Šebestián. Oltáře, jakož vůbec celá kaple i s vnitřním zařízením pocházejí z poloviny 17. století.

Zvon 0·56 *m* vys., v průměru 0·66 *m* šir., kolem koruny je ornamentální pás s poupaty vztýčenými nahoře a řaděnými kotouči dole, pod tím čtyřikrát opakuje se visutý akanthový list. Jednořadkový nápis zní:

KE CZTI A CHWALE BOZI BLAHOSLAWENE PANNIE MARIE A SWATE BARBORY VLITY GSEM LETHA PANIE 1651.

Na straně jižní: uprostřed relief Ukřižovaného, po levé straně klečící figurka v kroji 17. stol. s podpisem:

MAX : GIRZI
HRABIE Z DOBRSSE

Vedle znak Koců (kolo se 4 paprsky) ve věnci.

Na pravé straně opět erb Černínův v oválovém věnci a vedle donátorka klečící, pod ní:

ANNA ELYSSKA HRABINKA
Z DOBRSSE Z CHVDIENICZ

Na protější straně figurka sv. Barbory se jménem světice.

Jméno zvonaře nikde se nespatřuje, ale jest to dílo Štěpána Pricqveye z Klatov. Na hambalku jest letopočet 1658.

PANSKÉ STAVENÍ, vystavěné v 18. stol. na místě bývalé tvrze, obstupuje průčelím a dvěma křídly pravoúhlý dvůr, jest jednopatrové, dosti rozsáhlé, avšak prosto všech architektonických detailů.

Opálka.

A. Sedláček, Hrady a zámky IX. str. 146.

TVRZ sešlá sic, ale dosud obydlená v malebném údolí potoka Strážovského na mírném návrší.

Připomíná se již ve 14. století jako majetek Buška z Opálky. V 15. a 16. stol. vystřídali se zde různí majitelé, r. 1630 připadla Opálka k panství Klenovskému, od r. 1760 pak spojena jest s panstvím Bystřickým.

Příkopy a valy tvrz obkličující dosud spatřují se na straně severní; na straně opačné, kdež rozložena jsou nyní četná stavení poplužního dvora, z původního zřízení zbylo již málo. Tvrz sama, zbudovaná z lámaného kamene, zachovala se jako stavba z konce 16. století bezmála v podobě nezměněné.

Jsou to dvě jednopatrová stavení pod šindelovou střechou, bez nejmenší architektonické výzdoby, a souvisí spolu na západní straně. Průčelí na jih obrácené má čtvero oken a široký vchod uprostřed, jímž vystupuje se řadou starých dubových schodů do vyvýšeného přízemí.

Za uzoučkým dvorečkem vchází se do druhého o něco vyššího, věžovitého stavení, jak se zdá, bývalého paláce, ale i zde poutá pozornost jen prostota obydlí našich starých vladyckých rodin. Síně nevelikė, v přízemí sklenuté, slouží nyní za obydlí dvorské čeledi.

Na dvořišti stojí prostá KAPLE SV. ANNY, se zvoničkou, stavba to z 18. století.

Ostřetice.

Český Lid I. 187 a 288. — Woldřich: Beiträge zur Urgesch. Böhm. Mittheil. d. A. G. 1893, 23.) — Naue: Die Bronzezeit in Oberbayern 63., 79., 101., 129., 135., 184. — Píč: Výzkum 82. — Niederle, Lidstvo v době předhistor. 366., 369. — Katalog retrospekt. výstavy 7. — II. Zpráva přátel starožit. česk. 67.

Mohylové pohřebiště se spálenými těly v lese »Mýtě« as čtvrť hodiny na sever od vsi.

R. 1891 prozkoumáno tu všech 30 mohyl a nález z nich, bronzová spona kolečková, palstavy, dýky, náramky, jehlice, koraly jantarové a p., pak střepy nádob hliněných uloženy ve sbírkách musea Klatovského.

Na různých stranách obce při hospodářství čp. 4, 6, 10 a 14 čtyry pevné, zděné sruby. Srub u čp. 6 přestavěn, ostatní stojí dosud.

Nejzachovalejší je srub u čís. 4; je to věžovité stavení se vchodem o lomeném oblouku bez obložení a s okénky na spůsob střílen. (Č. Lid. I. 187.)

Pajrek.

Heber Franz Alex., Böhmens Burgen, Vesten u. Schlösser. I. 228. — Grueber Bernh., Die Kunst des Mittelalters in Böhmen III. 99. — F. J. Šubrt v Šumavanu 1870, 49.

HRAD pomezní nad městečkem Nýrskem.

Původem svým sahá do I. polovice 14. stol.; odtud až do počátku 16. stol., kdy uvádí se již jako hrad pustý, byl v držení rodu Janovských z Janovic. V století 16. spojen byl se statkem Bystřickým.

Z budovy hradní, jež byla rozměrů skrovných, zachovalo se několik trosek vysokéh'o obytného stavení, pak věže nějaké při něm.

Plánice.

Sommer Joh. Gottfr., l. c., VII. 21. — Trajer Joh., l. c, 240. — Čechy, IX. díl str. 27. — Matriky od r. 1630 — Pamětní kniha farní z prvé polov. 17. stol

Osada uvádí se jako městečko poddané klášteru Nepomuckému již ku konci 14. stol. V 16. a 17. stol. spojena byla Plánice s panstvím Zelenohorským, od něhož potom odtržena byla a tvoří teď samostatné panství, zprvu hrabat Martiniců, od 18. století hrabat Wallisů.

KOSTEL SV. BLAŽEJE (farní) ve 14. století farní, (1352) jednoduchá baroková budova, orientovaná, vystavěná dle Trajera r. 1755.

V průčelí nevysoká věž s mansardovou bání, podepřená v bocích volutami, pod ní slepé okno lodní a hlavní vchod se štítovou římsou; podélné strany lodě, na hranách zaoblené a lesenami oživené, mají po třech barokových oknech. Pod jižním oknem u empory je vchod do kostela, na straně protější vchod na kruchtu a na věž; presbyterium užší, s lodí stejně vysoké, končí obloukovou apsidou; k jeho severnímu boku přiléhá oratorium, k jižnímu sakristie. Na šindelové střeše cibulovitý sanktusník.

Uvnitř loď 14 *m* dlouhá, 9·90 *m* široká, rozdělena jest podvojnými mohutnými pilastry se šabrakovými hlavicemi na dvě pole, plackou klenutá a dělená od sebe dvojitým pasem. Oblouk triumfální, polokruhový, vyložen je dvojicí pilastrů, otvírá se do presbytáře čtvercového, širokého 7·30 *m* a plackou sklenutého, jenž končí polokruhovou apsidou; v bocích jeho dvoje dvéře, vedoucí v levo do kobky pro Boží hrob, v pravo do sakristie; nad kobkou nalezá se oratorium. Veškerá architektonická výzdoba výstředně baroková.

Hlavní oltář, renaissanční, z prvé polovice 17. stol, pochází z kostela Přeštického; na něm různé pozdější přídavky a dva nové obrazy. Dva boční oltáře jsou bez umělecké ceny: na levém obraz sv. Jana Nep. (novější), na pravém zmenšená kopie Marianské sochy Nicovské.

Čtyři mosazné svícny, soustruhované, jsou ze 17. stol.

Svícník obětní z kutého železa, obstoupený ornamentálními kotouči s listy, je slušná práce zámečnická z počátku 18. stol.

Na dvou dveřích chrámových pěkně kované barokové kliky a štítky. (obr. 94.).

Missál arcidioecese pražské s kanonovým obrazem a kanonem na pergameně, tištěný v Lipsku »Impensis Conradi Kachelofen conciuis Lipcensis 1498,« převázán a značně pořiznut r. 1891.

Obr. 94. Plánice. Klika na dveřích kostelních.

Zvony: *1.* Výška 0·96 *m*, průměr 1·15 *m*. Kolem koruny málo zřetelné otisky figuralního pásu s různými výjevy, pod tím pás akanthových listů, při dolejším kraji listová vlna gotická. S jedné strany plastický krucifix, nad ním nápis v malé tabulce (versálkami) v pěti řádkách:

NEB Y KRISTVS ZA HR | IECHY NASSE VMRZEL GEDNV | SPRAWEDLIWY ZA | NESPRAWEDLIWE ABY NAS | OBIETOWAL BOHV; na druhé straně většími písmenami ve čtyřech řádkách: SLIL GEST TENTO ZWON | W MIESTIE BENESSOWIE | MATIEY SSPICZ K Š KRZ | IZI LETA · M · D · L · VIII ·

2. Výška 0·90 *m*, průměr 1·05 *m*, uprostřed přepásán je obroučkou s rokokovými ornamenty; reliefy: Nejsv. Trojice, sv. Jan Nep., sv. Jiří a archanděl Michal, kolem koruny nápis jednořádkový, nepoměrně velikými literami:

AFULGURE ET TEMPESTATE LIBERA NOS DOMINE IESU CHRISTE. Kolem dolejšího kraje: PETRUS ANTONIUS IACOMINY PASSAVIENSIS ME FŬDIT ANNO 1759.

3. Výška 0·28 *m*, průměr 0·36 *m*, nahoře akanthová obruba, na těle nápis lat. versálkami:

M M G

MARTIN GYNDRV

SLYWAL TENTO ZWON

W MIESTIE W KLATOWECH

Na druhé straně (týmž písmem): STELLIGER ANDREAS GRINBERGOS OCCVPATAGROS | TERTIA VT AVGVSTI | FVLSIT IN ORBE DIES | MATIAS BLOVICENVS | 1580. Na plášti dvě malé figurky mythologické.

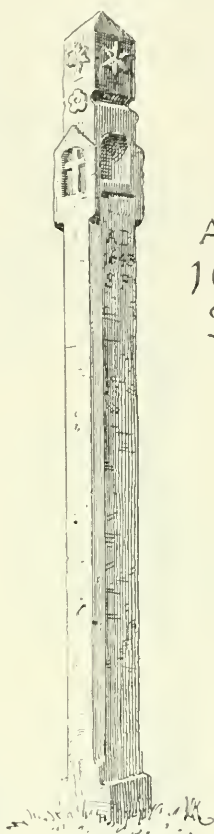
ZÁMEK, prostá budova s mansardovou střechou, jednopatrová v přízemí, úprava ještě ze 17. stol. Naproti novější stavení administrační asi z let třicátých tohoto století; zde gruntovní knihy panství Plánického od r. 1680, zádušní účty Nicovské od r. 1644, Neurazské od r. 1644, Zborovské od r. 1734. Němčické od r. 1753.

RADNICE, prostá budova beze slohu s hodinovou věží, slouží nyní za úřadovnu c. k. okr. soudu; zde v úřadovně knihovní gruntovní kniha městečka Kolínce od r. 1544, do kteréž zapisováno mezi jiným i písařem Adamem Žižkou z Trocnova (s jeho podpisem); tamtéž gruntovní knihy obce Plánické počínající r. 1605, registra gruntovní panství Nalžovského a Neprachovského od r. 1601 a panství Plánického od r. 1680.

Pečetidlo průměru 4·5 *cm* má uprostřed znak: věž s otevřenou branou, nad jejíž slemenem labuť Švamberská, v pravo u věže lilie, v levo růže; opis: PECZEṬ + MIESTA + PLANICE + ANNO 1510.

SLOUP na náměstí, žulový monolith oblý s korinthskou hlavicí, na ní sousoší Nejsv. Trojice a s druhé strany Matka Boží; dobrá skulptura z počátku 18. stol.

Při silnici do Kratic žulový sloup s letopočtem (obr. 95.).

Obr. 95. Plánice. Sloup při silnici do Kratic.

Poleň.

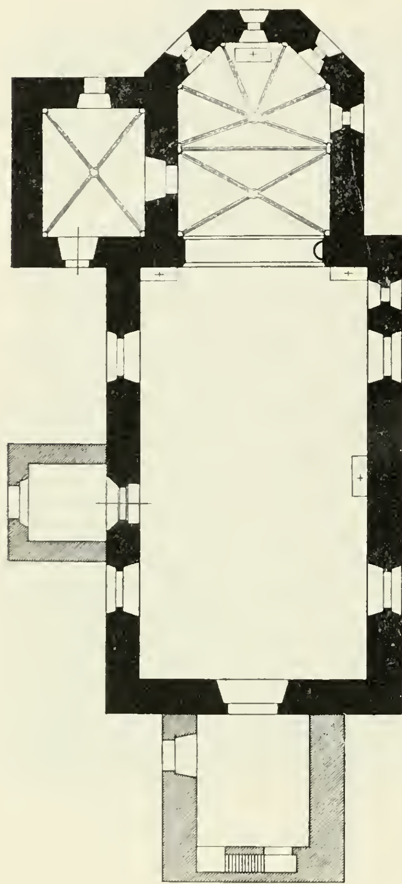
Sommer Joh., l. c., VII. 216. — Trajer Joh., l. c., 827. — »Method« XII 79 a 85, XIII. 100. — Šumavan XIV. č. 24. — D. D. a D. Z.

Matriky počínají rokem 1665. — Liber memorabil. založený farářem Smíškem od r. 1748.

Starodávné městečko, v němž stávaly až do 19. století dva kostely, a tvrz. Osada nabyla práv městských v I. polovici 15. stol. a spolu erbu: bílého koně v červeném poli. Osudy tvrze připoutány byly ode dávna k blízkému, původem mladšímu hradu Pušperku, s nímž měly později společného majitele. První zmínka o Poleni děje se v listině kláštera Kladrubského r. 1245, ve kteréž jako svědek přichází Blažej z Poleně. Ve stol. 15. byl zde pánem Břeněk z Ronšperka, v 16. a 17. stol

rody Nebilovských z Drahobuzi, Chlumčanských z Přestavlk, z Klenového a j.; posléze 1711 připojena Poleň k panství Chuděnickému. Staré mosazné pečetidlo barokní (ze 17. stol.) má ve štítu koně, v levo běžícího s opisem STATTLEIN : POLLIN :

KOSTEL VŠECH SVATÝCH (farní) původně Matce Boží zasvěcený, připomíná se jako farní r. 1355 (lib. conf. I.) jsa tou dobou pod patronátem držitelů Pušperka. Stavba svým původem svědčí 14. stol.; doznala však opravami mnohých proměn, zejména ve stol. 15. a větší ještě měrou r. 1739, kdy stará okna zvětšena a kdy zvýšena byla věž v záp. průčelí, kterouž opravou dle současné zprávy v knize pamětní »úplně starý nátěr setřen a kostelu nová, vkusná podoba dána.« Stavba orientovaná, z lámaného kamene, omítnutá, pod společnou střechou, dělenou pouze štítovou zdí mezi lodí a presbyteriem.

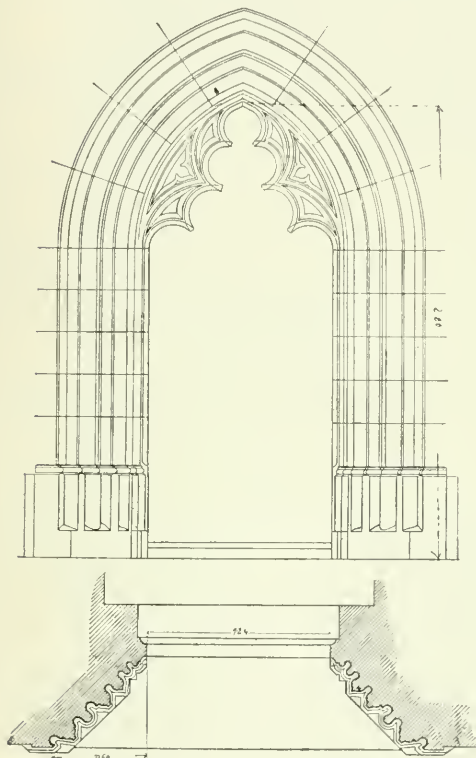
Obr. 96. Poleň. Půdorys farního kostela.

Věž v západním průčelí s cibulovitou bání, ve zdivu 17 *m*, až do špice báně 26 *m* vysoká, tvoří v základech čtverec o stranách 6·73 *m* dlouhých. Loď obdélníková má na každém boku 2 nevysoká, polokruhem sklenutá okna; z boku severního vystupuje kobka s renaissančním štítem, opravami pokaženým, na němž dosud znáti stopy sgraffitových ozdob; pod kobkou otvírá se portál (obr. 97.) ve světlosti 1·24 *m* široký, 2·80 *m* vysoký, sklenutý do lomeného oblouku. Bohatě profilované jeho ostění skládá se ze tří oblounů hruškovitých a dvou prutů, vybíhajících z podvalků 0·42 *m* vysokých. Články nejvnitřnější vybíhají z archivolty a tvoří na místě tympanonu kružbovou náplň. Presbyterium bez opěráků, s chorovým závěrem, vytvořeným z pěti stran pravidelného osmiúhelníka, prolomeno jest čtyřmi okny, jež v rozměrech jsou sice původní, jinak ale zmoderisovány. K severní straně přiléhá sakristie současně s kostelem vystavěná; původně byla nad ní zvonice.

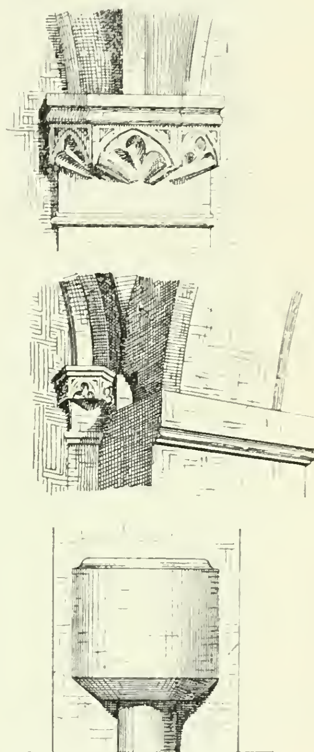
Uvnitř jest loď 16·30 *m* dlouhá, 9 *m* široká, opatřena plochým stropem; na dřevěnou kruchtu vystupuje se schodištěm ve věži. Oblouk triumfální, lomený, má hrany šikmo skrojené a otvírá se do kněžiště 6 *m* širokého a 9 *m* dlouhého, složeného z jednoho pole křížem sklenutého a chorového

závěru o pěti stranách pravidelného oktogonu. Žebra běžného profilu ∨ spočívají na polygonálních konsolech s kružbovými spodinami a sbíhají se do hladkých svorníků. Podobného tvaru jsou též žebra a konsoly křížového klenutí vedlejší sakristie, do níž vstupuje se z kněžiště zmoderisovanými dveřmi.

Oltáře: 1. Hlavní nově zřízen byl v tomto století, pouze obraz Všech Svatých (slabý) a sošnické práce ponechány ze starého oltáře.

Obr. 97. Poleň. Portál farního kostela.

Obr. 98. Poleň. Konsoly a křtitelnice.

2. Bývalý hlavní oltář, nyní sv. Jana Nep., slabší baroková stavba ze II. polovice 17. stol. Za tabernákulem deska dřevěná s nápisem:

Oltarz tento, gest ke czty a Slawě Boži, ku pocztiwosti wšem milijm | Božim Swatijm wizdwižen, od urozenijch, a Statečž: | Rittiřuw Dijwisse Petra, Gijřiho Krijstoffa, | wlastnijch Bratři Suduw z řenečž, prw na horžegssij | Lukawiczij, nini na Mezholzich zustawagicich | Jako j w tomto chramě Paně Polincskem | odpocžiwa (:genčž usnul w Panu, letha: 1.6.8.8., dne 21. | July:) pan Otecz nass Markwart Jan, uroz. a | Stat. Ritt. Suda z Rzenečž 1689.

3. Oltář P. Marie zříditi dal hejtman Chuděnický Václav Podivín Holeček r. 1774. Dobrá baroková stavba v duchu Klatovského stolaře Fliegla.

Oltářní obraz: Madonna s děckem, olejová malba na dřevěné desce 0·84 *m* vys., 0·54 *m* šir.; mistrná malba Lombardské školy z počátku 16. století; pod architravem s ornamentovaným vlysem mezi sloupy s hlavicemi renaissančními poloviční postava Madonny líbezné tváře, mající spodní šat červený s podšívkou barvy olivové, plášť temněmodrý, vlasy plavé; průsvitavý šat Ježíška bledě růžový, — v pozadí krajina. Obraz dle záznamu v pamětní knize přinesen byl v 17. stol. vojínem z Italie do blízkého tak zv. Kobzova mlýna, odkud kostelu darován byl. (Viz přílohu.)

Náhrobníky: 1. Deska žulová 1·70 *m* vys., 0·90 *m* široká, uprostřed erb rytířů Příchovských z Příchovic, z opisu čte se se pouze: Letha panie 1568 w patek den ..... panie Umrzela Urozená ....

2. Deska žulová 1·70 *m* vys., 0·90 *m* šir., v hořejší polovici erb (dva hadi skřížení, s korunkami), pod tím osmiřádkový nápis:

NA TOMTO MISTV | ODPOCCIWA VROZENY | A STATECZNI RYTIRZ | FRANTISSEK ALBRECHT | HROBCZICZKI Z HROBCZICZ | VSNVL W PANV LETA PANIE 1739 (dne 17. ma)GE | WIEKV SWEHO . . . (65 let) Byl pánem na Tetěticích.

3. Deska s velkým erbem nezřetelným, dle všeho Chlumčanských z Přestavlk; nápis úplně vyšlapaný.

4. Deska žulová 0·80 × 0·50 *m*, nahoře erb pokosem na 4 pole rozdělený, v každém po třech křížkách, pod tím nápis HIC . . . . IN | DOM · QUIES | ILLUSTR HERULA | ANTO | MARIA MAGD · | BRAR · AB HORICH ÆTA · 3 ANNO . . . . ostatek nečitelný (jest to náhrobek člena rodiny paní Anny Maxmiliany, říšské hraběnky z Horrichů roz. z Braitenbachu, jíž patřily blízké Drslavice r. 1766—1782).

Křtitelnice žulová, okrouhlá, hladká nádoba na krátkém dříku (spodek pod dlažbou kostelní).

Zvony: *1.* Průměr 0·97 *m*, výška 0·78 *m*. Opis dvouřádkový:

§ MARCVS § LVCAS § IOHANNES § MATEVS § O MARIA § MATER § GRACIE § MATER § MIS | ERI § CORDIE § TV § NOS § AB › HOSTE § HOC ‹ OPVS › FECIT ‹ EGIDIVS › S PLZNIE ANO (pod tím) § M § J § Z § J (1525).

Pod opisem vlys z kružbových trojlistů, jak jej tento mistr všeobecně na svých dílech užíval. Na plášti obraz Marie s dítětem na půlměsíci.

2. Průměr 0·80 *m*, výška 0·62 *m*, opis jednořádkový mezi vegetabilními obrubami v renaissančních majuskulích:

A FVLGVRE ET TEMPESTATE ❊ LIBERA NOS DOMINE IESV CRISTE ❊ ANNO 1707 ❊

Na boku erb pánů z Klenového s nápisem:

FRANCISCVS HARTMANNVS COMES DE KLENOVA DNS : IN POLIN ❊

Poleň. Tabulový obraz Madonny.

Reliefy: Skupina Spasitele na kříži, Jan Nep.; Jan Křtitel a sv. Vintíř (?). Medalion zvonaře s nápisem:

IOANNES PRICQVEY CIVIS CLATTOVIENSIS ME FVDIT.

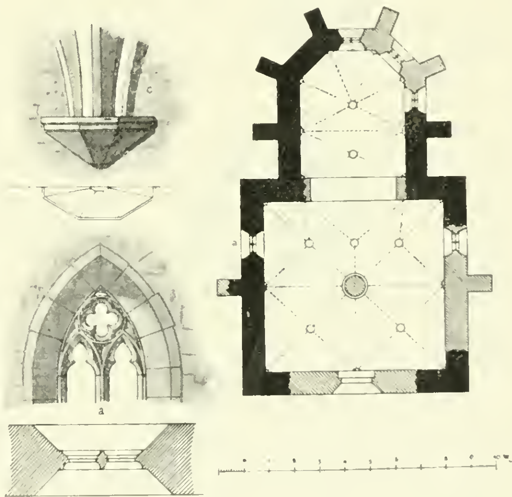
Tento přelitý zvon patří k lepším pracím tohoto zvonaře a je zajímavý tím, že v zádušních účtech z r. 1707 zachoval se podrobný výpis všech výloh spojených s přelitím, dovozem, vysvěcením a zavěšením tohoto zvonu.

3. Tak zvaný »poledník« má nápis: IACOB WILHELM SEITZ HAT MICH GEGOSSEN IN PILSEN ANNO 1792.

4. »Umíráček« ulitý kdysi od Martina Jindry v Klatovech přelit byl v nedávných létech.

Dva barokové cínové svícny s písmenami a letopočtem G. S. 1714.

KOSTEL SV. MARKÉTY,*) nyní v zříceninách, měl již ve 14. století svoji správu; výslovně jmenuje se r. 1357 jako kaple, ku které tehdy plebana dosazoval Ivan Plichta na Poleni. Kostel spravovaný ještě v 15. století vlastními kněžími, byl pod patronatem držitelů Polené, později však již nebyl osazován a sloužil za kapli hřbitovní, až dekretem cís. Josefa z r. 1786 zrušen a dražbou prodán faráři Poleňskému za 24 zl. 42 kr., odtud vlastní zkáze ponechán. Na štítku za hlavním oltářem byl nápis, opsaný v pamětní knize farní, tohoto znění:

Obr. 99. Poleň. Kostel sv. Markéty.

Saeclum quindecimum, decies octavus, et unus | annus erat priscis, quando venusta fui | Ast ubi per centum decies quoque quinque per annos | atque novem sensim denuo consenui | Sept decimum Saeclûm, tum quadragesimus annus | Hac me formavit, qua modo fronte vides.

Ze zbylých zřícenin, jichž zdi místy sice až k základům pobořeny, z větší části však až do výše klenutí zachovány jsou, dá se přesně stanoviti rozsah, forma a ráz stavby, kteráž orientovaná, z lámaného kamene vypíná se na srázné výšině v bezprostřední blízkosti druhého farního kostela, jsouc od tohoto jen 9·50 *m* vzdálena. — Situaci a odchylku osovou vysvětluje půdorys (obr. 100.).

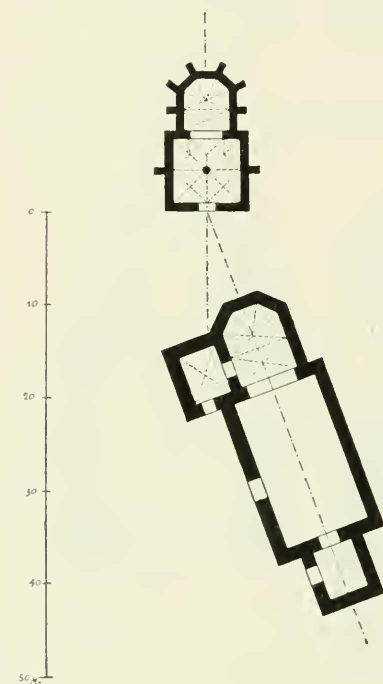
---

*) Lib. Confirm. D. D. Extr. tab. II. 160; Quat. judic & testim I. 311. Stará pozemk. kn. Poleň f. 435.

Loď bezmála čtvercová, 9 *m* široká, měla na každé podélné straně po jednom opěráku a vcházelo se do ní portálem v západním průčelí; osvětlena byla s každé strany dvojdílným oknem s pečlivě pracovaným ostěním a kružbou.

Presbyterium mělo chorový závěr polygonalní o pěti stranách pravidelného osmiúhelníka, vzepřeno bylo šesti opěráky a osvětleno třemi okny, prolomenými v jihovýchodních stranách závěru.

Žebra sklepení lodního sbíhala se do jediného pilíře uprostřed síně stojícího, tvoříc takto čtyři pole; na všech místech oporných zachovaly se konsoly jednoduchého, jehlanového tvaru. Presbyterium dělené od lodě lomeným obloukem triumfálním, mělo jedno pole křížové a paprskovitě sklenutý závěr chorový. Nad střechou byla jednoduchá zvonička se zvoncem, o němž báje vyprávěla, že v dobách nebezpečí vlasti neb krajině okolní hrozícího vždy sám ze sebe se rozzvučel.

Obr. 100. Poleň. Situace obou kostelů.

Celá stavba skrovná sic, ale ladných poměrů a dobrou kamenickou prací opatřená, zachovala se až do svého pobоření v původní podobě gotiky 14. věku, pročež tím více litovati jest její záhuby.

HŘBITOVNÍ KAPLE sv. Salvatoru zasvěcená a spolu hrobka farářů Poleňských, založena a vystavěna byla roku 1789 farářem zdejším Václavem Leederem.

TVRZ, (D. Z. 26. G. 2; 172 A 8; 74 G. 8; 75 A 10; 40 J. 22.), někdejší sídlo různých rodů vladyckých a rytířských, nově založena v polovici 16. stol. Adamem Nebilovským z Drahobuzi. Její zbytky dosud se spatřují ve dvoře živnosti č. p. 13, před tím poplužního dvora panství Chuděnického. Branou, která stála ještě v tomto století, vcházelo se na dlážděné nádvoří; v levo táhly se chlévy, v pravo pak obydelné stavení jednopatrové, jehož přízemí a sklepy podzemní dosud se zachovaly. Někdy býval tu také pivovar, při chodbě na potok pak dílna, »kde koželuh Nydrlandský kůže vydělával.« Stavení jest obdélník asi 35 *m* dlouhý a 10 *m* široký, v němž patero příček tvoří prostranné, architektonicky však bezvýznamné síně.

Poleňka.

Památky archaeol. XII. 326. — Annalen des k. k. naturhist. Hofmus. III. Not. 130. — Woldřich: Beiträge zur Urgeschichte Böhm. (Mittheil. d. A. G. 1893, 23.) — Píč: Archaeolog. výzkum XXXIV. — Niederle: Lidstvo v době předhistor. 369. — Katalog retrospekt. výstavy. 7. — Klatovské Listy. 1882. — II. zpráva přátel starožit. čes. 67.

U obecní cihelny odkryty na obecní pastvině č. k. 286 a 287 v r. 1881 tři mohyly, zbytek to pohřebiště kopáním hlíny rozrušeného. Obsah jich, hliněné nádoby, ornamentované střepy, bronzový náramek, koral jantarový, modrá skelná perle a železná jehlice, jsou nyní v musei Klatovském.

Předslav.

Schaller Jarosl.: l. c. XII. 158. — Sommer Joh. G.: l. c., VII. 267. — Sedláček Aug.: Hrady a zámky, IX. 168. — Kniha zádušních počtů z r. 1741.

Původiště a sídlo vladycké rodiny stejného jména, od níž pošla větev vladyků z Mečkova. Tvrz úplně zašla v 18. stol., když statek připojen k blízkému Otínu.

KOSTEL SV. JAKUBA (farní) poprvé uvedený jako farní v polovici 14. stol., byl od roku 1647—1692 filialním farního kostela v Němčicích, odtud až do r. 1726 obsluhován Dominikány Klatovskými, po té až do r. 1787 administrován kněžími světskými, načež farním prohlášen. Stavba doznala změny r. 1611 (Schaller), zvětšení r. 1724, pak velké přestavby, zejména překlenutí kůru v létech 1767—8. R. 1809 byla majitelem Otína Drem. Janem Měchurou dostavěna věž, předchůdcem jeho Ferd. ze Sternfeldu na místě staré založená.

Kostel orientovaný, z lámaného kamene, krytý kůrkami, přestavbami tak byl přeměněn, že z původní stavby ostaly jen podélné zdi lodní.

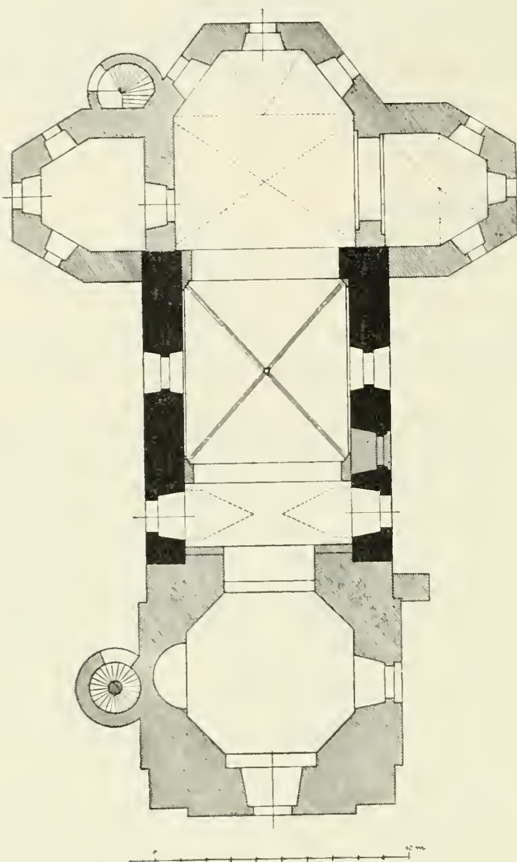
Věž v západním průčelí, založená v plné šíři lodě kostelní, nad zvonicí se zúžuje a vybíhá v jehlancový prejzový kryt; nad vchodem s břevnem a štítem letopočet 1809. Loď prolomena na každé straně dvěma okny barokového vykrojení a čtverhranným vchodem, za ní vystupují příčná ramena kněžiště ve spůsobě kaplí třemi stranami šestiúhelníka uzavřených; podobně zakončeno i presbyterium, jehož okna podélná končí polokruhem. Na jižní straně lodi zazděný gotický portál lomeného oblouku a profilovaného ostční; zde též nízký opěrák, snad zbytek původní stavby.

Loď uvnitř 10·5 *m* dlouhá, 6·50 *m* široká, s barokovou úpravou stěn, ze dvou třetin přepnuta jest křížovým klenutím s žebry na hranách prostě skrojenými, západní část nad emporou překlenuta valbou. Jest velice pravděpodobno, že křížová ona klenba vznikla při stavbách pozdějších a že k ní snad užito bylo žebroví z původní staré klenby. Polokruhový hladký oblouk triumfalní s ionskou hlavicí v plné šíři otvírá se do kněžiště v šířce o půl metru loď převyšujícího a 7·80 *m* dlouhého s hladkým kle-

nutím křížovým; na pravo širokým obloukem vstupuje se do kaple P. Marie, v levo prostým vchodem do sakristie, nad níž oratoř.

Hlavní oltář v pseudorománském slohu z novější doby.

Oltář P. Marie, v kapli, barokový, z počátku 18. stol., byl sem přenesen z jiného kostela; na predele z každé strany erb malovaný: v levém ryba z polou červená a bílá v polích bílém a červeném, poznamenán: W : G : H : L : B : DE CHODAV A. D. 1727; v pravém dva červené jelení parohy v poli bílém s takovým též klenotem, poznamenán: H : G. H : NATA STROGETIZKIANA DE STROGETITZ A. D. 1727. Dřevěné antipendium cele pokryto ornamentální řezbou dobré koncepce.

Obr. 101. Předslav. Půdorys kostela sv. Jakuba.

Jiné dva oltáře sv. Jana Nep. a sv. Anny jsou díla novějšího, bezcenná.

Náhrobní kámen 1·45 *m* × 0·74 *m* s erbem rodu Sedleckých z Oujezdce: štít vodorovně břevnem na dvé dělený, v hořejším poli tři špice; nápis ve čtyrech řádcích a opisu švabachem:

Leta panie 1560 | w patek przed S. | Ssimonem a | Judau Vmrzela | Vrozena Pani | Eva Maxowa | z Augezdce | P. B. smilug.

Dva jiné kameny s erby, úplně vyšlapané.

Zvony: *1.* Průměr 1·04 *m*, výška 0·75 *m*. Opis dvouřádkový lat. versálkami:

MARCVS § LVCAS § IOHANNES § MATEVS § SANCTE § IACOBE § ORA § PRO § NOBIS § DEVM § 1539 | §§ O ADORANDA § VNITAS § O VENERANDA § VNITAS § FECIT § EGIDIVS § IN PILZNA § VERBVM §

Pod tím gotický obloučkový vlys, na východní straně pláště 20 *cm* vysoký relief sv. Jakuba.

2. Průměr 0·68 *m*, výška 0·52 *m* přelit byl r. 1846 od K. Bellmanna v Praze.

3. Výška 0·23 *m*. Na plášti nápis, římskými versálkami (s chybami):

WENCESLAVS IOS. DOLEZAL | DECANVS PIZEDSLAVIENSIS (sic) NOTARIVS EPISCOPALIS | PVRLICVS (sic) ET IVRATVS | CRAVIT (sic) TRANSFVNDI | 1795. S druhé strany relief sv. Václava 15 *cm* vys., litý dle starší formy ze 17. století.

HŘBITOVNÍ KAPLE Pozdvižení Sv. Kříže a spolu hrobka rodiny Měchurovy vystavěna byla r. 1813; po stránce architektonické jest bez ceny.

Pušperk.

Paprocký, Diadochus. 227. — Hammerschmied Jan Flor., Historie Klatovská. 151. — Kolář M., Pan Jaroš ze Slivna, ve Slovníku histor. 1883, 104. Nejstarší pečeti šlechty české, 18, 22. — Sedláček Aug., Hrady a zámky. IX, 40. — Stará pozemková kniha obce Pušperku, f. 133, (v knihovně c. k. okr. soudu v Klatovech). — Pamětní kniha Chuděnická a farní Poleňská.

ZŘÍCENINY HRADU.

Jméno hradu Pušperka, původně Fuchsberka, objevuje se již ve 2. polovici 13. věku (Jaroš z Fuchsberka). Ve 14. stol. byl hrad v držení pánů z Gutštejna, později rodu z Ustupenic, načež ve stol. 15. stal se předmětem velikého sporu mezi různými nápadníky na zboží Pušperské. Tou dobou již (1447, 1465) uvádí se hrad jako pustý. Proto neměli Klatovští asi mnoho práce, když r. 1473 Pušperk proti Břeňkovi z Ronšperka »vybojovali« a zbořili. R. 1548 nabyl Pušperka koupí od Jindřicha z Ryžmberka rod Nebilovských z Drahobuzi a vládl jím po celé století. Za něj v r. 1600 zřízena ze starých zdí hradních na Pušperce kaple sv. Václava, z níž však již toliko zbytky se spatřují, bylať kaple za císaře Josefa II. zavřena a r. 1788 vrchnosti Chuděnické za 12 zl. rýn. prodána.

Hrad stál na kopci, který směrem severovýchodním příkře se sklání a byl obehnán jediným příkopem, na straně západní více vyhloubeným a rozšířeným. Nad příkopem zvedala se bezprostředně hradební zeď, zachovaná na straně západní ještě i s poprsní zdí, opatřenou dosud střílnami; nádvoří bylo nevelliké. Z trosek hlavního paláce zbudovaná kaple s presbytářem více k severu obráceným, měla před jižním průčelím chodbu 3 *m* širokou, ze které vstupovalo se do lodi 8 *m* dlouhé. Presbyterium, dělené od lodi obloukem triumfálním, mělo obyčejný závěr polygonální; tato část hradu zachována nejlépe, obráběných kamenů neviděti však nikde.

Rohozno.

V lukách proti obci na pastvince č. k. 111 v nivě »ve tvrzi« zbytky STRAŽISKA, které bývalo vodním příkopem obklopeno.

Pevnůstka byla malých rozměrů (127 kroků v obvodu) a zůstaly z ní pouze dvě základní zdi do pravého úhlu se sbíhající. Někdejší příkop i hráz kolem dosud jsou patrny.

Řakom.

Na skalním výběžku »Doubravy« jihozáp. od vesnice zbytky (příkop a val) starodávného opevnění nepatrných rozměrů.

Strážov.

Schaller Jarosl.: l. c. XII. 45. — Sommer Joh. Gottfr.: l. c. VII. 90. -- Matriky farní od r. 1631. — Památky arch. a místop. I. 252., XI. 565., XVI. 511. — Šumavan 1894 str. 19, 1886 str. 547, 571; r. 1888 str. 61. — Památky výtvarné z českosl. výstavy národopisné r. 1895 (s vyobrazením křtitelnice).

Starobylé pomezní městečko, které v l. 1524 a násl. od krále Ludvíka obdrželo městská práva a pečet. Majestát z r. 1524 s vymalovaným v něm erbem městským chová se na radnici.

Menší mosazné PEČETIDLO ze 16. stol. průměru 3 *cm*, uprostřed městský znak: dvě věže mezi branou s cimbuřím, nad nímž lučištník, nad branou liška (vlk?) šípem prostřelená drží v ústech bažanta (orla?), v otvoru brány sloučená písmena WA; kolem legenda: PECEŤ PVRMISTRA A KONCELV MIESTECKA STRAZO (16. stol.).

Větší stříbrné ze 17. stol. (prům. 4 *cm*) s podobným obrazem a opisem.

KOSTEL SV. JIŘÍ (farní) připomíná se jako farní v polovici 14. stol.

Kostel stojí na vyvýšenině, která spadá příkře do údolí Stražovského potoka a svou vysokou střechou šindelovou již z daleka činí dojem starožitné gotické svatyně. Jest to jednoduchá stavba skrovných rozměrů v původní podobě z konce 13. stol., kteráž i co do podoby i co do velikosti úplně se shoduje se sousedními farními kostely v Janovicích a Týnci. Zdivo chrámu z lámaného kamene, ve všech částech je omítnuté. Věž přistavěna byla na počátku 19. stol.: vypíná se nad sakristií při severní straně presbyteria; pilastry při hranách prostupují čtyřmi jejími patry až po střechu, opatřenou štíhlou cibulovitou bání, tolikéž šindelem krytou. Západní průčelí chrámové, úplně hladké, vybíhá ve strmý štít, pod nímž jediné okrouhlé okno osvětluje kruchtu.

Loď chrámová prolomena jest na každé podélné straně třemi okny o lomených obloucích, prvotně dvojdílných a kružbou opatřených; severní strana vzepřena jest třemi prostými opěráky, bez všelikého kamenického díla, ku straně jižní přistavěna kobka a schodiště na kruchtu.

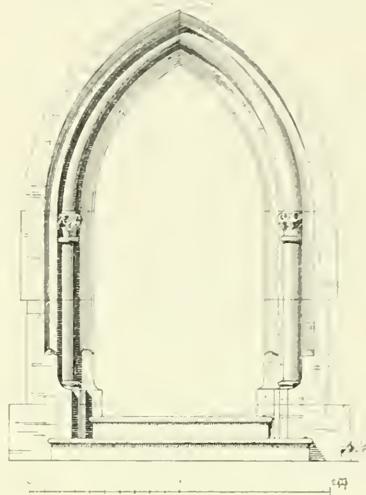
Presbyterium pravoúhelné, bez opěráků, o 2·80 *m* užší, odděleno jest od vyšší lodi kamenným štítem; jižní a východní jeho strana opatřena jest jedním oknem lomeným; pultová střecha opírá se o sousední věž.

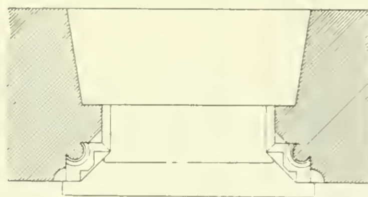
Jediný portál gotický (obr. 102.) uprostřed jižní strany lodní vede do kostela. Otvor 1·15 *m* široký i s lomeným obloukem 2·85 *m* vysoký, má

profilované žulové obložení, jehož podstatu tvoří nízký sokl a z každé strany kulatý sloupek s hlavicí zdobenou třemi jetelovými listy; sloupový dřík pokračuje v lomené archivoltě. V kobce před portálem stojí jednoduchá renaissanční kropenka na oblém sloupku.

Loď uvnitř 12·52 *m* dlouhá a 8·70 *m* široká zabrána jest bezmála do polovice dřevěnou kruchtou; kryta jest plochým stropem o 1·50 *m* vyšším klenutí presbyteria, od něhož odděluje je lomený oblouk triumfální, na hranách vnějších skrojený a v patě obloukové opatřený jednoduchou římsou s podbrádkou.

Pravoúhelné presbyterium, 6·15 *m* dlouhé a 5·70 *m* široké, sklenuto jest do kříže mohutnými žebry bez konsolů, vykazujícími v řezu pět stran osmiúhelníka. Závěrník jest hladký. Malé okénko za oltářem silně jest vyšpaletováno. Obyčejné dvéře na straně severní vedou do sakristie v podvěžní kobce.

Obr. 102. Strážov. Portál.

Oltáře jsou tři: hlavní jest obyčejná stavba tabletová z 18. stol. s obrazem sv. Jiří na plátně (bez ceny), oba vedlejší, zasvěcené sv. Janu Nepom. a čtrnácti Pomocníkům, s chatrnými obrazy a obstojnou barokovou architekturou, zdají se býti prací Klatovského truhláře Jos. Fliegla z pol. 18. stol.

Dva obrazy sv. Petra a sv. Pavla, poprsí v životní velikosti, širokým štětcem polou skizované malby na plátně, z počátku 18. století, jsou sešlé, místy přemalované.

Obraz Matky Boží Pomocné, velmi dobrá kopie dle některého obrazu ze školy Kranachovy, malba na dřevě ze 17. stol.

Náhrobní kámen s erbem, z něhož již jen dvojatý klenot nad štítem jest patrný; nápis jest úplně vyšlapán.

Socha ležícího Krista (v hrobě), dřevořezba polychromovaná, životní velikosti, za hlavním oltářem, velmi dobrá práce z konce 17. stol.

Cínová křtitelnice ze 17. stol., osmiboká se čtyřmi lvími hlavičkami; vysoké, jehlancové víko jest ozdobeno zvláště litými a přidělanými květy ornamentalními rázu prostonárodního, hlavičkami lvími a na stranách rytinami, představujícími sedmero svátostí spůsobem primitivním avšak zajímavými krojem, — na osmém poli obrázek sv. Jana Křt.; nápisy na obrázcích:

1. GE : KREST, 2. BIRMOWANI, 3. SWATOST OLTARNI, 4. POKANI, 5. POSLEDNI POMAZANI, 6. SWIECENI KNIEZSTWY, 7. STAW MANZELSKI, 8. IAN KRTITEL.

Zvony:

1. Výška 0·69 *m*, průměr 0·86 *m*, nápis majuskulový, který v jedné řádce vinul se kolem koruny, bezpochyby pro závadnou legendu v dobách protireformačních byl vypilován, čehož stopy zřetelně viděti; pro nepřístupnost smysl nedá se dnes dobře určiti.

Pod tím gotický obloučkový vlys, jak jej vídáme na zvonech plzeňského mistra Jiljí z počátku 16. stol.

2. Výška 0·57 *m*, průměr 0·68 *m* pod korunou ornamentální pásek a nápis ve třech řádkách:

AD HONOREM DEI TER OPT · MAX · MAGNÆ COELORVM REGINÆ NEC NON D · GEORGII MART | ECCLÆ STRAZOVIENSIS TIT · PATRONI SVMPTIBUS EIVSDEM ECCLÆ FVSA SVM A · D · M · D · C · L · IV | MENSE (andílek) APRILI · P · C · I · W · P · B ·

Pod tím štítek zvonařský se jménem IOANNES PRICQVEY.

Na plášti reliefy: Ukřižovaný s Marií a Janem, P. Maria s Ježíškem na půlměsíci; na jižní straně velký erb hrabat Martiniců s písmeny E. W., C. A. M. (Byltě Jiří Adam Bořita z Martinic od r. 1630 pánem na Opálce a Klenovém u Strážova.)

3. Z roku 1841.

Střežiměř.

Po bývalé tvrzi, na níž připomínají se ve 14. stol. Olkmar a Mikeš ze Střeziměře v 15. stol. rytířské rody z Čachrova a z Běšin, v 16. stol. rytíři Ježovští z Lub, Štěnovští z Kadova a v 17. stol. rytíři z Widršperka jako držitelové, spatřují se nepatrné zbytky zdí a valů (tvar čtverhranný) na louce při nynějším panském dvoru. Dle všeho byla tvrz skrovných rozměrů a zpevněna vodními příkopy a valy. Zde také zemřel poslední rodu Grispekův v Čechách Jachym Grispek z Grispachu 1678.

Stříbrné Hory.

Jar. Schaller, l. c, III. 224. — J. G. Sommer, l. c. VII. 42. — J. Trajer, l. c. 244. — Pamětní kniha a matriky fary ve Stříbrných Horách od r. 1791.

Město založeno bylo při bohatých někdy dolech na stříbrnou rudu; dolováno ještě v 16. stol. s prospěchem, odtud ale nastal rychlý úpadek, tak že r. 1541. byly již všechny doly zatopeny. R. 1892. započato opět s kutáním, ale s nevalným zdarem.

KOSTEL SV. KATEŘINY (farní) na místě, kde až do r. 1721. stávala dřevěná kaple, založená zde za rozkvětu hornictví a podřízená duchovní správě blízkých Hradešic. Téhož roku položen hrabětem Janem Norbertem Pöttingem, majitelem Nalžova, základní kámen ku stavbě té

podoby, jak se to do dneška spatřuje; větší opravy vykonány byly r. 1798; r. 1846 vyvýšena věž a přikryta novou, cibulovitou bání. Kostel od r. 1786 spravován byl lokalistou, r. 1813 stal se farním.

Stavba orientovaná, omítnutá, má v základě podobu kříže s delším hlavním ramenem; v západním průčelí věž, v druhém a třetím patře zúžená, s hlavním vchodem polokruhovým v čele. Lícní zdivo dekorováno jest v nárožích pilastry a prolomeno na každé straně osmi podélnými, segmentem zaklenutými okny; ramena příční lodi i presbyterium mají zakončení pravoúhlé a stejnou s lodí výšku.

Uvnitř jest loď i s čtvercovým křížením příční lodi 21·90 *m* dlouhá, 8·60 *m* široká; valené klenutí eliptické v lodi a presbyterii protíná se s klenbou lodi příční, tvoříc v křížení čtverec, jehož nároží vyplňují šikmy v patě klenbové vysedlým římsovím přepažené; stěny oživují pilastry. Presbyterium, s lodí stejně široké, 9·68 *m* dlouhé, má v přímém závěru dvě okna, vyplněná novou malbou na skle; jemu po bok pojí se v levo kobka, v pravo sakristie a nad nimi panské oratoře, kteréž dosahují výšky a hloubky příční lodě, s níž na venek tvoří jednolitý celek pod společnou taškovou střechou. Veškeré prostory chrámové činí velmi dobrý dojem jak svými podařenými poměry, tak i pečlivou, v nejnovějším čase prováděnou úpravou.

Hlavní oltář, barokový, jest tabernakulová stavba s olejovým obrazem sv. Kateřiny (slabým) a dřevěnou sochou Madonny ve výklenku uprostřed, zhotovenou r. 1727 za příčinou šťastného ukončení studií mladých hrabat Pöttingů v Hallu bavorském dle originalu tam chovaného. Ostatní oltáře jsou nové.

Náhrobníky: 1. Dřevěný epitaf s malovanou podobiznou v životní velikosti patrona chrámu Václava hraběte Pöttinga, zemřelého r. 1760.

2. Žulová deska beze znaku má nápis:

VROZENA A STA | TECZNA PANI | KATERZINA AMA | BILIA SOBIETICKA | ZE SOBIETICZ RO | ZENA BERNKLAV | BKA : DE SCHÖN | REIT VSNVLA | W PANV 6. OCTOB : | ANO 1762 | WIEKV SWEHO | 95 LET.

3. Náhrobní kámen faráře Josefa Berky s chronogrammem z r. 1797.

V křížových ramenech visí čtyři velké obrazy malované na plátně: Zasnoubení P. Marie, sv. Hedvika, Narození Páně a Snětí s kříže; první dva jsou dobré malby 18. stol.

Dřevěné sošky sv. Jana evang. a Matky boží, 0·66 *m* vys., nově polychromované, jsou zbytky sousoší Ukřižovaného z konce 15. stol.

Krucifix v nadživotní velikosti, litina zinková (nově polychromovaná) dle originálu z katakomb chrámu Svatoštěpánského ve Vídni. Týž odlitek z bronzu před kostelem.

Kalich, pouze kupa stříbrná ze 17. stol., s pláštěm tepané a prolamované práce (tři medailony, mezi nimi stylisované květiny).

Rouška dekorativní před eucharistií, krásná stříbrná krajka a zlaté vyšívání na ní vzaty byly z pláštíku ciboria z počátku 18. stol.

Zvony: *1.* Průměr 0·83 *m*, výška 0·62 *m* přelit byl r. 1897 R. Pernerem v Budějovicích ze zvonu ulitého r. 1875 Ignácem Hilzerem ve Víd. Novém Městě.

2. Výška 0·57 *m*, průměr 0·74 *m*, přelitý r. 1861 nákladem Magdaleny Buchtové Rudolfem Pernerem v Budějovicích.

3. Výška 0·28 *m*, průměr 0·43 *m*, má opis kolem koruny v gotických minuskulích: leta † boziho † m° † ccccc · xxiii vdelan 8 zwon · amen bud. pod tím na korpusu ian (Jan Konvář).

4. Výška 0·22 *m*, průměr 0·30 *m*, má opis dvouřádkový latinskými versálkami: HONORI SANCTAE BARBARAE VIRGINIS ET MARTYRIS FVSA ANNO MDCCXXII; níže JOANNES PRICQVEY. Na plášti štítek zvonaře Pricqveye z Klatov.

Zvonek zavěšený na radnici má nápis kolem koruny: SIT NOMEN DOMINI BENEDICTVM A 1672. Při dolejším okraji: DO MIEST HORSKÝCH NALŽIOW NA RATHAVS.

Svrčeves.

Sedláček Aug., Hrady a zámky IX. 49. — Jireček, Z dějin rodiny Hodějovské v Osvětě 1883. — »Šumavan« 1883, 587. — Dr. V. J. Nováček, Jan Jeníšek z Újezda a na Svrčovsi v Časop. Č. M. 1894, 237 a v Šumavanu 1895, 87.

Ves při Úhlavě s TVRZÍ vodní, nyní na několik příbytků přestavěnou. Hlavní budova stavěna byla do půlkruhu a bývala kdysi vodním příkopem obepjata; stavbou svědčí 15. věku. Na stavení velmi sešlém zachovaly se ještě ve dvoře dva gotické vchody o lomených obloucích s kamennými pažbami prostě na hranách skrojenými.

Štěpánovice.

Rukopis: Geschichte und Archaeologie der Herrschaft Chudenic. — K. J. Erben, Regesta. — Desky Z. 139 C 10, 301 O 18, 410 P 4. — Pamětní kniha panství Chuděnického z r. 1729. — Method XII. 79, XIII. 89.

Mohyly; o nich zmínka při Vícenicích. As ¼ hod. na severovýchod ode vsi v polích »na tanečku« zbytky Strážiště, rozměrů nepatrných z doby již historické.

Osada se statkem a tvrzí připomíná se již v darovací listině knížete Vladislava klášteru Kladrubskému z r. 1115; později sídlil zde rod vladycký, kterýž ve 14. stol. (1367 lib. erect.) vykonával právo podací farního kostela zdejšího; v 16. stol. držela zboží to rodina Jeníšků z Újezda, kteráž je prodala r. 1638 koleji Jesuitské v Klatovech. R. 1694 získal je koupí svobodný pán Frant. Max Otto Černín z Chuděnic. Tvrz, prosté stavení obdélníkové, přestavěna na sýpku r. 1730.

KOSTEL SV. MICHALA (filialní), ve 14. stol. farní, prostá stavba orientovaná, původně gotická, k jejímuž západnímu průčelí později přistavěna věž, na níž při opravě kostela r. 1737 dána byla nová stanová

střecha s lucernou. Největší přeměny dostalo se kostelu na sklonku 16. stol. přístavbou kobky, rozšířením oken a založením nové empory uvnitř.

Kostel skládá se z obdélníkové lodi a nižšího a užšího presbyteria čtvercového půdorysu. Do lodi vstupuje se na jižní straně portálkem o lomeném oblouku, jehož ostění, velice poškozené, profilováno jest prutem; kobka před ním má renaissanční štít běžného tvaru a v něm maltový monogram jesuitský. Veškerá okna rozšířená a nepravidelným obloukem překlenutá, mají otvory nahoře záclonovitě vyplněné, neumělé napodobení snad původní kružby.

Obr. 103. Štěpánovice. Bronzová kropenka.

Loď uvnitř 12·30 *m* dlouhá, 7·25 *m* široká, kryta jest plochým stropem; v západní části přistavěna zděná empora na nízkém oblouku, její poprseň polokruhovými sloupy rozdělena na sedm polí; na severní zdi spatřuje se úlomek kamenného obložení epitafia (?) v podobě architravu na polosloupech. Na východní čelné zdi, prolomené triumfálním obloukem, spatřují se úryvky malby z 15. stol., odkryté při poslední opravě r. 1891, v podobě stuh, jakéž provázejí biblické postavy, s nápisy v gotických minuskulích, z jichž jednotlivých čitelných slov souditi lze na smysl legendárních průpovědí (čte se: ... consciencia diabolus S ppl. peccata ... na druhé straně .... angelis tribus factorem ....), po oblouku triumfalním, lomeném, s hranami skrojenými pnou se červeně malované kraby; na jeho lícních plochách namalováno na každé straně tré polovičních postav proroků, z nichž každý drží pásek se svým jménem daniel S pohcta, ysais S propheta .. atd., půda kolem nich oživena patronovanými liliemi, hvězdami a růžicemi; vše zběžně, konvencionelním způsobem malováno.

Presbyterium 4·10 *m* šir., 4·65 *m* dlouhé, sklenuto bylo žebry do kříže, patky žeber s geometrickými konsoly ve výši jen jednoho metru nad podlahou založené dosud se spatřují; na místě dřívějšího klenutí dána z nouze imitace dřevěná, maltou na rákos omítnutá.

Hlavní oltář s kamennou mensou, dřevěnou sochou sv. Michala uprostřed a sv. Pavla a Řehoře po stranách jest prostá, ale dobrá práce, z první polovice 17. stol.; vedlejší oltáře sv. Jana Křt. a Čtrnácti Pomocníků s obrazy přemalovanými jsou primitivní díla z téže doby.

Na věži dva zvony (průměr 0·55 *m* a 0·35 *m*) povrchního provedení s festony a obrazy sv. Jana Nep., Nanebevzetí P. Marie a štítem zvonaře Václava Pernera v Plzni na větším a sv. Floriana a Bartoloměje na menším; nejmenší zvon v sanktusníku, hladký, je též novější.

Šest cínových svícnů na tříhranných podstavcích, 0·37 *m* vys., na jichž hořejší hladké ploše jsou rytiny: v jednom rohu znak Jeníškův a nad ním písmena P. G. Z. V. (Přibík Jeníšek z Újezda) v druhém znak lekno (Kateřiny Ludmily z Tochovic) s písmeny K. G. Z T., v třetím letopočet 1631.

Bronzová kropenka tvaru popelnice na třech nožkách, 0·20 *m* vysoká, hladká, z doby založení kostela. (Obr. 103.)

Náhrobník z šedého mramoru 1·60 *m* vysoký, 0·76 *m* široký s pečlivě provedeným erbem, v jehož štítu jednorožec v poli pokosem na dvé děleném a v klenotu muž s pozdviženým nad hlavou buzikanem (kyjem); kolem nápis doplňující se čtyřmi řádkami nad erbem, gotickým písmem: . . ta 1599 we Cztwrtek po Ne- | diely Prowodny Umrzel Urozeny a Statecznу Ryttirz Pan Buryan | (Jeníšek z) Ugezda a na Czwr | rzowczy: Gehožto Tielo na tomto mistie odpocziwa Pan Buh (racz) | mu lehkeho odpoczinuti Po- | przíti a namſesnim u Wě | czné Slawě a radosti Nebeské | ✱ dati schledatij. ✱

Švihov.

Balbín Bohusl.: Epit. rer. Boh lib. V. cap. VIII. — Heber Franz Alex.: l. c. II. — Černín Eug. hrabě: Geschichte und Archaeologie der einzelnen Ortschaften der Herrschaft Chudenitz (Rukop. v arch. Jindřicho-Hradeckém). — Sommer Joh. Gottfried: l. c. VII. 221. — Trajer Joh.: l. c. 833. — Bernau F.: Album der Burgen und Schlösser im Königreiche Böhmen. 395. — Sedláček Aug.: Hrady etc. IX. 1. — Šumavan III. XIV. (29). — Pamětní kniha farní z r. 1836. — Matriky farní od r. 1713. — Kniha kostelních účtů Švihovských.

Na vrchu Tuhošti předhistorické hradiště s valy spečenými. Nález bronzových předmětů, hrot, kosa, nůž, náramky. Pod Tuhoštěm prozkoumány v l. 1885 a 1888 tři mohyly obsahující různé bronzové, železné, zlaté a jiné předměty typu Hallstattského. Hrab. Eug. Černín v Pam. arch. VI. 56; Jičínský ibid. VII. 215, 438; VIII. 391, XI. 271, XIII. 218, XIV. 259; Annalen des k. k. naturhist. Hofmuseums III. not. 94, 97; museum Klatovské; Mittheil. der k. k. Central-Commission XI. 139, XIII. 35; Šnajdr, Počátek předhist. místop. 80; Píč, Výzkum 24; Průvodce sbírkami mus. král. Česk. 49.

Starobylé městečko v malebném údolí řeky Úhlavy, jehož osudy připoutány byly k památnému hradu; v 16. stol. obdrželo některé výsady a bylo též zdmi o dvou branách obehnáno; velké požáry v 18. stol. a zejména velký požár r. 1865 setřely starobylý jeho ráz úplně. Na radnici, vystavěné r. 1861, některé majestáty (Leopold I., Karel VI., Marie Teresie, Josef II. a Frant. I.), privilegia a listiny (nejstarší z r. 1501). Pečeť obecní (v Klatovském museu) má ve znaku 2 věže hradební, pod nimi štítek s herald. květinou a opis: MIESTA ŠWIHOWA (17. stol.)

Obr. 104. Švihov. Hrad. Pohled od jihovýchodu.

HRAD založený v rovině údolí řeky Úhlavky a její vodou spola zpevněný, jemuž co do velikosti, způsobu opevnění a neporušenosti původního zdiva málo v Čechách rovných. Vystavěn byl Půtou ze Švihova ve druhé polovici 15. stol. na místě starého hradu ode dávna zde stávavšího, při čemž asi podržena stará disposice vodního zpevnění a některé části zdiva hradního.

V této nové podobě zachovalo se soudobé a dosti věrné vyobrazení jeho v hradní kapli, na němž spatřují se četné věžovité bašty sedlovými střechami kryté, spojené chodbami pavlačovitými, v jich pak středu obě křídla paláce s hradní kaplí. Rod pánů z Risenberka zůstal v držení hradu do r. 1548, kteréhož roku koupí získal jej pan Heralt z Říčan; od r. 1598 je majetkem rodu hrabat Černínů z Chuděnic.

Po válce třicetileté k rozkazu císaře Ferdinanda III. snesena podsebití i věž nad první branou a okrouhlé bašty téměř do základu pobořeny, aby hrad cizímu nepříteli nemohl poskytovati pevné záštity.

Opuštěn, sloužil později za vrchnostenskou sýpku, z kteréž příčiny zbaven sice mnohé nádherné architektonické dekorace, ale za to v hlavní své podstatě až na naše časy zůstal zachován.

Opevnění záleží ve dvojím zděném hražení se širokým, kdysi vodou z řeky zatápěným příkopem na jižní a východní straně a ze širokého vodního náhonu, opírajícího se o stavení hospodářská na straně západní a severní; nad to i dva rybníky v těsném sousedství hrad na straně západní a východní obkličovaly. Uvnitř prostora obsahovala předhradí a vlastní hrad s nádvořím, dělený od onoho širokým zděným příkopem.

Vchod do hradu na severní, k městu obrácené straně střežen byl čtverhrannou věží, ze které zbyla jen brána s lomeným obloukem, 3 *m* široká, přístupná kdysi po zvedacím mostě.

Od brány k pravé straně táhnou se do polokruhu hospodářská stavení, na vnější straně vodním náhonem zatopená a zde též na obou

koncích okrouhlými baštami a uprostřed dvěma čtverhrannými výstupy zpevněná.

Branou vchází se do předhradí, děleného od vlastního hradu širokým, nyní již zasypaným příkopem.

Za ním zvedají se temné zdi imposantního hradu s mohutnou, 38 *m* vysokou věží o šesti patrech, v nárožích a otvorech osazenou tesanými kvádry (Obr. 106.). Věž kryta jest nízkou sedlovou střechou šindelovou, spočívající na starých, vysedlých hambalkách; původně měla štihlý, jehlancový krov. V přízemí jest brána, z osy v pravo posunutá a sklenutá lomeným obloukem; ostění její profilováno jest prutem hruškovitým mezi dvěma

Obr. 105. Švihov. Hrad. Pohled od severovýchodu.

žlábky; vedle ní založena byla původně ještě branka pro pěší, která však zazděna byla při pozdějším sesilování spodiny věžní.

Nad branou spatřuje se kamenné, profilované obložení erbovního štítu s nápisem, jehož popis ani jiná stopa se nezachovaly — jenom zbytek křížové kytky jest patrný.

Okna spodních dvou pater, hledící do nádvoří, obdélníková, kamenným prutem svisle a napříč na dvé dělená, vyložena jsou profilovaným ostěním, nad to po stranách lemována šroubovitě rýhovaným dříkem, v nadpraží vimperkové anthemie s liliemi po stranách, na spodních římsách vždy dva erbovní štítky se znakem Švihovských a Risenberských, kterýchž znaků ostatně užito při všech téměř oknech palácové stavby; okna ostatních pater jsou menší a jednoduše profilovaná.

K severnímu boku věže přiléhá kamenný šnek v spodních patrech čtverhranný, ve vrchní části polokruhovitě obezděný.

Uvnitř jen světnice prvého patra jest křížem hladce sklenuta, v ostatních traktech jsou stropy trámové, v jižním okenním výklenku světnice třetího patra byl kamenný erb (nyní vylomený), vedle něho vymalován černou barvou erb Švihovských a letopočet 1611.

Průjezd věžní (uvnitř 5 *m* i s vchody 9 *m* dlouhý) hladce křížem sklenutý, ukončen jest vnitřní branou, profilovanou velmi markantně dvěma

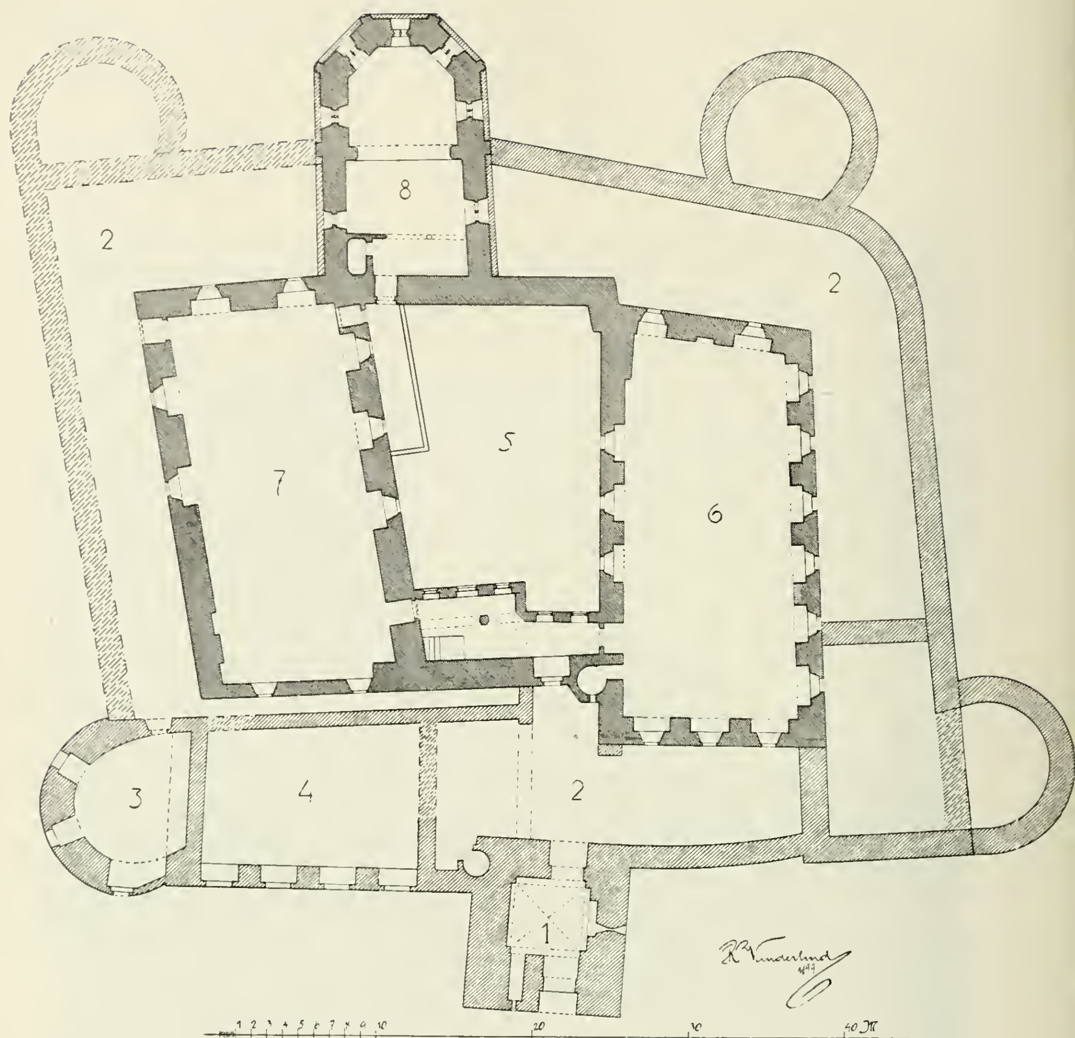

Obr. 105. Švihov. Hrad. Pohled od západu.

oblouny a dvěma výžlabky; v jejím vrcholu erb Švihovských. V témž průjezdě v levo od vchodu kusý nápis minuskulemi, text veršované básně o užitečnosti hrachu (viz text v Sedláčkových Hradech).

Od vnitřních rohů věže vybíhají na obě strany silné a vysoké zdi, obkličující na venek parkán průměrem 10 *m* široký a k vlastnímu hradu doléhající.

V každém ze čtyř rohů zdí zvedala se kruhová věž obhajující příkopy a parkány, z těchto věží vystupovalo se na dřevěné pavlače, po celé délce hradební zdi parkánové se táhnoucí.

Obr. 107. Švihov. Půdorys hradu.

Tyto zdi i nárožní bašty udržely se jen na západní a jižní straně, severní a větší část východní strany i bašta jimi sevřená srovnány jsou se zemí.

Úplně zachována jest jen tak zv. »červená bašta« v rohu severozápadním, (půdorys 3.) až na starý kryt, r. 1865 odstraněný. Uzavírá přímou svou zdí levou šíji západního parkánu, takže bezmála dotýká se nároží hlavního paláce.

V ní nalézá se síň tvaru podkovovitého 7·50 *m* široká, třemi okny osvětlená a valeně sklenutá; sloužila kdysi též za mlýn samotížný a později i za příbytek, avšak na starší ještě dobu ukazují zbytky nástěnných maleb nedávno zde objevené: nad kružbovou obrubou ve výši prsení vy-

obrazeny na rovné zdi ve dvou polích sceny z turnaje, na straně protější, též na ostatních volných plochách, rozeznávají se postavy pážat a j. v kroji 15. věku.

Do prostory parkánu mezi touto baštou a věží, 22·10 *m* dlouhého a 9·90 *m* širokého, vestavěny byly později dvě velké síně, za kterýmž účelem proražena byla též do hlavní zdi 4 okna, za nimi pak táhla se nízká chodba, na kterouž se vystupovalo z prvního patra věže pavláčkou vedenou přes zděný oblouk.

Parkán od věže na pravo se táhnoucí, jen 6·55 *m* široký, uzavírá na konci bašta zvaná »bílá«, uvnitř z větší části pobořená.

Vlastní stavení hradní tvoří nepravidelný obdélník 26—30 *m* dlouhý, 40—43 *m* široký; dvě křídla paláce proti sobě postavená (jižní o 3 metry vystupuje z obdélníka) tvoří boky, spojené v čele proti věži zvláštním traktem, nyní o 3 *m* nad ně vynikajícím, v němž založeno jest schodiště a chodby a z jehož nejvyššího patra vystupovalo se též na pavlače s podsebitím, táhnoucí se podél obou palácových křídel. Protější stranu uzavírá s polovice západní průčelí hradní kaple, ostatek pak zeď vyhnaná do rovnosti s palácovými křídly a kaplí.

Nádvoří takto uzavřené (půdor. 5) má 19·60 *m* délky, 12 *m* šířky a otvírá se do něho množství oken palácových a chodbových, v přízemí pak několik dvéří, díla vesměs tesaného, které vedou do podzemních sklepení a přízemních komor. Nelze určitě tvrditi, byl-li severní palác od základu nově stavěn, jisto však je, že k paláci jižnímu užito bylo zdí staré tvrze, což dosvědčuje dosud zachovaný vchod sklepní a jiný nad ním zazděný, oba lomeně sklenuté a podstatně různící se od staveb Půtou provedených.

Když ujal se statku pan Kavka Říčanský, byla vykonána rozsáhlá oprava vnitřní a při té příležitosti též zevnějšek jižního paláce ozdoben sgraffitovou rustikou, kteráž na stranách chráněných všude se zachovala. V 17. století byly veškeré ochozy a spočívající na nich krovy sneseny, načež byla snížená takto stavení nuzně šindelovou střechou přikryta.

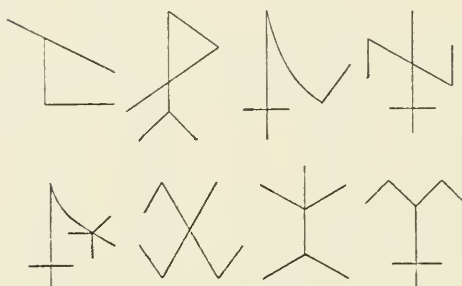
Stavby palácové jsou provedeny z lámaného kamene, omítnuty a na hranách osazeny kvádry; veškerá klenutí zřízena jsou z cihel neobyčejně dobré hodnoty. Vchody vnitřní, jakož i okna jsou tvarem obdélníková, mají přesně profilovaná ostění šablony více méně stejné, skládající se z hruškovitého prutu mezi dvěma žlábky, ve dveřích z pravidla hořejší kouty hladce vykrouženými podpěrami jsou vyplněny. Okna prvního patra a v traktu příčním jsou jednoduchá a jen některá vysedlými spodními římsami s erbovými štíty osazena, za to okna v druhém patře byla dvěma kamennými pruty svisle i na příč na devět polí rozčleněna, při čemž hruškovité oblouny postaveny na šroubovité podvalky; vysedlé spodní římsy oživeny jsou dvěma erbovními štítky. Bohužel byla ostění těchto oken skoro všude vylámána, okna zazděna a ponechány jen otvory na sýpkách obvyklé, k jichž obložení užito s prospěchem starých profilovaných ostění a prutů. Takových oken otvíralo se v jižním paláci jedenáct na venek a tré

do dvora; severní palác měl jich na každé podélné straně tři, v čelných stranách po dvou. Na oknech a dveřích spatřují se četné kamennické značky (viz obr. 108.).

Patero záchodů na kamenných krakorcích vyčnívá na různých místech ze zdí do parkánů. Zvláštní ozdobou severního paláce byly dva věžovité arkýře v nárožích severní strany, z nichž však na dobu naši nic se nezachovalo; nyní jest tato strana až po druhé patro zakryta stavením úřednickým v 18. stol. přistavěným.

Vstup na schody a do vnitřního nádvoří založen jest v příčním křídle.

Toto prolomeno jest v přízemí branou s ostěním poněkud mělce profilovaným; nad branou byl kamenný relief v obdélníkovém poli, z něhož zbylo taktéž jen orámování s vimperkovou římsou; v nejvyšším patře čtyři leseny archivoltami spojené podpírají vysedlé zdivo hlavní římsy. Z podjezdu valeně sklenutého vede v levo vchod na schody, od něho prodlužuje se levá strana o 3 metry dále do dvora a tvoří zde pravoúhlý výstupek. Zdi do dvora obrácené sesíleny jsou taktéž šesti lesenami, založenými ve výši prvého patra na šesti krakorcích a končících pod hlavní římsou prostými kosinami; lesena nárožní končí baldachynem, pod nímž stávala na konsole dosud zachovaném socha.

Obr. 108. Švihov. Kamennické značky na hradě.

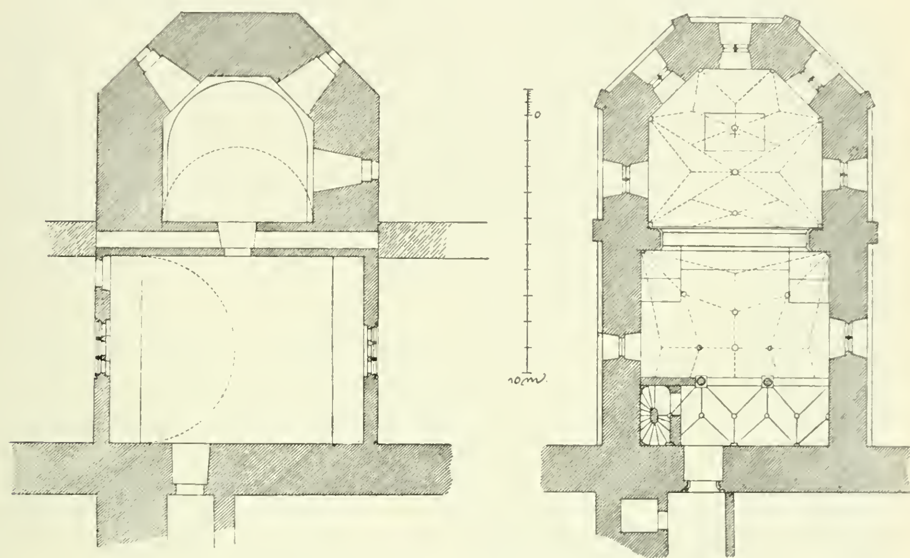
Přízemí obou paláců sloužila za zásobárny a čeládce za byty, síně a komory prosté úpravy klenuty jsou hladce křížem; též síně prvého patra jsou klenuty a jen druhé patro mělo ode dávna strop povalový.

V prvém patře jižního paláce (půdor. 6.) jsou dvě síně, přední o šesti klenbových polích s dvěma čtyřbokými, na hranách skrojenými pilíři, druhá menší o 4 polích s pilířem uprostřed.

Ve druhém patře jest jediná síň, nyní úplně pustá.

V prvním patře severního paláce (půdor 7.) jsou tři síně, dvě podél vedle sebe ležící o stejné délce a šířce jsou předsíň a panská dvorana a menší síň příční na straně východní, kdež byla, jak se zdá, ložnice; ve dvoraně zachovaly se nepatrné zbytky malby na zdi, jimiž v 16. stol. vyzdobena byla. V každém klenbovém poli běžnými rysy namalovány jsou v černých konturách renaissanční rosety, na zdi spatřuje se říšský orel a sporé zbytky malby figuralní pečlivého provedení; ve východní síni jsou jen četné rosety na stropech tak jako v síni vedlejší; na přípoře kamenný konsolek pro kahanec. Ve druhém patře, tak jako v protějším paláci, jest jediná síň, nyní prkennou podlahou na dvé rozdělená a původně povalovým stropem krytá.

Zde zachovaly se četné zbytky maleb, jimiž pokryty byly veškeré plochy zdí. Malby ty, zběžně a s jistou vyspělostí technickou provedené, ač ceny prostřední, náležejí třem dobám. Představovaly na plochách podélných výjevy mythologické z báje o Scylle a králi Minosovi (dle Ovidových Metamorfos), mezi nimi allegorické postavy ctností; ve špaletách okenních byly po stranách dole postavy zbrojnošů, nad nimi a v obloucích nadokenních bohaté rozviliny ornamentální s erbem uprostřed. Malby v oknech byly později ošklivě přemalovány, ale původní ornamenty všude prosvitají. Část ornamentální daleko vyniká nad figuralní. Pod mythologickými obrazy

Obr. 109. Švihov. Půdorys kaple.

byl německý text v kartušových tabulkách, z něho lze čísti ještě na dvou místech:

SCILLA SPRINGT INS WASSER . . | VND HAN . . AN MINOIS SC . . . WELCHER SIE GANC VND GAR . . . VER ACHT DAFIR SIE ZV EIN . .

Pod vedlejším obrazem

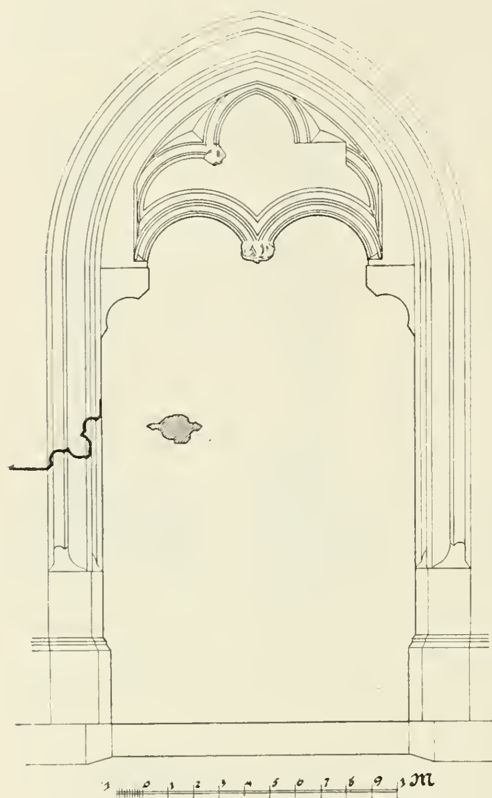
SCILLA IRM VATER A . . STVNT GLEICH DIE . . . . . | (ALS) ER SCHLIEF (EIN H)AR VND REICHT | G . . . SOLCHE PEID . R . MINOI DER . . . VERFLVCHT VND VERSPEIT SIE 1 · 5 · 8 · 6

Pod allegorickými postavami zbyly názvy: MELANKOLIA, PACIET . ., SPES · a. j.

V čele východní zdi mezi okny velký říšský orel, pod ním v levo erb Říčanský, v pravo hvězda Šternberská a písmeny v levo H R Z (Heralt Říčanský) v pravo K H R Z (Katharina Říčanská; na dvou místech je letopočet 1581.

KAPLE HRADNÍ (půdor. 8), zasvěcená původně P. Marii, jest v celku svém samostatná stavba orientovaná, vystupující z hradebního čtverhranu do

východního parkánu. Založena jest na hmotné, vysoké baště, jejíž boky, přiléhající původně k vnitřnímu dvoru v podobě oblouků, přepínaly vnitřní hradební příkop, takže voda tudy prouditi mohla. Z příčin nám neznámých tento volný průchod již při nové přestavbě v 15. stol. zazděn. Kaple vystavěna byla Půtou ze Švihova mezi léty 1480—89 a zachovala se ve své původní podobě vyjma kryt a některá poškození vnitřní. Spustošený a zanedbaný vnitřek byl r. 1890 přiměřeně opraven.

Obr. 110. Švihov. Portál.

Loď i polygonálně zakončený chor tvoří na venek jednolitý celek. Z podezdívky vystupují na stranách a v rozích lehké, více dekorativní opěráky bez ústupků, jichž kosiny mají v čele lomeničky erbovním štítem oživené. Okna kaple vně i uvnitř hluboce vyšpaletovaná, o lomených obloucích, jsou dvojdílná, prut podpírá jednoduchý trojlist kružbový; pět jich prolamuje zdi chorové, dvě otevírají se do lodi. — V baště pod chorem jsou dvojí sklepení nad sebou; spodní slabě osvětlují uzounká okna obdélníková, nad nimi tři větší okna čtverhranná s tesaným ostěním prolamují zdi 2·80 *m* silné a ústí do komnaty 5·50 *m* široké, polokruhem zavřené a valeně sklenuté; ve tloušťce zdi, tuto prostoru na západ uzavírající, jest při samém klenutí chodba, na kterou se vystupovalo otvorem z této síně a jejíž obě šíje vedly na vnitřní zeď hradební.

Vchod do sklepení přízemního, prostý obdélník v hořejších koutech vyplněný a na hranách skrojený, jest zajímavý tím, že má ještě původní dřevěné, úplně zdravé pažení.

Do kaple vedly otevřené schody z vnitřního dvoru palácového, avšak nyní spodní část tohoto schodiště jest ubourána a lze vystupovati na schodiště jen dveřmi z velké předsíně prvého patra severního paláce. Portál kaple při levé straně záp. průčelí, jehož ostění profilováno hruškovým prutem mezi dvěma žlábky, má ve vrcholi trojlistovou kružbu, která opírá se o dva polokruhové oblouky, sbíhající se uprostřed ve volný konsol v podobě vousaté hlavy Spasitele (viz obr. 110.).

Loď tvoří jedinou prostoru čtvercovou 5·50 *m* širokou, na straně západní založena jest o něco později, když loď sklenuta byla, empora na dvou sloupech s vysokými osmibokými patami, okrouhlými dříky a listovými hlavicemi, na nichž spočívají tři tupé lomené oblouky, lemované na vnitřní straně římsou kraby osázenou a vybíhající v křížovou kytku.

Obr. 111. Švihov. Hradní kaple.

Předsíň pod emporou má klenutí s žebry síťovými, jež opírají se na zdích o konsoly listnaté aneb maskami zdobené a sbíhají se do hladkých svorníků.

Točité schody na levé straně vedou na emporu; prsení její rozčleněno jest na 9 čtvercových polí, jichž malované panelování představuje kružby s tvary ponejvíce plamenitými, pět polí prostředních přemalováno později obrazy erbů pana Jindřicha Půty Švihovského, jeho manželky a příbuzenstva jejího, jsou tu dle řady 1. erb, (v němž střídají se dva gryfoni s orlicí a lvem ve čtyřech polích, jméno rodu úmyslně vyškrabáno); 2. erb se jménem (minuskulemi) Vrsula knieżna Monstrwerska (Minsterberská);

3. erb Švihovských s nápisem: S. R. Gindrzich z Ryzmberka; 4 erb s orlicí a nápisem Salomena kniezna Zaganska; 5. erb čtverečný, střídavě orlice a pole shora rozpoltěné, při něm psáno: Katherzina kniezna Opawska; na jednom z erbů připsáno: Jan Samuel Koltinus 1648. — Nad prostředním obloukem empory jsou pod prseními dvě kamenné desky s tesaným zlaceným nápisem v gotických minuskulích, udávajícím rok dokončení:

Puotha . de rizmb	Bohe . ista . edifi
erk . et de skala . dns	cia . fecit . Anno
J . Rabi . et ī . swihow	Domī M°CCCC°l°
sup m^s . iudex . Rgni	xxx° 89.

Loď přepjata jest klenutím, avšak žebra vybíhající ze čtyř dosud zachovaných konsolů v koutech a tvořící dvojatou čtyřcípovou hvězdu tak jako žebra v choru dal z příčin nevysvětlitelných, ale nicotných, bývalý správce Wachert před 60 roky otlouci.

Oblouk triumfální, velmi tupě lomený, má patu 1·02 *m* vysokou, na kterou převeden jest žlábkovanou kosinou, hrany kose skrojené v šikmách oživeny jsou žlábkem; k němu přiléhají, vyplňujíce kouty v lodi, dvě kamenné tumby oltářní s jednoduše profilovanou vrchní deskou, levá patřila oltáři posvěcenému sv. Jiří, čtrnácti pomocníkům a sv. Marku, nápis majuskulový na zdi zachovaný zní:

HOC ALTARE CONSECRATV · EST IN · HONORĒ · SANCTOR. MR̄V̄M · GEORGY · XIIII · AVXILIATOR · AC S · MARCI EW̄GTE.

Protější zasvěcen byl svatým pannám dle nápisu minuskulového na zdi Hoc altare cōsecratū est in honore sanctar: virginum Katherine: Barbare: Dorothee | Margarethe: nec non Prsule et sodalīū eius.

Presbyterium 6·80 *m* vysoké, jehož strany s osou rovnoběžné jsou 4·24 *m* dlouhé, uzavřeno jest třemi stranami pravidelného osmiúhelníka; zvýšeno o stupeň, má i klenutí o půl metru nad klenbu lodní vystupující; žebra řezu klínového se žlábkem po stranách přepínala křížem strany podélné a v závěru paprskovitě skláněla se na hladké kuželové konsoly. Podobá se, že svorníky, jichž bylo v presbyteriu a v lodi dvanáct, tak jako v kapli hradu Rábí zdobily plastické erby (obě stavby současně prováděl pan Půta) Na straně evangelia je nápis v got. minuskulích.

Hoc primū et maius altare
conserratum est in honorē
Assuptionis = Natiuitati s.
Cōceptionis Anūtiationis
Visitationis: aliarqe festi
uitatū glosissime dei ge
nitricis virginis Marie.

Sanktuarium 4·10 *m* vysoké, tesané ze šesti kusů žuly; oblý sloup na osmiboké patě nese dvě čtyrboké schránky; spodní širší, na podstavci.

erbem Švihovských zdobená, má otvor o lomeném oblouku kutou mříží uzavřený, svrchní užší s výklenkem podobným, v něm kamenná soška zbičovaného Krista, polychromovaná 0·40 *m* vysoká, díla dobrého; nad tím jehlancový nástavec vrcholící křížem, celkem hrubá práce, současná se stavbou.

Na severní zdi lodní freskový obraz ze 16. stol. 3 *m* široký, 2·80 *m* vysoký, představuje boj sv. Jiří s drakem (obr. 112.) v postavách doutřetinové

Obr. 112. Švihov. Fresková malba v hradní kapli.

velikosti; uprostřed na brůně sv. Jiří (podobizna) s mečem nad hlavou vysoko napřaženým, jímž dobíjí draka pod nohama koně se svíjejícího: kůň i rytíř mají nádherná brnění a roucha, hlava koně, puklicemi krytá, i klobouk rytířův zdobeny vlajícími pštrosími péry, anděl ve žlutém rouchu za rytířem stojící, drží rytířovu helmici: v pravo dále klečí panna s rukama sepjatýma, s beránkem u nohou, oděná růžovým rouchem přesného kroje 16. věku; v oblacích vznáší se anděl, drže na stuhách zavěsený štít s malovaným červeným křížem.

V pozadí spatřuje se podrobný obraz hradu Švihovského v plné jeho slávě, v pravo na skále idealní hrad pokládají někteří za vyobrazení hradu Skály u Přeštic. — Obraz jest hladce a v obličejích velmi pečlivě malován, v popředí terrainu převládající špinavá šeď je celku velmi na újmu.

V presbyteriu olejový obraz na plátně malovaný 1·10 *m* dl., 0·82 *m* šir. představuje mrtvolu hraběte Humprechta Černína z Chuděnic v černém rouchu, u něho hořící svíce, vedle znak Černínský, nápis v levo nahoře:

1666: 25 Aprilis Ziwot swůg w Krystu Panu | dokonal Urozený p. p. Humprecht Protiva Czer | nin z Chudenicz na Sswihowie a Kameniku | Mage Wieku Sweho 49 Leth, 18 Tyhodnůw a 3 dny. — Obraz má cenu jen archaeologickou.

Obr. 113. Švihov. Hradní kaple. Sv. Otcové.

Naproti visí oválový štít dřevěný, na němž vyřezán erb Černínský, opis úplně nečitelný zněl: P. P. ADAM WRATISLAW CZERNIN z CHVD. NA ŠWIH (ze 17. stol.).

Hlavní oltář má starou kamennou tumbu; ze starého oltáře ostalo jen spodní pažení a dřevěná poprsí čtyř svatých otců církevních stávavších na predelle; sochy tyto 0·60 *m* vys. s původní ještě polychromií vyznamenávají se výraznou charakteristikou hlav i dokonalou technikou řezbářskou a patří k nejlepším toho druhu řezbám domácím z konce 15. věku (Obraz 113. a 114.)

Dvéře do kaple vedoucí pobity jsou plechem a děleny železnými pruty na kosočtverce, v jich polích střídají se tlačené vypukliny heraldické:

jelen, kůň, orlice, dvojocasý lev a ornamentální květina (jelen, lev a květina ve dvojích variantech), vše velmi poškozené, k tomu klepadlo běžného gotického tvaru.

Na věžičce zvonek s obrázkem sv. Petra a Pavla a Ukřižovaného; nápis na něm:

I · G · K · PRAGAE — 1770

Obr. 114. Švihov. Hradní kaple. Sv. Otcové.

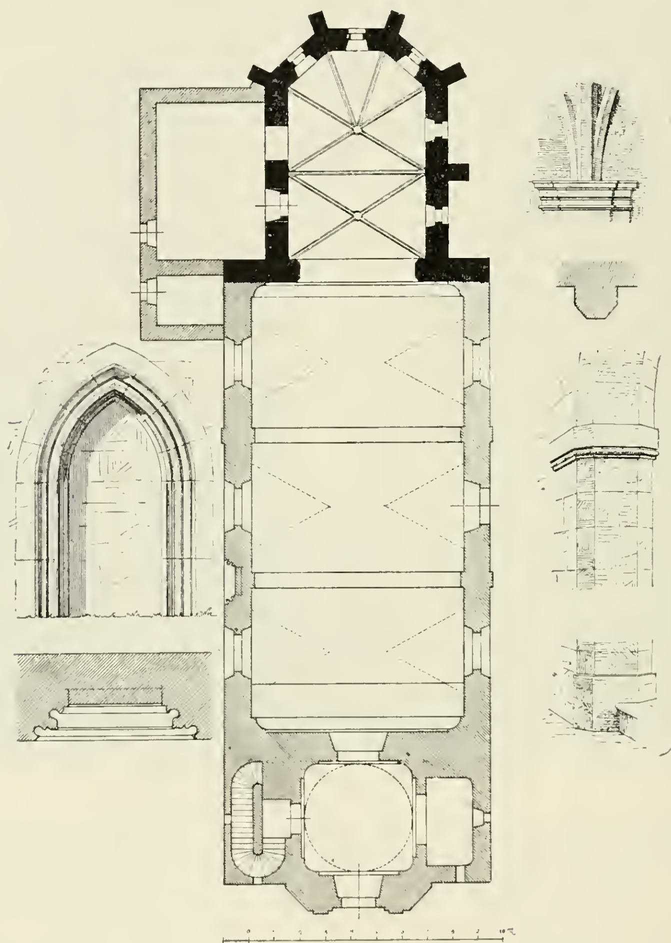
KOSTEL SV. VÁCLAVA (farní) připomíná se jako farní ve 14. stol. — Roku 1744. vyhořel, i byl do r. 1747. opět opraven, při čemž lodi dána nynější podoba. R. 1759 byla ku kostelu přistavěna nová věž nákladem 2000 zl. a do ní tři nové zvony pořízeny.

Stavba orientovaná, z lámaného kamene, v základech jeví původní tvar gotického kostela z konce 14. stol.

Západní průčelí plnou šíří zaujímá věž s hlavním vchodem, dekorovaná pilastry a baňatou střechou pokrytá (hodiny na ní z bývalé brány městské); loď prolomena na každé straně třemi segmentovými okny, pod prostředním na jižní straně prostý vchod obdélníkový, na protější straně zazděný gotický portálek ve vrcholu lomený, profilovaný hruškovým prutem mezi dvěma výžlabky. Užší a nižší presbyterium osazeno na straně podélné

a na rozích pěti opěráky bez ústupků, do něho otvírá se pět jednoduchých gotických oken bez kružby s mělkým pravoúhlým ostěním; k jeho severnímu boku přiléhá sakristie a oratoř, obé pozdějšího založení.

Síň lodní tvoří obdélník 17·80 *m* dlouhý, 8·42 *m* široký; vchází se do ní podvěžní kobkou, odkud též vystupuje se na klenutou kruchtu. Loď přepíná valené klenutí s příčnými pasy a osvětluje šest oken 2 *m* širokých a až ku klenbě sáhajících, lunety nad nimi klenbu prostupující sáhají daleko k ose.

Obr. 115. Švihov. Kostel sv. Václava.

Nad obloukem triumfálním, polokruhovým a na stranách skrojeným, jejž v patě obloukové sesiluje pás prutem podvázaný, čte se chronogramm ve třech řádkách:

EXVSTA EX ČER | NIN TRAXI HVNC RENOVATA | DeCoreM.

Presbyterium o stupeň zvýšené, 5·30 *m* šir. a 8·30 *m* dl. skládá se z choru křížem sklenutého a závěru 5/8bokého, sklenutého paprskovitě.

Žebra ⩔ nasazují na plochých římsách barokových pilastrů (pod nimi snad slabé původní konsoly) a stýkají se ve dvou svornících, v jichž terčích namalovány erby hrabat Černínů (novější). Dvéře do sakristie mají barokové orámování, jež zdá se ukrývati konsolkové výplně gotických dveří s vodorovným nadpražím; nad nimi 2 polokruhové otvory vedoucí na oratoř, uprostřed podlahy hladký kámen kryje vchod do krypty.

Hlavní oltář nový, gotický, má olejový obraz sv. Václava od Jos. Scheiwla, po stranách sošky ss. Petra a Pavla, vedlejší oltáře tři, barokové — na dvou jesuitské obrazy sv. Jana Nep. a sv. Jana na ostrově Pathmos.

Zvony:

1. Průměr 1·20 *m* s obrazem sv. Václava a znakem hrabat Černínů, přelitý r. 1886 od Juránka a Pernera v Plzni ze zvonu, jejž r. 1759 přelil Jan Jiří Kühner v Praze. (Na něm lat. nápis, opsaný se starého zvonu tohoto znění:

Me refundi fecit liberitas gratia, | illustrissimi DD. Prokopii Adalberti S. R. J. Comitis | Czernin de et in Chudenic Gubernatoris domus Chudenic | et novae domus suae sacrae cesareae apostolicae regiae | Majestatis consiliarii et camerarii actualis supremi | Judicii provincialis assesoris, nec non haereditarii | In regno Bohemiae Poculatoris.

Na dolejším kraji opis:

Joannes Georgius Kühner fecit me Pragae A. D. 1759.

2. Průměr 1·06 *m*, výška 0·72 *m*. Nahoře barokové ornamenty s visutými kyticemi. Na boku obraz sv. Jana a Pavla, kolem něho nápis lat. majuskulemi:

☛ A PESTE FAME BELLO IGNE ET GRANDINE
PROTEGITE NOS SANCTE IOANNES ET PAVLE
☛ SONO FESTIVA ET CANORA OPEM DANTE SPIRITALI RECTORE.
CHRISTIANO IOANNE BVTA URBIS SCHWIHOWIENSIS
ACTUALI PAROCHO.

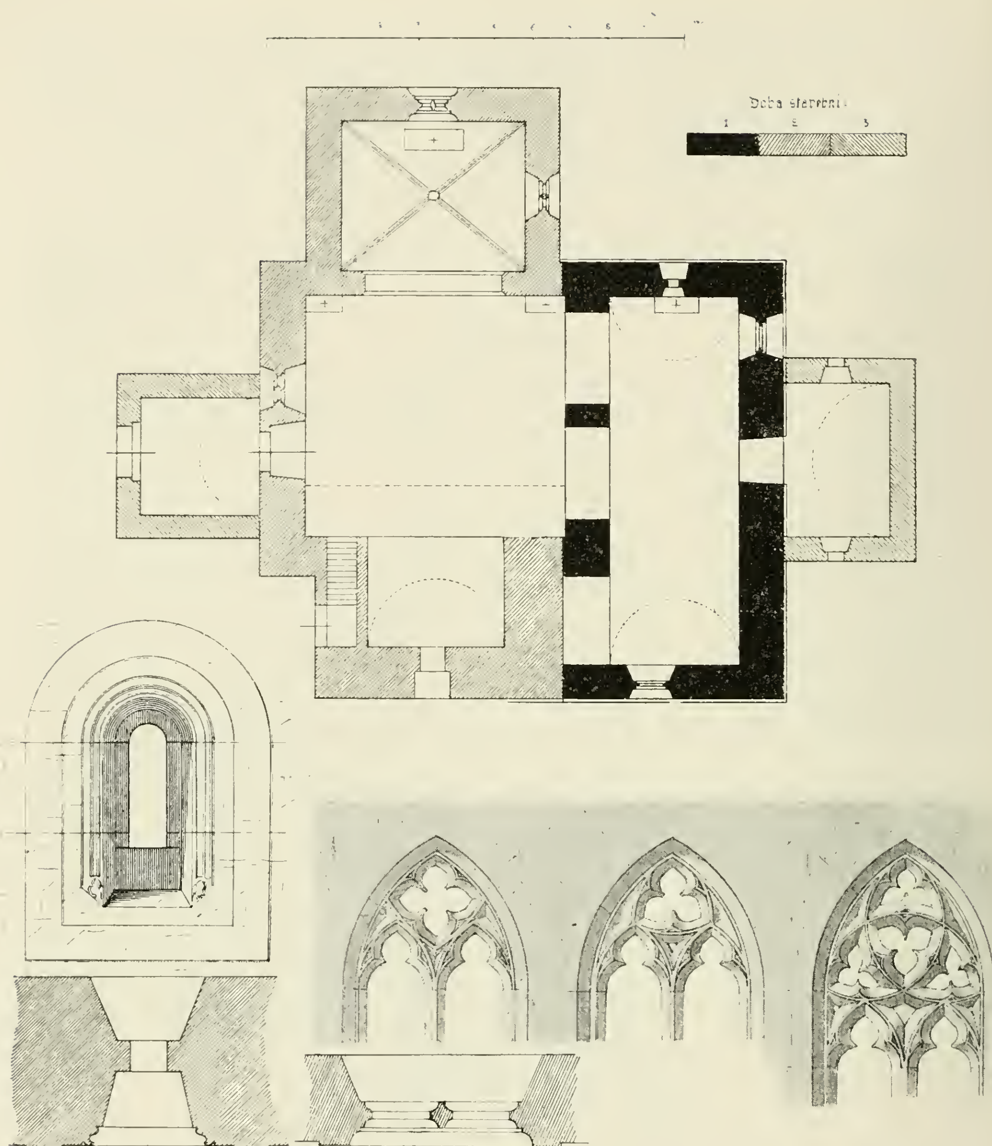
Na druhé straně znak Černínský, pod ním psáno:

☛ ME REFVNDI FECIT LIBERTAS AC GRATIA
ILLUSTRISSIMI D : D : PROKOP ADALBERTI S : R : I :
COMITIS CZERNIN |

Dole kolem obruby: IOANNES GEORGIVS KÜHNER FECIT ME PRAGAE AO 1759.

3. Průměr 0·74 *m*. Kolem koruny majuskulemi ☛ GOSS MICH IN PILSEN WENZL PERNER ANNO 1827; pod tím velké festony a obraz Neposkvrněné P. Marie.

4. Průměr 0·50 *m*, výška 0·38 *m* má kolem koruny opis gotickými minuskulemi: leta bozeho tisyceho ctyrysteho dvadcesateho devateho, přenesen sem byl z kaple sv. Jana Křtitele.

Obr. 116. Švihov. Kostel sv. Jiljí.

KOSTEL SV. JILJÍ (hřbitovní) uvádí se ve 14. stol. jako farní a zachoval v jižní své části kapli slohem ještě románskou asi z konce 12. stol. Vystavěn na skalnatém výběžku nad řekou Úhlavou uprostřed hrazeného hřbitova, jeví se jako orientovaná stavba gotická ze 14. stol., bez věže, s vysokou prejzovou střechou, na jejíž slemenu zvedá se zvonička s cibulovou stříškou. Podstatou kostelíka jest loď bezmála čtvercová, prodlužující se na západ v užší ale stejně vysokou emporu a na východě zakončená užším, pravoúhelným chorem; k jižnímu boku jejímu přiléhá stará románská sva-

tyňka 5·70 *m* široká, kteráž s lodí zachovává stejnou délku 11·60 *m*. Do lodě kostelní otvírá se jediné okno dvojdílné s pravidelnou trojlistou kružbou v lomeném oblouku a jednoduchý gotický portál, jejž zakrývá kobka ze 16. stol. gotickou brankou prolomená a ve štítu později barokně vykrojeném oživená gotickým výklenkem, v jehož pozadí malovaný křížek.

Východní a jižní strana presbyteria má po dvojdílném okně s kružbou čtverlistou a trojlistou, pruty profilovány jsou páskem a čtvrtkruhem.

Do boční kaple, soklem obehnané, otvírá se na východní straně románské okénko, v otvoru jen 0·20 *m* šir., s hlubokým, na venek vlnou a prutem ovroubeným ostěním, dole listem zdobeným; okna na druhých dvou stranách byla gotisována.

Do kaple vstupovalo se na straně jižní kobkou s renaissančním, sešlým štítem, v němž jest okrouhlé okénko; vchod jest nyní zazděn.

Západní průčelí jeví se nyní jako hladký štít oběma svatyním společný a prolomený jediným oknem gotickým.

Čtvercová loď má uvnitř rákosový strop, z něhož otvírá se do užšího, stejně vysokého presbyteria lomený oblouk triumfální bez soklu a od základu na stranách skrojený. — Žebra klínovitě profilovaná při patě na místě konsolu dvakráte ujímaná, sbíhají se do hladkého svorníku.

Obr. 117. Švihov. Madonna v kostele sv. Jiljí.

Dva široké otvory prolomené do levého boku vedlejší Marianské kaple spojují loď s touto románskou svatyňkou, která mimo valené klenutí a okénko za oltářem skryté žádných jiných charakteristických známek svého stáří nezanechala.

Hlavní oltář je baroková stavba z 18. stol. s olejovým obrazem velmi sešlým, ceny prostřední. Oba oltáře postranní jsou dobrá díla 17. stol.; na levém slušný olejový obraz sv. Antonína s klečícím donatorem po pravé straně; na pravém obstojná socha sv. Jana Nep.

V kapli je oltář P. Marie, renaissanční stavba s barokovými již ornamenty velmi dobrého díla ze 17. století; nejvýš obrázek sv. Vojtěcha, uprostřed v zasklené skříni dřevěná soška Panny Marie s Ježíškem 0·85 *m* vys., zlacená, velmi dobrá práce z 15. stol. (obr. 117.). Socha má v zadu nápis:

Schwihovj Jos. Standera | Neo — Curatus. Renovari | fecit | Anno 1784 die 13 Novembris | per fra : Xri Kopecski. *)

Na predelle oltáře jest ve štítu tento nápis:

Tento Oltarž gest Wizdwizen ke czti a Chwa | le Bozi ku poczeſtnoſtj Blahoslawene Pany | Marige Nakladem poboznych almuznikuw pod kolaturau B. M. W. Vrozeneho p : p : | Frantiſska Maxymiliana Czernina P : | Na : wlastnjho tehoz oltarze Dobrodincze. | Stalo se Letha Panie 1.6.7.6.

Socha sv. Jiljí, 1 *m* vysoká řezba z lípového dřeva, velmi sešlá, z býv. hlavního oltáře, drží v pravici knihu, v levici byla berla, spodní roucho modré, svrchní s kápí je zlacené, zběžná řezba z 15. stol.

Obraz olejový klanění se Kristu z počátku 18. stol. dobrý ale velice sešlý. Obraz sv. Václava z 18. stol. přenesen sem z farního kostela.

Lampa na věčný oheň z bílého plechu, kartušovými tepanými mušlemi do pola rytá a prolamovaná, dobré dílo z konce 17. stol.

Zvon neveliký a bez nápisu je nový.

KOSTEL SV. JANA EVANG. uvádí se jako špitální kaple častěji již ve 14. stol. »sub castro Švihov«, k níž právo podací vykonávali páni Švihovští. Kostel cís. Josefem II. vyzdvižený přešel koupí r. 1790 v držení soukromé a upraven přepažením na dvě patra za obydelné stavení.

Stavba skrovných rozměrů, orientovaná, zachovala se, nehledě k proměně adaptační, v podstatě úplně. Stavivo je lámaný kámen, nároží, opěráky a ostění dvéří a oken osazeny jsou kvádry. Veškerá práce kamenická vyniká přesností, stavba sama jeví náležitou úměrnost. Kryt lodi prejzový dělen je štítem od nízké šindelové střechy presbyteria, z níž sanktusník snesen v tomto století a zvon z něho předán farnímu kostelu.

Loď tvoří obdélník, v němž strana k městu obrácená prolomena vraty na místě dřívějšího portálu; západní průčelí má v hladkém zděném štítu jediné okno s lomeným obloukem, podélné strany po okně prutem na dvé děleném s trojlistem v kružbě, v profilu žlábek a vlna.

Presbyterium užší, stejně s lodí vysoké, osazeno šesti opěráky a prolomeno třemi okny u spodu zazděnými; opěráky mají po ústupku a kosiny jejich podloženy jsou vodorovnou římsou, kamenný sokl se žlábkem táhne se kolem něho.

K jižní straně podélné vsunuta mezi loď a první opěrák sakristie s úzkým okénkem čtverhranným na východ a větším na jih, okapová římsa chybí; současná stavba s kostelem.

---

*) Pozlacovač v Klatovech často vyhledávaný.

Loď uvnitř 9·30 *m* dl., 7·20 *m* široká proměněna jest nyní v kůlnu a senník, nad nímž rozpíná se elegantní klenutí síťové; příční pás tvoří půlkruh.

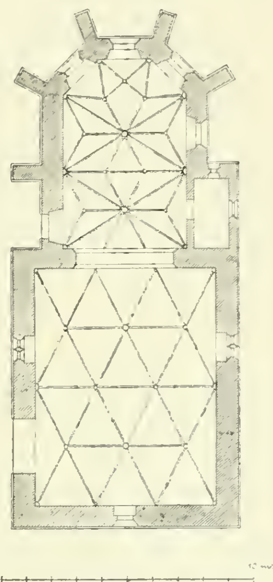
Žebra 10 *cm* silná, na klínovitých stranách vykroužená, opírají se o konsoly v šroubovitý kužel vybíhající a zdobené erbovním štítkem pánů Švihovských; podobný štítek spatřujeme i na větším svorníku, — menší terče v prostupech žebrových jsou hladké, modře barvené. Žebra žlutá, původně, jak se zdá, byla zlacená.

Oblouk triumfální polokruhový, na hranách skrojený, jest z větší části zazděn; za něj přistavěna nová s ním rovnoběžná příčka, do které zazděn portál z lodě v oblouku lomený, s pažením profilovaným dvěma žlábky a oblounem.

Presbyterium 7·50 *m* dl. a 4·90 *m* šir. tvoří travée 3 *m* dlouhé, k němuž přiléhá chorový závěr třemi 2·06 *m* dlouhými stranami pravidelného osmiúhelníka uzavřený, dělený od něho příčním pásem o lomeném oblouku.

Žebra stejného tvaru s lodními tvoří dvě šesticípé hvězdy o dvou velkých hladkých svornících a devíti malých terčích.

Do bývalé sakristie, valeně sklenuté, vede jednoduchý, čtverhranný portálek, hladkými konsoly v koutech vyplněný.

Obr. 118. Švihov. Kostel sv. Jana Ev.

V pravo na zdi lodní spatřují se sporé zbytky maleb černou barvou prováděných; nápis, který se zde četl, zapsán je v pamětní knize farní takto:

Anno domini 1504 die vero 24to mensis maji consecrata est haec ecclesia hospitalis per reverendissimum praenobilem ac doctissimum Dom. Dom. Petrum Lom hieropolensem Suffraganum Ratisbonens. in honorem Sti. Johannis Apostoli et Evangelistae in Domino Magnifici ac generosi Dni Dni Puotha de Ryzmberk Dni in Svihov et Rabi Supremi Judicis regni Bohemiae. Dedicationis vero dies recte celebratur Dominica infra octavam Ascensionis Domini.

Úlomky chronogrammu na levé straně v lodi týkají se nějaké opravy oltáře sv. Václava (?) zde stávajícího.

KOKŠÍNSKÝ HRÁDEK, nepatrná zřícenina ochranné tvrze hradu Švihovského, založená asi čtvrt hodiny jižně při řece; v základech tvoří obdélník 14 *m* dl., 6 *m* šir., příčkou na dvé rozpůlený a obehnaný hlubokým příkopem. Zachoval se jen příkop a zdivo asi 2 *m* vysoké.

Tajanov.

Památky archaeol. XIII. 333. XIV. 3. 257. — Annalen des k. k. naturhistor. Hofmus. III. Notizen 129. — Jahresbericht der anthropolog. Gesellschaft Wien 1896, 7. — Woldřich: Beiträge zur Urgeschichte Böhmens (Mittheil. der Anthr. Gesell. XXIII.) 1893, 23. — Píč: Archaeol. výzkum XXXIV. 82. — Niederle: Lidstvo v době předhistor. 371., 472. — Katalog retrospekt. výstavy 7. — II. Zpráva přátel starožit. česk. 67.

U obce na pozemku zvaném »zádušní rybník« objeven r. 1893 osamotělý pohřeb v popelnici do země zapuštěné a hlinou a kameny obložené.

Z porůzných nálezů uloženo v museu Klatovském bronzové dlátko s tulejí jehlice, svitek zlatého drátu, malá baňatá nádobka hliněná, pak více střepin.

V městském lese Klatovském — Husíně — nad Tajanovem č. kat. 182 rozsáhlé mohylové pohřebiště (na 50 mohyl). Celý nález z něho, jehlice, náramky, palstavy, dýky, nože, fibule, cetky, prsten, hrot šipky, vesměs bronzové, — svitek zlatého drátu, železné sečné zbraně, nože a kruhy, pak četné popelnice a nádoby rozmanitě ornamentované, — je uchován v museu Klatovském.

Těchonice.

Sommer Joh. Gottfr., l, c. VII. 43. — Trajer Joh., l. c. 243. — Šumavan, 1873. 56. — Pamětní kniha farní od r. 1786, od toho času též matriky (dřívější jsou v Hradešicích).

KOSTEL SV. FILIPA A JAKUBA (farní) připomíná se jako farní r. 1360, později filialní k Hradešicům; r. 1786 zřízena při něm lokalie, r. 1855 znovu fara; patronat vykonávají majitelé Nalžov.

Prostá baroková budova, orientovaná a omítnutá, vystavěná v 18. stol. na místě skrovného gotického kostela, z něhož ponecháno presbyterium (nyní sakristie).

Loď obdélníková a podobné nižší presbyterium, obé pod společnou šindelovou střechou; západní průčelí vybíhá v kamenný barokový štít s postranními volutami, stěny v nárožích vykroužené oživují mírně vystupující pilastry, po délce na každé straně čtyři okna segmentem sklenutá, prostý čtverhranný vchod na straně jižní. K presbyteriu přiléhá na východ nevysoká baroková věž, kteráž postavena byla na zdi starého presbyteria a triumfalního oblouku; v polygonálním jejím přízemí, sesíleném přizdívkou vně i uvnitř, zachovala se dvě úzká okénka z doby ranní gotiky; výše jest věž čtverhranná, na rozích vykroužena a oživena pilastry, střecha jest jehlancová.

Vnitřek kostela jednoduchý; loď 9·50 *m* dlouhá, 10·50 *m* široká má při západní straně kruchtu barokově vypnutou a sklenutou na dvou čtverhranných pilířích; od vedlejšího presbyteria, s nímž má stejně vysoký plochý strop, dělena jest polokruhovým obloukem triumfálním. Presbyterium 8 *m* dlouhé a 7·60 *m* široké, zakončuje na východ přímá stěna;

v této zazděn jest hladký gotický portálek, jímž vstoupiti lze do starého presbyteria, jen 4·10 *m* dlouhého, uzavřeného pěti stranami osmiúhelníka; mohutná žebra po stranách jednoduše vykroužená paprskovitě vybíhají z hladkého svorníku do šesti rohů, kdež ztrácejí se v přizdívce; zazděný oblouk triumfální, lomený, dosahuje nad nynější podlahou jen 3·30 *m* výšky až do vrcholu.

Tři oltáře i kazatelna jsou bezcenné.

V presbyteriu tři náhrobníky žulové vedle sebe; postranní úplně setřené, prostřední, 1·80 *m* dl.. 0·96 *m* šir., má uprostřed erb (tři vodorovná břevna) a následující opis švabachový:

Leta panie 1553: | Umrzel gest Vrozenj | pan pan petr zmrzlik · | z: Swenssyna a na neprodh | owech Tu Sobotu po tr | zech kralich gehoz mily d | ussy pan boh Racz milostiw biti.

Na druhých dvou náhrobnících čtlo se (dle pamětní knihy Hradešické), na pravém: Leta Panie MDLVIIII Tuto pochovan jest Urozeny Pan Pan Zdeněk Zmrzlik z Swojssina Pan na Neprachovech. Pan Buh racz se smilovati nad jeho milou dussi. Na levém: Leta Panie MDLXIIII. Tuto jest pochovana Urozena Pani Pani Anna Zmrzlikova z Wobicz a Tiechonic. Pan Buh racz se smilovati nad jeji dussi.

V lodi stará žulová křtitelnice (pouze nádoba) polokulová, 0·80 *m* v průměru, hladkého povrchu.

Monstrance mosazná, paprsková, na noze čtyři medailony s plastickými obrazy svatých Jana Nep., Václava a Kateřiny, na čtvrtém erb hrabat Pöttingů; z počátku 18. stol.

Kalich stříbrný, barokový, prolamovaný plášť, zlacený, hojně tepanými ornamenty zdobený; na něm značka a kusý znak malostranský s letopočtem 1735.

Kutá železná mřížka k sanktuariu, mřížkovaná, s růžičkami, vsazená do levé zdi presbyteria, jest z původního kostela.

Zvony: *1.* Výška 0·57 *m.*, průměr 0·68 *m.* Nahoře mezi vkusným dvojatým vlysem nápis latinskými versálkami: ME FECIT · LEONHART · LOW · VON NVRNBERG · ANNO · 1641 ⊕ · Na plášti relief svatých Filipa a Jakuba s nápisem: SVATY · PHILIPPE · A · IAKVBE · PATRONOVE | TIECHONICZTI · ORODVGTE · ZA NAS. Na druhé straně erb Švihovských a nápis nad ním a po stranách: VROZENY · PAN · PAN FERDINAND WACZLAVS · SVI- | HOV · SKY · Z RIZMBERGKA A · Z · SSVIHOVA: NA NAL- | ZIOVECH NEPRACHOVECH A · CZEIKOVECH G · M · CZISARSKY RADDA · COLLATOR.

2. 0·57 *m* vys. s plastickými ornamenty, má pouze letopočet 1852.

TVRZ, spustlá již r. 1543, stávala na skalnatém ostrohu severně od kostela, kdež tvrziště ještě patrné, ale po tvrzi již není ani stopy. Řečiště Těchonického potoka tvořilo hradební příkop, jenž obklopoval tvrz i kostel

Tětětice.

KAPLE SV. ISIDORA (mešní) založena a vystavěna byla r. 1722 Františkem Vojt. Hrobčickým z Hrobčic, znovuzřízena pak r. 1793 nákladem majitele statku Jiřího Šrama.

Prostá stavba baroková při dvoře zámeckém, neveliká, nevyniká nad prostřednosť. Vnitřní zařízení jednoduché; tři oltáře: sv. Vojtěcha, sv. Isidora a sv. Jana Nep.

Na zvoničce visí zvonek, jejž ulil r. 1804 Petr Perner v Plzni.

Z počátku 18. stol. pochází i stavba ZÁMEČKU s věžičkou nad střechou.

Tupadly.

Zbytky staré tvrze (hluboký příkop a val) u panské myslivny.

Týnec.

Genealog. sbírka Wunšvicova v archivu zemském. — Sommer Joh. Gottfr., l. c. 78. — Trajer Joh., l. c. 207. — Sedláček Aug., Hrady a zámky IX. 254. — Matriky farní od r. 1665. — Liber memorabil. z r. 1737.

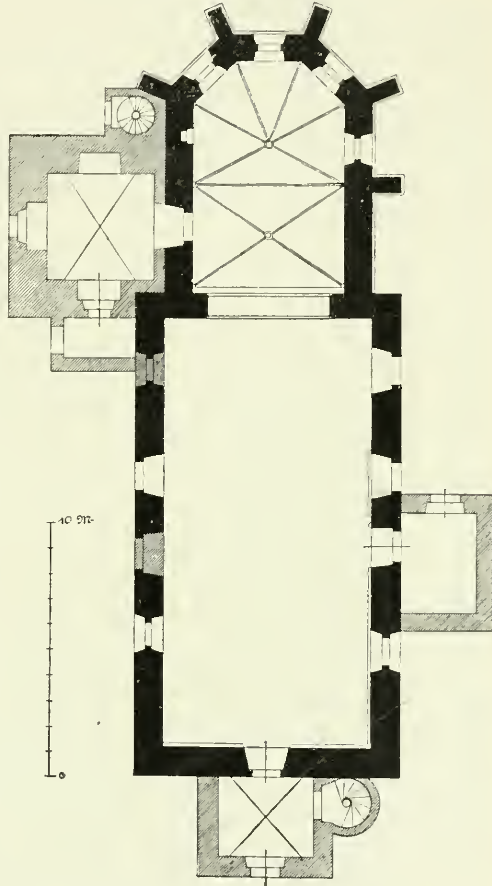
Osada připomíná se poprvé kolem r. 1228 jako zboží kláštera sv. Jiří v Praze.

KOSTEL NANEBEVZETÍ P. MARIE (farní) uvádí se jako farní ve 14. stol.; v době následující fara zanikla a kostel dostal se pod správu faráře Janovického, teprve od r. 1705 opět vlastním farářem jest spravován. Za dobu svého trvání jedině presbyterium ostalo netknuté, v lodi byla r. 1738 všecka okna pozměněna, k ní dvě kobky před vchody postaveny. Věž při presbyteři se sakristií a oratořem nad ní přistavěna bezpochyby od majitele Týnce a spolu patrona chrámu Viléma Albrechta z Kolovrat v 17. stol. R. 1738 kryt její opravován šindelem ze starého zámku, r. 1798 důkladně opravena a při tom o 2 metry zvýšena.

Stavba orientovaná zvedá se na nejvyšším bodu osady blíže zámku; zdivo z lámaného kamene, omítnuté, kryt příkré střechy z větší části původní, prejzový.

V průčelí obdélníkové lodi rovnoramenný hladký štít s obyčejným oknem, před ním kobka s prostým obdélníkovým vchodem; podélné zdi bez opěráků, prolomeny na severní straně dvěma, na jižní třemi okny, z nichž přední dvě jsou obdélníková, ona při západním konci na obou stranách vyšpaletovaná a polokruhem zakončená; stopy původních gotických, později zazděných oken spatřují se dosud na podélné zdi severní.

Presbyterium nižší, v přesné gotice 14. věku provedené, odděluje od lodě zděný štít, kolem do kola obepíná je tesaný velice zvětralý sokl s táhlým výžlabkem a šikou, v jižním boku a nárožích polygonálního závěru vzepřeno jest opěráky s hladkými kosinami s podbrádkou, bez ústupků a prolomeno čtyřmi původně dvojdílnými okny o lomených obloucích se stopami původní kružby; osazení oken a opěráků kvádrové. Věž, přiléhající k severnímu boku presbyteria, v nárožích pilastry sesílená, má 3 patra, v nejvyšším široká polokruhová okna, báň cibulová kryta je šindelem.

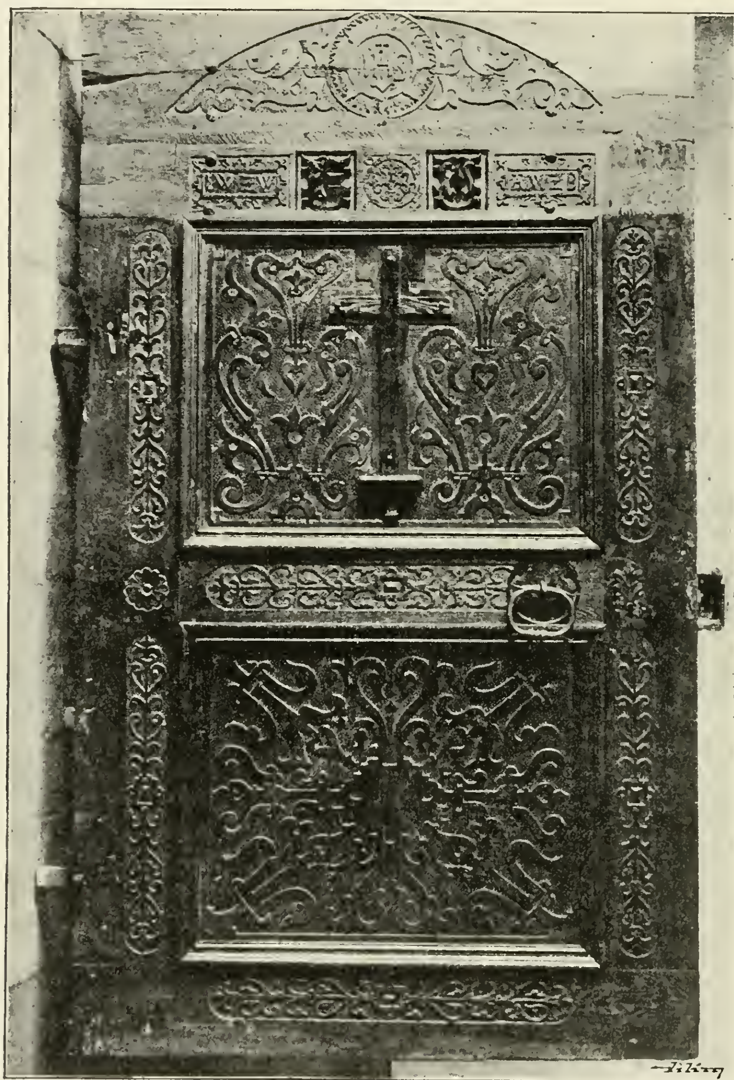

Obr. 119. Týnec. Půdorys kostela.

Loď, jejíž zdivo je 1·18 *m* silné, má ve světlosti 17 *m* délky, 7·90 *m* šířky, strop hladký, plochý, jižní zeď velice nerovná. Arcus triumph. na rozích šikou skrojený spočívá na soklu 0·80 *m* vys., lomený jeho oblouk založen jest na prosté gotické římse a otvírá se do presbyteria o stupeň zvýšeného, skládajícího se z křížového travée a chorového závěru z pěti stran pravidelného osmiúhelníka vytvořeného. Žebra klenutí o dva metry nad vrchol oblouku triumph. vyvýšeného, úměrně silná, profilu \\/ nasazují na konsolech geometrického tvaru ve výši čtyř metrů nad podlahou a sbíhají se v hladké dva svorníky. Na straně evangelijní, odkud též vedou obyčejné dveře s renaissanční římsou do sakristie pod věží, spatřuje se sanktuarium o lomeném oblouku s železnou mřížkou růžicemi hojně osázenou.

Hlavní oltář, běžného barokového tvaru se šroubovými sloupy po stranách, zřízen byl v 17. stol. nákladem Jindřicha Wideršpergara z Wideršpergu a jeho manželky Anny Černínky z Chuděnic; na něm dřevěná socha Matky Boží s Ježíškem, 1·40 *m* vys., zlacená, dobré dílo (ač zdá se býti kopií staršího originalu) 16. stol. Dvě sochy dřevěné sv. Prokopa a Vojtěcha spolu s jinými osmi v lodi postavenými přeneseny sem byly ze zrušeného kostela sv. Jana nad Týncem, jsou však bezcenné. Dva vedlejší oltáře sv. Kříže a Čtrnácti Pomocníků (na nich též sochy sv.

Michala a Anděla Strážce) z 18. stol., barokové, obnovené r. 1828, jsou slušné práce stejného původu s oltáři bočních kaplí Jesuitského chrámu v Klatovech.

Obr. 120. Týnec. Dvéře chrámové.

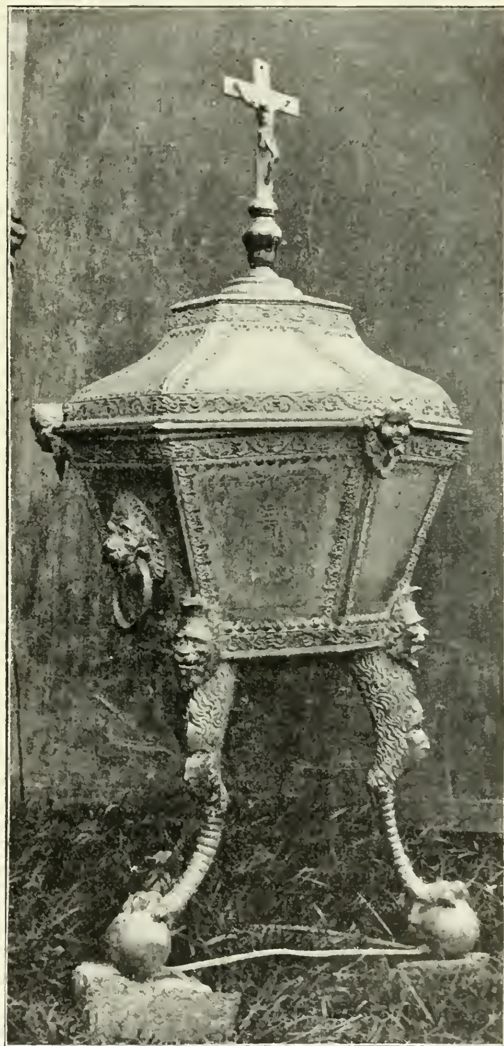
Kazatelna a veškeré zařízení sakristie odpovídá slohem i provedením druhé polovici 17. stol.; z té doby pochodí také dřevěná obětnice nesoucí letopočet 1678. Z roku 1674 pochodí dřevěné, bohatě řezané obložení oratorního okna v presbyteři: konsolovitě nakupená ornamentální řezba kolem kartušového středu s chronogrammem Stant CoLoVrateo bIna | oratorIa Voto | Ne tarDas bInIs faVtor | aDesse Deus podpírá poprseň

korinthickými sloupky po stranách a ornamentovanou lesenou uprostřed na dvě pole rozdělenou, v jehož levém erb s orlicí Kolovratův, v pravém erb Barbory, roz. hrab. z Vrbny (šest lilií v modrém poli, děleném na dvé zlatým, vodorovným břevnem.)

Jižní vchod, 1·26 *m* šir., 2·20 *m* vys. má dveře bohatě zdobené ploše vyřezávanými renaissančními náplněmi. Vodorovné břevno dělí je na dvě pole, v hořejším kříž ve spodním čtyřosá náplň s liliovitými motivy, v hořejším vlysu jsou kartušové tabulky s počátečnými písmeny: I · W · Z W · (Jan Wideršperger z Wideršperga) a A · W · Z B · (Alena Wideršpergarová z Běšin), nad tím v segmentovém poli kruhový terč se znakem I H S a letopočet 1617 (viz obr. 120.).

Na varhanách znak svob. pána z Helversenu, jehož náhrobek z počátku 19. stol. spatřuje se zevně při kostelní zdi.

Křtitelnice cínová, zvýší 1·00 *m*; kotlík šestiboký spočívá na třech drápových nohách s vousáči, nad těmi tři maskaroni; jednotlivá pole nádoby a víka lemovaná jsou jemně litými liliemi, ve vlysových ornamentech střídají se renaissanční motivy; ve dvou polích lví hlava s kruhem, ve vedlejším rytý dvojatý erb Kolovratův a Hyzrlův a letopočet 1678, na vrcholi krucifix. Velmi dobré dílo konvářské bez signatury.

Obr. 121. Týnec. Křtitelnice.

Kalich stříbrný, zlacený, 0·23 *m* vys. (číše se stvolem 0·14 *m*). Noha později přidělaná. Plášť kupy nahoře mírně vyhrnuté, obepíná nahoře anthemion z lilií, na plášti ve dvou kruhových medalionech složitý emailovaný erb pana Jáchyma z Hradce ověšený řetězem řádu zlatého rouna, v druhých dvou pětilistá růže manželky jeho Anny, v polích mezi medaliony okřídlené hlavičky andílků na ratolestech provedených ve způsobu Alde-

greverově. Nodus šestidílný s pětilistými růžicemi na výčnělech, plochy stvolu zdobeny plochými arabeskami. Výborná práce zlatnická z let 1561 až 1565. (Obr. 122.)

Zvony: *1.* Výška 0·68 *m*, průměr 0·87 *m*. Opis v renaissančních majuskulích kolem koruny:

PER INTERCESSIONEM TVAM · O SANCTE SEBASTIANE LIBERA NOS A PESTE + A · D: 1667.

Na plášti:

WYSOCZE VROZENY PAN PAN WYLEM ALBRECHT
KRAKOWSKY Z KOLOWRAT PAN NA TEYNCZY
CHLVMCZY A ZYCHOWICZYCH G · M · C · RADA
KOMORNIK, KRALOWSKY MISTODRZICZY A NEYVYZ-
SSY SVDI, ZEMSKY W KRALOWSTWY CZESKEM TENTO
ZWON KECZTI A CHWALE BOZI · A SWATEMV ŠEBESTY-
ANOWI · PATRONV PROTI MORV NA WLASTNI
NAKLAD · VDELATI DATI GEST RACZIL LETHA
PANIE 1667.

Reliefy: Sv. Šebestian v renaissanční arkádě, s druhé strany Ukřižovaný; pod ním při obrubě: STEPHANVS PRICQVEY CIVIS CLATTOVIENSIS FVSOR s medalionem a opisem jmena téhož zvonaře.

2. Výška 0·62 *m*, průměr 0·77 *m*. Opis kolem koruny:

ANNO DOMINI 1669 + BENEDICTA TV IN MVLIERIBVS.

Na východní straně pláště

SENTIANT OMN | ES TVVM | IVVAMEN QVICV | NQVE CELE | BRANT TVAM | SANCTAM | ANNVNCIATIONEM | TV KOLOVRATÆOS | PROTEGE VIRGO TVOS

Pod tím znaky: orlice Kolovratův a ryba Hyzrlův z Chodů; na druhé straně plaquetta Zvěstování P. Marii a nápis pod ní:

STEPHANVS | PRICQVEY, CIVIS | CLATTOVIENSIS | ME FVDIT

3. Výška 0·52 *m*, průměr 0·67 *m*. Opis kolem koruny:

CRVCEM DOMINI FVGITE PARTES ADVERSÆ: VICIT LEO DE TRIBV IVDA RADIX IESSE ALLELVIA +

Na plášti relief Nanebevzetí P. Marie s pěti andělíčky kolem hlavy Mariiny, pod tím medalionek a podpis zvonaře Štěpána Pricqveye jako na prvním zvonu. Na druhé straně krucifix a pod ním: ANNO DOMINI 1666.

4. Výška 0·25 *m*, průměr 0·32; nahoře obruba z visutých akantů, kolem dolejšího kraje opis:

☛ PRO PRÆSENTE OPTATI OBITVS CAMPANA A TERITORIANIS POSTVLABAT PATER GEORGIVS IOSEPHVS SOKOL DE OTTWOWITZ (1748).

Na plášti s jedné strany sv. Jiří draka potírající, na druhé straně velký krucifix. Bez zvonařova jména a znamení.

Zvonek u sakristie s nápisem: SANCTA MARIA ORA PRO NOBIS · 1665. Na něm značka Štěpána Pricqueye.

Náhrobníky čtyři, z nich dva menší jsou až na stopy erbů (jeden Janovských) úplně vyšlapané; před hlavním oltářem kryje kámen s železnými kruhy vchod do bývalé hrobky Wideršperkářů. Deska z šedého mramoru 1·77 *m* dl., 0·88 *m* šir., na ní v reliefu silně otřeném uprostřed postava s helmou u nohou, klečící před křížem a hořící svící, pod tím erb Wideršperský (vlk v pravo vzpřímený s beránkem v tlamě); nahoře v kartušové tabulce byl nápis (jejž ještě dobře četl Wunšvic) toho znění: Ladislaw Wladislaw z Widerssperku Tuto | Pamatku Vczinyty Dal Letha 1638 4. Decē.

Obr. 122. Týnec. Kalich.

Uprostřed lodi velká deska s kalichem a nečitelným latinským nápisem z r. 1757 kryje hrob faráře Vavřince Vlasáka. Nápis zaznamenán jest v pamětní knize takto:

TertIa MaII obIIt V. D. LaVrentIVs WLasak CVratVs eXpetens sVfragIa.

Kasule ze zelené hedvábné tkaniny s křížem světle fialovým, a dvěma vyšitými erby v oválových polích kolem nichž jsou nápisy:

IAN ✝ WIDERSSPERGAR ✝ Z WIDERSSPERGV · 1 · 6 · 0 · 5, ALENA, ✝ WIDERSSPERGAROWA ✝ Z BIESSIN —.

Kaple sv. Barbory a spolu hrobka hrabat Kolovratů, osmiboká stavba založená a vystavěná Týneckým mistrem zednickým Janem Korbelem okolo r. 1758; dle německého nápisu nad vchodem přeměněna r. 1839 v hrobku hraběcí; do ní přenesena těla z hrobky kostelní.

KAPLE SV. JANA NEP. na vršku stejného jména. Rok založení neznámý, ale stalo se tak v době svatořečení kolem r. 1730; kaple Josefínským patentem zrušena a ponechána vlastní zkáze, při čemž veškerá žulová pažení dveří a oken, jakož i obložení soklu vylámána. Dosud stojí zříceniny místy i s hlavní římsou. Čtyři průčelné zdi čtvercové stavby se stra-

nami 14 *m* dlouhými založené na soklu, rozvrženy jsou ionskými pilastry s kladím, vlysem a římsou na tři pole, v prostředním obdélníkové vchody s rovnoramenným štítem nad římsou, nad tím velké okno v renaissančním rámci; v polích bočních dole okno, nad tím tabernakulový výklenek, ve vyšším patře okenní náplň obdélníková, nad tím oválová. Veškerá výzdoba ploch velmi úměrně článkovaných je maltová.

Uvnitř byly ve třech rozích založeny malé síňky a ve čtvrtém schodiště, které vedlo na ochoz, táhnoucí se kol do kola. Široké pásy na dvojatých pilastrech podpíraly stlačenou kopuli, nyní již z větší části sesutou.

Loretta, kaple Marianská, založená r. 1711 hraběnkou Barb. Kolovratovou, r. 1783 zrušena, načež obnovena opět r. 1831. Skrovné stavení obdélníkové s cibulovitou věžičkou. Na východní straně malované erby Kolovratův a Vrbnův. Uvnitř nic cenného.

Nad oltářem nápis:

ILLVSTRISSIMA PROSAPIA KOLLOVRATIANA GRATIOSISSIME EXSTRVI RENOVARIQUE HANC CAPPELLAM DILIGENTISSIME CVRAVIT (1831).

Za oltářem ve výklenku »Černá Madonna« s rouchem ze staré stříbrné tkaniny s květy vyšívanými pestrým hedvábím.

Cínová lampa z r. 1859.

ZÁMEK vystavěn byl v místech, kde stávala stará tvrz, o jejíž osudech zpráv se nedostává; tolikéž o stavbě nového zámku nemáme určitých dat a jen za jisté lze pokládati, že provedena byla v prvé polovici 18. stol.

Zámek je rozměrů značných, čítáť jeho strana průčelní, k severu obrácená 60 metrů délky, pravoúhlé pak boky mají 19 *m* hloubky. Vystavěn na volném prostranství v nízký park proměněném a na místě vysokém, již z dáli působí dojmem imposantní stavby, jejíž massy ve všem umírněná výzdoba barokního průčelí ani z blízka neruší.

Dvojpatrové průčelí zámku zvedá se na zděném tarasu, k němuž vede jízdná polokruhová rampa; taras ohraničen je balustrádou, nad níž v nevelkých vzdálenostech zvedají se velké dekorativní vásy. Střed vystupuje v podobě půlkruhového risalitu s krátkými, nahoře balustrovanými křídly značně do předu a nad mansardovou střechu hlavního stavení; před něj vysazen je portikus s hlavním vjezdem; týž ve výši prvého patra zakončen jest prolamovaným zábradlím, na němž stojí sochy Junony a Herkula. Z každé strany portika otvírá se ještě jeden polokruhový vchod. Nad portikem zvedá se trakt s hlavním sálem, rozvržený ionskými pilastry na pět polí, jež prolomeny jsou velkými ve vrcholi polokruhovými okny s obloukovými římsami, nad každým opět okno kruhové, vkusně orámované; ve vlysu uprostřed obloučitě vyvýšeném, je hraběcí erb Kolovratův, na attice vázy.

Obr. 123. Týnec. Zámek.

Frontální křídla, ač nižší, jsou i s mezzaninem dvoupatrová, každé po sedmi okenních osách; okna ve druhém patře velká s římsami rozmanitě utvářenými. Obě nároží, dekorovaná ionskými pilastry, nesou attiku s balustrádou, na ní ozdobné vázy. Z mansardové střechy vystupují dva velké, barokové vikýře.

Uvnitř mimo podjezd s plackovými klenbami, velký sál oválového půdorysu (jinak pustý a bez dekorací) a malou kapli domácí vše jednoduché. Celá pravá polovice paláce ostala uvnitř nevystavěnou; schodiště proponováno bylo dvojaté, ale také jen levá polovice provedena.

Stěny jedné ze síní pokryty jsou primitivními obrazy dvorů panství Týneckého na omítce z konce minulého století.

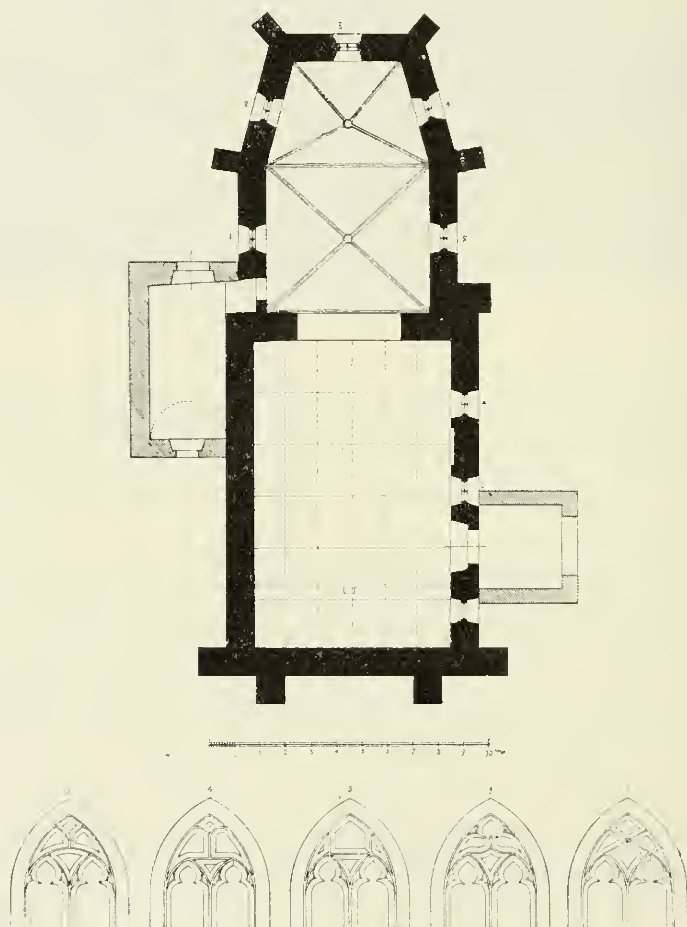
BOŽÍ MUKA z r. 1575 na cestě z Týnce do Klenového u tak zv. »Rozpáralky.« Na zděném válcovém podstavci 3 *m* vysokém, se stopami sgraffitované rustiky, žulový hranol čtyřboký, který vybíhá v komolý jehlanec s železným, dvojramenným křížem. Na polích hranolu reliefy: Ukřižovaný, erb rodu Příchovských a Rochců, nad ním písmeny B R Z U T O (znamená Bořivoj Rochec z Útova), erb s třemi špicemi dole svázanými a nad ním písmeny A R Z R a letopočet 1575, v posledním poli erb svisle na dvé rozpůlený a nad ním E P S B.

Podobný KÁMEN s týmiž erby a písmenami avšak s podezdívkou hranolovou jest při cestě z Týnce do Klatov.

Uhliště (Kolheim.)

Osada, rozložená na pomezí zemském v kotlině, sevřené lesnatými výběžky hor Šumavských, vznikla na stezce, kteráž odbočovala z velkého průsmyku Všerubského (Vterý) a přestupujíc u Červeného dřeva rozvodí přítoků Dunaje a Vltavy, ústila u Nýrska do širokého poříčí Úhlavky.

Jistého významu nabyla bezpochyby osada teprvé potom, když původní Chodové zdejší, zaměstnáním dřevorubci a uhlíři, zřetel svůj obrátili k zemědělství a průmyslu. Blízkým sklárnám, stříbrným (Orlovice) a železným hutím, železárnám a hamrům stalo se Uhliště středem, v němž založili v 15. stol. kostel, zasvěcený patronu zemědělství sv. Linhartu opatu; kostel bezpochyby již tehdy byl filialním fary Nýrské, ku kteréž přináleží do dnešního dne.

Obr. 124. Uhliště. Půdorys kostela a kružby okenní.

KOSTEL stojí na mírném kopci, který se zvedá severozápadně nad německou osadou; několik stromů a chaloupka kostelníkova při něm činí toto odlehlé místo poetickou samotou. Stavba věkem a živelními pohromami velice sešla, ale zachovala se v původní své podobě s nepatrnými promě-

nami úplně. Skládá se z obdélníkové lodi, presbyteria k východu obráceného a sakristie k severní straně presbyteria později přistavěné. Věže kostel nemá.

Společná střecha šindelová nad presbyteriem i lodí tvoří jediné slemeno, z něhož vystupuje sanktusník s makovicí. Veškeré zdivo 1 *m* silné je z lámaného kamene a mimo západní průčelí omítnuté.

Loď má zevně i uvnitř stejnou výšku s presbyteriem, západní průčelí její vyhnáno jest do štítu a opřeno dvěma opěráky v čele a dvěma nižšími opěráky v prodloužené líci. Severní jeho strana je bez oken, jižní strana prolomena dvěma okny o lomeném oblouku, prutem na dvé rozdělených a opatřených kružbou; třetí malé okénko otvírá se na kruchtu. Dvéře pod kobkou mají kamenné ostění šikmo skrojené a vodorovné nadpraží v koutech dvojatým obloukem vyplněné. Presbyterium o málo užší vzepřeno jest pěti opěráky; z těch oba východní v podobě původní sáhají do výše paty okenních oblouků; jsou bez ústupků a pouze pod příkrou, cihlami krytou kosinou, mírnou podbrádkou vystupují; ostatní opěráky byly sníženy, opěrák při jižním k lodi přiléhajícím koutu je širší. Do vnitř otvírá se pět oken dvojdílných o lomeném oblouku s kružbou v tolikéž variantech tvaru pozdní gotiky pečlivě zpracovanou a přesně konstruovanou. — Trnože ani římsy okapní neviděti.

Obr. 125. Uhliště. Madonna.

Loď má uvnitř 12 *m* délky a 8·5 *m* šířky. Západní stranu vyplňuje dřevěná, z vnitř kostela přístupná kruchta, na jejíž poprsí spatřují se obrazy dvanácti apoštolův s Kristem uprostřed, provedení primitivního z počátku 18. stol.; na spodním trámci nápisy švabachem kancelářským:

Tomas Zippere: H: Zierhueth: Georg greßl, T: zierhueth H. hüller, H; augustein W: gressl: H. maurer, W. F H: P: Feltmann. die gemein Kolheimb.

Strop plochý, táflovaný, rozčlánkovaný lištami na 36 obdélníků bez jinakých ozdob zdá se býti dílem novějším dle starého vzoru. Oblouk triumfální hladký, lomený, má 4·05 *m* rozpětí.

Presbyterium skládá se z choru 5·80 *m* dlouhého a závěru tvořeného ze tří stran lichoběžníka, s kterýmž celá prostora chrámová dosahuje 22·80 *m* délky.

Žebra křížového klenutí presbyteria sbíhají se ve svorníku, v jehož terči jest znakový štítek vrstvou malty uhlazený; svorník žeber závěru

Obr. 126. Uhliště. Sochy sv. Kateřiny a Barbory.

chorového ozdoben jest růžicí vroubenou točeným motouzem; žebra vybíhají prostě ze stěn ve výši paty okenní a jsou profilována pěti stranami osmiúhelníka. Prostými dveřmi vstupuje se v levo do přistavěné sakristie s valeným klenutím.

Socha Madonny s dítětem, dřevěná 1·30 *m* vysoká — nedávno nevkusně polychromovaná; velmi dobrá práce z konce 15. stol. (Obr. 125.)

Sousoší sv. Anna sama třetí, výška 0·75 *m*, původní polychromie pozdější opravou porušena; z konce 15. stol.

5 soch: sv. Kryštof, sv. Volfgang, sv. Linhart, (?) sv. Barbora, sv. Kateřina (obr. 126.), průměrem 0·90 *m* vysoké, více méně poškozené s pů-

vodní polychromií jsou vesměs řezby prostřední ceny z konce 15. století a bezpochyby zbytky archy hlavního oltáře.

Dřevěná řezbička tří figurek usazených v kládě z výši 29 *cm*, polychromovaná, dle podání prý zakladatelé zdejšího kostela, z 15. stol.

Dva zvony stejné výšky 35 *cm*; nápis kolem koruny:

první: leta bozy° tysycieho . . . . icho (pětistého) xvii° (1517)

druhý: leta bozy° . . . . cccc ∞ xii ∞ | ian ⊕ kon . . . .

Pod kruchtou na stole velké množství obětí většinou primitivním způsobem kovaných ze železa, podoby skotu a bravu.

Ujčín. (Oučín.)

Sedláček Aug., Hrady a zámky. IX. 265

O hradu zdejším činí se zmínka již k r. 1379. Počátkem tohoto století byla budova, původně asi koncem 16. stol. vystavěná, úplně přestavěna, teď slouží jen hospodářským účelům. V staré podobě zachovala se jen v jižním rohu věžovitá budova chovající v prvním patře osmihrannou síň »kaplí« zvanou, jejíž klenba ozdobena jest pěknou štukovou prací z konce 16. stol. K východu připojuje se k výstupku tomuto otevřená chodba z téže doby pochodící.

Úloh. (Ouloh.)

Pam. kniha děkan. Klatovského k r. 1697. Pam. kniha fary Běšínské z r. 1743 a 1839.

KOSTEL SV. PETRA A PAVLA ve 14. stol. farní, později filialní fary Běšínské, zrušen byl v minulém století a proměněn v panskou sýpku poplužního dvora panství Týneckého; zachovalo se pouze zdivo obdélníkové lodě, r. 1763 skoro od základů nově vystavěné. Vchody jižní a západní jsou zazděny, byly prostě čtverhranné jako zbylý na straně severní; také po oknech není stopy ani vně ani uvnitř. Z presbyteria, které mělo polygonální závěr chorový, zbylá kružba dvojdílného okna gotického s čtverlistem nachází se vezděna ve vrcholi východního štítu lodě.

Malý epitaf kamenný 0·66 *m* široký s ležící postavou ženy po jejíž každé straně v oválovém věnci znak (v levo: sedmizubý dvojatý hřeben (?) ve štítě i v klenotu, v pravo erb Běšínův) vezděn jest v obecní kapličce, nápis úplně setřený. Tamtéž zvonek s obrázkem sv. Jana Křt. přelitý kolem r. 1860; nad kapličkou byl letopočet vystavění jejího 1823.

Věckovice.

(Chudenitzer Gedächtnissbuch 1729.)

V sedle mezi vrchy Doubravou a Bítovem KAPLIČKA sv. Blažeje starého původu. V roce 1784 zrušena stará kaple a na její místě vystavěna nynější kaplička v tomto století. Před vchodem ukazuje lid kámen se šlépějemi lidí a dobytka; k němu táhne se pověst zaznamenaná v pam. knize fary Poleňské r. 1748.

Zvonek na klekání (visí na rozsochaté zvonici osadní) má nápis kolem hořejšího kraje ANNO 1750, na plášti relief P. Marie a sv. Blažeje se strany druhé.

Vícenice.

V okolí osady množství mohyl různě seskupených.

1. Skupina mohyl na Hůrce Vícenické. Dr. Jičínský napočetl r. 1865 mohyl 36. V pěti tehda rozkopaných mohylách nalezeny železné kroužky, smaltové korále, kroužek jantarový a bronzová ozdoba.

Pam. archaeol. VI. 156., 276; VII. 180.

2. As tři minuty vých. ode vsi jiná skupina mohyl. Tu před několika lety nalezeny tři bronzové náramky, dříve (v r. 1857) známé žluté korály s bělomodrými oky.

Pam. archaeol. II. 334, III. 45.

3. Stopy dalších mohyl jihozáp. ode vsi, směrem k Štěpánovicům na hraničních pozemcích obou obcí. Největší část mohyl při orbě pozemků vzala za své.

4. As 3 minuty na východ od vsi na pozemcích »v behnách« při cestě Točnické.

5. V trati na »Miškolcké« as $1/4$ hod. sev. od obce bylo několik mohyl, jež sneseny as před 50 lety.

Zavlekov (Zavlekom, Zamlekov.)

Schaller Jaroslaus, l. c. III. 226. — Sommer Johann Gottfried, l. c. VII. 45. — Trajer Johann, l. c. 244. — Sedláček August, Hrady a zámky IX. 260. — R. Kuchynka v Methodu XVIII. 121 (s půdorysem kostela). — Sbírka Wunschwicova v zem. arch. — Pamětní kniha od r. 1781. Matriky od r. 1756.

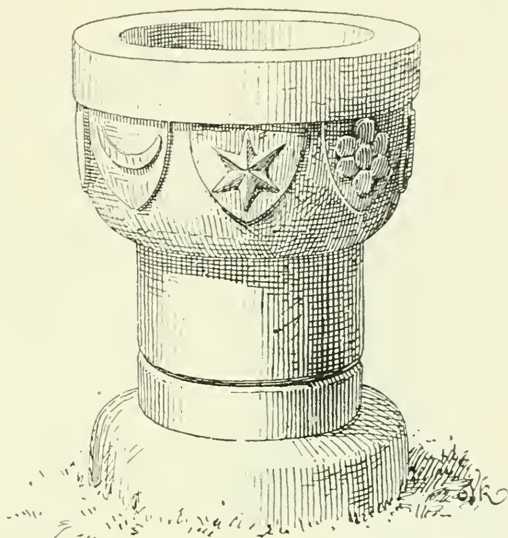
KOSTEL NEJSVĚTĚJŠÍ TROJICE (farní), připomínaný jako farní již ve 14. stol. (r. 1411 zřízeno tu zvláštní kaplanství L. E. IX. K. 12.), později filialní fary Hradešické, od r. 1786—1857 expositura, odtud opět farní.

Prostá baroková stavba z r. 1773, založená tehdy novým majitelem Františkem Xav. hrabětem Taaffem. Orientovaná budova má v západním průčelí nevysokou věž, cibulovitou bání krytou, pod ní prostý portál, nad ním původně římsoví s kamenným dvojatým erbem rodu Taaffova. Loď s presbyteriem pod společnou šindelovou střechou tvoří v základě obdélník na rozích zaokrouhlený, pilastry se šabrakovitými ozdobami dělena jest

na tři osy s dvěma okny barokového vykrojení na každé straně; užší, stejně vysoké presbyterium, má závěr polokruhový a rozčleněno jest pilastry, mezi nimiž tři okna stejného tvaru s lodními. V průčelí závěru okna není.

Uvnitř má loď valenou eliptickou klenbu, do níž zasahují krátké nadokenní kápě; zdě oživeny jsou pilastry.

Oblouk triumfální tvoří silně stlačenou elipsu nad pilastry sklenutou, presbyterium za ním má klenbu valenou, kteráž přechází v konchu; i zde pilastry dekorují stěny.

Obr. 127. Zavlekov. Křtitelnice.

Nad sakristií po levé straně presbyteria přistavěna byla r. 1824 oratoř.

Hlavní oltář má ve vkusném rokokovém nástavci dobrý obraz Nanebevstoupení P. Marie s vyobrazením kostela v Zavlekově a Stříbrných Horách z 18. století.

Několik náhrobních kamenů v podlaze, úplně setřených, má stopy erbů; znatelný, částečně čitelný jest jenom onen s erbem rytířů Dlouhoveských, na němž se čte:

LETHA PANIE M · D | CXXXI W PATEK PO WSSECH SWATICH VMRZEL VROZE | NY A STATECZNI | RITIRZ PAN GIRI DLVHOWESKI Z DLV | HE WSI A NA ZAWLEKOMIE P. BVH RACZ . . . . MILOSTIW | BITI GE · MILI DVSSI. Doplněno dle zápisků Wunšvicových.

Náhrobník z bílého mramoru, nyní již úplně setřený, měl dle téhož záznamu nápis kolem dvou postav s erbem u nohou:

Letha 1598 w Sobotu po Promeneni Krysta P. umrzel Jan Wolf | Letha 1599 v auteri po Strzedoposti Vmrzel Jan z Dlo. | Obadwa Sinowe P. Girzika Dluho · z Dlau. od | pocziwagi w Panv oczekawage blaho wzkrissen.

Jiný, z něhož jenom znak a slabé stopy písma v minuskulích se zachovaly, měl nápis:

Leta 1595 we ctwr | tek den Pamatn St | . . . . . nie Umrzel Vrozeni | Pan Jan Dluhoweski z Dlouhe | wsi · tielo geho tuto poch | owano lezi ocekawaje blah | oslaweneho wzkrzisseni | Przi dni Saudnim. Pan Buh

Raciz | z · milosrdenstwi · Sweho raciz | przigti · dussi · geho do wiecneho | kralowstwi sweho.

Křtitelnice žulová ze dvou kusů, pohozená před kostelem u hřbitovní zdi, v celku as 1·10 *m* vysoká, prostého tvaru kalichového; na kotli osm štítů s vypuklými obrazy symbolickými (viz vyobrazení 127.).

Zvony: *1.* Výška 0·50 *m*, průměr 0·66 *m*, nápis ve dvou řádkách minuskulemi gotickými kolem čepce:

hoc opus factum est per manus cuius ✝ 1488, na zvoncích, jimiž dělena jsou slova, jsou jednotlivá písmena d,a,n,i,e,s, pod tím menším písmem dam : magistri : danielis : kantariste : declathovia : inhonorem : dei : et : omnium : sanctrum; ✝ na severní straně pláště plaqueta Kristus na kříži a pod ním Marie a Jan v gotické arkádě (téhož modelu užíval i Jan Konvář); na protější straně větší relief Krista na kříži naturalisticky stilisovaném, s postavami Marie a Jana.

2. Výška 0·30 *m*, průměr 0·40 *m*, ulit byl r. 1878 A. Pernerem v Budějovicích.

3. Málo menší má kolem koruny nápis v latinských versálkách: SIT NOMEN DOMINI BENEDICTVM; na plášti erb: dvě sloní trouby a nápis: GEORGIVS FRANCISCVS DAVDLEBSKY DE DAVDLEB a erb: muž s kyjem, s nápisem LIDMILA VERONIKA DAVDLEBSKÁ Z KALENIZ.

V medailonu: S P (Štěpán Pricqvey v Klatovech).

TVRZ založená pány z Vilhartic ve 14. stol., dostala se v 16. stol. rodu pánů z Ryžmberka, kteří statek i s tvrzí, tehdy již zpustlou, prodali Janovi Dluhoveskému z Dlouhévsi. Týž vystavěl si k obývání tvrz novou ve vsi Zavlekově.

Na zbytky starých zdí tvrze postaveny r. 1856 nové zdi; zřícenina takto uměle zvýšena, i nespadá již v rámec tohoto soupisu.

Zborov.

Kuchynka R., v Methodu XVIII. 97. — Braniš J., Dějiny středov. umění v Čechách I. 6.

KOSTEL SV. JANA KŘT. (filialní) ve 14. stol. farní, orientovaná stavba z lámaného kamene, omítnutá, původem románská, ač bez architektonických a dekorativních článků tohoto slohu, v 17. stol. zbarokisovaná, opravená a obnovená (dle Plánické pamětní knihy) r. 1778.

Kostel skládá se z okrouhlé lodi, pravoúhlého presbyteria, nad nímž zvedá se baroková věž a polokruhové apsidy. Loď bez soklu má podobu románské rotundy, avšak bez zděné lucerny; nad barokovou římsou pne se stanová šindelem krytá mansarda; hlavní vchod jest v západní ose. S každé strany jest barokové okno, pod severním pozdější kobka s postranním vchodem. Po kamenných schodech, přistavěných na východní straně, vstupuje

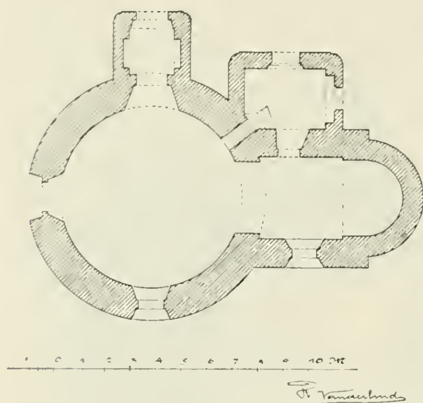
Obr. 128. Zborov. Kostel sv. Jana Kř.

se vylomeným vchodem na dřevěnou kruchtu. Presbyterium osvětleno jest jediným barokovým oknem na straně jižní, nad ním zvedá se věž, přistavěná v 17. neb 18. stol.; tato jest na hranách zaokrouhlena a přikryta špičatou mansardou; vstupuje se na ni z venčí po dřevěných schodech na straně jižní; k severnímu boku přistavěna jest nízká sakristie. Apsida, jejíž římsa jest táž jako věžní, podstatně liší se od římsy lodní; nemá též

žádných oken a zdi její jsou úplně hladké, též stopy zazděných oken nikde nejsou patrné.

Vnitřek prostičký a chudý, dlažba cihlová všude stejně vysoká.

Okrouhlá loď čítá 7·10 *m* v průměru, nad ní zvedá se kopulové klenutí z lámaného kamene do výše 8·40 *m*. Oblouk triumfální polokruhový, barokovou římsou přepásaný, otvírá se do presbyteria 3·65 *m* dlouhého, 3·25 *m* širokého a klenutého plackou; v levo obyčejné dvéře do sakristie, v pravo barokové okno; apsis 2·20 *m* hluboká a sklenutá nepravidelnou konchou zakončuje tuto stavbu.

Obr. 129. Zborov. Půdorys kostela.

Zděná mensa oltáře v presbyteři postaveného jest baroková; na zdi apsidy primitivní malba sv. Jana Křt. z doby novější.

Zvony: *1.* Výška 0·55 *m*, průměr 0·70 *m*, je bez nápisu a ozdob a soudě dle formy, pochází z 15. stol.

2. Výška 0·48 *m*, průměr 0·60 *m*; nápis latinskými majuskulemi kolem hlavy ve dvou řádkách:

✠ S · IOANNES BAPTISTA PATRONE ECLESIÆ ZBOROVIENSIS ORA PRO NOBIS ❂ | A FVLGVRE ET TEMPESTATE PRÆSERVA NOS · ANNO DOMINI 1671.

Na plášti s jedné strany pěkně litý erb hrabat Martiniců, nad ním ve třech obloukovitých řádkách následující versálky: M · V · S · R · I · C · A · M · D · I · H · B · P · L · | W · E · G · S · C · M · I · A · C · C · | L · E · S · R · B · P ·, s druhé strany štítek zvonaře Štěp. Pricqveye s jeho jménem a nad tím: STEPHANVS | PRICQVEY CIVIS | CLATTOVIENSIS | ME FVDIT. Stolice, na níž zvony jsou zavěseny, jest starší než zdivo věže a krov nad rotundou.

Na blízku »Hradiště«, nízký zalesněný vrch, na jehož temeně stopy starého hradiště s valy kamennými (Vocel, Pravěk 109 a Arch. Památky XV. 377.)

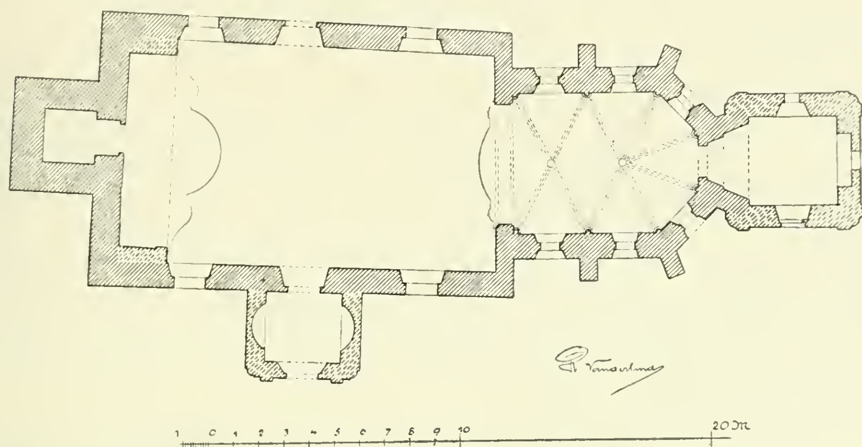
Zdebořice (Stobořice).

Sommer Joh. Gotfr., l. c. VII. 80. — Trajer Joh, l. c. 242. — Matriky od r. 1720. (s historickými poznámkami).

KOSTEL SV. JILJÍ (farní), gotická budova ze 14. stol (tehdy již farní), zachovaná v původní podobě vyjma některé podřízené přístavby a proměny, jež vykonány byly při rozsáhlé opravě provedené r. 1688 hrabětem Vil. Alb. Kolovratem a po požáru kostela r. 1754.

Kostel stavby typické, orientovaný, z lámaného kamene, v nárožích kvádry osazený, má v průčelí věž ve svrchní části novější, obdélníkovou loď s barokovou vchodní kobkou a presbyterium s polygonálním závěrem stejně vysoké s lodí; k čelné zdi závěru přistavěna pozdější sakristie.

Věž s kvádrovými hranami má stará úzká, čtverhranná okénka, na jižní její straně při nárožích pod římsou dvě plastické hlavy ze žuly vytesané. Loď bez trnože a opěrných pilířů prolomena jest na každé straně dvěma okny s oblouky segmentovými, nad vchody uprostřed okno eliptické. Presbyterium též bez trnože, obstoupené šesti opěrnými pilíři jednou ujímanými a končícími obyčejnými pultovými kosinami, prolomeno jest sedmi

Obr. 130. Zdebořice. Půdorys kostela sv. Jiljí.

gotickými okny, kružeb zbavenými; jednoduché profily kamenného ostění u většiny jich maltou jsou zakryty. Celé stavení obepíná silně vysedlá baroková římsa, zděný štít s otvorem o lomeném oblouku dělí taškový kryt lodní od nižšího chorového; sanktusníku není.

Loď uvnitř 15 *m* dlouhá, 8·65 *m* široká, kryta jest plochým stropem. Empora spočívající na eliptickém oblouku přístupna jest dřevěnými točitými schody ve věži. Oblouk triumfální lomený, 4·80 *m* ve světlosti, na hranách ujímaný má jednoduchý sokl a římsu s podbrádkou, otvírá se do presbyteria výborných poměrů, poněkud na levo divergujícího, širokého 5·68 *m* dlouhého (i s arcem) 8·36 *m*. Presbyterium skládá se z jednoho travée křížem překlenutého a běžného chorového závěru s paprskovým klenutím, obé děleno jest příčním pasem; žebra opírají se o hladké polygonální konsoly, jež sedí na oblých příporách, téměř k samé podlaze sahajících, kdež jednoduchým skrojením končí; žebra na stranách prostě vykrojená i přípory a konsoly jsou stejné tvarem i rozměry jako v sousedním Mlázově; dva svorníky jsou hladké.

Náhrobníky dva, oba žulové; v choru vyšlapaná deska s erbem Jiřího Jos. Sokola z Otvovic † 1771, někdy faráře zdejšího, v lodi žulový

náhrobník s erbem též faráře místního Vojt. Kavata z Wisenstreinu z r. 1752; nápis na něm zní:

TEMNERE SE CALLENS ALIOS SED IN ASTRA | REFERRE | STOBOŘZICENSIS CVRATUS | HIC TUMULATUS | ADALBERT MICHAEL KAWAT | ULTIMUS WISENSTREIN RE | NUEBAT IN OŘBE VOCARI | PRIMS UT IN CŒLIS NOBILIS ESSE | QUEAT | QVODSI ADHUC NON ESSET TUUM ILLI PRODESSET | CHARE VIATOR | COELI ORATOR | SUFFRAGIUM.

Žulová křtitelnice, jen nádoba průměru 0·83 *m*, polokulová s obrubou, 0·50 *m* vysoká, hladká, z doby založení kostela (odložená pod věžní kobkou).

Oltáře tři, hlavní s kamennou mensou, má barokovou architekturu, běžnou v 18. stol., postaven byl r. 1755; z téhož roku jest i obraz olejový a dřevěné sochy na oltáři a v presbytáři na konsolech rozestavené; druhé dva oltáře mají jen tumby, na nich obrazy v levo sv. Josef, v pravo Matka Boží s Ježíškem, malované Herzogem v Plzni okolo r. 1860. V lodi velmi dobrá socha sv. Vojtěcha žehnajícího, baroková a slušně polychromovaná.

Ve zdánlivé kazatelně v oblouku triumfálním na pravo uzavřena jest měděná hrubě tepaná křtitelnice se dvěma lvími hlavami, označená letopočtem 1756. V sakristii cínová nádoba na vodu se dvěma maskarony a delfinem nahoře z r. 1754.

Pacifikal s tepanými rokokovými ozdobami, označený na noze erbem a monogrammem, z druhé polovice 18. stol.

Zvony: *1.* Výška 0·55 *m*, prům. 0·68 *m*, nový, z r. 1868 na jméno 14. pomocníků a českých patronů ulitý Ignácem Hilzerem v Novém městě Vídeňském.

2. Výška 0·46 *m*, prům. 0·54 *m*, zdoben jest rokokovými ornamenty a pěknými plastickými figurami sv. Barbory, sv. Vavřince, P. Marie a sv. Vojtěcha, pod nimi lat. versálkami: ANNO 1772. Na plášti opakuje se dvakrát plaquetta: zvonařský znak v kartuši (nahoře zvon, pod ním dvě skřížená děla, dole rozevřené kružidlo) s opisem: IACOB WILHELM SEITZ IN PILSEN

3. Výška 0·35 *m*, prům. 0·45 *m*, s plastickým obrazem Nejsv. Trojice a týmže zvonařským znamením jako zvon předešlý.

U sakristie visí zvonek s rytými emblemy (Marie, beránek, kříž a hostie) a letopočtem 1753.

Na věžní makovici vkusný barokový, kovaný kříž ze železa.

Na FAŘE, ve světnici prvého patra, k sestavení kamen užito několika polévaných starých kachlů (z konce 17. stol.) s plastickým listovým ornamentem.

KAPLIČKA SV. VOJTĚCHA nade vsí pod romantickou skalkou, starého sice založení ale jinak stavba prostinká, k níž táhnou se pověsti o cestě sv. Vojtěcha zdejší krajinou.

Zelená Lhota.

(Grün.)

Trajer Joh. l. c. 172. — J. B. Mehler, Der heil. Wolfgang, Regensburg 1894, 309. Pamětní kniha a matriky počínají rokem 1786.

KOSTEL SV. VOLFGANGA (farní) na místě, kde již dříve stávala kaple téhož posvěcení, přifařená do Dešenic (dle pamětní knihy děkanství Klatovského k r. 1697 pag. 118.); r. 1786 zřízena zde lokalie, kteráž na faru povýšena r. 1857.

Stavba neslohová, z 18. stol, orientovaná, bez věže, skládá se z lodi bezmála čtvercové, k níž pojí se polygonální kněžiště o něco nižší, v nárožích mírně vystupujícími lesenami sesílené. Na střeše lodní klecovitá vížka, nad presbytářem podobný sanktusník; kryt šindelový. Západní průčelí vybíhá v holý štít, k němuž přiléhá přístavba Božího hrobu; vchod prostý, čtyrhranný s tesaným obložením. K severní straně kněžiště přiléhá sakristie zbytek dřívější kaple, avšak bez architektonického významu.

Loď uvnitř 10·90 *m* dlouhá, 10·44 *m* široká, osvětlena z každé strany dvěma polokruhovými, 2·40 *m* širokými okny; klenutí je valené. Oblouk triumfalní polokruhový, má 6·76 *m* v rozpjetí. Čtyři strany obyčejného chorového polygonu, paprskovitě sklenutého, prolamuje tolikéž oken polokruhových, v páté straně prosté dvéře do sakristie, valeným klenutím opatřené.

Hlavní oltář rokokový se sloupy obloženými vinnou révou práce prolamované; slušný výrobek 18. stol. Ostatní oltáře jsou novější.

Dva zvony nevelíké jsou nové, ulité Pernerem v Plzni; třetí, 0·30 *m* vysoký, má opis dvojřádkový: HONORI SANCTORVM WOLFGANGI EPISCOPI ET IOANNIS | NEPOMVCENI REFVSA KLATTÆ ANNO DOMINI 1715. Na plášti reliefy sv. Jana, Volfganga, medalion s hlavou andělíčka a štítek zvonaře Klatovského Jana Pricqveye s jeho jmenem.

SEZNAM MÍST.

JMÉNA UMĚLCŮ.

OPRAVY.

Stránka	8.	řádek	12. shora	čti	*Kunhuty*	místo	Kunhnty.
»	26.	»	18. zdola	»	*s pěti*	»	s šesti.
»	32.	»	17. »	»	*špatně*	»	špatné.
»	37.	»	8. shora	»	*hladkého*	»	hlavního.
»	41.	»	6. »	»	na straně *vnitřní*	místo	vnější.
»	86.	»	16. »	»	*Karla* Kolovrata	»	Josefa.
»	87.	»	6. »	»	*východní*	místo	západní.
»	90.	»	7. zdola	»	*pravého* křídla	místo	levého.
»	91.	»	4. shora	»	Rudolfem *Habsburs.*	místo	Rudolfem II.

GETTY CENTER LINRARY
3 3125 00672 2710